

Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt

Miljø- og Energiministeriet
Danmarks Miljøundersøgelser
Journal nr. 171/2-0005

30 AUG. 1999

Brev nr. 1440 Bilag nr.

Dato	J.nr.	Dok.nr./Disk	Sagsbehandler
27 AUG. 1999	8-56-33-2-1-99	FFD/hla-1728	Frida Franko-Dossar

Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt.

I løbet af sommeren 1998 har Vejle Amt gennemført en undersøgelse af en række mindre søer i Gedved, Horsens, Nørre Snede, Hedensted, Juelsminde og Fredericia Kommuner. Undersøgelsens resultater fremgår af vedlagte rapport.

Med venlig hilsen

Frida Franko-Dossar

VELJE AMT

VELJE AMT
1911
1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

1911

Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt

**Rapporten omfatter mindre søer i Gedved, Horsens,
Nørre Snede, Hedensted, Juelsminde og Fredericia
Kommuner.**

Udgiver: Vejle Amt, Forvaltningen for Teknik og Miljø,
Damhaven 12, 7100 Vejle. Tlf. 75 83 53 33.

Udgivelsesår: 1999.

Titel: Miljøtilstanden i mindre søer i Vejle Amt.

Undertitel: Miljøtilstanden i mindre søer i Gedved, Horsens,
Nørre Snede, Hedensted, Juelsminde og Fredericia
Kommuner.

Forfatter: Frida Franko-Dossar.

EDB: Frida Franko-Dossar.

Layout og redigering: Hanne Lauridsen.

Forside: Søen i Oens Skov.

© Copyright: Vejle Amt, 1999. Gengivelse kun tilladt med tydelig
kildeangivelse.

Sideantal: 162.

Oplag: 250.

Tryk: Post & Print, Vejle Amt.

Vedrørende kortmateriale:

Grundmaterialet tilhører Kort- og Matrikelstyrelsen.

Supplerende information er udarbejdet og påført af Vejle Amt. Kortene er udelukkende til tjenstligt brug for offentlige myndigheder og må ikke gøres til genstand for forhandling eller distribuering til anden side uden særlig tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen.

Udgivet af Vejle Amt med tilladelse fra Kort- og Matrikelstyrelsen.

© Copyright: Kort- og Matrikelstyrelsen (1992/KD 86.1041).

ISBN: 87-77-50-465-8.

Indholdsfortegnelse	Side
Indledning	5
Generelt	6
Miljøtilstand	7
Undersøgelsens omfang og metoder	8
Indholdet	9
Sammenfatning	10
Gedved Kommune, Oversigtskort over besøgte søer	13
Karlsmose	14
Gammelsø	17
Fyel Mose	20
Søen ved Åsesminde	23
Søen ved Vrænge	26
Bomose	29
Søen ved Kvægenbjerg	32
Søerne ved Hedemølle	34
Søen ved Bjergene	36
Søerne ved Serridslevgård	39
Søen ved Katrinehøj	43
Horsens Kommune, Oversigtskort over besøgte småsøer	47
Søen ved Vinten Skov	48
Søen ved Mosegården	51
Søen ved Lund	53
Småsøerne ved Bygholm Sø	55
Søen ved Rådved Kær	58
Tørvegravene ved Egebjerg Kær	60
Søen syd for Egebjerg	62
Søen ved Lergrav Banke	64
Vær Sø	66
Søen ved Kirkebjerg	68
Søen i Oens Skov	70
Nørre Snede Kommune, Oversigtskort over besøgte småsøer	73
Kragssø	74
Søen ved Nørhoved	77
Søen ved Kirkebakke	80
Lille sø nordvest for Kobberhave	82

fortsættes

	Side
Tørvegravsøerne nordvest for Boest Mose	84
Søerne i den sydøstlige del af Boest Mose	87
Søen ved Silkeborgvej, syd for Boest	90
Søen ved Moselund	93
Søerne i Veldal	95
Søen syd for Stigsholm Sø	98
Søerne i Nørlund Plantage	100
Søen ved Brødnæs Banke	101
Skovsøen ved Ejstrupholm	103
Hedensted Kommune, Oversigtskort over besøgte småsøer	105
Bysøen i Øster Snede	106
Søen i forbindelse med Solbæk	109
Drosballe Kær	112
Søen ved Sebberup	116
Søen ved Teglværksvej	118
Kalkstensgrave ved Skibballe	120
Juelsminde Kommune, Oversigtskort over besøgte småsøer	123
Søen i Vinkeldal	124
Søen ved Sønder Aldum	127
Put & take-søen ved Barrit	130
Søen ved Klakring	132
Elverdammen ved Møgelkær	134
Søen ved Glattrup Skov	136
Lillestrand	138
Søen ved As Vig	140
Nordsøen ved Asløkke	142
Fredericia Kommune, Oversigtskort over besøgte småsøer	145
Søerne i Elbo Dal	146
Indlandssøen ved Skærbæk	149
Golfbane-søen	152
Søen ved Bakkegård	155
Snaremose	158
Søen ved Snoghøj Højskole	161

Indledning

Vandhuller og småsøer er et karakteristisk element i det åbne land. Småsøerne udgør levestedet, tilflugtsstedet og rasteplassen for mange planter og dyr. De er med til at sikre diversiteten i vores ellers i høj grad menneskeskabte og påvirkede landskab. Vandhuller og småsøer er vigtige "trædesten" på planternes og dyrenes spredningsveje mellem de større søer.

Et varieret, naturligt miljø har behov for arealer med så lidt menneskelig indblanding som muligt. Hvor vigtig end søernes tilstand er for miljøet, ligger deres skæbne i hænderne på dem, der påvirker nærområdet til søer, vandhuller og vandløb til dagligt.

Målet ved dette projekt er at undersøge flest muligt småsøer i amtet for at skabe et billede af deres tilstand og eventuelle forureningskilder. Undersøgelsen vil give grundlag for at udarbejde handlingsplaner for en række af de besøgte småsøer således, at kommuner og lodsejere kan medvirke til at fastholde en god miljøtilstand eller forbedre tilstanden. Formålet på længere sigt er at iværksætte en proces, der fører til selvhjælp hos lodsejere i søernes næropland, når det gælder forbedring og bevaring af miljøet i og omkring søerne.

Søer og damme, større end 100 m², er omfattet af naturbeskyttelsesloven. Det betyder, at tilstanden (fysisk placering, størrelse og benyttelse) af disse ikke må ændres uden tilladelse fra amtet. Der må således ikke sættes fisk eller fugle ud uden tilladelse herom fra amtet.

Småsøerne har en generel målsætning, der stiller krav om et naturligt og alsidigt plante- og dyreliv. Spildevandstilførsel og andre kulturbetingede påvirkninger må ikke eller kun svagt påvirke det naturlige dyre- og planteliv.

Generelt

En stor del af småsøerne er menneskeskabte. Mange småsøer er opstået efter råstofgravning og ligger derfor isoleret fra vandløbene. Råstofgravene er blevet vandfyldte som følge af nedbør og indsvivning af grundvand.

En del af søerne er opstået i forbindelse med opstemning af vandløb eller er gravet efter ønske om etablering af fiskesøer eller søer til andehold. En mindre del af småsøerne er naturlige. Oprindelsen har ofte sat tydelige præg på søernes bassinform og dybde og har almindeligvis stor betydning for vandkvaliteten. Beliggenheden i en bestemt jordbundstype bestemmer vandets surhedsgrad og størrelsen af det naturlige næringsindhold.

Vores landskab er præget af menneskelig aktivitet. Landbrugsarealer grænser op til bebyggelsesområder. Småsøerne ligger ofte næsten isoleret midt på store opdyrkede områder.

Søerne præges i høj grad af næringsstofindholdet i det vand, der tilføres fra oplandet. Næringsstofindholdet i tilløbsvandet er i høj grad bestemt af arealudnyttelsen i omgivelserne. Søernes kemi og biologi bestemmes således af oplandets karakter og udnyttelse. En overvældende stor andel af småsøerne er i forskellig grad påvirket af forurening med næringsstoffer og organiske stoffer. Der er ligeledes grund til at formode, at en del af søerne er påvirkede af miljøfremmede stoffer.

Miljøtilstand

Vandkvaliteten i en sø afhænger først og fremmest af indholdet af næringsstoffer. Ved høje koncentrationer af fosfor i vandet vil planteplanktonet (algerne) have ideelle vækstbetingelser og opformerer sig i større mængder. Store mængder af alger giver uklart vand, og undervandsplanterne i søen skygges væk. Der sker ligeledes en stor bundfældning af organisk stof i disse næringsrige søer med stort iltforbrug i bundvandet og frigivelse af fosfor til vandet i efterfølgende lange perioder.

Tilstedeværelse af undervandsplanter i en sø er med til at stabilisere den klarvandede tilstand. Planterne holder på bundmaterialet og på næringsstofferne. De giver skjul for algeædende dyreplankton, så disse ikke så let fanges af fisk. Planterne giver ligeledes skjul for små aborrer og gedder.

Rovfiskene har en vigtig rolle i at holde bestanden af dyreplankton-ædende fredfisk nede. Sammensætningen af fiskebestanden ændres markant ved øget indhold af fosfor. Aborrer dominerer i næringsfattige søer, mens fredfiskene (skaller og brasen) dominerer ved højt indhold af fosfor. Fredfiskene har en uheldig virkning på vandets klarhed, fordi de æder dyreplanktonet, der græsser på algerne. Mange fredfisk søger føde på bunden, hvirvler materiale op i vandet og øger dermed frigivelse af næringsstoffer fra bunden til vækst af alger. Man kender til eksempler med udsætning af græskarper i mindre søer. Græskarpene æder vandplanterne og roder ustandseligt i bunden af søen. Deres tilstedeværelse er ødelæggende for søens tilstand. Det må understreges, at fisk ikke må udsættes uden tilladelse herom fra amtet.

Tilstedeværelse af ænder i store flokke har ligeledes stor betydning for søernes tilstand. Fuglene roder i bundmaterialet efter føde og opgraver de rodfæstede vandplanter. Deres afføring har ligeledes en forurenende virkning på søen.

Undersøgelsens omfang og metoder

I Vejle Amt er der registreret over 6000 vandhuller og småsøer med et areal på over 100 m². Dette projekt retter sig mod søer mellem 0,75 og 5 ha, hvoraf der er ca. 240 i amtet. Der blev undersøgt 56 lokaliteter i 6 kommuner i løbet af sommeren 1998.

Projektet omfattede en indledende administrativ kortlægning, feltundersøgelse og rapportering. Der findes en rimelig status for småsøernes antal og geografiske placering samt arealmæssige størrelse af de pågældende områder. Oplandsarealet for de enkelte søer blev udregnet på kort ved hjælp af højdekurver.

Feltundersøgelsen omfattede beskrivelse af plante- og dyrelivet ved de enkelte søer, vurdering af vandets tilstand samt beskrivelse af oplandet (arealanvendelse og registrering af menneskeskabte påvirkninger som f.eks. spildevandsudledninger). Der blev indsamlet informationer om søens tilløb og afløb, sigtdybde, vandets udseende, søbundsforhold i forhold til jordtypen i området samt dyrkningsgrad i oplandet. Forekomst af andehold og fodring blev ligeledes registreret. Dybdeforholdene i søerne er ikke undersøgt.

Feltundersøgelsen af de enkelte søer blev foretaget ved vandring i og langs bredzonen. Ved hjælp af direkte observation blev de hyppigst forekommende plantearter i søen og på søbredden registreret. Herudover blev de dyr, der befinder sig i og omkring vandet, med insekter og fugle som målgruppe, registreret. Der blev foretaget strøg med vandkjetsjeren i nærheden af bredzonen.

Undersøgelsen er baseret på biologiske ferskvandsundersøgelsesmetoder. De planter og dyr, man finder på en lokalitet, giver et godt indblik i søens miljøtilstand. De levende organismer eksisterer kun, hvis de kan overleve de ofte store, årlige udsving i de fysiske og kemiske faktorer, og deres sammensætning er karakteristisk for søens tilstand.

På baggrund af resultaterne af undersøgelsen blev den miljømæssige tilstand for de enkelte søer vurderet. I de tilfælde, hvor en sø er forurenet, angives den formodede årsag, herunder hvilke tiltag, man vurderer, der er nødvendige for at forbedre søens tilstand.

Indholdet

Rapporten indeholder beskrivelse af 56 lokaliteter i 6 kommuner. Betegnelsen "lokalitet" bruges, fordi en del af de besøgte steder rummer flere end én sø. Søerne beskrives i sådanne tilfælde sammen. På oversigtskortene for de enkelte kommuner er søernes beliggenhed markeret.

Der angives for hver enkelt sø et stationsnummer øverst på beskrivelsen. Stationsnummeret er et identifikationsnummer for den pågældende sø fra § 3-naturregistreringen. Der gives oplysninger om beliggenhed, søareal og oplandsareal (i hektar). På oversigtskortene for de enkelte lokaliteter er grænserne på afstrømningsoplande markeret. Oplandet er det område, hvorfra overfladevandet strømmer til søen. Hver enkelt af de besøgte lokaliteter beskrives detaljeret med hensyn på benyttelsen. Der gives oplysninger om søbreddens, søbundens og vandets tilstand.

Følgende beskrives plante- og dyrelivet på de enkelte lokaliteter med særlig hensyn til tilstedeværelse af undervands- og flydeplanter i søen, samt brinkvegetation. Beskrivelsen omfatter de plantearter, der forekommer i væsentlige mængder eller er indikatorplanter for en bestemt type miljøtilstand på stedet.

Der bliver ligeledes oplyst om eventuel andehold og fodring ved søen. Søens miljømæssige tilstand bedømmes i forhold til den forventede naturlige tilstand i de givne omgivelser. I de fleste tilfælde, hvor søen er synligt påvirket af forurening, er det muligt at udpege en eller flere forureningskilder. De fleste af de besøgte lokaliteter har ikke tilløb, og søernes afstrømningsopland er begrænset. Forureningskilderne findes i disse tilfælde i søernes nære omgivelser.

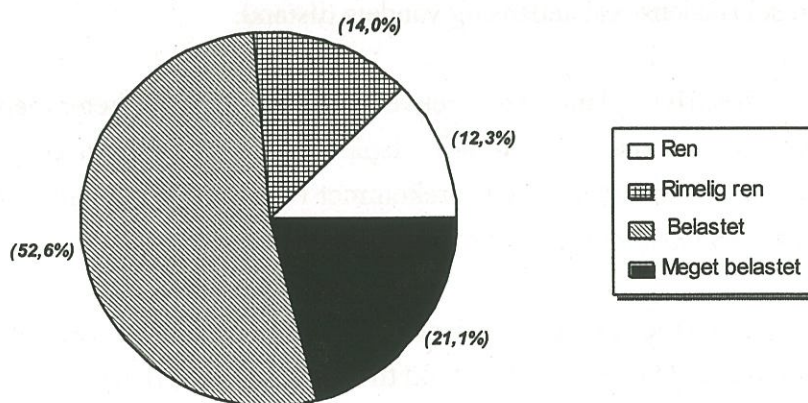
Ved hver enkelt lokalitet angives nogle mulige fremtidige tiltag, der kunne hjælpe til at forbedre søens miljømæssige tilstand.

Sammenfatning

Der blev besøgt 56 lokaliteter i perioden fra juni til september 1998. De besøgte kommuner var Fredericia, Gedved, Hedensted, Horsens, Juelsminde og Nørre Snede Kommune.

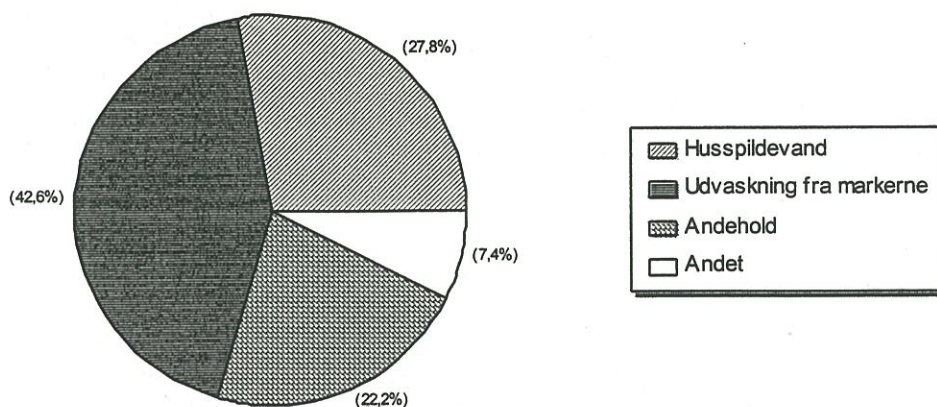
Størstedelen af søerne i de fem første kommuner ligger i egne med frugtbar jordbund og er i mere eller mindre grad næringsrige fra naturens hånd. Vandet er gunstigt for alger og højere planter. Tilstanden hos mange af disse søer er dårlig på grund af forurening.

Fordeling af lokaliteter i forhold til tilstanden

Figur a: Procentvis fordeling af lokaliteter efter den miljømæssige tilstand.
Et stort antal af de besøgte lokaliteter rummer flere end én sø.

Fordeling af belastningens art

Figur b: Fordeling af forureningens art ved de besøgte lokaliteter.

Vandkvaliteten i hovedparten af søerne er desværre ringe. Vandet er uklart, og artsrigdommen blandt planter og dyr er generelt lille. Der optræder en stor mængde af planteplankton, mens planterne på søbunden er forsvundet eller kraftigt reduceret.

Der findes enkelte vandfyldte grus- og kalkstensgrave blandt de besøgte søer, der er næringsfattige fra naturens hånd. En lang række af småsøerne i Nørre Snede Kommune er næringsfattige tørvemosehuller med surt og brunfarvet vand. Der er dog kun nogle enkelte blandt disse søer, der har et varieret plante- og dyreliv uden betydelig påvirkning fra menneskelig aktivitet.

Størstedelen af de besøgte søer er påvirket i større eller mindre omfang af udvaskning. Søerne er omgivet af intensivt dyrkede og gødskede arealer, hvorfra der udsiver næringsstoffer, enten med grundvandet eller direkte via drænedninger. Der er ligeledes observeret eksempler på søer, som er påvirket af udledning af husspildevand fra de omkringliggende ejendomme. Udledning af spildevand fra blot én enkelt husstand kan føre til voldsom næringsstofberigelse af en lille sø. Mange kommuner er gået i gang med at registrere spildevandsforholdene i det åbne land. Målet er at bringe udledning af urensset spildevand fra ukloakerede ejendomme til ophør inden 2002.

En stor del af de besøgte søer er lavvandede, som efter en mindre ændring i næringsstofindholdet inden for få år kan skifte mellem en klartvandet tilstand med undervandsplanter og en uklar tilstand. Tendensen til opfyldning og tilgroning forstærkes ved forurening.

Mange af søerne er genstand for et betydeligt andehold. Et sådant andehold kan i småsøer føre til en meget omfattende næringsstofberigelse fra fuglenes afføring og foder, der er lagt ud på søbredden. Det er i forbindelse med besøgene erfaret, at fodring af ænder er et generelt problem, hvis betydning er stærkt undervurderet fra lodsejernes side. Ved udsætning og fodring af ænder fastholdes en unaturligt stor flok fugle ved de enkelte søer, hvilket forurener vandet i meget høj grad. Foderet bliver skyllet ud i søen og rådner i vandet. Det må understreges, at udsætning af ænder ikke må foretages uden tilladelse fra amtet, og at fodring er ulovlig.

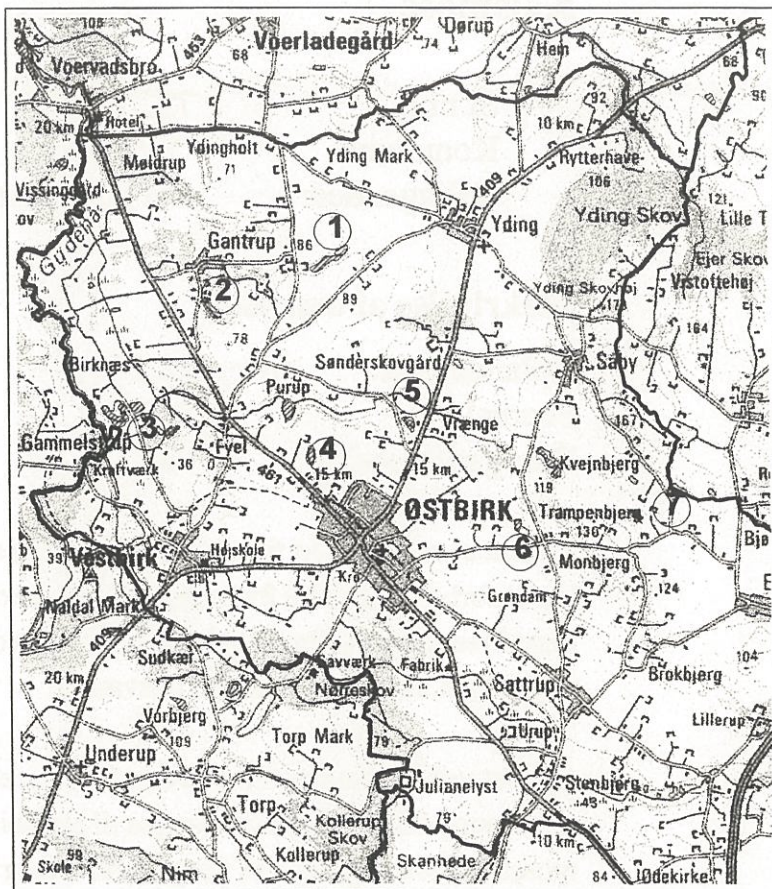
Målet med projektet på længere sigt er at iværksætte en proces, der fører til selvhjælp hos lodsejere i søernes næropland, når det gælder forbedring og bevaring af miljøet i og omkring søerne. Dette vil betyde, at der ikke på et senere tidspunkt skal iværksættes omkostningstunge investeringer til at genoprette en sund balance i søerne og deres næromgivelser. Det er forventningen, at projektet i høj grad vil medvirke til, at lodsejerne og det lokale samfund selv begynder at løse de opgaver, der fører til en god miljøtilstand i større områder.

Alsidig artssammensætning af planter og dyr ved vores søer er ikke et mål i sig selv. Målet har en bred horisont om at bevare miljøet og dermed bæredygtigheden og balancen i naturen for vores egen skyld.

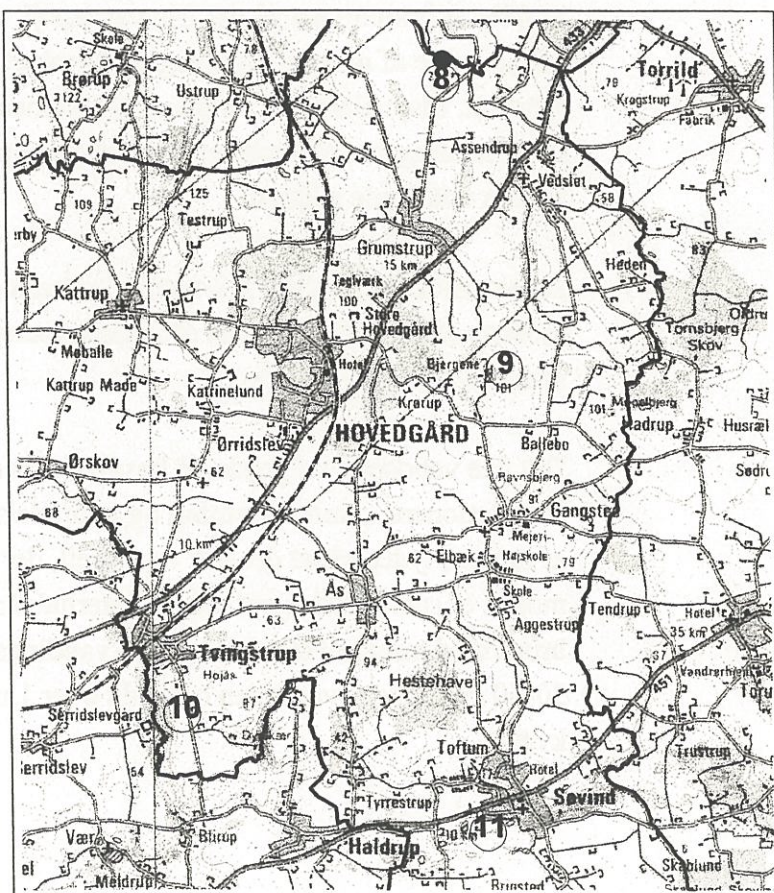

Oversigtskort over besøgte søer i Gedved Kommune

- 1 - Kalsmose
side 14
- 2 - Gammelsø
side 17
- 3 - Fyel Mose
side 20
- 4 - Søen ved Åsesminde
side 23
- 5 - Søen ved Vrænge
side 26
- 6 - Bomose
side 29
- 7 - Søen ved Kvægenbjerg
side 32

- 8 - Søerne ved Hedemølle
side 34
- 9 - Søen ved Bjergene
side 36
- 10 - Søerne ved Serridslevgård
side 39
- 11 - Søen ved Katrinehøj
side 43

Kalsmose

St.nr.: 72
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Øst for Gantrup By ved Kalsmosegård

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 28,64 ha
Søareal: 2,91 ha
Besøgstidspunktet: 02.09.1998

Kalsmose er en stærkt tilgroet mose mellem dyrkede marker øst for Gantrup By. Mosen har et forholdsvist lille frit vandspejl, der er delt i mange små stykker af pilekratbevoksning. Den tætte kratbevoksning og det udbredte vådområde fra næsten alle sider gør, at nedgangen til vandet er meget besværlig.

Arealet ved Kalsmosegård ved den vestlige ende af mosen samt en 20 til 50 meter bred zone langs den sydlige bred bruges til græsning for kvæg. Vandingsstedet er etableret i mosens sydvestlige hjørne tæt på Kalsmosegård. Dyrene er nødt til at vade i mudder de sidste par meter for at nå vandet. Vandingsstedet er det eneste sted, hvor der er mulighed for at komme tæt på det frie vandspejl. Afløbet er en overløbsbrønd i den østlige, smalle ende af mosen. På besøgstidspunktet var hele den østlige aflange ende af mosen udtørret, tilsyneladende på grund af markvanding fra nordsiden. Der blev observeret en markvandingstromle oppe på bakketoppen på den nordlige mark og vandslanger nede på den udtørrede søbund.

Kalsmose er beskrevet i § 3-naturregistreringen som sø. På luftfotos fra 1995 ses, at mosens østlige del udgjorde et sammenhængende frit vandspejl på ca. 30% af mosens samlede areal på ca. 3 ha.

Det frie vandspejl udgjorde på besøgstidspunktet mindre end 10% af mosens areal. Vegetationens sammensætning og udbredelse i den østlige, for tiden afvandede ende af mosen, tyder på, at det frie vandspejl, der kan ses på luftfotos fra 1995, i den del af mosen er stærkt reduceret selv i vinterhalvåret, når vandstanden øges. Vandet er meget brunt med minimal sigtdybde. Ved vandingsstedet er vandet tyktflydende af slam fra ca. 30-40 cm under overfladen og ned i over 1 meters dybde. Slammet lugter ubehageligt af kvæg.

Plantelivet

Mosen er stærkt tilgroet af pilekrat og bredbladet dunhammer. I den østlige tørlagte ende dominerer vegetation, bestående af dunhammer, lyse-siv, dynd-padderok og dunet dueurt. Udover det blev der observeret bittersød natskygge, vejbred-skeblad og kragefod i vådområdet. Der er ingen undervandsplanter i vandet. Der blev som den eneste flydeplante observeret en del andemad ved vandingsstedet.

Dyrelivet

Der blev observeret 2 ænder og flere voksne eksemplarer guldsmede. Der blev ikke fundet smådyr i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Vandet i søbassinet og især i den vestlige del af mosen ved vandingsstedet er stærkt påvirket af organiske stoffer. Vandet er meget brunt på et tykt lag af blødt slam. Tilstanden skyldes delvis udvaskning fra dyrkede marker især fra nordsiden, men der er stor sandsynlighed for, at mosen er påvirket af spildevandstilførsel gennem længere tid. Vandingsstedet er etableret forkert.

Manglen på et naturligt, varieret plante- og dyreliv i vandet gør, at de tilførte næringsalte forbliver uopbrugte, og søen trues af tilgroning. Søen er stærkt tilgroet af pilekrat fra alle sider, også indefra. Tilgroningen er tilsyneladende i hastig fremdrift. Vandskiftet i mosen er meget langsom. Det gør, at tilførte næringsalte forbliver i vandet og fremskynder tilgroningen af den resterende frie vandoverflade med dunhammer og pil. Effekten er forstærket ved, at vandstanden er sænket på grund af markvanding i sommerperioden. Det gør, at bredvegetationen invaderer den tørlagte østlige søbund. Markerne rundt om Kalsmose er betegnet som "ikke kunstvandede dyrkede arealer". Markvanding fra søen/mosen er ulovlig.

Fremtidige tiltag

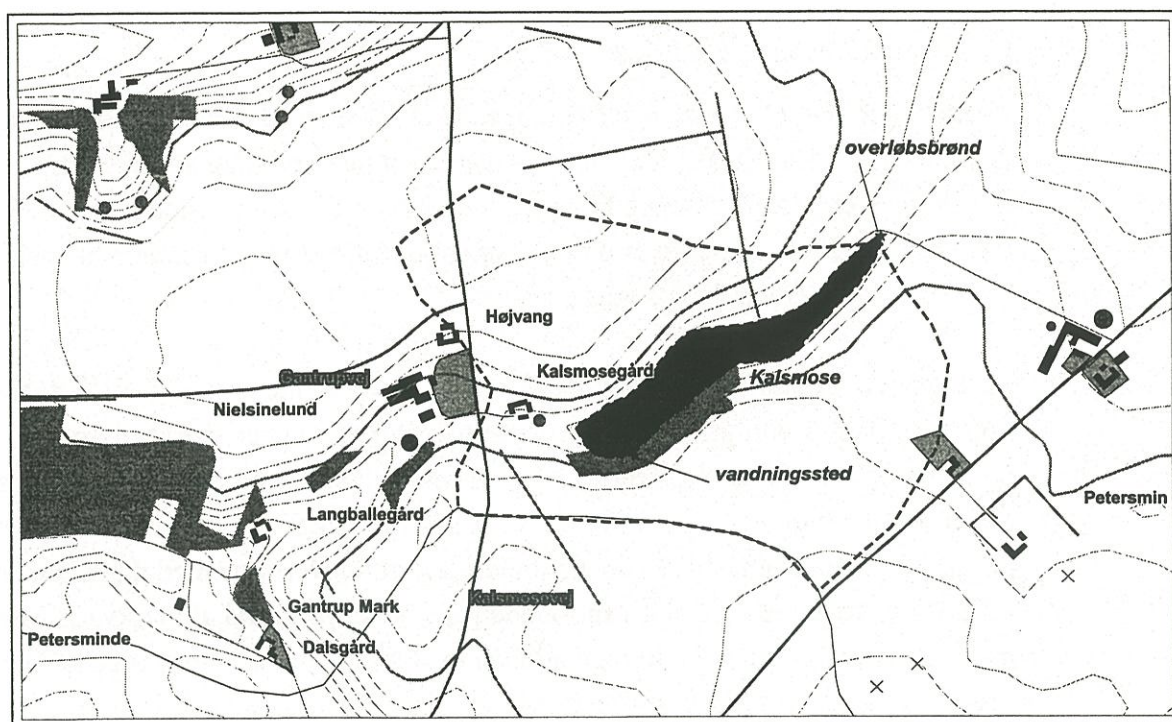
Mosen har et meget lille vandskifte. Næringsalte, der er tilført mosen, forbliver derfor i vandet i mange år fremover i den nuværende tilstand. Det er derfor nødvendigt, at mosen fremover friholdes helt for evt. spildevandstilførsel. Spildevandsforholdene ved ejendommen vest for Kalsmose bør undersøges, og de eventuelle fejl bør udbedres.

Vandingsstedet for kvæg er etableret forkert. For at komme til vandet skal dyrene vade gennem mudder. Det dybe mudder er til gene for dyrene, og der sker en løbende udvaskning af slammet til søen. Vandingsstedet bør etableres på en sådan måde, at dyrene har fast, stenet nedgang til vandkanten.

En mulighed for at redde mosen / søen kan være en oprensning, efter at spildevandstilførslen er afskåret. Markvandingen fra søen er ulovlig. Den østlige del af søbunden bør forblive under vand hele året igennem, så det overskydende vand frit kan løbe fra gennem overløbsbrønden.

Kalsmose

Kort over området

Gammelsø

St.nr.: 104
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Ved Gantrup By

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 71,9 ha
Søareal: 1,13 ha
Besøgstidspunktet: 02.09.1998

Søen er opstået efter afdæmning af en grøft og blevet yderligere udgravet af ejere. Formålet med udgravningen har været at lave en sø til opdræt af ænder. Søen ligger naturskønt i udkanten af Gantrup By, omgivet skiftevis af skov, krat og ekstensivt græsset areal.

Tilløbet fra sydøst er en grøft til afvanding af marker, der ligger længere opstrøms uden for rækkevidde. Grøften var tør på besøgstidspunktet. Markerne bag krattet på nordsiden er braklagte. Omkring tilløbets udmunding findes en mindre hængesæk, hvor bevoksningen domineres af dunhammer og padderok. Afløbet på østsiden ved Gantrupvej er en overløbsbrønd med forbindelse til et underjordisk brandbassin samt rørlagt kanal mod vest.

Søen er lavvandet med skiftevis fast sandet og mudret bund. Vandet er klart. Det blev oplyst, at græsningsarealet mod vejen ikke er benyttet på det sidste. Græsset bliver slået ved maskinkraft for at holde den tiltagende kratbevoksning nede. Målet er formodentlig at opretholde den flotte udsigt fra vejen og sikre adgangen til vandet.

Plantelivet

Bredvegetationen er blandet, med bredbladet dunhammer og dynd-padderok som dominerende arter i hængesækken, samt bevoksning bestående af bittersød natskygge, alm.-sumpstrå, vejbred skeblad, sump-forglemmigej og grenet pindsvineknop. Krattet fra nordsiden domineres af pil, hindbær og brombær.

Der findes både undervands- og flydeplanter i søen. Ca. 10% af vandoverfladen er dækket af vand-pileurt. Store dele af søen er fyldt med bændel-vandaks. På nordsiden findes også vand-nerveløs og svømmende vandaks. Desuden er der i vandet en del korsandemad.

Dyrelivet

Vandet ved bredbevoksningen var fyldt med tanglopper. Der blev observeret flere forskellige arter guldsmede i voksentilstand. Ejeren har oplyst, at der findes ål, gedder og aborrer i søen. Ved besøget blev der observeret to ænder og en enkelt svane.

Bedømmelse af tilstanden

Gammelsø er en lille, lavvandet sø med begrænset tilløb fra oplandet gennem grøften fra sydøstlig retning. Grøften var tør ved besøget i september 1998. Søen er omkranset skiftevis af kratbevoksning og skov. En del af den sydlige søbred bruges som græsningssareal med fri nedgang til vandet. Søbredden mod vejen er holdt fri for krat. En del fremstår som velplejet græsplæne for huset på den anden side af vejen. Vandudskiftningen i søen er langsom. Det gør søen særlig sårbar over for tilførsel af organisk stof og næringssalte.

Søens nuværende tilstand kan betegnes som god. Vegetationen både i søen og i oplandet er mangfoldig med både undervands- og flydeplanter i vandet og forskellige plantearter i bredvegetationen. Der er dog tegn på en vis belastning. Belastningen skyldes nok først og fremmest udvaskning fra dyrkede arealer. Søens nuværende tilstand med undervands- og flydeplanter samt et varieret dyreliv gør, at søen er forholdsvis robust over for tilførsel af næringssalte.

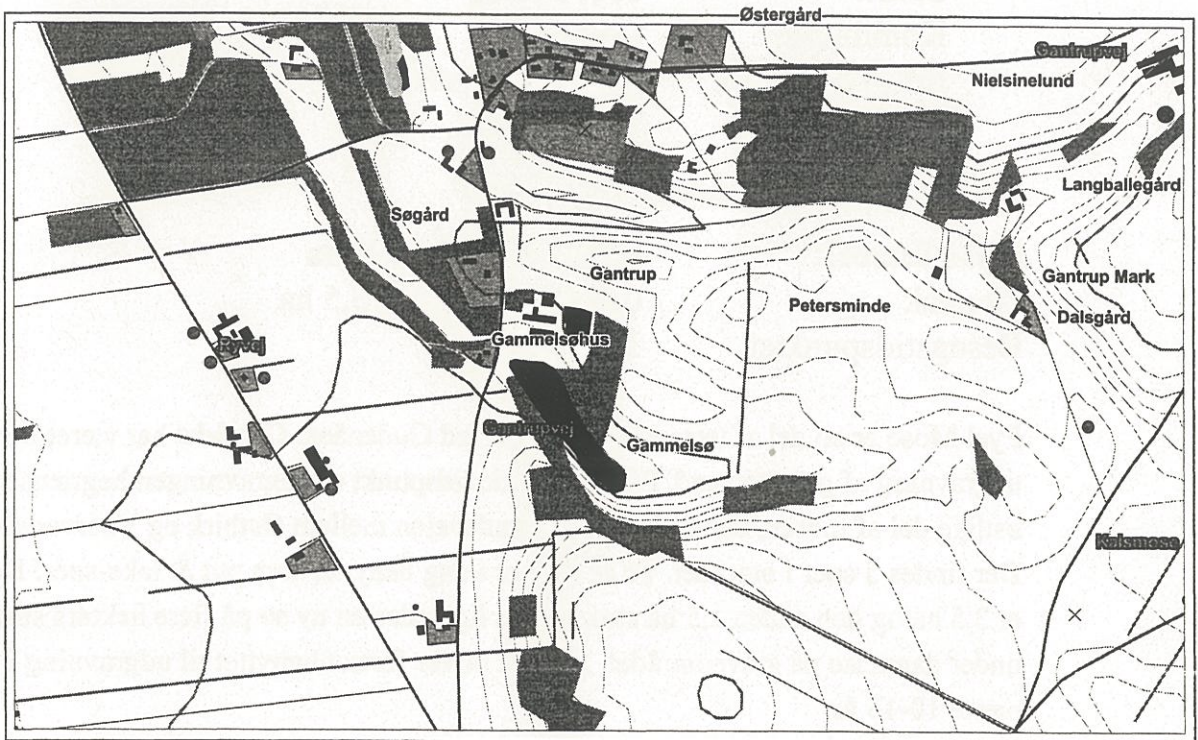
Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand med varieret plante- og dyreliv bør så vidt muligt opretholdes. Den brede bræmme af krat og skov samt de braklagte marker på nordsiden begrænser udvaskningen og beskytter søens naturlige balance.

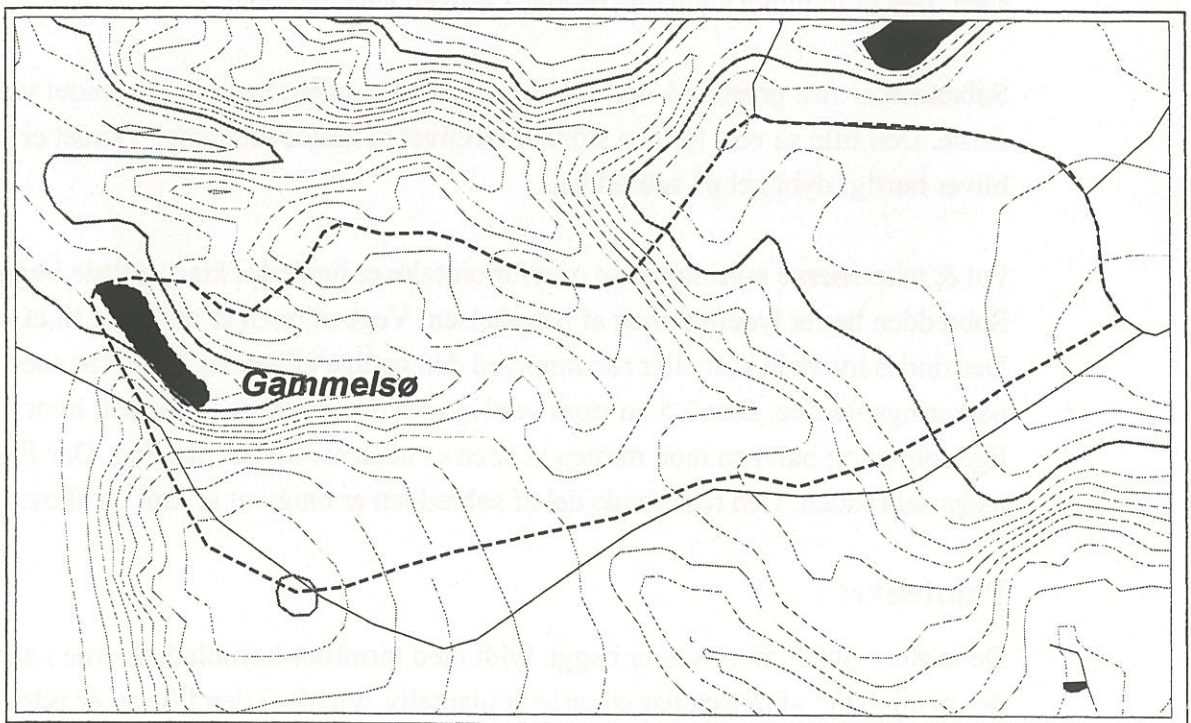
Der blev ikke observeret fodring af ænder ved besøget, men emnet blev nævnt. Det er vigtigt at understrege, at fodring af ænder er skadelig og kan vælte den fine balance, søen befinder sig i. Foderet i sig selv forurener vandet, og der bliver lokket flere fugle til, end søen kan bære.

Gammelsø

Kort over området

Søoplandet

Fyel Mose

St.nr.:	155, 148 og 144
Kommune:	Gedved
Beliggenhed:	Nord for Vestbirk

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	9,3 ha, 8,8 ha og 11 ha
Søareal:	0,95 ha, 1,5 ha og 3,5 ha
Besøgstidspunktet:	10.09.1998

Fyel Mose er en del af terrasselandskabet ved Gudenåen. Området har været benyttet til udgravning af grus og sand. På nuværende tidspunkt er udgravningen begrænset til den østlige del af mosen, der ligger tæt på landevejen mellem Østbirk og Voervadsbro. Der findes 5 søer i området. To af dem er i dag benyttet som put & take-søer. Den ene er 3,5 ha og den anden 1,5 ha stor. Der er ligeledes en ny sø på flere hektars størrelse under dannelse på graveområdet. Arealet bliver fortsat benyttet til udgravning i de næste 10-15 år.

I den sydlige del af området findes der en knap en hektar stor sø, samt en mindre sø lige ved siden af. Den store sø er tæt omkranset fra tre sider af løvskov, mens den nordlige søbred er hede. Afløbet fra søen findes mod øst. Der findes ikke overjordisk tilløb til søen. Der er to blindt sluttende grøfter i skoven vest for søen.

Søbunden er fast grusbund, og vandet er klart til bunden. Søen er lavvandet ved bredderne. Den lille sø vest for den store er omgivet af kratbevoksning. Vandet er klart og bliver hurtigt dybt tæt på søbredden.

Put & take-søerne nord for de to overfor omtalte er ligeledes klarvandede begge to. Søbredden bærer tydeligt præg af benyttelsen. Vegetationen er slidt ned til et minimum. Der findes hverken krat eller rørsump ved den østlige af søerne. Nord for søen ligger parkeringspladsen. Den 3,5 ha store vestlige put & take-sø er U-formet, hvor den nordlige søbred og halvøen mod midten af søen er uden særlig bevoksning. Der findes vej langs søbredden. Den resterende del af søbredden er omgivet af krat og skov.

Plantelivet

De to store put & take-søer er begge fyldt med tornfrøet-hornblad. Søerne i skoven i den sydlige del af mosen har et varieret planteliv. Vandet i den lille sø er fyldt med almindelig kildemos på forholdsvis dybt vand. Der findes også svømmende vandaks og en smalbladet vandaks-art, samt tornfrøet hornblad.

Undervandsvegetationen i den knap 1 ha store sø, øst for den lille, er domineret af tornfrøet hornblad. Ved den nordlige søbred og i grøfterne i skoven findes en del trådalger og liden-andemad. Der er spredt bredbladet dunhammer- og tagrørbevoksning, samt lyse-siv og børste-siv stedvis langs bredden. Der fandtes både sø-kogleaks og vandspir i begge søer.

Dyreliv

Der blev observeret et svanepar, nogle ænder og blichøns ved besøget. Der lå foder på søbredden og nede i vandet ved den ene af søerne. I søerne i skoven blev der observeret tanglopper, vandbiller og vandbænkebidere i rørskov.

Bedømmelse af tilstanden

Alle fire besøgte søer er klarvandede på grusbund. Put & take-søerne har en tilstand og et planteliv, der bærer præg af udnyttelsen. Der findes hverken rørskov, brinkvegetation eller kratbevoksning langs bredden. Vandet er klart, men størstedelen af undervandsvegetationen består af en enkelt vandplante. Et naturligt og mangfoldigt plante- og dyreliv er ikke muligt, så længe søerne benyttes som fiskesøer.

Søerne i den sydlige del af Fyel Mose har et meget mere varieret plante- og dyreliv. Tilstanden kan betegnes som stabil. Vandet er klart i begge søer. Der er dog tegn på en vis organisk belastning i den hektar-store sø længst inde i skoven. Andefodringen på søbredden er skadelig for søen. Ved fodringsstedet kan man observere trådalger og andemad i vandet.

Fremtidige tiltag

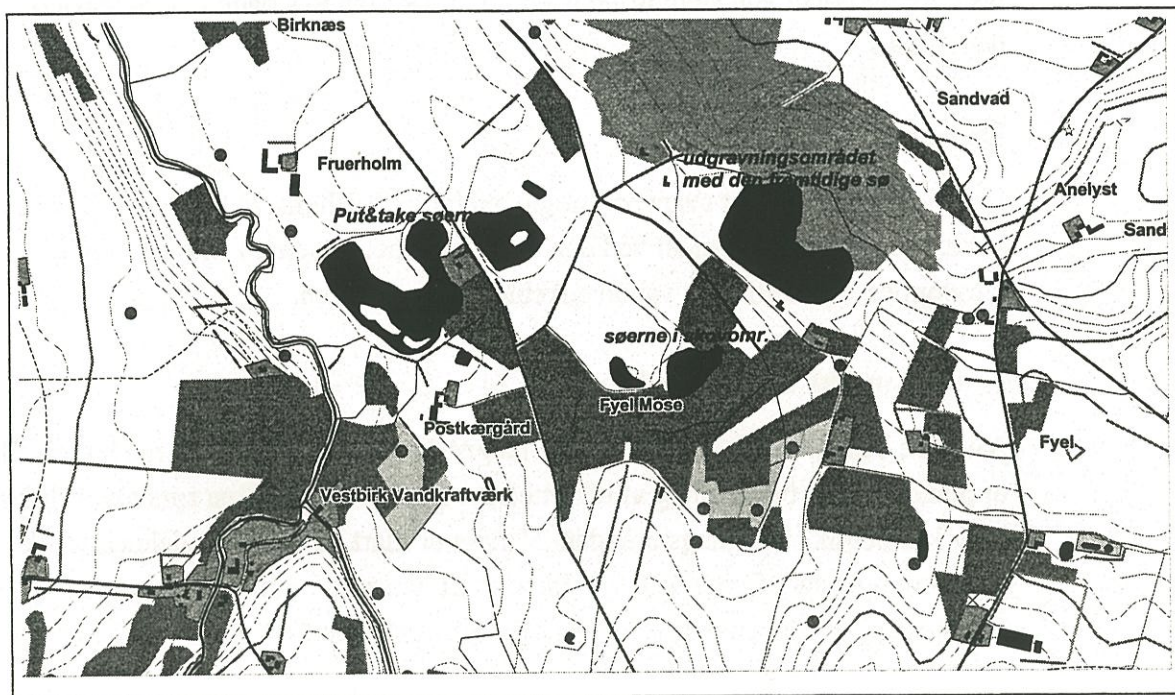
Søernes nuværende, klarvandede tilstand bør opretholdes. Ænderne må ikke fodres på søbredden. Foderet i sig selv forurener, og en større gruppe ænder er stærkt belastende for vandet. Foderet tiltrækker flere fugle, end søen kan bære.

Det anbefales at udarbejde en efterbehandlingsplan for udgravningområdet i den østlige del af Fyel Mose, der tager hensyn til arealets miljømæssige værdi. Den flere hektar store nye sø, der er ved at opstå, vil kunne blive en spændende klarvandet sø med en uforstyrret naturlig tilvækst af vegetation.

Ejeren af put & take-søerne har en tidsbegrænset tilladelse til at drive virksomheden. Søerne kunne blive en integreret del af et flot naturområde efter virksomhedens ophør. Området har en stor naturværdi og kan med tiden blive et af Gedved Kommunes største naturområder.

Fyel Mose

Kort over området

Søopland

Søen ved Åsesminde

St.nr.: 167
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Nord for Østbirk

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 19 ha
Søareal: 1,36 ha
Besøgstidspunktet: 02.09.1998

Søen ligger midt i en økologisk svinefarm med fritgående grise på et flere hektar stort område ved Åsesminde. Selve søen er afhegnet fra dyrene med elhegn hele vejen rundt. Dyrene har derimod nedgang til et lavvandet vandhul på den vestlige side af søen. Vandhullet er tilsyneladende etableret for nylig ved at skubbe lidt jord væk og udnytte overløb fra søen i regnperioder. Området mellem søen og vandhullet er temmelig vådt og mudret og er uden bevoksning.

Nordøst for den oprindelige sø findes ligeledes et vandhul, der er af nyere oprindelse. Vandhullet står i forbindelse med søen gennem en åben kanal. Søen virker temmelig lavvandet med meget blød bund fra naturens hånd. Hele den midterste del af søen er tilgroet med pilekrat. Krattet står på lavt vand uden egentlig fast bund og deler søen i to bassiner. Der findes spredt kratbevoksning i vandet i det sydlige søbassin. Kratvegetationen ude på søbredden er derimod meget begrænset. Man kan stort set gå hele vejen rundt om søen tæt på vandet. Der findes ikke overjordisk tilløb eller afløb.

Vandet i søen er klart med god sigtddybde. Vandhullet og kanalen nordøst for søen er derimod ret brunvandet. Flere steder langs den sydlige søbred ligger der korn på søbredden og i vandet til fodring af ænder.

Plantelivet

Søen har et varieret og spændende planteliv med både undervands- og flydeplanter i vandet. Der findes to forskellige vandstjernearter, vandrøllike, liden vandaks, korsandemad og levermossen flydende stjerneblø. Der er ligeledes åkander og lidt svømmende vandaks. Der blev observeret vandranunkel et enkelt sted.

I det sydlige, tilsyneladende mere lavvandede bassin af søen står bukkeblad langt ud i vandet. Bredvegetationen domineres af græsarter, tigger-ranunkel, nikkende brønssel, gifttyde og bittersød natskygge. Der mangler et egentlig rørskovsbælte rundt om søen.

Sammen med kratbevoksningen inde i søen optræder bredbladet dunhammer, og stedvis ude på søbredden høj sødgræs.

Dyrelivet

Der blev observeret tanglopper, ryg- og bugsvømmere og dovenfluelarver i vandet samt flere eksemplarer af forskellige guldsmede i voksentilstand.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er en sand perle med en flot natur i den nuværende tilstand. Den er klarvandet med mange forskellige plantearter i vandet og flere plantearter på søbredden, der holder sig til et forholdsvist næringsfattigt miljø. Tilstanden med vandplanter er vigtig for at holde vandet klart. Planterne opbruger de organiske stoffer, der bliver tilført til søen med regnskyl fra oplandet. Det er især vigtigt, når oplandet til søen bruges til at holde svin på friland.

Der blev observeret en større vandpyt med efterladenskaber fra grise ca. 3-4 meter fra bredden nord for søen. Stedet er hævet over søens vandstand, og derfor havner indholdet i søen efter regnskyl.

Der er tegn på organisk belastning i vandhullet tæt ved samme sted. Vandplanterne, der er observeret i søen, mangler i vandhullet. Græsningsarealet er omkranset af nældebevoksning.

Fremtidige tiltag

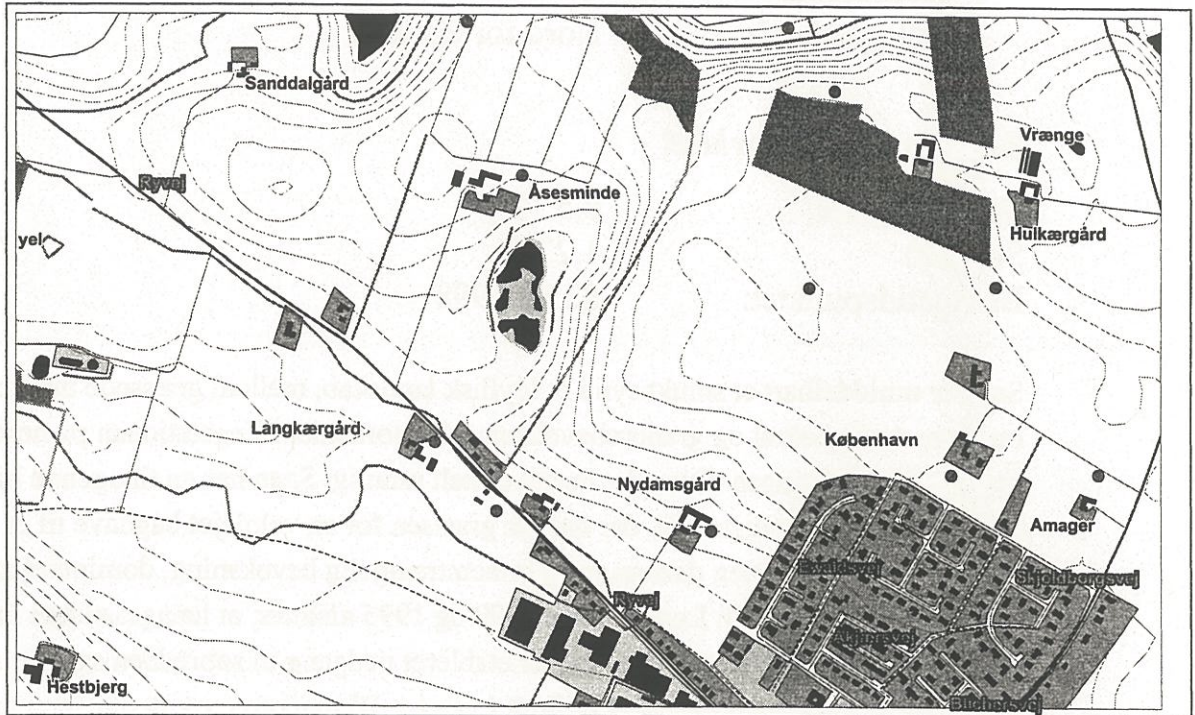
Søen og vandhullet på nordsiden bør holdes fri for direkte afstrømning fra de græssede arealer. Afstanden fra græsningsarealet på nordsiden, hvor vandet med organisk indhold kan samle sig, bør forøges, så bevoksningen og jordlagene tilbageholder størstedelen af næringssaltene.

Afstanden til vandhullet ved den sydlige del af søen må helst ikke være under 20 meter. Risikoen for udvaskning formindskes med afstanden. Der må ikke være forbindelse mellem søen og vandhullet. Udvasning fra vandhullet kan føre til forurening af søen og ødelægge det alsidige plante- og dyresamfund, man har i den nuværende tilstand.

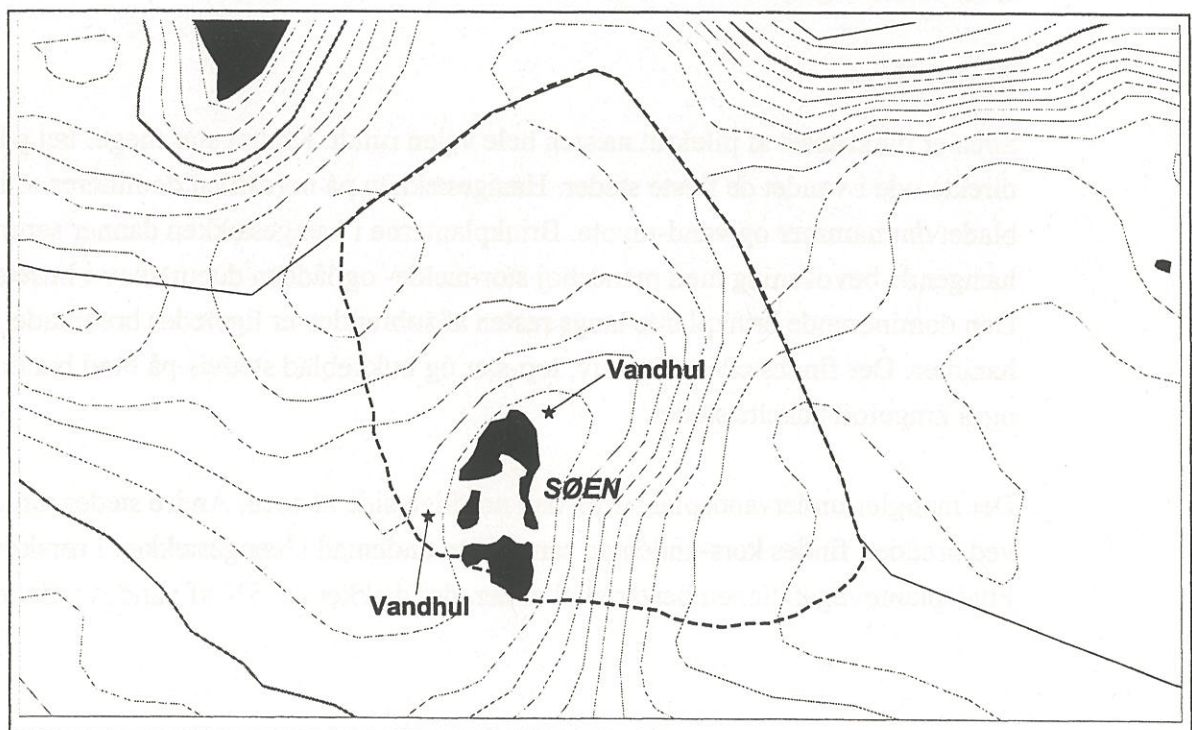
Fodring af ænder bør undgås. Foderet i sig selv er stærkt forurenende for vandet og tiltrækker flere fugle, end søen kan bære.

Søen ved Åsesminde

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Vrænge

St.nr.:	179
Kommune:	Gedved
Beliggenhed:	Nord for Østbirk

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	6,5 ha
Søareal:	1,27 ha
Besøgstidspunktet:	02.09.1998

Søen er umiddelbart et smukt syn i et idyllisk landskab, mellem græssede marker, tæt omkranset af pilekrat og grantræbevoksning fra nordsiden. Vegetationen på nordsiden er så tæt, at nedgangen til vandet herfra er helt umulig. Søen har en tiltagende hængesæk på den nordvestlige side, der danner grænsen for en velplejet baghave til et lille hus. Området bag haven danner en uigennemtrængelig bevoksning, domineret af stor nælde og lådden dueurt. Luftfotos fra 1990 og 1995 afslører, at hængesækken har bredt sig synligt i løbet af de sidste år. Der er etableret nedgang til søbredden samme sted ved hjælp af bygningsmaterialer, der er fyldt i vandet. På markerne rundt om søen græsser heste. Dyrene har ikke adgang til vandet.

Der findes hverken tilløb eller afløb. Søbunden er meget blød og tørveholdig, og vandet er ret brunt. Sigtdybden er ca. 30 cm.

Plantelivet

Søen er omkranset af pilekrat næsten hele vejen rundt. Krattet står meget tæt på eller direkte ude i vandet de fleste steder. Hængesækken på nordsiden domineres af bredbladet dunhammer og vand-mynte. Brinkplanterne i hængesækken danner sammenhængende bevoksning med mandshøj stor-nælde- og lådden dueurt i husets retning. Den dominerende brinkplante langs resten af søbredden er ligeledes bredbladet dunhammer. Der findes ellers lyse-siv, top-star og bukkeblad stedvis på blød bund. Der står også kragefod enkelte steder.

Der mangler undervandsplanter på den nordlige side af søen. Andre steder umiddelbart ved bredden findes kors-andemad samt liden-andemad i hængesækken i rørskov. Flydeplantevegetationen består af åkander, der dækker ca. 5% af vandoverfladen.

Dyrelivet

Der blev fundet en mælkevid fimreorm og en vandbille samt nogle tanglopper og røde børsteorme ved ketchertræk i hængesækken på nordsiden. Herudover blev der observeret voksne eksemplarer af guldsmede. Der blev ikke konstateret fodring af ænder på besøgstidspunktet.

Bedømmelse af tilstanden

Området rundt om søen bruges til ekstensiv græsning. Det giver en god beskyttelse mod overfladisk tilførsel af næringsstoffer. Søen viser alligevel tegn på forurening. Vandet er brunt med dårlig sigtddybde og uden mærkbar mængde af vandplanter. Undervandsplanter kan ikke trives i uklart vand.

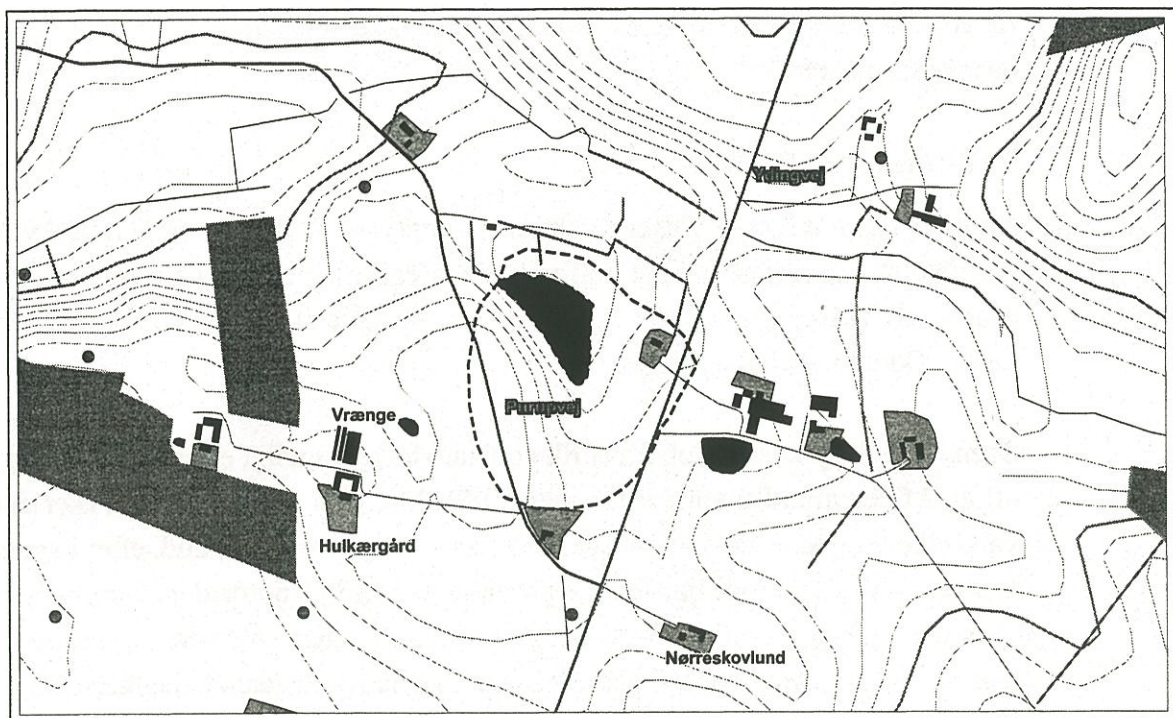
Søen har et begrænset tilløb fra et lille opland, hovedsageligt efter regnskyl, og ingen afløb. Af den grund er vandskiftet meget lille. Manglen på vandplanter, især undervandsplanter gør, at næringssaltene forbliver i søen i opløst tilstand, eller i sedimentet. Der fandtes mange røde børsteorme på slammet bund på nordsiden. Deres tilstedeværelse er tegn på mangel af ilt i bundslammet. Bevoksningens intensitet og sammensætning nær huset på nordsiden tyder på udledning af spildevand gennem længere tid.

Fremtidige tiltag

Spildevandsforholdene ved huset nord for søen bør undersøges, og eventuelle fejl bør udbedres.

Søen ved Vrænge

Kort over området og søoplandet

Bomose

St.nr.: 223
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Øst for Østbirk

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 86,2 ha
Søareal: 0,93 ha
Besøgstidspunktet: 07.09.1998

Bomose består af en lille sump og en knap en hektar stor sø. Søen og mosen ligger ved siden af hinanden og står i forbindelse med hinanden i den nordlige, tilgroede del af søen.

Mosen er stærkt tilgroet af sumpplanter og stedvist omgivet af pilekrat. Frit vandspejl findes udelukkende langs den sydlige bred i form af en grøft. Søen ligger vest for mosen, uden skyggende træer eller pilekratbevoksning langs bredderne. På nuværende tidspunkt er midten samt hele den nordlige del af søen tilgroet med sumpplanter. Det frie vandspejl ville forsvinde i løbet af et par år, hvis søen blev overladt til naturens kræfter. Oprensningen udføres af ejerne efter behov med ca. et par års mellemrum.

Bomose ligger med opdyrket opland på alle sider. Vandet i grøften ved mosen er grønligt og mælket, formentlig på grund af kalkholdighed. Bestemmelsen om dyrkningsfri 2 meter bræmme langs den sydlige del af mosen er ikke overholdt. Ejeren var ikke klar over, at reglen også gælder moser.

Ved søen har man derimod en flere meter bred gødningsfri bræmme langs den sydlige bred, og arealet vest for mosen er braklagt. Der er etableret overløbsbrønd i den sydvestlige del af søen. Brønden fører overskudsvandet ud til en grøft vest for Bomose.

Søbunden skifter mellem blød og slammet i store dele af søen og mosen, og fast, sandet mod den vestlige søbred. Vandet i søen er ret brunt med ringe sigtddybde. Der er lagt korn ud på søbredden til fodring af ænder. Der findes to svinefarme i mosens opland.

Plantelivet

I mosen dominerer bredbladet dunhammer og dynd-padderok. Der findes også vejbred-skeblad, røgræs og bukkeblad. Den nordlige del er tilgroet med top-star.

I den smalle stribe af frivand, langs den sydlige udkant af mosen er der både vandrøllike, bændel-vandaks, svømmende vandaks og vandpileurt, samt vandnavle ude ved vandkanten. Der findes en del trådalger samme sted. Bredvegetationen ved søen domineres af græs og pletvis rørskovbevoksning, bestående af rørgræs og dunhammer. Bevoksningen inde midt i søen består af dunhammer, dynd-padderok, top-star og bukkeblad. Vådområdet i søens nordlige ende mod mosen er tilgroet med top-star. Der findes ikke egentlige undervandsplanter i søen. Nogle steder kan man observere lidt svømmende vandaks og liden-andemad.

Dyrelivet

Der blev observeret en flok ænder på 40-50 stk.

Bedømmelse af tilstanden

Bomose bærer tegn på belastning. Vandet i søen er ret brunt med dårlig sigtdybde og uden undervandsplanter. Mosen har et forholdsvis stort opland, hvor størstedelen er benyttet til landbrug. Oplandet omfatter flere vandhuller opstrøms mod Grejsdal. Der findes to svinefarme i nærheden. Belastningen af søen stammer sikkert delvis fra udvaskning fra det opdyrkede opland, men med stor sandsynlighed også fra de omkringliggende ejendomme i form af spildevand fra huse eller stalde, der havner i mosen via dræn. Foderet ved vandet og de mange ænder skader ligeledes søen.

Både mosen og søen er i hastig tilgroning. Søen holdes fri for vegetation med oprensning. Mosen har et varieret planteliv, fortrinsvis med planter, der kan tåle eller direkte foretrækker et næringsrigt vandmiljø. Stedets naturlige vegetation ville være af mere næringsfattig art.

Fremtidige tiltag

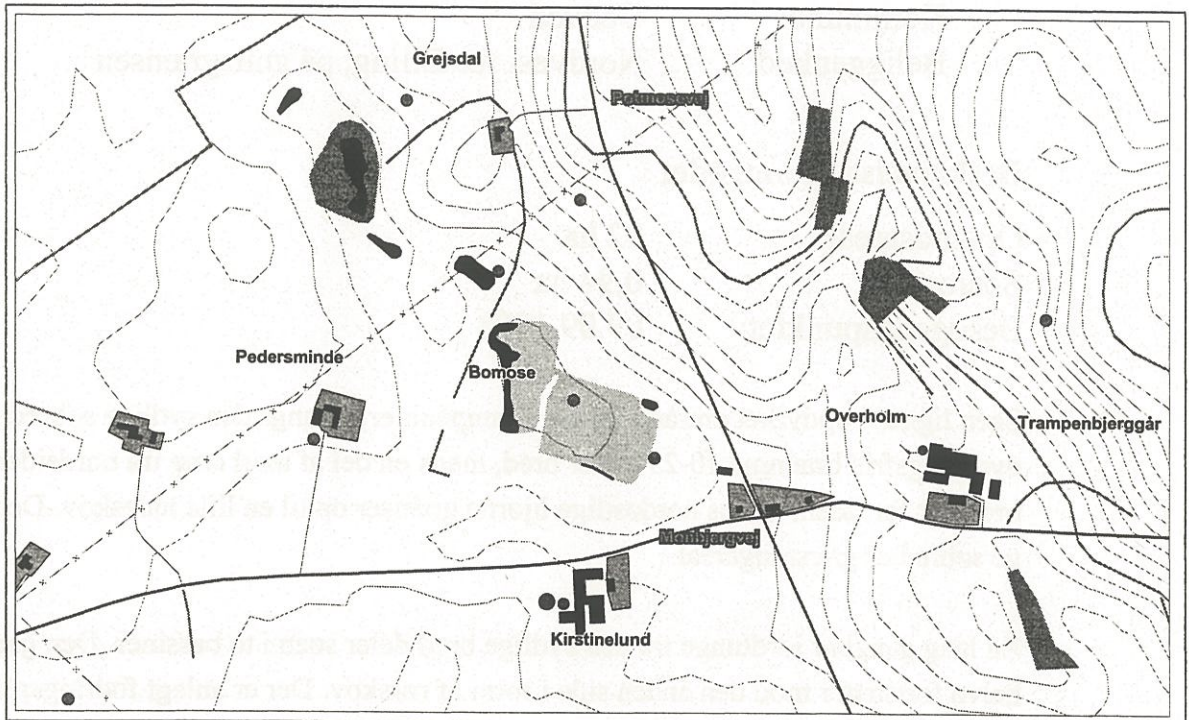
Spildevandsforholdene ved de omkringliggende ejendomme bør undersøges, og udledning af urensset spildevand bringes til ophør.

Fodring af ænder skader søen og bør stoppes. Foderet i sig selv forurener vandet, og der bliver tiltrukket flere ænder, end søen naturligt kan bære.

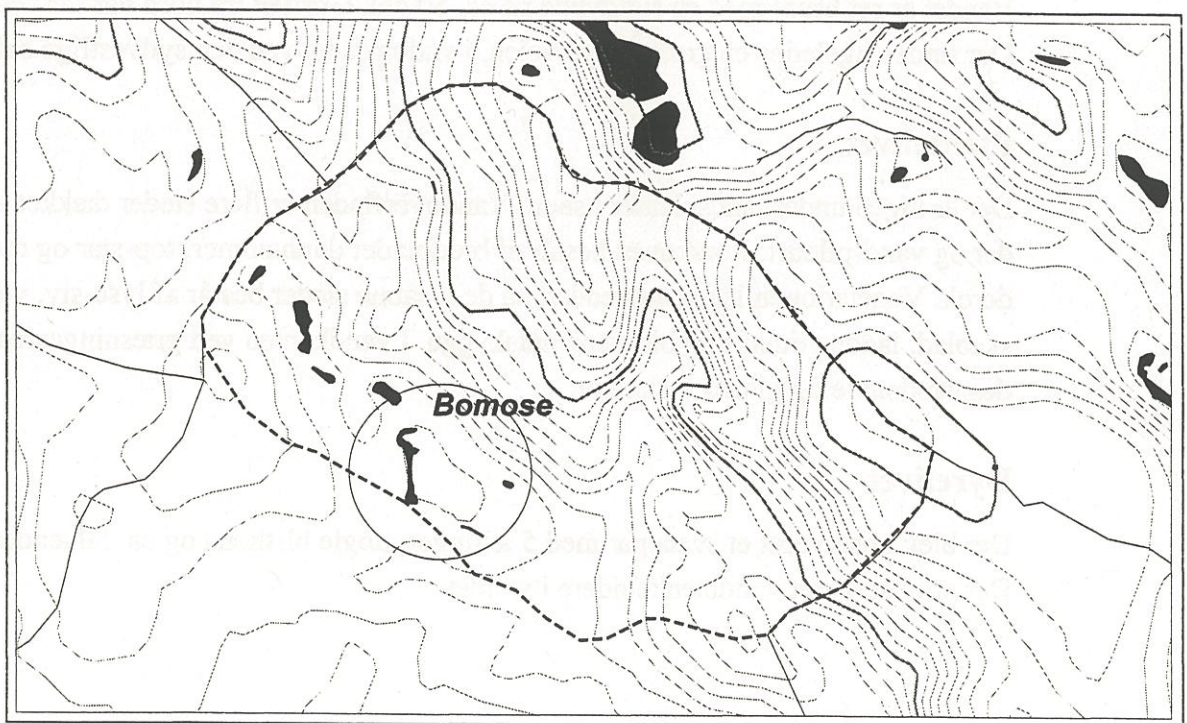
De dyrkningsfrie bræmmer bør overholdes langs bredden til mosen.

Bomose

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Kvægenbjerg

St.nr.: 237
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Nordvest for Elling, på amtsgrænsen

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 92 ha
Søareal: 0,94 ha
Besøgstidspunktet: 09.09.1998

Søen ligger i opdyrket område øst for Trampenbjerg. Langs den sydlige søbred er den dyrkningsfrie bræmme 10-25 meter bred, mens en del af markerne fra nordsiden er braklagt for tiden. Søens nordøstlige hjørne grænser op til en lille nåleskov. Den vestlige søbred er græsningareal.

En lang gangbar jordtunge fra den sydlige bred deler søen i to bassiner. Den gangbare halvø fortsætter mod den anden side i form af rørskov. Der er anlagt fodringsplads for ænder på halvøen. Kornet ligger på en platform over vandet. Søen er omgivet af kratbevoksning fra nord, øst og delvis på sydsiden. Bunden er skiftevis fast leret eller stenet, og blød i rørskoven.

Vandet er ret brunt med en sigtddybde på ca. 50 cm. Grøften fra nord var tør ved besøget. Der findes ligeledes en grøft tæt på vejen, i vådområdet ved den sydvestlige søbred.

Plantelivet

Der er ingen undervandsplanter i søen. Vandoverfladen er flere steder dækket af åkander og vand-pileurt. Rørskoven består af bredbladet dunhammer, top-star og dynd-padderok. Vegetationen langs søbredden på de lysåbne steder består af lyse-siv, vejbred-skeblad, lådden dueurt og bittersød natskygge. I vandkanten ved græsningsarealet findes vandnavle og glanskapslet-siv.

Dyrelivet

Der blev observeret et svanepar med 5 ællinger, nogle blichøns og ca. 50 ænder på søen. Der er observeret vandbænkebidere i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Tilstanden af søen er rimelig, men kunne blive bedre. Sigtdybden i vandet er ikke særlig god, men søen har gode fysiske betingelser for et varieret plante- og dyreliv på grund af de varierede bund- og belyningsforhold. Manglen på undervandsplanter er resultat af den dårlige sigtdybde i vandet. Planterne kan ikke trives uden lys.

Søens belastning skyldes nok først og fremmest udvaskning fra dyrkede arealer fra et forholdsvist stort opland. Fodring af ænder med korn i vandet bidrager også til, at vandets tilstand ikke er tilstrækkelig god til et varieret plante- og dyreliv i søen.

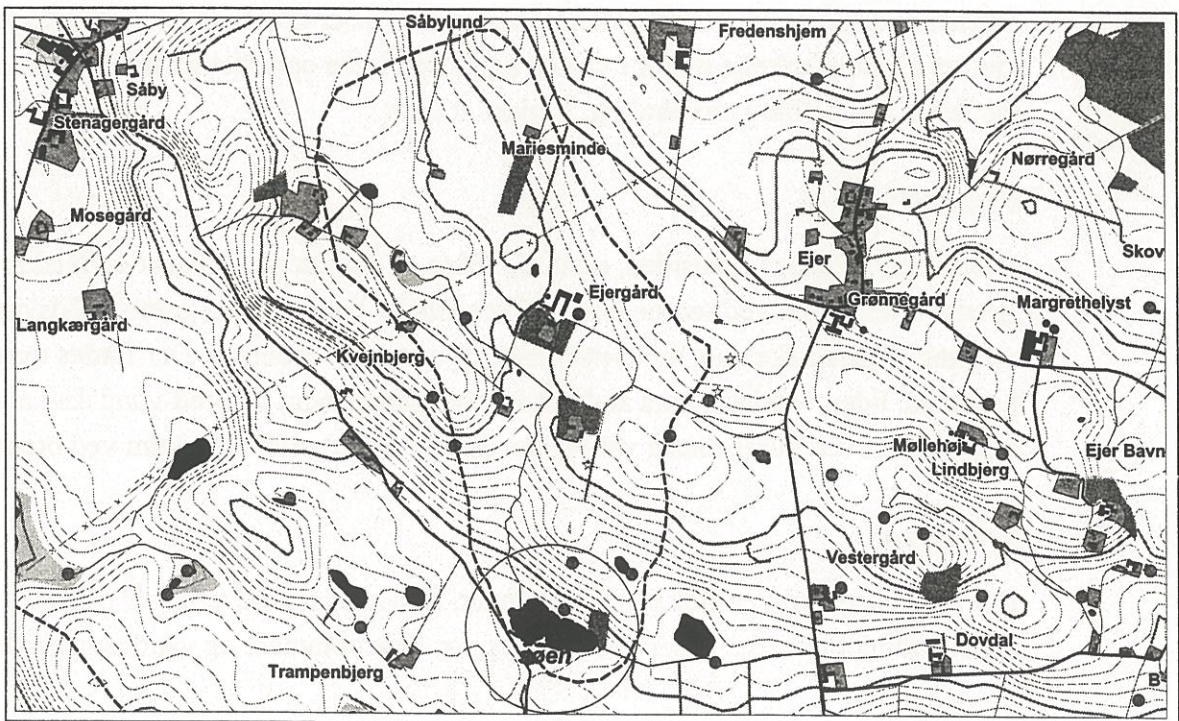
Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand med de vide dyrkningsfrie bræmmer, brakmarken samt græsningssarealet langs søbredden bør opretholdes.

Fodring af ænder skader søen. Ud over at foderet i sig selv forurener vandet, bliver der også lokket flere fugle til, end søen kan bære.

Søen ved Kvægenbjerg

Kort over området

Søerne ved Hedemølle

St.nr.:	16
Kommune:	Gedved
Beliggenhed:	Ved Hede Mølleå tæt på Hedemølle nord for Hovedgård

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	9 ha
Søareal:	ca. 3 ha i alt
Besøgstidspunktet:	08.09.1998

Kortene og flyfotos fra 1995 viser kun én sø i området syd for Hede Mølleå, i nærheden af Hedemølle. Ved besøget blev der observeret 3 søer. Den oprindelige sø ligger nordligst. Området syd og sydøst for søen blev tilsyneladende i mindre omfang udgravet og efterfølgende oversvømmet med det formål at etablere de to nye søer. Den oprindelige sø på 1,2 ha ligger op ad Hede Mølleå, vest for den ene, og nord for den anden nyetablerede sø. Mølleåen ved Hedemølle var tør på besøgstidspunktet. Åen er nordfra ført uden om søerne, der hverken har tilløb eller afløb.

Søerne er fuldt soleksponeret og omgivet af dyrket opland på sydsiden med gangbar opstemning mellem bassinerne. De dyrkningsfri 2 meter bræmmer langs Mølleåen og på søernes sydside er ikke overholdt hele vejen. Søerne er lavvandede, med lidt spredt kratbevoksning enkelte steder i vandet og på øen i den oprindelige sø. Bunden er skiftevis fast sand- og blød tørveholdig. Vandet er klart.

Plantelivet

Bevoksningen langs nordsiden, mod Mølleåen er domineret af tagrør og lådden dueurt. Bredbevoksningen ved søerne består af bredbladet dunhammer, grenet pindsvineknop, rørgræs, vejbred-skeblad, dynd-padderok og nikkende brøndsel. Der findes tornfrøet hornblad, liden vandaks, kors andemad, vand-pileurt samt vejbred-vandaks i alle tre søer. I søen ved pumpehuset var vandet dækket af gulgrønt algeskum ved bredden.

Dyrelivet

Der blev observeret en flok på ca. 30 ænder, et svanepar med ællinger og nogle blis-høns. I vandet blev der observeret tanglopper, bugsvømmere og vandbænkebidere.

Bedømmelse af tilstanden

Søernes nuværende tilstand er rimelig god. Vandet er klart, og søerne har et varieret plante- og dyreliv. Vandplanterne dækker stort set hele bunden i alle tre søer. Undervandsplanter har stor betydning for søernes miljømæssige tilstand.

Søerne har et meget lille opland, hovedsageligt fra sydsiden. Vandudskiftningen er langsom på grund af mangel på tilløb og afløb. Søernes tilstand er derfor sårbar over for tilførsel af næringsstoffer fra nærolandet. Der er observeret tegn på organisk belastning i form af algeopblomstring flere steder ved bredden.

Søerne er meget lavvandede og mangler skyggende bevoksning på bredden. Vandet bliver varmet op af solen i sommerperioden, hvor algerne får gode vækstbetingelser.

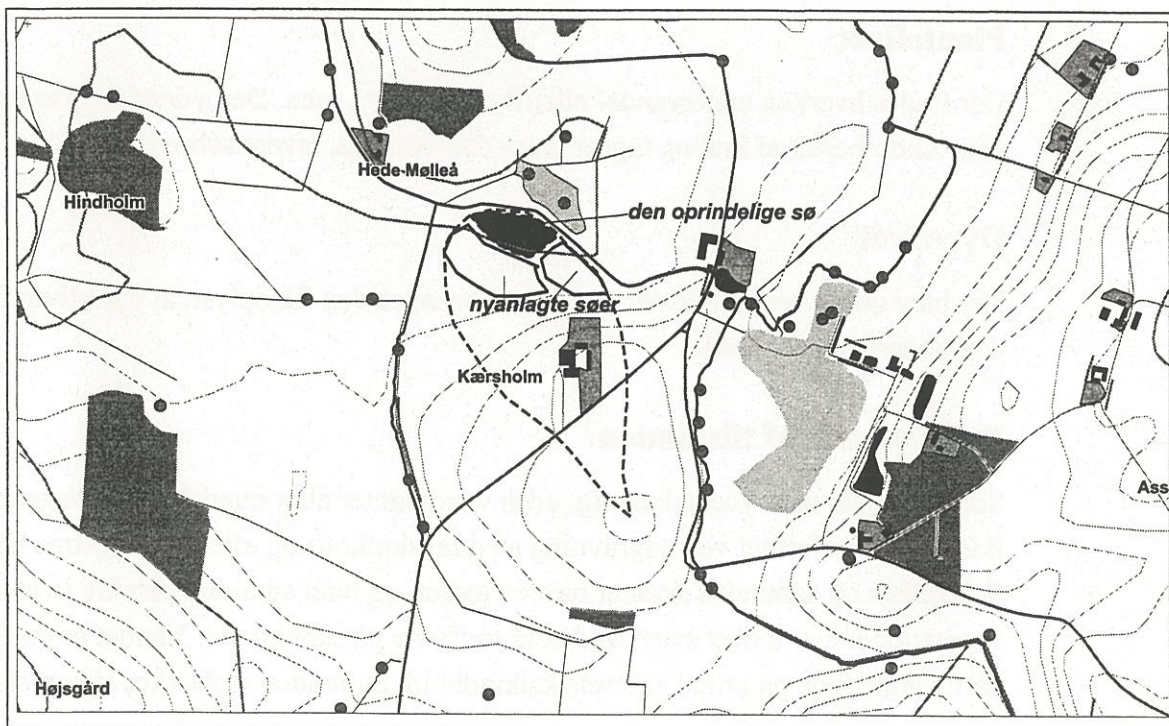
Fremtidige tiltag

De dyrkningsfrie bræmmer skal være til stede og helst udvides til adskillige meters bredde. Områder ved søbredden kunne med fordel benyttes til afgræsning.

Området syd for Hede Mølleå er udpeget som SFL-område (særlig følsomt landbrugsområde) og er dermed sikret en mulighed for at indgå aftaler om braklægning af landbrugsarealerne.

Søerne ved Hedemølle

Kort over området og søoplandet

Søen ved Bjergene

St.nr.: 129
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Øst for Hovedgård

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 2,6 ha
Søareal: 1,4 ha
Besøgstidspunktet: 08.09.1998

Søen er opstået efter udgravning af issøler til bygning af Musikhuset i Århus. Fra nord, øst og syd er vandspejlet omgivet af 2-3 meter høje skrænter. Den østlige søbred grænser op til en lille løvskov. Nærolandet domineres af landbrugsarealer. Der findes flere huse langs den vestlige og nordlige søbred.

Skrænterne langs størstedelen af søen skræner næsten lodret ned til vandet og er uden vegetation. Det smuldrende ler er et dårligt voksested for bredplanter. Der er lidt kratbevoksning stedvis ved skoven og langs den vestlige søbred.

Vandet bliver hurtigt dybt tæt på søbredden og er grågrønt med ringe sigtddybde. Bunden er dækket af sort slam. Der er etableret nedgang med sten i vandet ved vejen på den vestlige søbred. Der blev observeret fire platforme på søen, to af dem med andehuse.

Plantelivet

Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i søen. Den yderst begrænsede bredvegetation består af krat og tagrør langs den vestlige, lavere søbred.

Dyrelivet

Der blev observeret ca. 60-80 ænder ved besøget. Jeg fik oplyst, at der bliver fisket gedder, aborrer og ål i søen.

Bedømmelse af tilstanden

Søen fremstår som yderst kunstig, uden vandplanter eller mærkbar bredvegetation. Bassinet er udformet ved udgravning med maskinkraft og efterladt i samme tilstand. Søbredden og søbunden skræner næsten lodret, og leret smuldrer direkte i vandet. Bredvegetationen har meget svært ved at få rodfastelse på skrænterne. Vandet er mælket med dårlig sigtddybde på grund af lerets kalkindhold. Søbunden er dækket af sort slam.

Søen har hverken tilløb eller afløb. Vandet i søen stammer fra grundvandet. Søens overfladeafstrømningsopland er ekstremt lille. Søen virker ikke direkte forurenet, men betingelserne for en god miljømæssig tilstand er ikke til stede. Manglen på et alsidigt plante- og dyreliv i og omkring vandet gør søen med det ekstremt lille vandskifte yderst sårbar for forurening fra oplandet.

Manglen på vandplanter resulterer i ophobning af organiske stoffer i søen, der fører til øget algevækst. Den miljømæssige tilstand bliver efterhånden synligt dårlig i den unge sø. Det er betydelig nemmere at forhindre, at tilstanden forværres, end det er at forbedre vandets kvalitet, når søen engang har fået det rigtig dårligt.

Fremtidige tiltag

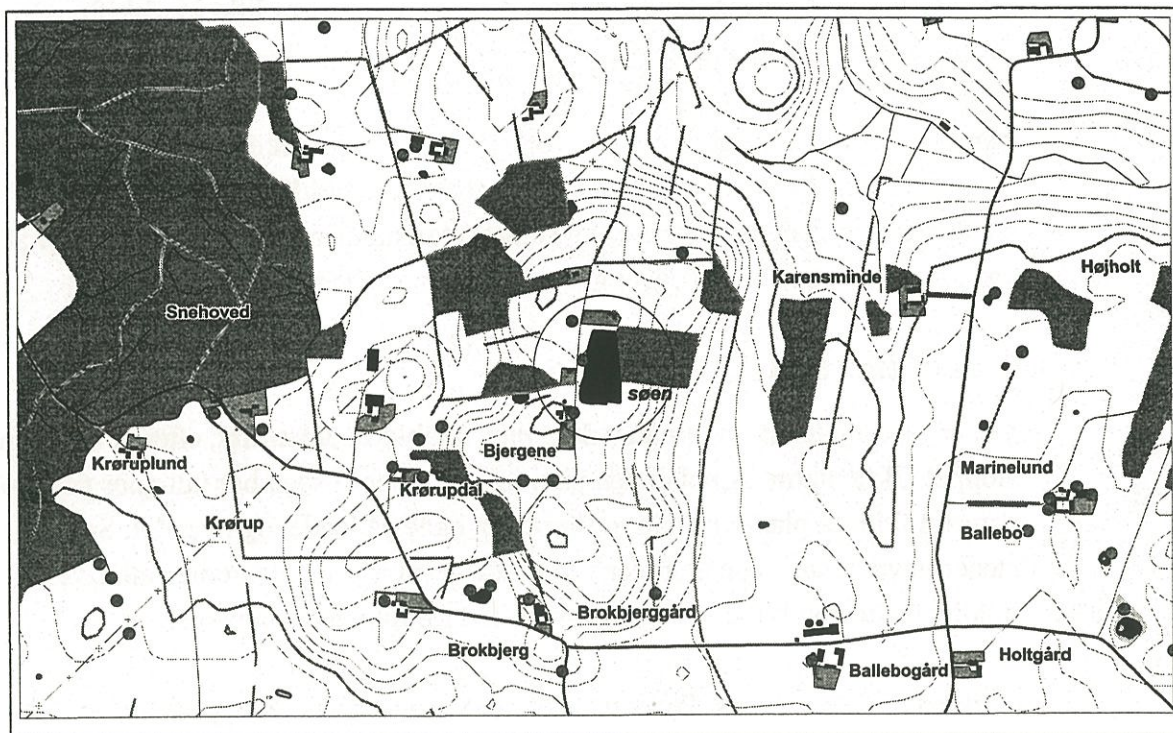
Det er iøjnefaldende, at området ikke blev reetableret ordentligt, efter at udgravningen er stoppet. Skrænterne og søbunden på mindst 2 sider af søen bør udlignes til et mere naturligt fald, så planterne kan rodfæste sig både på landet og i vandet. Søen bør flere steder have lavvandede områder ved bredden, hvor vandplanterne kan trives. Det kalkholdige vand kan blive til et godt voksested for mange vandplanter.

Andeholdet bør stoppes. Foderet til ænder forurener vandet, og der bliver lokket flere fugle til, end søen kan bære.

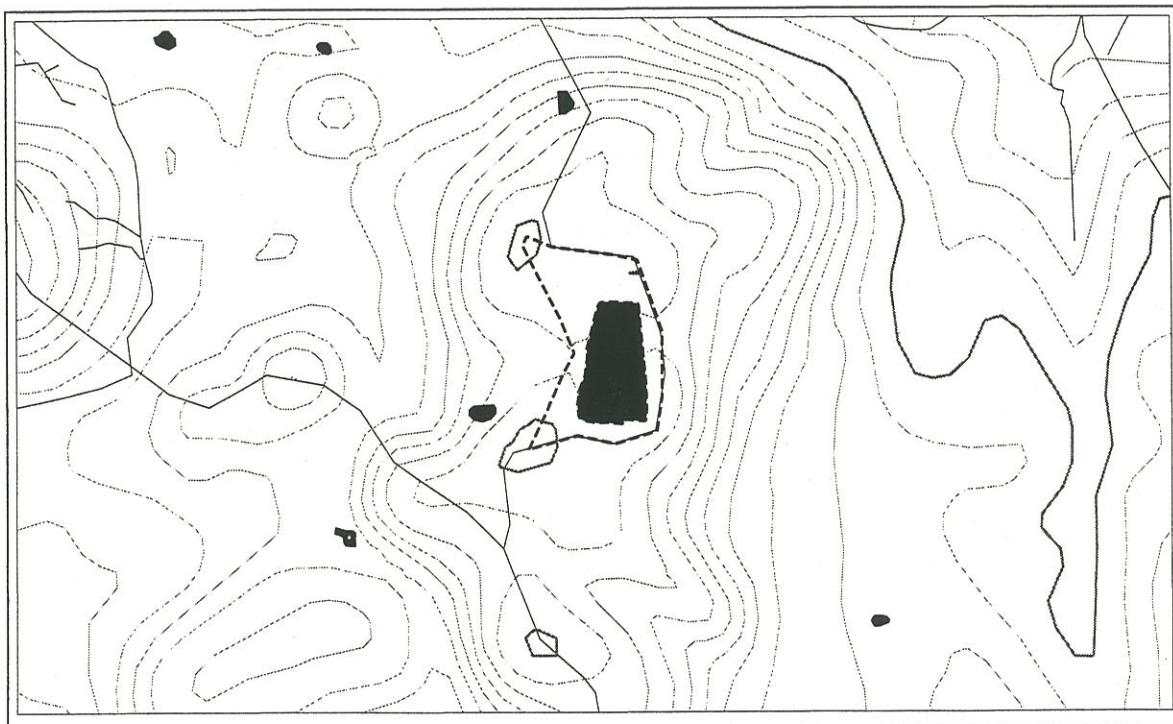
Det blev oplyst, at der er sat fisk ud i søen. Fiskebestanden har virkning på søernes tilstand. Udsætning af fisk er et kunstigt indgreb, der udelukkende kan foretages efter aftale med amtet.

Søen ved Bjergene

Kort over området

Søoplandet

Søerne ved Serridslevgård

St.nr.: 17
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Øst for Serridslev

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 575 ha
Søareal: 2,5 - 3 ha
Besøgstidspunktet: 08.09.1998

Serridslevgård stammer fra 18-hundredetallet og er et kendt hvile- og kursussted på kommunegrænsen mellem Horsens og Gedved Kommuner. Gården har tilknyttet landbrugsvirksomhed. Bag stuehuset ligger en række søer i en skovbevokset bakkedal. Søerne er opstået efter opstemninger af Haldrup Bæk.

To af søerne grænser op til gårdens græsplæne, resten er omgivet af skov. Den øverste lille sø bliver direkte forsynet med vandet fra vandløbet. Søen er lavvandet, med høj brændenælde- og tidselskov rundt om vandet og i vådområdet øst for søen. Bunden er blød og tilsandet, og vandet er brunt med dårlig sigtddybde. Søen virker som sandfang. Sandet bliver fjernet en gang imellem. Forbindelsen til den næste sø er rørlagt med et lille fald.

Midt i den næste sø er der etableret en lille kunstig ø. Søen er meget lavvandet. Gennemsnitsdybden var på besøgstidspunktet på ca. 30 cm. Vandet er klart på fast grusbund, der er dækket af faldne blade. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i søen. Forbindelsen til den næste sø er rørlagt. De to søer har en niveauforskel på ca. 3 meter. Fiskepassage er umulig.

De sidste 2 søer står i forbindelse med hinanden gennem en kort kanal. Der er en niveauforskel mellem bassinerne på ca. 50 cm, og det er den nederste af de to, der er områdets største sø på ca. 1,5 ha. Den maksimale vanddybde er på omkring 1,2-1,5 meter.

Sluseværket til afløbet findes i den sydlige ende af søen. Vandet er klart, lidt grønligt. Bunden er fast grus ved bredden, der er dækket af sort slam på 2-3 meters afstand fra bredden og ind mod midten af søen. Der er anlagt andehuse i flere af søerne, og der er lagt foder ud i store mængder på søbredden, tæt på afløbet.

Vandet ved afløbet falder flere meter på kort afstand, hvilket gør søerne og den øverste del af vandløbet uegnet til fiskepassage.

Plantelivet

Vegetationen i vådområdet øst for de to øverste af søerne er domineret af stor-nælde, almindelig bjørneklo, skvalderkål, sideskærm, burre-snerre, gederams og kål-tidsel. Der findes ikke undervandsplanter i vandet. Vandoverfladen ved tilløbet i den øverste af søerne er dækket af liden-andemad. Der er en del trådalger i søen.

Bredvegetationen ved de øvrige søer består af sødgræs, kål-tidsel, gederams og sideskærm. Der findes spredte bevoksninger af tusindstråle på søbredden ved gårdens græsplæne. Planten betegnes som sjælden i Danmark. Halvøen på den store sø er bevokset med massiv krat. Der findes spredt kratbevoksning langs søbredden, især på skovsiden.

Undervandsvegetationen i den store sø består af en smalbladet vandaks-art samt kruset vandaks. I kanalen mellem de to nederste af søerne findes sporadisk bevoksning af vandstjerne.

Dyrelivet

Ved tilløbets udmunding i den første af søerne er vandet fyldt med tanglopper. Der fandtes også vandbænkebidere og børsteorme samme sted i bundmaterialet. Der blev ligeledes observeret dovenfluelarver, sumpsnegle og flere forskellige voksne eksemplarer af guldsmede. Søerne huser en meget stor flok ænder.

Bedømmelse af tilstanden

Oplandet til Serridslev-søerne er meget stort og rummer både Bleld og Tvingstrup. Den første sø virker som sandfang. Her er vandet knapt så klart som i resten af søerne. Vegetationen i vandet og ved bredderne er typisk for en meget næringsrig lokalitet. De to midterste søer er de reneste. Vandstanden er lille, og vandudskiftningen er hurtig. Den største sø er noget belastet. Bunden er dækket af sort slam, men vandet er klart. Søen er fyldt med undervandsplanter, der fortrinsvis trives i næringsrigt vand. Søernes miljøtilstand ser ud til at være stabil ved det nuværende belastningsniveau.

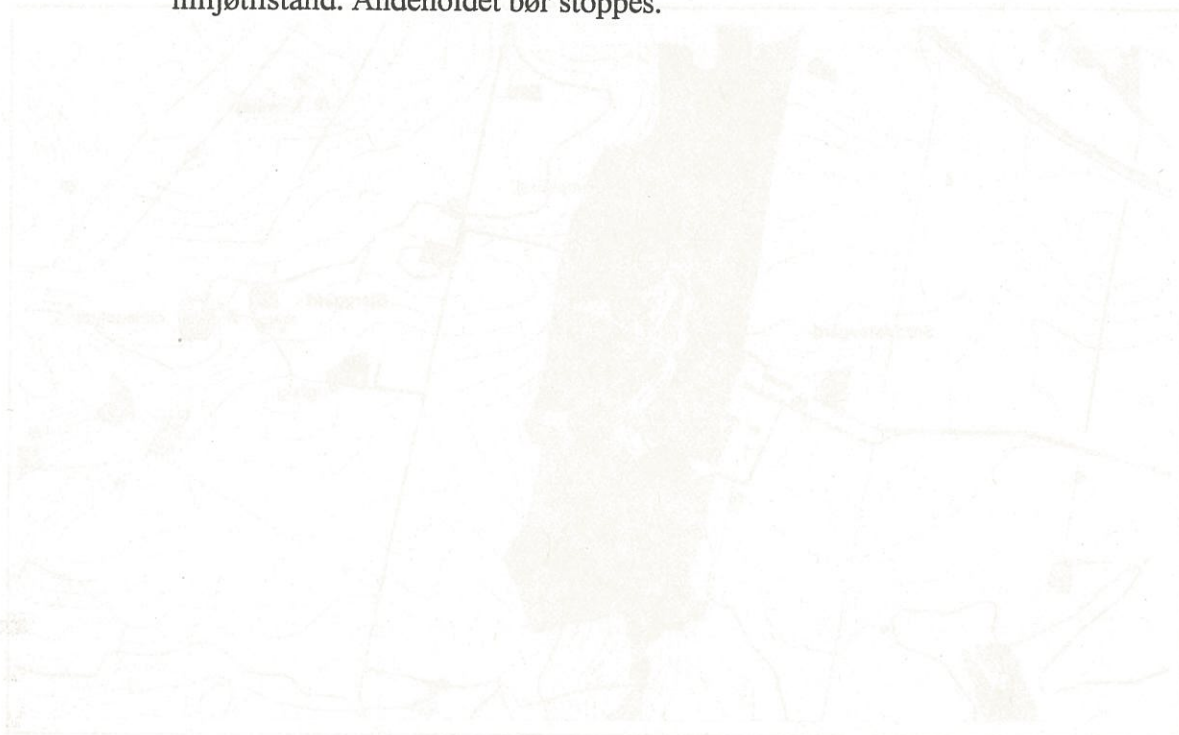
Fodring af ænder kan forvolde store skader og i værste fald ødelægge vandets nuværende tilstand. Foderet forurener vandet, og der bliver fastholdt flere ænder i området, end søerne kan bære.

Fremtidige tiltag

Søerne ligger i forskellige niveauer på grund af de gamle opstemninger i vandløbet. Der er lavet en aftale med amtet om, at opstemningerne må forblive i den nuværende tilstand, selv om fiskepassage er umulig op til søerne og videre opstrøms i Haldrup Bæk. Bækken udtørres om sommeren i området opstrøms søerne.

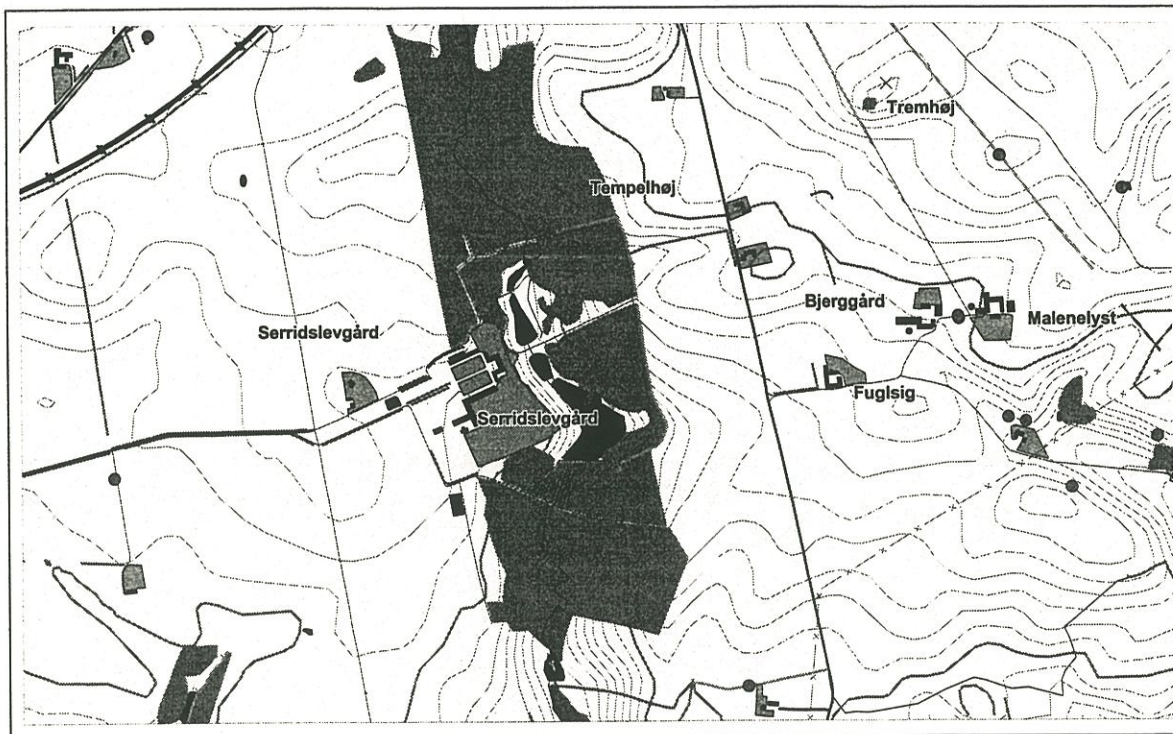
Der er ligeledes indgået en aftale om, at der skal sættes ål ud i søerne.

Andefodring med foder på søbredden er ulovlig og skadelig for søernes og vandløbets miljøtilstand. Andeholdet bør stoppes.

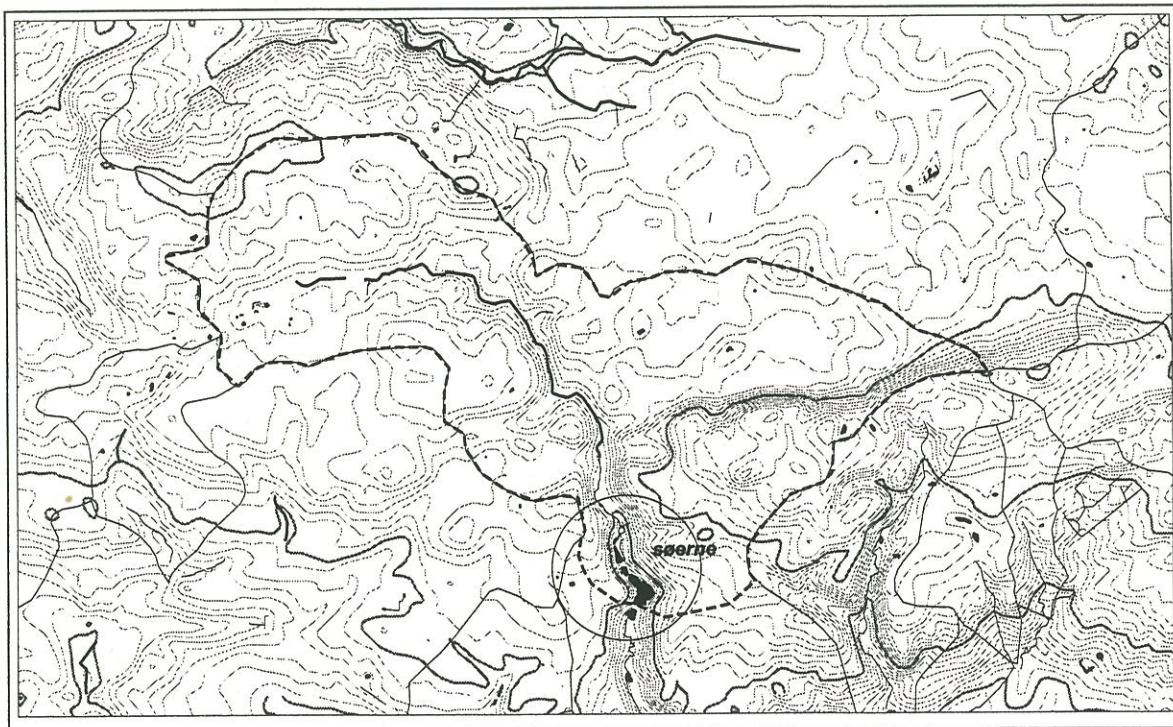

Søerne ved Serridslevgård

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Katrinehøj

St.nr.: 48
Kommune: Gedved
Beliggenhed: Ved Søvind

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 4,5 ha
Søareal: 1,0 ha
Besøgstidspunktet: 09.09.1998

Søen ved Katrinehøj, i nærheden af Søvind, er oprindelig en mergelgrav. Beliggenheden i en "gryde" i nærheden af en bakketop vidner om de kunstige forhold, den er opstået under.

Vandet i søen stammer nok først og fremmest fra afstrømning af regnvand fra et meget begrænset opland fra øst, sydøst. Området er opdyrket på denne side. Søbunden er fast leret, og vandet er mælket på grund af kalkindholdet i bundmaterialet. Fra øst er søen omkranset af krat og asketræer, der vokser på en 3-4 meter høj skråning. En del af træerne er ryddet for nyligt nede ved vandet. Skråningen ved den sydlige søbred grænser op til dyrkede marker. Den dyrkningsfrie 2 meter bræmme er ikke overholdt på denne strækning. Det sydvestlige hjørne af søen er opstemmet. Vandspejlet ligger over oplandets niveau. Hele det vestlige og nordlige område omkring søen er græsningsareal, uden direkte adgang til vandet. Der er stillet et par mulepumper op for dyrene.

Søen er sandsynligvis dyb flere steder, med stedvis næsten lodret-skrånende bund ved bredden. Der findes flere små øer med kratbevoksning ude på søen, og rørskovene har bredt sig i form af lange tunger fra den nordlige, lavvandede side af søen og ind langs den østlige bred. Der er lagt korn ud på søbredden på skovsiden. Vandet er meget gråbrunt med ekstrem lille sigtddybde.

På den modsatte side af bakketoppen, mod øst fra Katrinehøj, findes et 0,2 ha stort vandhul, der ligeledes blev besøgt ved besøget. Vandhullets og søens afstrømningsoplande grænser op mod hinanden. Grænsen fører gennem bakketoppen ved Katrinehøj. Oplandet til vandhullet er på ca. 3,1 ha og er intensivt dyrket. Der er dyrket helt ned til søbredden fra alle sider.

Plantelivet

Søen har et meget fattigt plante- og dyreliv. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i vandet.

Rørskoven er domineret af tagrør og stedvis bredbladet dunhammer. Krattet på søbredden består af pil, ask, vildrose og brombær. Udover det er der en del lådden-dueurt og brændenældebevoksning.

Vandhullet på den anden side af Katrinehøj har et mere varieret planteliv, men trues af tilgroning med tagrør og dynd-padderok. Vandet er dækket af svømmende vandaks.

Dyrelivet

Der blev ikke observeret smådyr i vandet ved besøget. Der var en flok på ca. 30-40 ænder på søen. Der blev observeret lokkeænder i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søen har det dårligt. Der er et meget fattigt og ensartet plante- og dyreliv på stedet. Søen mangler både tilløb og afløb. Søbunden gør nedsivningen af vandet besværlig. Udskiftningen af vandet er derfor ekstremt langsom. Næringssalte og organiske stoffer, der er tilført fra oplandet, forbliver i søen i lang tid i opløst tilstand eller i bundsedi-mentet. Søen er meget brunvandet og mangler vandplanter. Undervandsplanter har dårlige vækstbetingelser på den stærkt skrånende søbund. På den måde er det algevæksten, rørskoven og kratbevoksningen, der har taget overhånd.

Afstrømningsoplandet er under intensiv dyrkning. Der er ligeledes sandsynlighed for, at søen er spildevandspåvirket. Søens dårlige fysiske forhold i samspil med forurening fra oplandet resulterer i den ringe miljøtilstand.

Tilstanden af den lille sø på den modsatte side af Katrinehøj er noget bedre. Vandhullets belastning skyldes udvaskning fra marken. Bestemmelsen om 2 meter dyrkningsfri bræmme er ikke overholdt. Bræmmens rolle er at danne en beskyttelseszone ved søbredden, hvor bevoksningen binder og holder på de udvaskede næringsstoffer fra dyrkede og gødskede landbrugsarealer. Vandhullet trues af tilgroning.

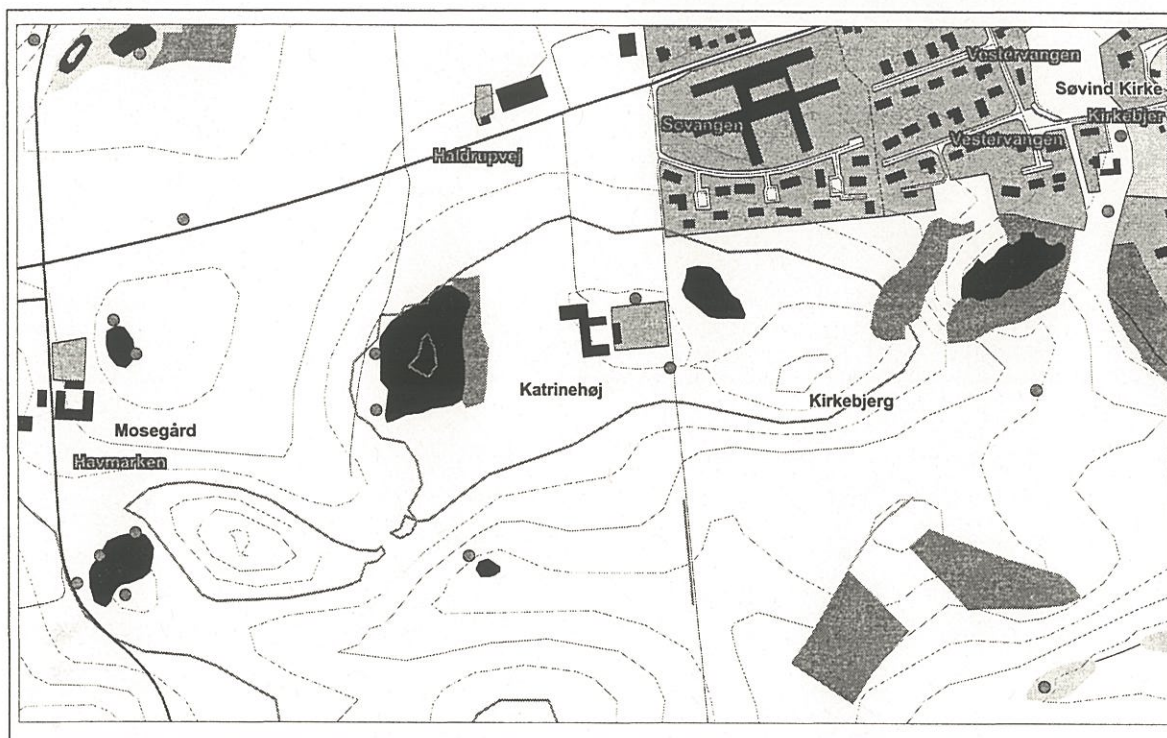
Fremtidige tiltag

Spildevandsforholdene ved Katrinehøj bør undersøges, og en eventuel udledning af urensset spildevand bør bringes til ophør.

Bestemmelsen om 2 meter bræmmer bør overholdes ved begge søer, og fodring af ænder bør undgås. Foderet havner i vandet og forurener. Der bliver ligeledes tillokket flere ænder, end søen kan bære på en naturlig måde.

Søen ved Katrinehøj Kort over området

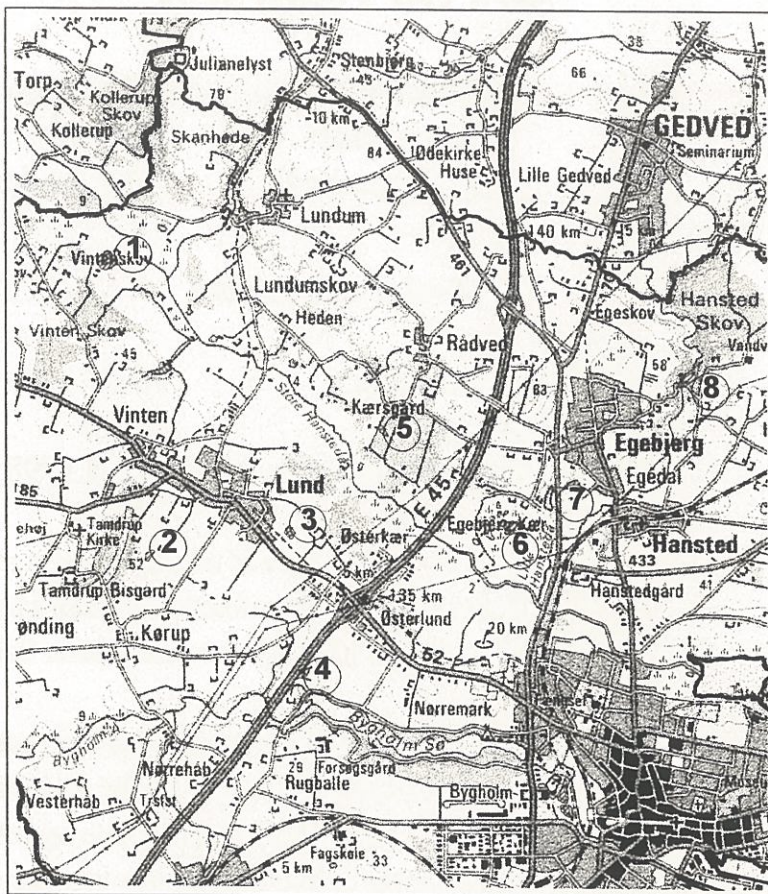
Oplandet til søen og vandhullet

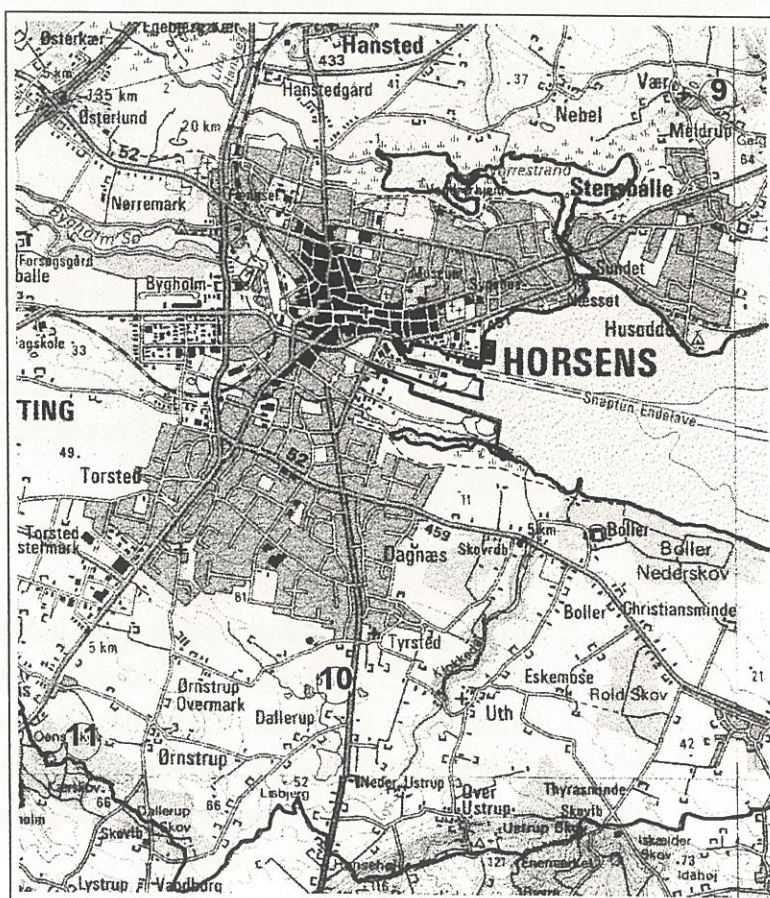

Oversigtskort over besøgte småsøer i Horsens Kommune

- 1 - Søen ved Vinten Skov
side 48
- 2 - Søen ved Mosegården
side 51
- 3 - Søen ved Lund
side 53
- 4 - Søerne ved Bygholm Sø
side 55
- 5 - Søen ved Rådved Kær
side 58
- 6 - Søerne ved Egebjerg Kær
side 60
- 7 - Søen syd for Egebjerg
side 62
- 8 - Søen ved Lergrav Banke
side 64

- 9 - Vær Sø
side 66
- 10 - Søen ved Kirkebjerg
side 68
- 11 - Søen i Oens Skov
side 70

Søen ved Vinten Skov

St.nr.: 52
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Nord for Lund, ved Vinten Skov

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 16 ha
Søareal: 2,3 ha
Besøgstidspunktet: 10.09.1998

Søen ved Vinten Skov er udgravet i form af flere parallelle kanaler, der udformer et sammenhængende kamformet søbassin samt flere enkelte aflange bassiner. Øst for kanalerne findes et ca. 1 ha stort søbassin. Søerne er opstået efter udgravning af tørv.

På nuværende tidspunkt er den nordlige søbred, langs "kammens" ryg, benyttet som græsningsareal til hobbyhold af får. Bredden er friholdt for kratbevoksning og danner baghaven til en gård med græsplæne og enkelte birketræer. Resten af området er stærkt tilgroet. Ifølge ejeren har tilgroningen været i hastig fremdrift i løbet af de sidste 10 år. Både den intense kratbevoksning mellem kanalerne og rørskoven er ved at tage overhånd. Søen er meget lavvandet, og bunden er dækket af over 1 meter dybt blødt slam tæt på søbredden. Ifølge ejeren var vandet betydelig dybere bare få år tilbage. Vandet er brunt og uklart. Der er ikke direkte afløb eller tilløb. Der findes en tør grøft mod nord langs de græssede arealer.

Søbassinet mod øst er ligeledes tæt omgivet af krat og skov. Vandet er dybt fra selve den klart afskårne søbred. Området øst for søen er benyttet til græsning af kvæg. Dyrene har ikke direkte adgang til vandet. Arealet syd for søerne er mose og eng. Størstedelen af området omkring mosen er udpeget som SFL-område (særlig følsomt landbrugsområde), og en del af de omkringliggende enge betegnes som "særlig værdifuld natur".

Plantelivet

Vegetationen rundt om søerne og på halvøerne er domineret af tæt pilekrat, birketræer og elletræer. Krattet gror helt ud over vandet det fleste steder og bortskytter al anden bevoksning. Der findes lidt rørskov, bestående af tagrør på det lysåbne sted mod huset på den nordlige søbred. Samme sted findes der nikkende brøndsel på søbredden, og en smule svømmende vandaks og vandstjerne ved fårenes vandingssted. Herudover findes der ikke vandplanter i søerne.

Området mod syd fra det østlige, fritliggende søbassin er tilgroet med mandshøj bevoksning af almindelig bjørneklo, stor-nælde, lådden dueurt og hindbær. Søbassinet har på samme side en udbredt rørskov, der domineres af tagrør.

Dyrelivet

Det blev oplyst, at der bliver fisket gedder i søerne. Der blev observeret andehuse i en af søerne. Der blev ikke observeret smådyr i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søerne er stærkt belastet og er truet af tilgroning med pilekrat og tagrør. Vegetationen er meget ensartet. Vandet er brunt og grumset over et meget tykt lag af blødt slam. Der findes ikke undervandsplanter i nogen af søerne, udover en meget lille mængde omkring vandingsstedet ved nordbredden.

Mosen ligger ved foden af bakkerne ved Vinten Skov. Området øst for mosen er gennemsyet af dræn mod Store Hansted Å. Selve mosen har et forholdsvis lille afstrømningsopland fra syd og sydvest. Vandet har meget lang opholdstid i søerne på grund af mangel på afløb.

Søernes næropland er under ekstensiv græsning fra stort set alle sider. I oplandet mod syd findes Vinten Skov og nogle få huse oppe på en nærliggende bakketop. Bevoksningens sammensætning og frodige vækst på den side af mosen tyder med stor sandsynlighed på spildevandsudledning fra et af husene fra sydsiden. Det blev oplyst af ejeren, at huset på nordsiden har et trekamret minirensningsanlæg.

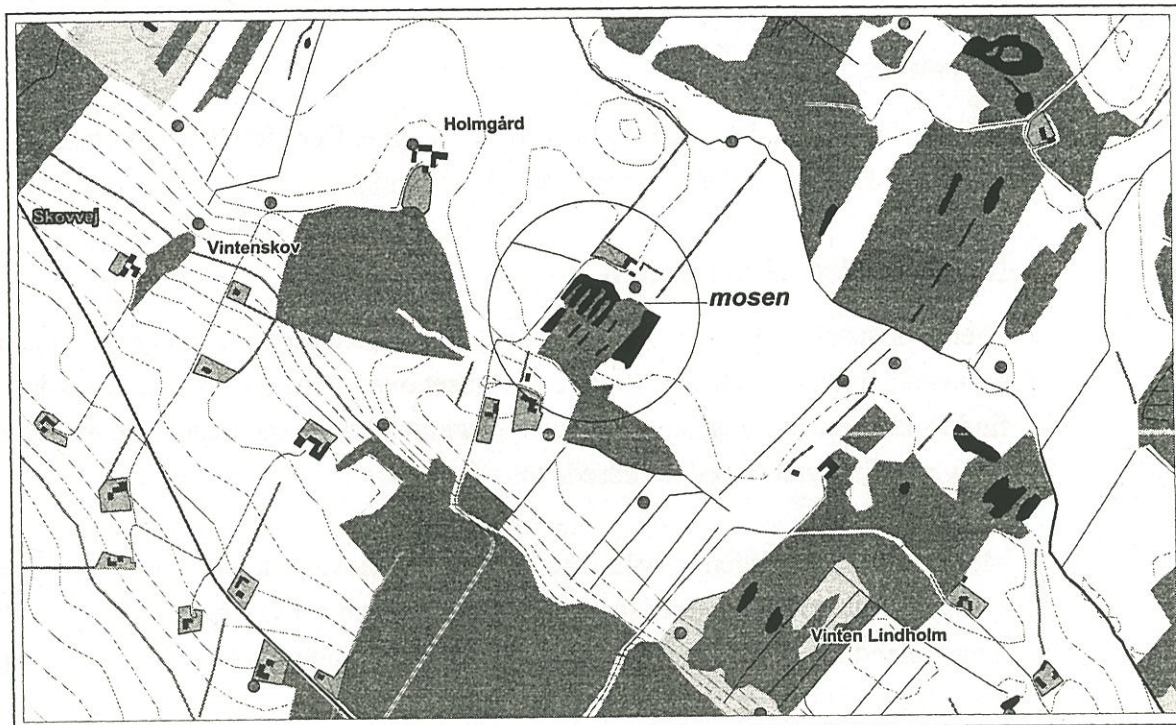
Fremtidige tiltag

Ejeren af gården på nordsiden er interesseret i oprensning af det kamformede søbassin. Målet er at forbedre udsigten fra huset over søen. Oprensningen ville først og fremmest omfatte kratbevoksningen på halvøerne på modsat side. En eventuel oprensning ville åbne søbredden for andre plantearter og er derfor anbefalet.

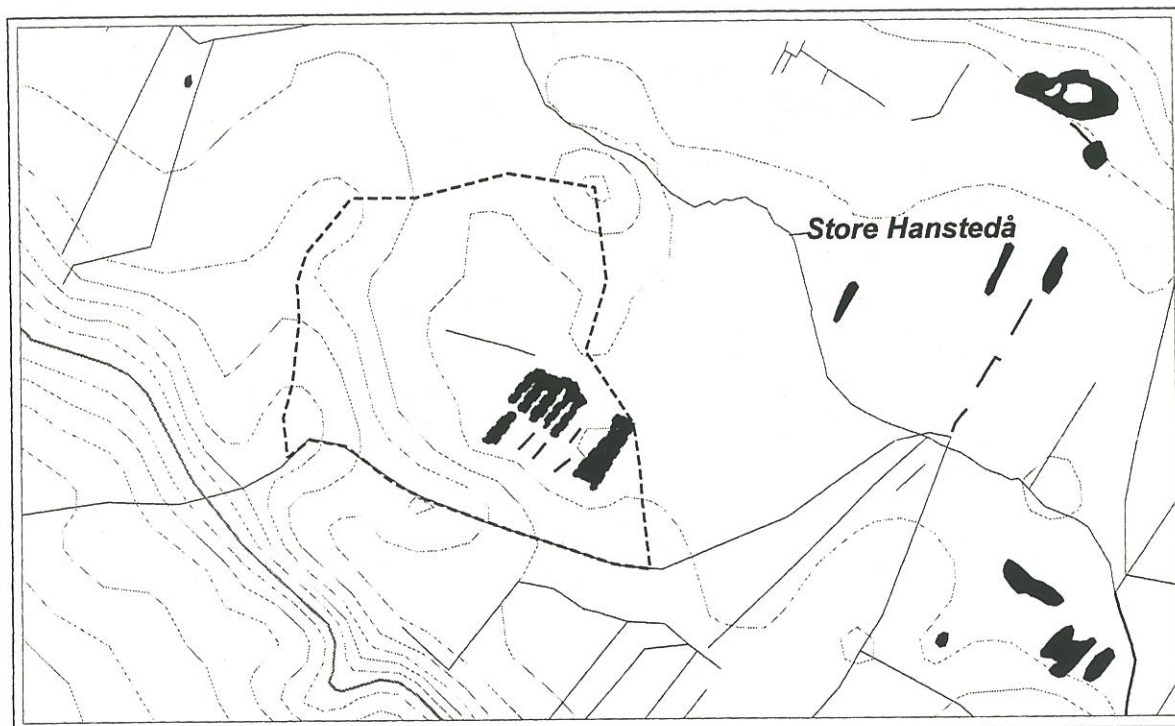
Spildevandsforholdene ved husene nord for Vinten Skov bør undersøges, og eventuel udledning bør standses hurtigst muligt.

Søen ved Vinten Skov

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Mosegården

St.nr.: 161
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Ved Mosegården syd for Lund

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 5 ha
Søareal: 0,8 ha
Besøgstidspunktet: 16.09.1998

Den aflange lille sø ligger bag Mosegården, sydvest for Lund By. Fra østsiden er hele området opdyrket, mens vestbredden grænser op til græsset areal. Søens østlige bred er vådområde med høj sumpbevoksning, mens bredden mod græsningsarealet er skarpt afgrænset og ligger lidt højere. Der er skiftende krat- og sumpbevoksning rundt om det frie vandspejl.

Søen er lavvandet, med maksimal dybde under en meter. Vandet er klart på skiftevis fast og blød, slammet bund. Der findes hverken tilløb eller afløb.

Plantelivet

Sumpvegetationen består overvejende af tagrør og rørgræs samt lådden dueurt mod marken på østbredden. Der findes også vejbred-skeblad, bittersød natskygge, lyse siv og nikkende brøndsel.

Søbunden er dækket af kors-andemad, og på vandoverfladen ved bredden findes der liden-andemad og vandnavle.

Dyrelivet

Der blev observeret vandbænkebidere, vandbiller, tanglopper og snegle i vandet og flere voksne eksemplarer af guldsmede.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er meget lavvandet og truet af tilgroning med tagrør og rørgræs. Flyfotos fra 1990, 1992 og 1995 viser, at søen var fuldstændig tilgroet i en periode og senere oprenset. Det frie vandspejl på nuværende tidspunkt udgør ca. 0,25 ha. Vandet er klart. Søen ligger i opdyrket opland, med udvaskning fra markerne og har en lille vandudskiftning på grund af mangel på til- og afløb. Det gør søen følsom over for forurening fra næroplandet.

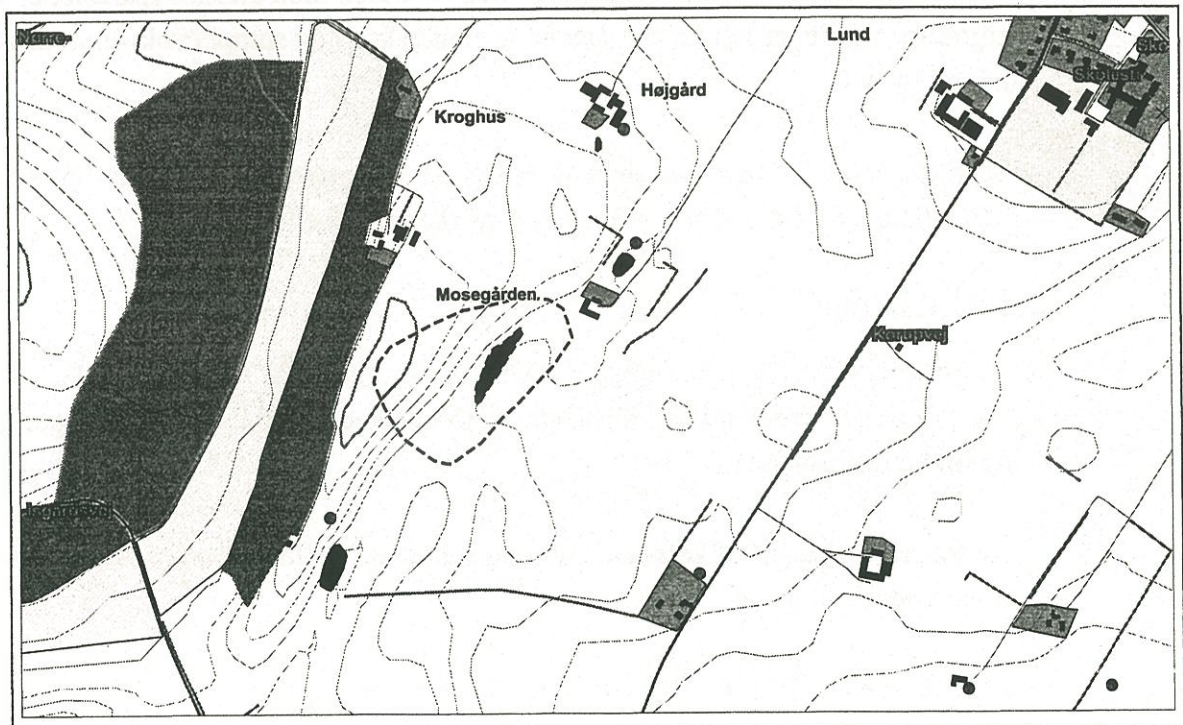
Udvaskningen fra det dyrkede opland har indflydelse på hastigheden af tilgroningen af den lavvandede sø, men vandkvaliteten kan betegnes som god ved det nuværende niveau af belastning.

Fremtidige tiltag

Den brede dyrkningsfrie bræmme langs østsiden af søen samt græsningsarealet på vestsiden har en beskyttende virkning på søen og bør så vidt muligt opretholdes.

Søen ved Mosegården

Kort over området og søoplandet

Søen ved Lund

St.nr.: 167
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Øst for Lund By

Beskrivelse af området:

Oplandsareal: 8,2 ha
Søareal: 0,88 ha
Besøgstidspunktet: 16.09.1998

Søen ligger tæt på naturstien øst for Lund By, i en lille elleskov. Træerne står tæt på vandet fra alle sider. Selve skoven er kun ca. 1 hektar stor, resten af området er opdyrket. Søen er opstået på den oversvømmede skovbund og er et ret særpræget syn, med træstumperne stående tilbage i vandet rundt omkring i søen.

Der er kun lidt pilekratbevoksning rundt om søen, og rørskoven er ligeledes meget begrænset. Bredvegetationen udgøres af velvoksne eksemplarer af vand-skræppe. Søen er yderst lavvandet. Gennemsnitsdybden er på ca. 30 cm. Vandet er klart på fast sandbund ved bredden. Bunden er dækket af faldne blade og lidt slam på 2-3 meters afstand fra bredden og mod midten af søen. Søen har hverken til- eller afløb. Der findes en grøft i nærheden af stien mod Lund By. Grøften var tør på besøgstidspunktet.

Plantelivet

Søen ligger i skyggen af elletræer fra alle sider. Bredvegetationen er domineret af vand-skræppe. Derudover findes der lidt bredbladet dunhammer, blære-star, almindelig sumpstrå og lyse-siv på søbredden. Der er både undervands- og flydeplanter i søen. På nordsiden af søen findes lancetbladet ærenpris og hårfliget ranunkel. Der forekommer ligeledes vandrøllike og levermosen flydende stjerneløv samt lidt kors-andemad. Vandoverfladen er dækket af vand-pileurt flere steder.

Dyrelivet

Der fandtes vandbænkebidere og børsteorm samt dansemyggelarver i bundslammet på vestsiden af søen. Der blev observeret en mindre flok ænder på stedet ved besøget. Ænderne bliver fodret på søbredden.

Bedømmelse af tilstanden

Søens nuværende tilstand kan betegnes som rimelig god, med klart vand og varieret planteliv først og fremmest i form af undervandsplanter.

Småsøerne ved Bygholm Sø

St.nr.: 274 og 215
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Ved Bygholm Sø

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 27 ha
Søareal: 0,83 ha og ca. 0,5 ha
Besøgstidspunktet: 17.09.1998

Søerne ligger på privat areal, bag bakkerne nordvest for Bygholm Sø, øst for motorvejen. En stor del af søernes nærområde er beplantet med grantræer. Resten af oplandet er eng, krat og løvskov. Søerne er forbundet med hinanden gennem en kanal med rask gennemstrømning men har ikke overjordiske tilløb. Kanalen danner afløb fra den lille sø mod den større. Søen har en maks. dybde på ca. 1 meter og næres af væld.

Fra den store sø udspringer en grøft mod øst, der slutter blindt i form af et vandhul. Afløbet er etableret i form af et rør, der strækker sig flere meter ind i niveau med vandoverfladen. Enden af røret bukker under overfladen. Røret er en slags overløbsværk mod syd. Afløbet virker kun, når vandet i søen stiger, og røret bliver helt dækket. Der blev observeret meget intensiv fodring af ænder på besøgstidspunktet. Kornet lå spredt ud ved vandkanten og nede i vandet ved den store sø.

Vandet er brunt i den store sø og i vandhullet. I den lille sø er vandet klart. Bunden er fast grus og sand. Kanalen mellem søerne er et vandløb med frisk gennemstrømning.

Plantelivet

Der er en del pilekratbevoksning rundt om søerne og langs kanalerne. Krattet er mest dominerende langs kanalen mod vandhullet med afløbet og på nordsiden af den store sø. Ved vandhullet gror krattet helt ind over vandet og skygger al anden vegetation væk. Der er hverken undervands- eller flydeplanter af betydning i søerne. Der findes liden andemad og trådalger på klart vand i den lille sø. Begge søer har en udbredt tagrør- og dunhammerbevoksning på lavvandede steder. Rørskoven dominerer især den nordlige del af den store sø, mod skoven.

Den nordøstlige søbred ved skrænten mod motorvejen er bevokset med græsarter, regnfan, canadisk gyldenris, sideskærm og lådden dueurt. Der vokser smalbladet mærke og manna sødgræs i kanalen mellem søerne. Der er ligeledes en del trådalger i vandet.

Der er et lille vandhul syd for søerne, lige ved vejen. Den dominerende planteart i vandhullet er dynd-padderok.

Dyrelivet

Der blev observeret to skarve og en flok på ca. 30-40 ænder og voksne eksemplarer af guldsmede. Der blev observeret tanglopper og vandbænkebidere i den lille klarvandede sø.

Bedømmelse af tilstanden

Søerne ligger et flot sted, bortset fra motorvejen. Størstedelen af oplandet er skov og eng. Kun en mindre del af området mod syd, oppe på bakketoppen er opdyrket. Søerne er forsynet med vand fra væld, der ligger under den lille sø. Her er vandet klart, men søen viser tegn på organisk belastning. Den store sø er i betydelig grad brunvandet.

Der er ikke undervandsplanter af betydning i søerne trods de gode fysiske forhold med grusbund og udbredte lavvandede områder ved søbredden. Der er til gengæld en del trådalger i den lille sø og i kanalen mellem søerne. Man ville forvente en bedre miljøtilstand med alsidigt plante- og dyreliv i de fredelige, naturlige omgivelser.

En del af belastningen skyldes, at noget af regnvandet fra motorvejen uundgåeligt havner i søerne. Der sker ligeledes udvaskning fra det dyrkede areal syd for søerne. Fodring af ænder på den uhensigtsmæssige måde med en betydelig mængde korn i vandet har utvivlsomt en negativ effekt på søens tilstand.

Der er muligvis for mange karpfisk i den store sø, som kan være medvirkende årsag til det grumsede vand og manglen på vandplanter. Fiskebestandens sammensætning har en stor indflydelse på det yderligere plante- og dyresamfund i en sø.

Fremtidige tiltag

Fodring af ænder bør stoppes.

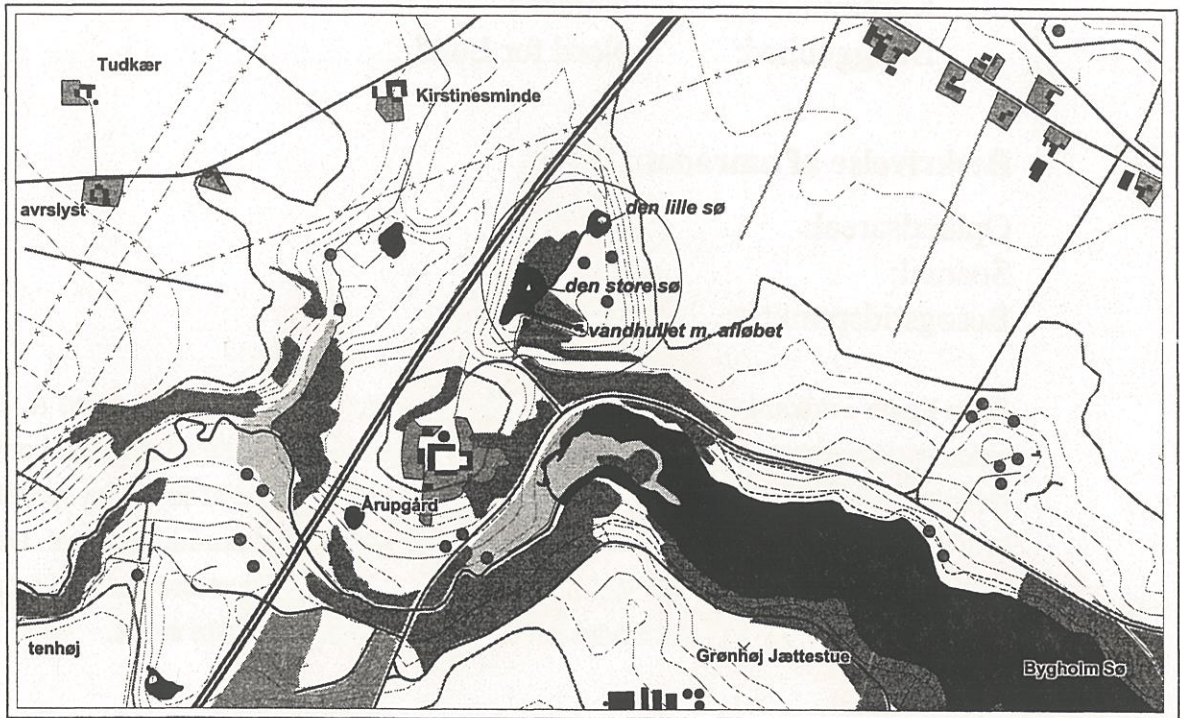
Der er en iøjnefaldende forskel i forureningsgraden mellem de to nærliggende småsøer, der ikke helt kan forklares med beliggenhed og gennemstrømning. Spildevandsforholdene ved Årupgård bør undersøges for at få et klart billede af de reelle forureningskilder gennem udelukkelsesmetoden.

Søerne danner næropland til den beskyttede Byholm Sø og har afløb mod denne. Det er derfor vigtigt at sikre, at der ikke forekommer en unødvendig belastning af området.

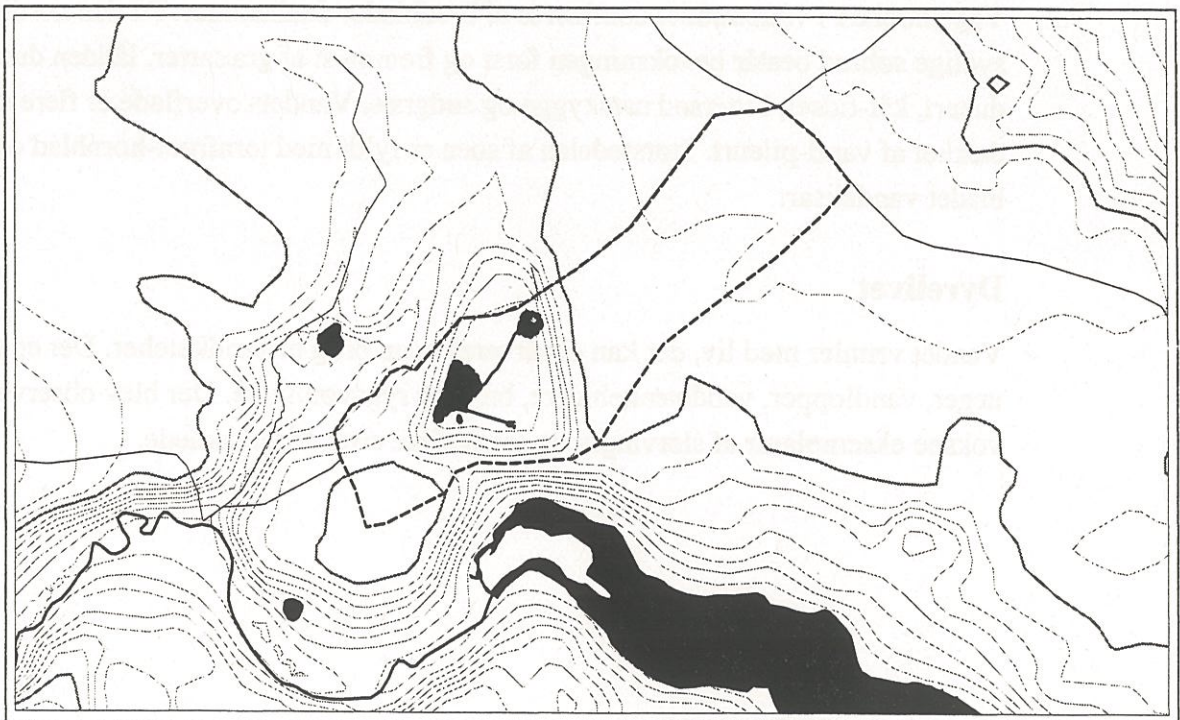
Det ville være interessant at kende sammensætning af fiskebestanden i søerne.

Småsøerne ved Bygholm Sø

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Rådved Kær

St.nr.: 114
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Nord for Lund

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 18,2 ha
Søareal: 0,5 ha
Besøgstidspunktet: 10.09.1998

Søen ligger i udkanten af skoven ved Rådved Kær, nord for Store Hansted Å. I vestsiden grænser søen op til grusvejen. På den anden side af vejen er området benyttet til ekstensiv fåregræsning. Oplandet nord for søen er domineret af løvskov, spredt kratbevoksning og eng ved søbredden. Søen har et udbredt vådområde mod øst. Det frie vandspejl er ca. 0,5 ha stort. Vådområdet er mindst to gange større end selve søen. Der løber en grøft fra vådområdet til et mindre vandhul længere østpå.

Selve søen virker ret dyb, med hastigt skrånende kanter tæt på søbredden. Bunden er fast og sandet. Vandet er klart med massevis af vandplanter og smådyr, der kan observeres med det blotte øje.

Plantelivet

Vegetationen i vådområdet domineres af bredbladet dunhammer. På den nordlige og sydlige søbred består bevoksningen først og fremmest af græsarter, lådden dueurt, dunet dueurt, kål-tidsel, bittersød natskygge og sødgræs. Vandets overflade er flere steder dækket af vand-pileurt. Størstedelen af søen er fyldt med tornfrøet-hornblad og en smalbladet vandaksart.

Dyrelivet

Vandet vrimer med liv, der kan observeres uden brug af vandketcher. Der er vandtæger, vandlopper, vandbænkebidere, bug- og rygsvømmere. Der blev observeret voksne eksemplarer af slørvinger og forskellige arter af guldsmede.

Bedømmelse af tilstanden

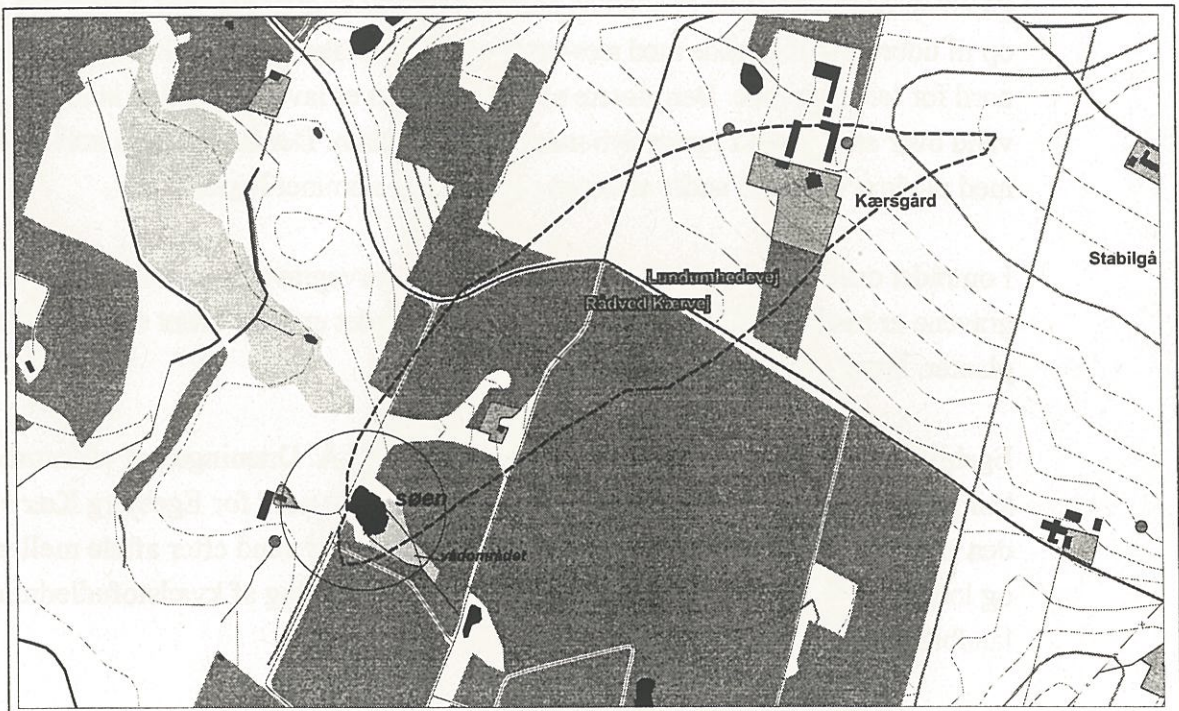
Søens miljømæssige tilstand er god og virker stabil. Vandet er klart og fyldt med undervandsplanter i hele søen. Søen har et forholdsvist stort opland, der strækker sig mod nord. Området er domineret af løvskov og belaster derfor ikke søen med vand, der indeholder næringsalte i forurenende mængder. Næroplandets benyttelse til ekstensiv græsning gavner søen og muliggør et varieret plante- og dyreliv.

Fremtidige tiltag

Søens nuværende, klarvandede tilstand bør opretholdes ved at undgå intensivering af arealudnyttelse eller ændrede afvandingsforhold.

Søen ved Rådved Kær

Kort over området og søoplandet

Tørvegravene ved Egebjerg Kær

St.nr.: 190, 189, 192 m.m.
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Egebjerg Kær

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 70 ha
Søareal: 1,58 ha, 0,6 ha, 0,5 ha m.m.
Besøgstidspunktet: 17.09.1998

Mosen ved Egebjerg Kær rummer en række vandfyldte tørvegrave. Området blev benyttet til udgravning under krigen. Tørvegravene ligger spredt på et 20-25 ha stort område og danner et mere eller mindre sammenhængende net af åbne vandflader. Søerne er omgivet fra alle sider af kratbevoksning. Bevoksningen og de udbredte våde arealer gør det umuligt at gennemtrave hele området.

På nuværende tidspunkt er søernes nordlige opland under dyrkning. Markerne grænser op til udbredt vådområde med stor-nælde- og dueurtskov i en 50-100 meter bred stribe nord for tørvegravene. Den største af tørvegravene er lavvandet, med kun nogle få cm vand over en ca. 1,5-2 meter dyb masse af blødt slam. Der findes flere øer bevokset med pilekrat i søen. Vandet er noget grønligt, og slammet lugter.

I området omkring den store sø findes flere små tørvegrave og grøfter. Nogle af tørvegravene er betydelig dybere end den store sø. Vandet er både brunt og uklart uden vandplanter. Bunden er blød tørveholdig.

Egebjerg Kær ligger i næroplandet til Store Hansted Å. Dræningen af vådområdet omkring tørvegravene og dyrkningen af landbrugsarealer nord for Egebjerg Kær stoppes i den nærmeste fremtid, og hele området bliver sat under vand efter aftale mellem amtet og lodsejerne. Målet er at skabe våde enge til begrænsning af kvælstofudledning fra landbruget til Nørrestrand og kystvandet.

Plantelivet

En undersøgelse af tørvegravene fra 1980 beskriver tilstedeværelse af en række flydebladsplanter i søerne. På nuværende tidspunkt er søerne uden flydebladsvegetation. Bredvegetationen er domineret af pil, birk og hindbær samt bredbladet dunhammer, sødgræs og lyse siv. I områder uden kratbevoksning findes der lådden dueurt, nikkende brøndsel, vand-skræppe, gifttyde og lidt kragefod. I grøfterne mellem søerne vokser smalbladet mærke. Der blev observeret lidt liden-andemad ved bredden i den store sø.

Dyrelivet

Gårdejeren til oplandet nord for søerne har oplyst, at der bliver fanget gedder, ål og skaller i søerne. Der er sat lokkeænder ud på vandet. Der blev ikke observeret smådyr i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Tilstanden med det tilslammede vand vidner om belastning fra både landbrug og huspildevand. Bunden i den store sø er blevet stærkt tilslammet i løbet af nogle få år. Søerne trues af tilgroning af pilekrat. Vegetationen er ensartet.

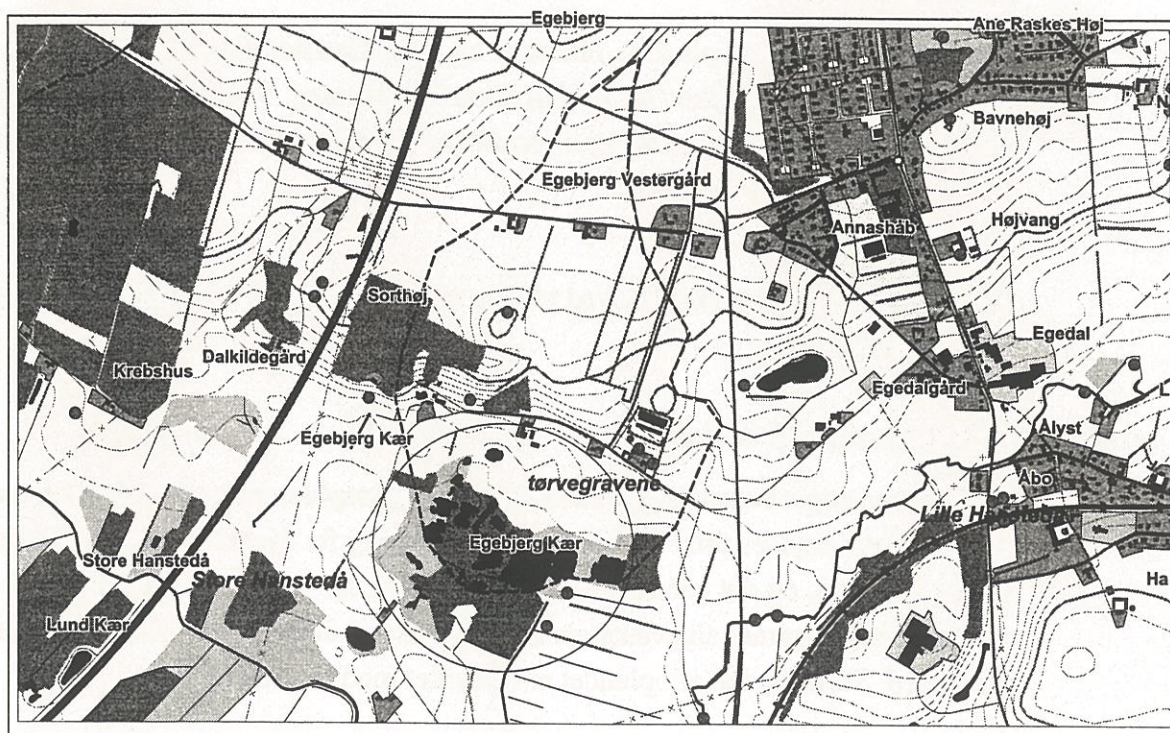
Fremtidige tiltag

Området bliver sat under vand efter planer om våde enge. Målet er at skabe nye naturområder, der både fungerer kvælstofrensende og skaber store spredningskorridorer for planter og dyr.

Husene nord for tørvegravene er inkluderet i Horsens Kommunes planer om fosforrensning i det åbne land, der skulle løse problemerne med udledning af spildevand til vådområdet.

Tørvegravene ved Egebjerg Kær

Kort over området og søoplandet

Søen ved Egebjerg

St.nr.: 132
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Syd for Egebjerg

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 54,6 ha
Søareal: 0,94 ha
Besøgstidspunktet: 22.09.1998

Søen ligger i opdyrket område sydvest for Egebjerg, øst for hovedvejen mellem Horsens og Gedved. Søen er opstået efter udgravning af tørv under krigen og er uden tilløb eller afløb. En del af den sydlige søbred grænser op til græsset areal. Der græsser heste på området. Søbredden er her delvist friholdt for kratbevoksning, og vandkanten er forstærket med diverse bygningsmaterialer, inklusiv en del jernstænger, der er henkastet i vandet.

Resten af søbredden er tæt omgivet af pilekrat og elletræer. Buskene skygger al anden vegetation væk, især på nordsiden. Søbredden er højere her, og bunden skråner mere. Vandet er brunt med et grønligt skær. Sigtdybden er lille. Bundens er blød og tørveholdig.

Plantelivet

Søen er tæt omgivet af pilekrat, elletræer og hyld. Den nordlige side, tættest på markerne er omgivet af nældeskov og lådden dueurtbevoksning. Ved græsningsarealet findes vand-pileurt, sump-forglemmigej og smalbladet dunhammer.

Dyrelivet

Der blev observeret et geddehoved på den sydlige søbred. Der er lagt foder ud i form af korn til ænder.

Bedømmelse af tilstanden

Søen virker noget belastet med uklart vand og algeopblomstring om sommeren. Belastningen skyldes først og fremmest udvaskning fra dyrkede marker. Vandskiftet er meget langsom, og det gør søen yderst sårbar over for forurening. Manglen på undervandsplanter fremmer algevæksten. Søen har et forholdsvist stort afstrømningsopland mod nord. Størstedelen af oplandet er opdyrket med lucerne og korn.

Krattet virker som en naturlig bræmme mellem søen og markerne. Græsningen langs en del af den sydlige og vestlige søbred holder kratbevoksningen nede. De varierede fysiske forhold ville forudsætte et mere mangfoldigt plante- og dyreliv i søen.

Fremtidige tiltag

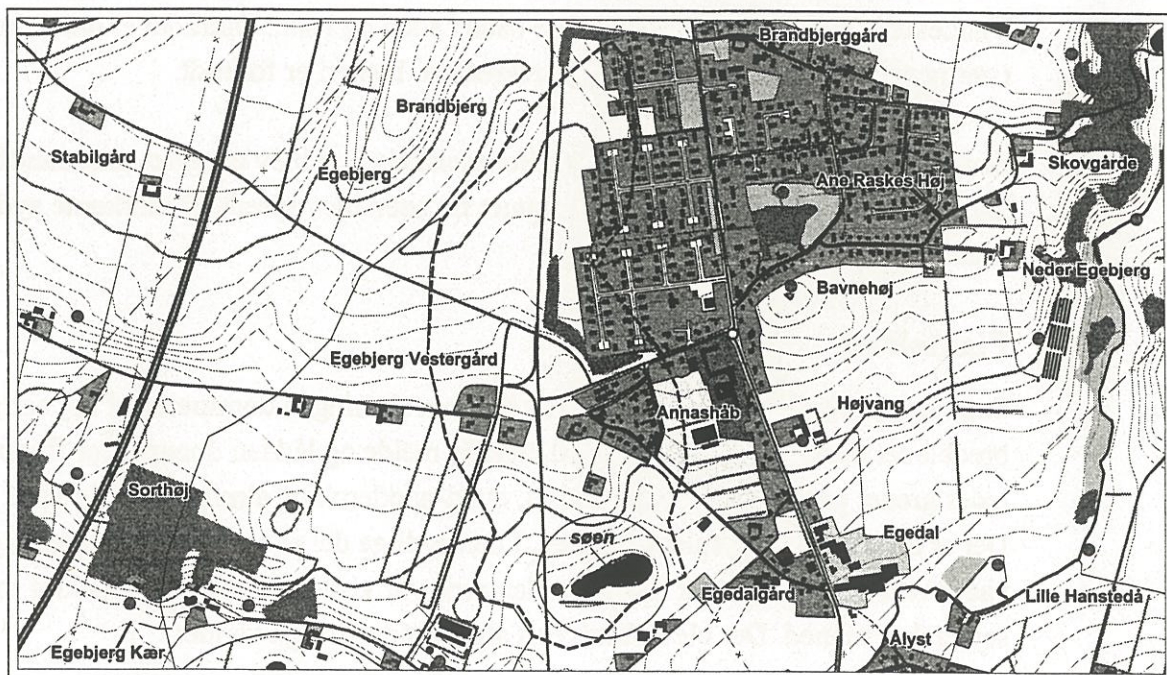
Byggematerialerne langs den sydlige søbred bør fjernes. Udlægning af bygningsaffald er en terrænændring og kræver derfor dispensation fra amtet. De udlagte materialer kan indeholde kemiske stoffer, der udvaskes i søen.

Fodring af ænder bør stoppes. Foderet forurener vandet og tillokker flere fugle, end søen kan bære.

Størstedelen af søens næropland er udpeget som SFL-område (særlig følsomt landbrugsområde), der giver mulighed for at indgå aftaler om tilskud/kompensation til ændring af anvendelse af de dyrkede arealer.

Søen ved Egebjerg

Kort over området og søoplandet

Søen ved Lergrav Banke

St.nr.: 61
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Nordøst for Egebjerg

Beskrivelse af området

Oplandsareal: Flere tusind ha stor
Søareal: 1,67 ha
Besøgstidspunktet: 22.09.1998

Søen ligger i ådalen i Hansted Skov. Lille Hansted Å løber til søen nordfra og har afløb i form af sluseværk ved opdæmningen på sydsiden. Vandet har et fald på ca. 3-4 meter ved afløbet. Der er etableret fiskepassage. Dæmningen virker som bro for vejen mod øst fra Egebjerg By.

Søen er omgivet af skov fra stort set alle sider. På østsiden, tæt på vejen er der etableret parkeringsplads. Tilløbet på nordsiden er omgivet af tæt kratbevoksning og vådområde. En del af den østlige søbred dannes af en høj, skovbevokset skrænt. Der ligger et rækkehus ca. midt på den østlige søbred.

Søens maks. dybde er ca. 2 meter. Bunden er blød og slammet på fast sandbund. Vandet er brunt med dårlig sigtddybde både i søen og i åen. Området er naturskønt (særlig værdifuld natur) og benyttes rekreativt. Fiskeri er forbudt.

Søen blev tømt for slam i 80-erne af Hedeselskabet og blev udstyret med sandfang. Sandet fjernes en gang imellem. Slammet fra søen blev spredt på markerne syd for søen.

Plantelivet

Søen ligger i løvskov. Vådområdet og bredbevoksningen domineres af høj sødgræs, bredbladet dunhammer, rørgræs, pil, tidsler, nælde og lådden dueurt. Der findes ligeledes grenet pindsvineknop, kål-tidsel, dynd-padderok og almindelig mjøduert. Der er ikke undervandsplanter i søen. I den sydlige del af søen, tæt på dæmningen er vandoverfladen dækket af åkander. Planterne var visne på besøgstidspunktet midt i september måned. Der blev observeret algeopblomstring i vandet.

Dyrelivet

Det er blevet oplyst, at der findes gedder, ørreder og ål i søen. Der er observeret vandbænkebidere og vandbiller i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søen lider under organisk belastning fra et meget stort afstrømningsopland. Vandet er brunt med dårlig sigtdybde og uden undervandsvegetation. Tømningen af slam fra søbunden har tilsyneladende haft en midlertidig virkning. Søen befinder sig i omtrent samme tilstand nu, som den gjorde før tømningen. Oplandet er meget stort på grund af Tolstrup Å og rækker over et par kommunegrænser mod nord og ind i Århus Amt. Sandfanget virker på nuværende tidspunkt ikke efter hensigten på grund af overfyldning.

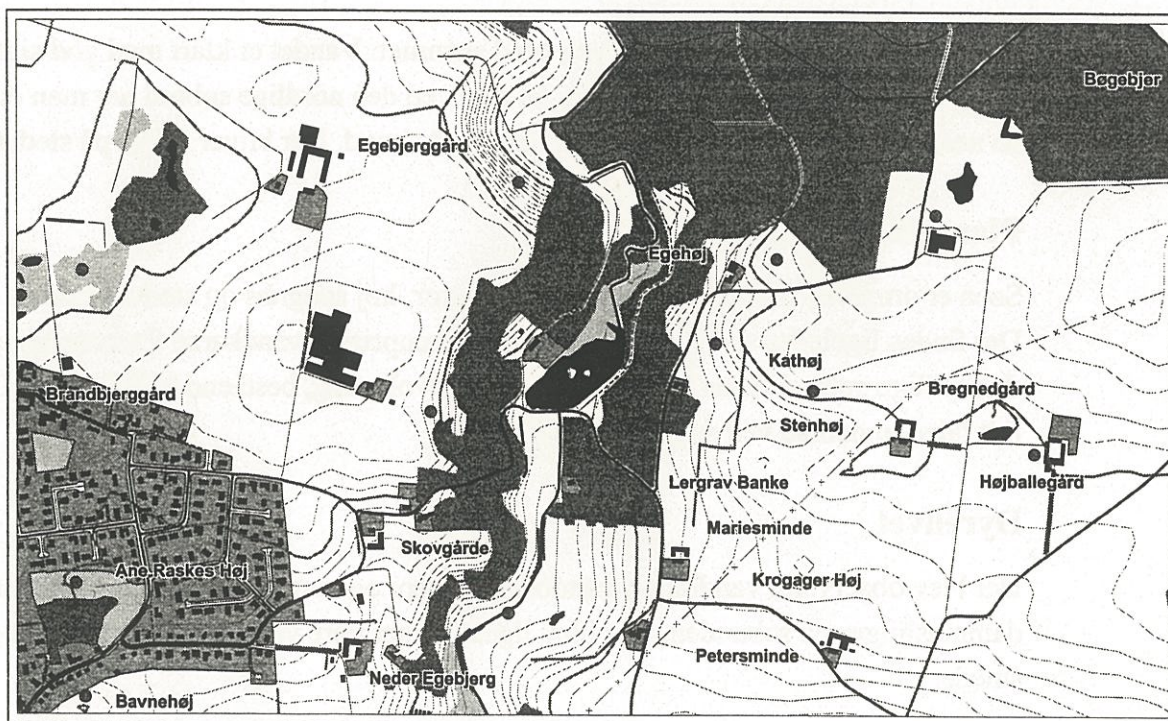
Fremtidige tiltag

Søen har stor rekreativ betydning for områdets beboere. Tilstanden kan ikke forventes at blive bedre, før der gøres noget ved belastningen fra oplandet til Tolstrup Å.

Sandfanget bør tømmes efter behov.

Søen ved Lergrav Banke

Kort over området

Vær Sø

St.nr.: 204
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Ved Vær, nordøst for Horsens By

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 128 ha
Søareal: 3,16 ha
Besøgstidspunktet: 22.09.1998

Søen ligger øst for Nørrestrand, tæt på Stensballe ved Horsens By. Den nordlige søbred dannes af en skovbevokset skrænt. På bakketoppen ligger Vær Kirke og Kirkegård. Udsigtet fra kirkegården over søen er malerisk.

Søen er tæt omgivet af krat og skov fra stort set alle sider. Afløbet udspringer fra den sydvestlige side mod Værvej. Vandløbet fortsætter mod Nørrestrand. Der findes en række grøfter inde i skoven på østsiden, der danner søens tilløb. Området mod syd- og sydøst er skiftevis skov, krat og mose. Kratbevoksningen og rørsumpen rundt om søen gør det umuligt at gå langs vandkanten. Der findes nogle få steder, hvor man kan gå ned til vandet.

Søbunden er skiftevis fast sandet og blød slammet. Vandet er klart med god sigtddybde. Søen er efter sigende 5-6 meter dyb. Et sted ved den nordlige søbred har man etableret en nedgang med nogle træbjælker på den bløde bund. Der bliver fisket på stedet.

Plantelivet

Søen er omgivet af rørskov, bestående af tagrør, høj sødgræs og stedvis kalmus. Der findes ligeledes sø-kogleaks, tykbladet ærenpris og vandkarse flere steder langs den sydlige søbred. Søen har lidt flydebladsbevoksning, bestående af åkander. Der er lidt liden-andemad ved søbredden flere steder.

Dyrelivet

Der blev observeret vandbiller, vandbænkebidere og tanglopper i vandet samt store dammuslinger på søbunden. Der blev ligeledes set flere voksne eksemplarer af guldsmede.

Bedømmelse af tilstanden

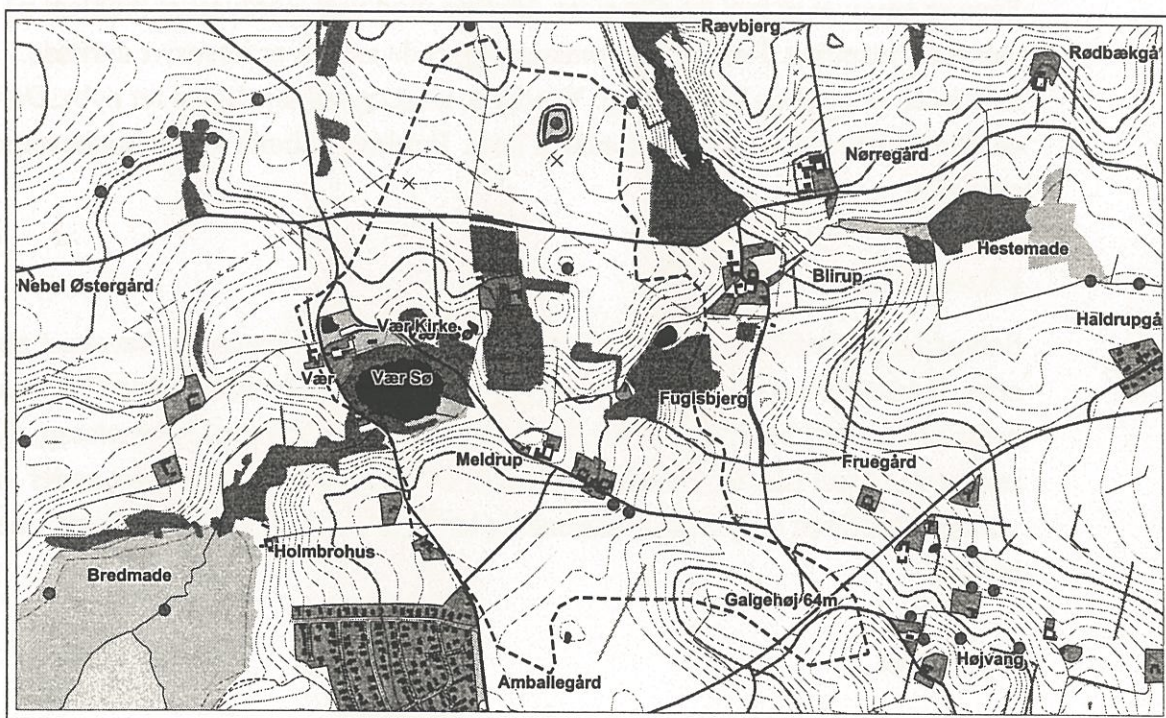
Søen er klarvandet men uden mærkbar mængde af undervandsplanter. Tilstanden kan betegnes som stabil/næringsrig. Søen har et meget stort opland, der først og fremmest består af dyrkede arealer. Der findes en del spredt bebyggelse i området. Skoven rundt om søen danner en bred, naturlig bræmme, der virker beskyttende mod direkte udvaskning fra markerne. Tilløbet dannes af flere grøfter i skovområdet. Grøfterne fører ikke vand i perioder uden regn, men området er fugtigt året rundt.

Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand bør opretholdes.

Vær Sø

Kort over området og søoplandet

Søen ved Kirkebjerg

St.nr.: 438
Kommune: Horsens
Beliggenhed: Nord for Dallerup Sø

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 121 ha
Søareal: 0,8 ha
Besøgstidspunktet: 01.10.1998

Søen ligger mellem dyrkede marker nord for Dallerup Sø. Der findes en række andre vandhuller og småsøer (Langfredagsmose) nogle få hundrede meter væk i østlig retning. Området danner afstrømningsopland til Dallerup Sø. I søen nord for Kirkebjerg er der et rørlagt tilløb østfra. Afløbet er svært at lokalisere. Der findes en kort, blindt sluttende grøft i krattet ved det sydvestlige hjørne af søen. Grøften var tør ved besøget.

Søen er omgivet af krat fra alle sider. Marken mod vest, nordvest er braklagt på nuværende tidspunkt. Resten af de omkringliggende arealer er intensivt dyrkede. Søbunden er blød og tørveholdig. Vandet er klart og sandsynligvis ret dybt. Der findes en lille bådebro på den vestlige side af søen. Bredden er holdt fri for kratbevoksning på stedet.

Plantelivet

Søbredden er skiftevis omgivet af pilekratbevoksning og lysninger, bevokset med græsarter, lådden dueurt, dunet dueurt, vand-mynte og tigger-ranunkel. Søen har et smalt bælte af rørskov, bestående af bredbladet dunhammer, grenet pindsvineknop, dyndpadderok og gul iris. Ved tilløbet findes der smalbladet mærke i vandet under kratbevoksningen. Søen er fyldt med almindelig kildemos, der nok stort set dækker hele bunden.

Dyrelivet

Der blev observeret tanglopper, vandbænkebidere, bønnemuslinger og snegle i vandet. Der lå foder til ænder i vandkanten og delvis i vandet, men der blev ikke observeret fugle på besøgstidspunktet.

Bedømmelse af tilstanden

Vandkvaliteten i søen er rimelig god. Tilstedeværelse af vandplanterne gør søen mere robust. Undervandsplanterne har en vigtig rolle i, at algevæksten holdes nede, og vandet forbliver klart.

Oplandet er stort og består stort set af dyrkede marker. Brakmarkerne langs den ene søbred beskytter søen mod udvaskning fra den side. De dyrkede marker fra andre sider tilfører søen en del belastning. Belastningen kan holdes nede ved at opretholde den brede dyrkningsfrie bræmme langs søbredden.

Fremtidige tiltag

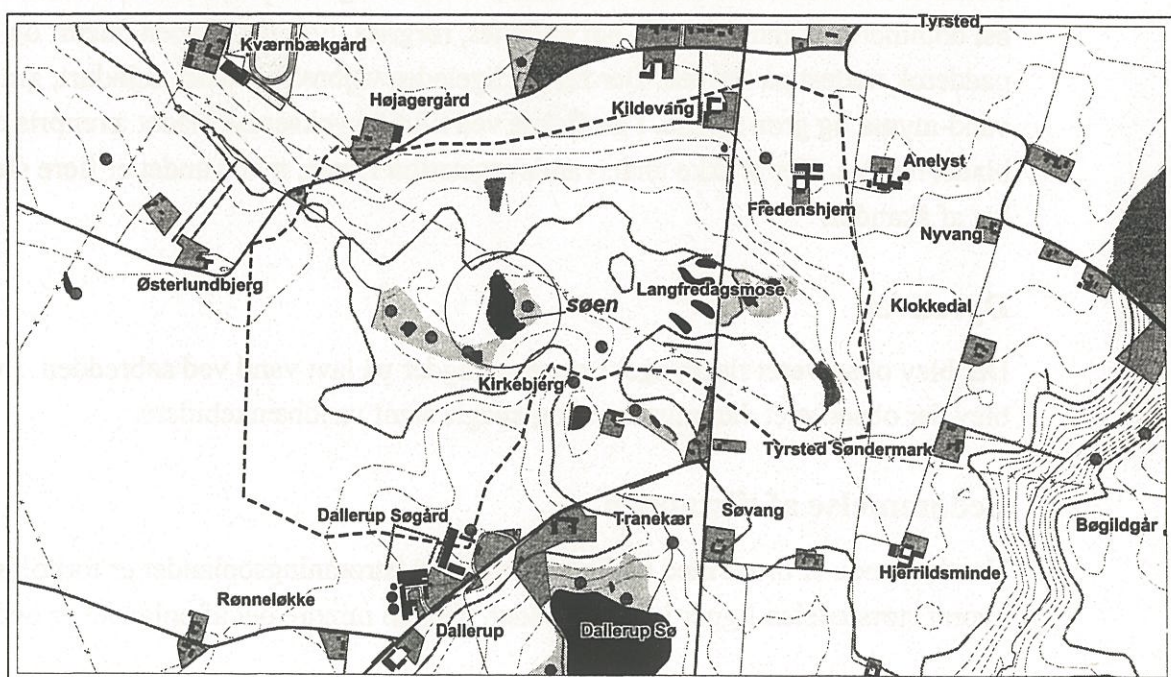
Søens nuværende klarvandede tilstand bør så vidt muligt opretholdes. Brakmarkerne og den brede dyrkningsfrie bræmme er med til at beskytte søen og bør derfor bevares. Tilløbets renvandede tilstand er ligeledes meget vigtig for søen.

Fodring af ænder bør stoppes. Foderet forurener vandet og tillokker flere fugle, end søen naturligt kan bære.

Søen ligger i oplandet til Dallerup Sø, der er kommunens tredjestørste sø. Tilstanden af søer og vandhuller ved Kirkebjerg og Langfredagsmose har direkte indflydelse på Dallerup Sø.

Søen ved Kirkebjerg

Kort over området og søoplandet

Søen i Oens Skov

St.nr.: 458
Kommune: Horsens
Beliggenhed: I Oens Skov syd for Horsens

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 154 ha
Søareal: 1,14 ha
Besøgstidspunktet: 17.09.1998

Søen ligger i Oens Skov tæt på Horsens By. Løvskoven omkranser søbredden tæt fra øst- og sydsiden. Den vestlige søbred ligger op ad nyplantet skov og en lysning ved grusvejen. Der er sumpet på nordsiden af søen. Skoven er rekreatiomsområde for Horsens og omegn, om end området er knap så stærkt benyttet som Boller Skov. Fiskeri er forbudt i søen.

Vandet er brunt på skiftevis fast grus- og blød, humusrig bund. Afløbet, i form af et sluseværk, findes ved lysningen på vestsiden og er rørlagt under vejen. Vandet fortsætter til grøften langs grusvejen mod Ølsted Å. Tilløbet til søen dannes af flere grøfter på østsiden, hvor vandet fra skoven løber ned til søen. Der er flere små øer i søen.

Plantelivet

Søen er flere steder omgivet af kratbevoksning, bestående af hyld, hindbær og vrietorn. Øerne er bevokset med smalbladet dunhammer. Vegetationen i vådområdet mod nord-øst domineres af dunhammer, høj sødgræs, rørgræs, lyse siv, lådden dueurt og dyndpadderok tættest på skoven. Der findes ligeledes vejbred-skeblad, mjøduert, gul iris, vand-mynte og grøn mynte. I grøfterne ved tilløbet vokser tykbladet ærenpris og smalbladet mærke. Der er ikke undervandsvegetation i søen, men vandet er flere steder dækket af åkander.

Dyrelivet

Der blev observeret fiskeyngel i store mængder på lavt vand ved søbredden. I vandet blev der observeret dammuslinger og snegle samt vandbænkebidere.

Bedømmelse af tilstanden

Vandet i søen er brunt med dårlig sigtddybde. Afstrømningsoplandet er forholdsvis stort, hvoraf størstedelen ligger i skovområdet. Kun en mindre del af oplandet er opdyrket.

Søen er naturligt næringsrig på frugtbar jordbund. Der sker en tilledning af humus fra skovbunden til søen.

Vegetationsundersøgelser fra begyndelsen af 80-erne beskriver tilstedeværelse af vandaksarter, der ikke blev observeret ved nuværende besøg. Det kan konkluderes, at søens tilstand har ændret sig i mellemtiden, og sigtddybden er forværret.

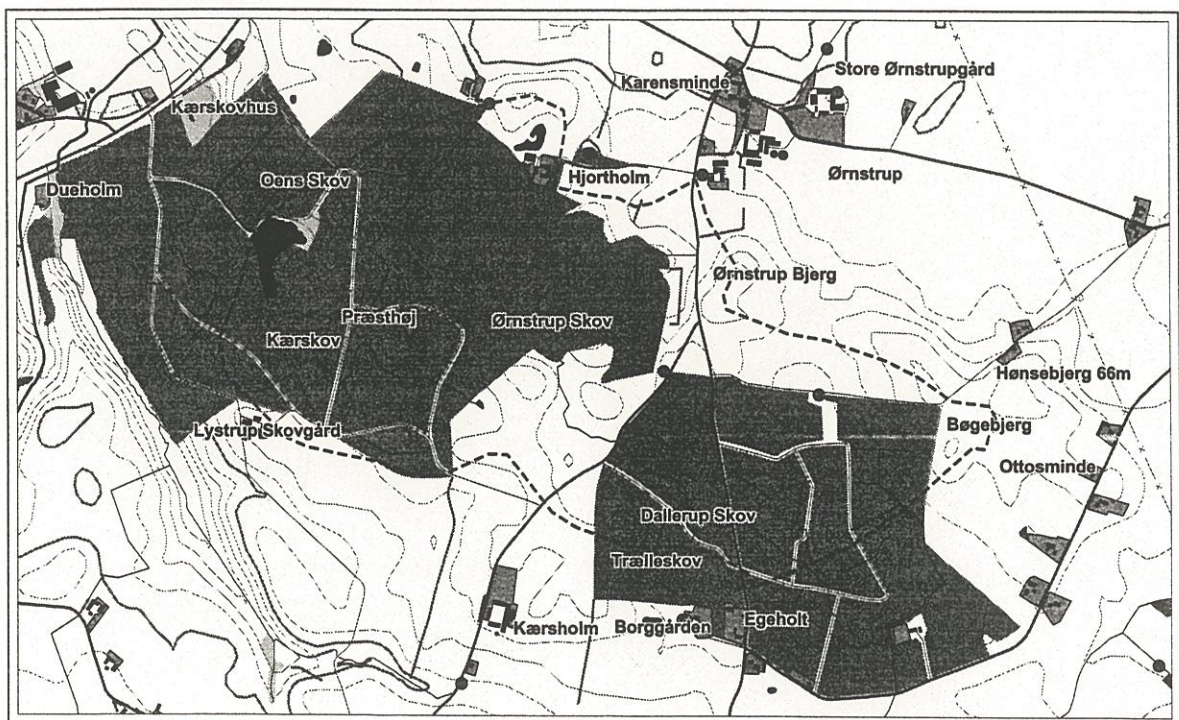
Der er sandsynlighed for, at søen er levested for karpeskind. Fredfiskene lever af algeædende dyreplankton og roder i søbunden efter føde, hvilket resulterer i, at algerne trives bedre og gør vandet uklart.

Fremtidige tiltag

En eventuel fiskeundersøgelse kunne klarlægge, om søen er levested for karpeskind med behov for opfiskning eller udsætning af rovfisk.

Søen i Oens Skov

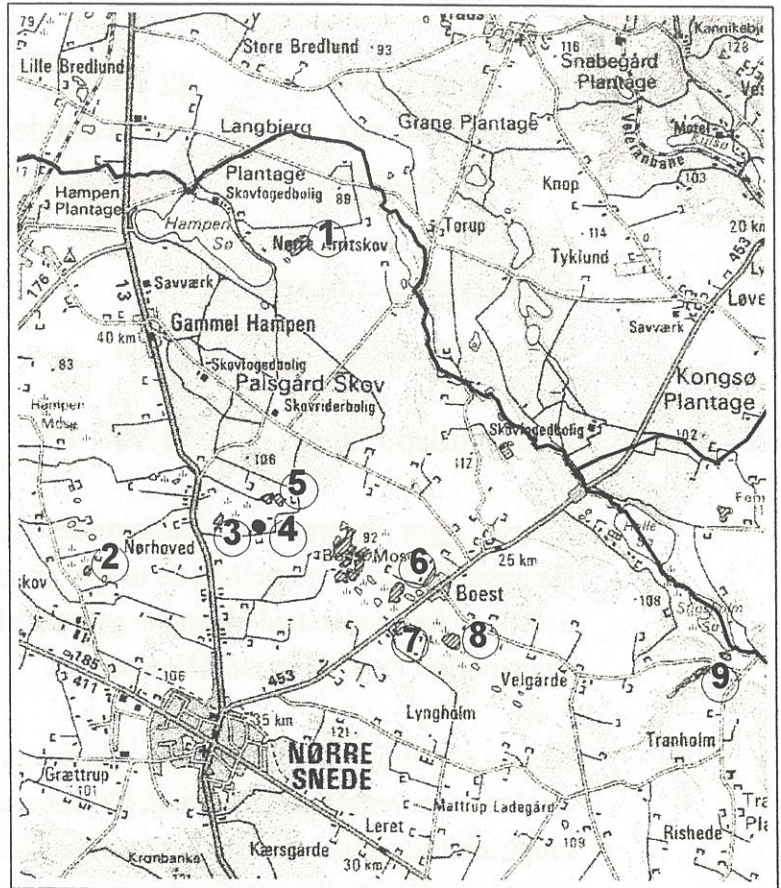
Kort over området og søoplandet

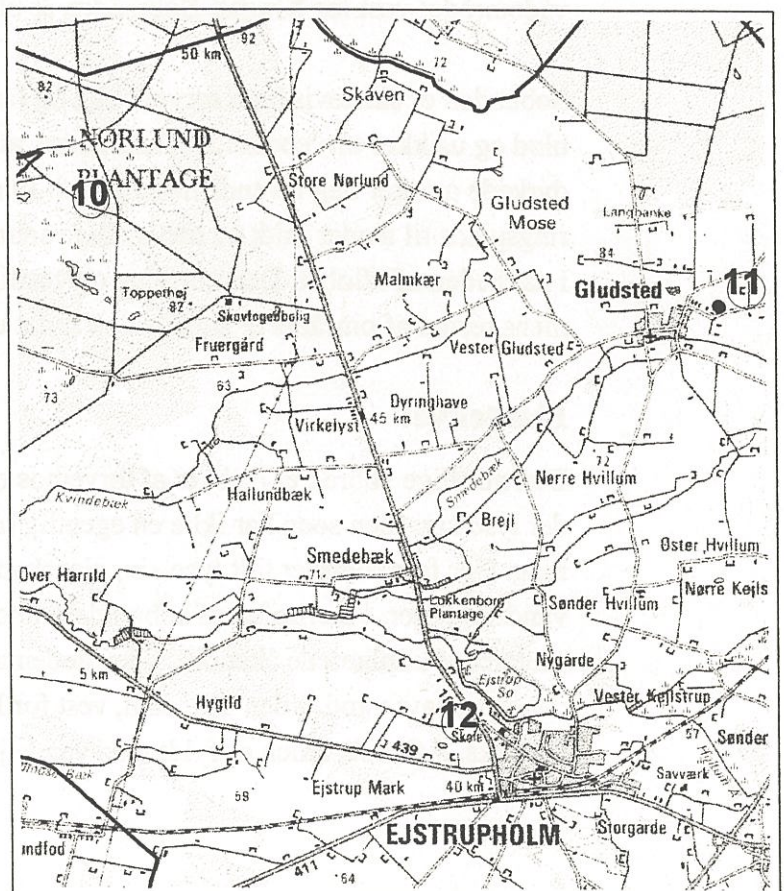

Oversigtskort over besøgte småsøer i Nørre Snede Kommune

- 1 - Kragssø
side 74
- 2 - Søen ved Nørhoved
side 77
- 3 - Søen ved Kirkebakke
side 80
- 4 - Søen ved Kobberhave
side 82
- 5 - Tørvegravsøerne nordvest
for Boest Mose
side 84
- 6 - Søerne i den sydøstlige
del af Boest Mose
side 87
- 7 - Søen ved Silkeborgvej
side 90
- 8 - Søen ved Moselund
side 93
- 9 - Søerne i Veldal
side 95
Søen syd for Stigsholm Sø
side 98

- 10 - Søerne i Nørlund Plantage
side 100
- 11 - Søen ved Brødnæs Banke
side 101
- 12 - Skovsøen ved Ejstrupholm
side 103

Kragsø

St.nr.:	82
Kommune:	Nørre Snede
Beliggenhed:	Øst for Hampen Sø

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	18 ha
Søareal:	3,4 ha
Besøgstidspunktet:	11.08.1998

Kragsø ligger i internationalt beskyttelsesområde, kun et par hundrede meter øst for Hampen Sø. Området mellem de to søer er sumpet med et par mindre vandhuller. Søerne er forbundet med hinanden gennem en kort kanal med lige forløb. Kanalen danner afløb fra Kragsø mod Hampen Sø.

Kragsø er omgivet af nåleskov fra nordsiden. Selve søbredden er soleksponeret og er dækket af tørvemos på blød bund. Der løber en ca. 20 meter lang og et par meter bred, blindt afsluttet kanal fra nordbredden mod skoven. Sydbredden er benyttet til intensiv græsning af kvæg. Dyrene færdes ved vandkanten langs søbredden og i en stor del af vådområdet vest for Kragsø. Søbredden er blød og stærkt nedtrampet.

Søbunden er skiftevis blød tørveholdig og fast sandet, mens vådområdet er på meget blød og usikker tørvebund. Det kan undre, at kvæget har fri adgang til området. Der er dyrkede marker bag levende hegn ca. 15-20 meter syd for søen. Der er etableret fodringsplads til ænder midt på den sydlige søbred og en række andehuse ude på lavt vand i nærheden af afløbet. Den nordlige og vestlige del af søbunden og vådområdet er tørv, mens resten af området er sandjord. Vandet er ret brunt.

Plantelivet

Den nordlige søbred er dækket af tørvemos og vandnavle samt kragefod. Stedvis findes der lyse-siv, men søen har ikke en egentlig rørskov. Sydbredden er benyttet til græsning. Der forekommer lidt lyse-siv, glanskapslet siv, kragefod samt tudse-siv. I lavvandsregioner, i nærheden af søbredden, findes der liden-siv. Vandplanterne er repræsenteret af udplantede åkander, liden andemad ved bredden samt vandnavle i vådområdet og på lavt vand. I den lille dam, vest for Kragsø, findes der blærerod og svømmende vandaks. Afløbskanalen er fyldt med vandstjerne og smalbladet mærke.

Dyrelivet

Der blev observeret en flok ænder på ca. 20-30 stk. I vandet blev der observeret vandbiller og fimreorm samt dammuslinger og snegle.

Bedømmelse af tilstanden

Undervandsvegetationens udbredelse er begrænset, og søen er påvirket af forurening. Vandet er ret brunt.

Nærolandet til Kragssø er nåleskov og fattigkær. Græsningsarealet langs sydbredden danner en bræmme på ca. 15-20 meter fra dyrkede marker. Søen modtager sandsynligvis ikke spildevand fra spredt bebyggelse, men landbruget i nærolandet har en stor betydning for søens miljøtilstand. Gyllespredning på dyrkede marker forøger næringsniveauet i Kragssø.

Kragssø har afløb mod Hampen Sø. Hampen Sø er en af amtets reneste søer, hvor undervandsvegetationen trives helt ned til omkring 4 meters dybde. Der findes en række sjældne plantearter i søen, der udelukkende er knyttet til næringsfattige søer. Miljøtilstanden i Kragssø har derfor stor betydning for tilstanden i Hampen Sø.

Fremtidige tiltag

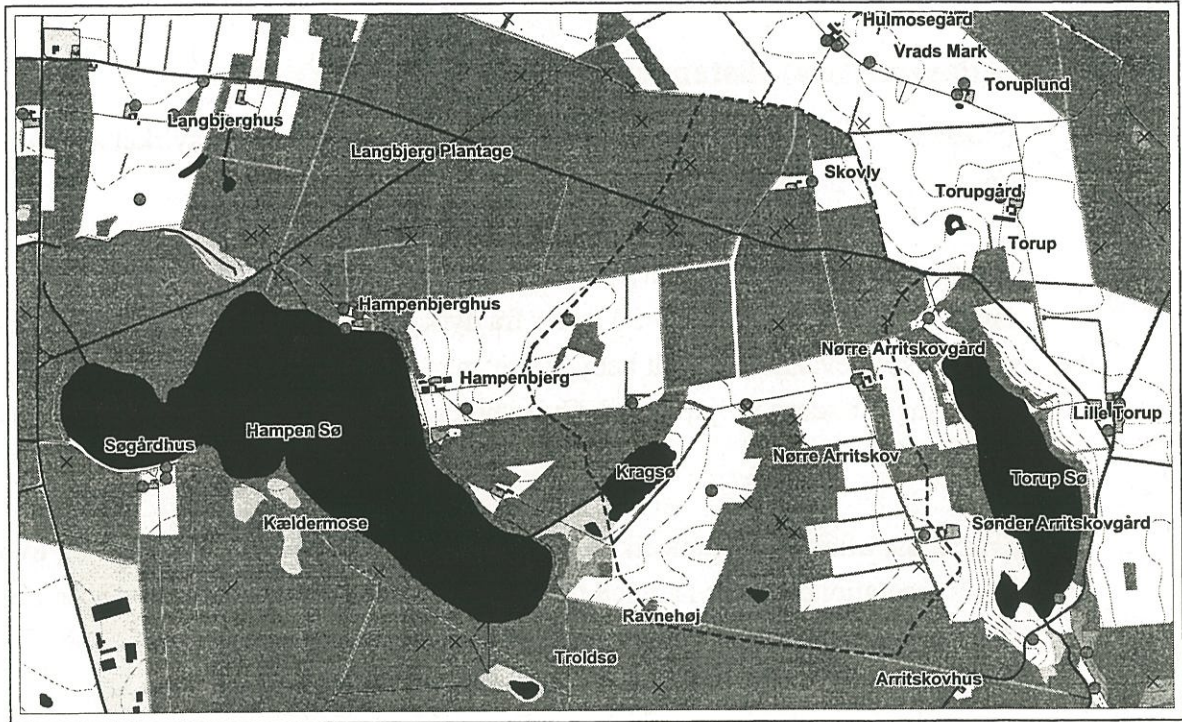
Søens miljømæssige tilstand bør forbedres ved at begrænse forbruget af gødning på de nærliggende marker.

Andehold og fodring af ænder skader søen ved at tilføre næring til algevæksten i vandet. Algevæksten gør vandet uklart, hvilket har betydning for udbredelsen af undervandsvegetationen i søen og dermed for søens selvrensende effekt.

Sydbredden af Kragssø er egnet til græsning, men græsningen bør ikke foregå i vådområdet mellem Kragssø og Hampen Sø.

Kragsø

Kort over området og søoplandet

Søen ved Nørhoved

St.nr.: 233
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Vest for Nørhoved, ved Frisbækvej

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 25,5 ha
Søareal: 0,87 ha
Besøgstidspunktet: 26.08.1998

Søen ligger i nærheden af Frisbækvej vest for Nørhoved. Der findes en række andre småsøer og vandhuller i området, der tilsammen danner opland til Ibsgårde Bæk. Området er fladt. Der er sumpet rundt om den omtalte sø. Vådområdet strækker sig mod vest, nordvest fra søen. Der findes to vandhuller nordøst for søen. Søens og vandhullernes næropland er benyttet til græsning af kvæg og får. Kvæget græsser ved søbredden. Søbredden er meget blød og nedtrampet uden skyggende vegetation. Vandet er brunt og uden mærkbar mængde af vandplanter.

Vandhullerne ligger i nogle få meters afstand fra hinanden og ca. 30 meter opstrøms fra søen i nordøstlig retning. Vegetationen er mere varieret her. Det ene af vandhullerne er omgivet af kratbevoksning. Krattet gror helt ind i vandet. Vandhullet mod øst er aflang med en smal spids i østlig retning. Søbredden er soleksponeret.

Vandhullerne er delt fra hinanden af en 3-4 meter bred dæmning, der benyttes som sti. Søbredden ved begge vandhuller er skarpt afgrænset og fast, og vandspejlet ligger en halv til en meter dybere end selve bredden. Vandet er klart.

Plantelivet

Vegetationen i den store sø er ret fattig. Vådområdet rundt om søen er domineret af lyse-siv og top-star. Der forekommer bredbladet dunhammer. Vegetationen på den bløde søbred er græsarter, tørvemos, kragefod og almindelig sumpstrå. Der findes vandstjerne og lidt kors-andemad i vandet ved bredden.

Vandhullet mod vest er omgivet af pilekrat og rørskov, der domineres af bredbladet dunhammer. Vandet er fyldt med flydende stjerneløv.

Ved vandhullet, der ligger øst for dæmningen, danner rørskoven en smal stribe langs den skarpt afskårne søbred. Rørskoven domineres af bredbladet dunhammer, top-star, lyse-siv, knop-siv og almindelig sumpstrå.

Vandhullets østlige del er tilgroet med top-star. I vandet findes der svømmende vandaks og flydende stjerneløv.

Dyrelivet

Der blev observeret et svanepar på den store sø. Der blev observeret vandbiller og tanglopper i vandhullerne.

Bedømmelse af tilstanden

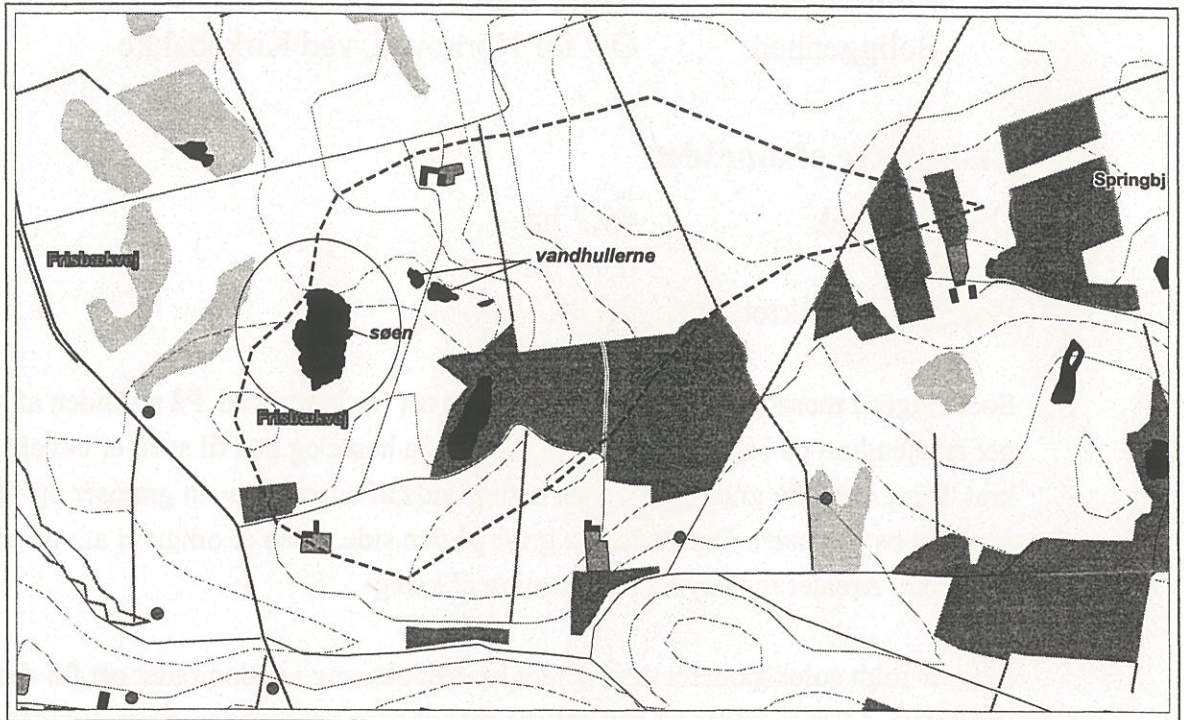
Søernes miljømæssige tilstand kan betegnes som noget belastet, men stabil. Søen har et begrænset tilløb fra et forholdsvist lille opland. Vandudskiftningen er lille. Området bruges til græsning. Det giver beskyttelse mod overfladisk tilførsel af næringsstoffer. Der foregår til gengæld udvaskning fra den sumpede søbred efter kvægtramp. Vandet i den store sø er ret brunt, og der mangler vandplanter af betydning i søen. Vandhullerne har en varieret vegetation med stor mængde af undervandsplanter. Vandet er klart. Søbredden er fast og skånet for dyretramp.

Fremtidige tiltag

Vandhullernes nuværende tilstand bør opretholdes. Området omkring den store sø er meget blødt. En delvis afgrænsning af søbredden fra dyrene ville gavne vandkvaliteten. Den nordlige søbred, hvor terrænet er mere kuperet, er mest egnet som vandingssted. Der ville ligeledes opstå skyggende kratbevoksning på strækningen, hvor græsningen begrænses ved søbredden. Beskygning af en del af søbredden har indflydelse på omfanget af ophedning af vandet i sommerperioden og giver varierede fysiske forhold til plantevæksten i søen.

Søerne bør beskyttes mod forurening fra husspildevand. Et eventuelt udslip kunne ødelægge en hel række af småsøer i området på grund af de store sammenhængende våde arealer.

Søen ved Nørhoved Kort over området

Søen ved Kirkebakke

St.nr.:	141
Kommune:	Nørre Snede
Beliggenhed:	Øst for Nørhoved, ved Kirkebakke

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	45,7 ha
Søareal:	0,78 ha
Besøgstidspunktet:	26.08.1998

Søen ligger i moseområdet bag Kirkebakken øst for Nørhoved. På sydsiden af søen ligger en ejendom på bakketoppen. Skråningen fra huset og ned til søen er bevokset med krat. Der er en lille granskov på den østlige side af huset. Skoven grænser op til moseområdet øst for søen. Der findes en grøft på den side. Søen er omgivet af vådområde fra alle sider. Arealet er benyttet til græsning af kvæg.

Søen er fuldt soleksponeret med spredt kratbevoksning i vådområdet øst for det frie vandspejl. Afløbet findes på den østlige side af søen i form af en grøft. Vandet føres videre i grøftsystemet mod Frisbæk.

Søen er opstået efter tørvegravning. Vandet er brunt og surt, og bunden er meget blød. Der er blevet udsat ænder i august 1998. Foderpladsen for ænderne ligger på nordsiden af søen.

Plantelivet

Søen har en ret fattig vegetation, først og fremmest bestående af lyse-siv, almindelig sumpstrå, knop-siv og lidt bredbladet dunhammer i vådområdet. Der forekommer star og kragefod på søbredden. Der er hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Dyrelivet

Der blev observeret en flok på ca. 50-60 ænder. Der blev observeret vandbænkebidere i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søen virker noget belastet. Der findes ikke undervandsplanter i vandet, og bredvegetationen er ikke særlig varieret.

Udsætning og fodring af ænder skader søen. Ænder tilfører søen en betydelig mængde organiske stoffer, der forbliver i opløst tilstand i vandet og i bundsedimentet. Foderet til fuglene tilfører ligeledes søen næringsstoffer i en betydelig mængde. Belastningen, der tilføres af det for nyligt intensiverede andehold, kan yderligere forværre vandkvaliteten i fremtiden.

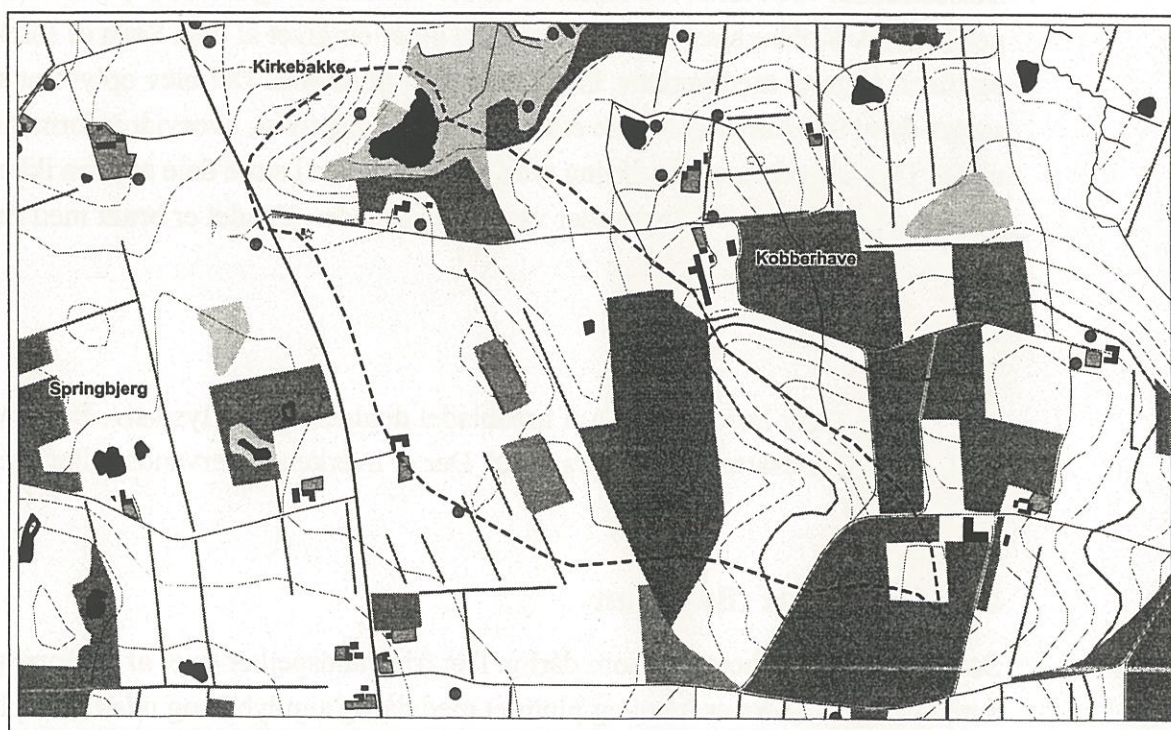
Manglen på et varieret planteliv og især manglen på undervandsplanter gør, at nærings-salte forbliver uopbrugte i søen i lang tid og skader vandkvaliteten. Benyttelsen af næroplandet er god for den miljømæssige tilstand af søen. En del af søbredden er ikke tilgængelig for kvæget på grund af meget blød bund og krattet i vådområdet. Langs resten af søbredden er kratbevoksningen holdt nede på grund af afgræsning, og græsmarken danner en beskyttende bræmme rundt om søen.

Fremtidige tiltag

Andeholdet er direkte skadeligt for søen. Ænderne bør ikke fodres, så bestanden reguleres af naturlig vej til den størrelse, området kan bære.

Søen ved Kirkebakke

Kort over området

Lille sø nordvest for Kopperhave

St.nr.: 155
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Ved Nørhoved

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 9,4 ha
Søareal: 0,2 ha
Besøgstidspunktet: 13.08.1998

Søen ligger i baghaven til en gård, øst for Nørhoved og nordvest for Kopperhave. Huset står sydøst for søen på en skråning ned til søbredden. Der ligger en del forskellige slags metalaffald tæt på huset, og en bunke husdyrgødning ligger på skråningen ned til søen. Møddingsvandet samler sig i et stor vandpyt tæt på søbredden. Området er græsset hele vejen rundt om søen.

Søen er stærkt tilgroet af rørskov. Der findes ikke overjordisk tilløb til søen. Afløbet er udformet som en grøft med lige forløb på nordsiden af søen. Vandet løber mod grøftsystemet, der leder vandet fra moseområdet ved Nørhoved og Boest Mose videre til Ibsgårde Bæk.

Moseområdet ved Nørhoved omfatter en del vandhuller og småsøer på tørvebund. Søen nordvest for Kopperhave er dog på lerbund og er omgivet af eng. Søen er soleksponeret og stærkt tilgroet med rørskov, især i nærheden af afløbet. Det blev oplyst, at søen er meget dyb i forhold til dens lille størrelse. Det er dog uvist, hvorvidt informationen er rigtig. Den fremskredne tilgroning tyder på, at bunden i store dele af søen ikke ligger dybere end højst 1-1,5 meter under vandets overflade. Vandet er brunt med ringe sigt-dybde. Bunden er blød.

Plantelivet

Rørskoven består hovedsageligt af bredbladet dunhammer og lyse-siv. Bredvegetationen består af græsarter, star og kragefod. Der er hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Bedømmelse af tilstanden

Søens tilstand kan betegnes som dårlig. Det frie vandspejl er truet af tilgroning med dunhammer. Vandet er brunt og plumret med dårlig sigt-dybde og uden vandplanter. Oplandet til søen er forholdsvis lille. Søens nærområde er benyttet til græsning af kvæg.

Dyrene æder bredvegetationen og holder kratbevoksningen nede. Rørskoven har imidlertid ubegrænset tilvækst mod det indre af søen og truer med at lukke det resterende frie vandspejl af. Græsningsarealet danner en bræmme rundt om søen mod udvaskning fra dyrkede marker øst for gården.

Søens dårlige tilstand skyldes sandsynligvis spildevandsudledning og uhensigtsmæssig placering af mødding, hvor møddingsvandet løber direkte ud til søen.

Fremtidige tiltag

Opbevaring af husdyrgødning skal bringes i orden. Husdyrgødning må ikke placeres på en sådan måde, at der er fare for, at gødningen eller møddingssaften strømmer til søen. Der er en række bestemmelser om, hvordan møddingen skal anbringes og opbevares på en forsvarlig måde, så der ikke sker forurening af området. Husdyrgødning skal opbevares på møddingsplads med tilstrækkelig opbevaringskapacitet på fast bund og sideafgrænsning. Afløbet fra møddingspladsen skal føres til en beholder for flydende husdyrgødning. Oplagring af husdyrgødning må kun ske på møddinger.

Spildevandsforholdene ved huset bør undersøges, og eventuelle fejl bør udbedres.

Lille sø nordvest for Kobberhave

Kort over området og sølandet

Tørvegrav-søerne nordvest for Boest Mose

St.nr.: 150
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Nord for Kobberhave

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 734 ha
Søareal: 2,4 ha
Besøgstidspunktet: 13.08.1998

Området mellem Nørhoved og Boest Mose rummer en række mindre søer, der er opstået efter tørvegravning. Den største af områdets tørvegrave ligger nordvest for Boest Mose. Søen består af to ca. lige store bassiner, der er delt fra hinanden af en smal jordtunge. Søbassinerne står i forbindelse med hinanden gennem en kanal midt på jordtungen. Der er etableret bro over kanalen. Området benyttes rekreativt. Gården øst for søen er udvidet med en række ferielejligheder. Der er ligeledes etableret en put & take-sø nord for tørvegravsøen.

Tørvegraven er omgivet af mose fra stort set alle sider. Søen har en udbredt hængesæk mod øst og syd for gården. Der er etableret nedgang til vandet og bådebro på østsiden. Tilløbet findes i vådområdet i det sydøstlige hjørne af søen. Der er observeret en platform med foder til ænder i nærheden af tilløbet. Begge søbassiner er tæt omgivet af krat og skov. Der findes stier langs det østlige søbassin og langs en del af den nordlige søbred. Vådområdet vest og syd for det vestlige søbassin gør færdsel tæt på det frie vand spejl umulig.

Arealet syd for krattet og skoven, tæt på det vestlige søbassin benyttes til græsning. Der løber en grøft langs en del af den sydlige søbred, i udkanten af krattet mod græsningsarealet. Søens afløb findes i vådområdet i den vestlige del af søen. Afløbet dannes af flere grøfter, der løber sammen i Nørhoved Bæk og fører vandet videre mod Frisbæk. Vandet er surt brunt, typisk for tørvemoser.

Plantelivet

Begge søbassiner er tæt omgivet af rørskov, der består af bredbladet og smalbladet dunhammer, almindelig sumpstrå, star og liden-siv, samt gul iris. Der forekommer pilekratbevoksning stedvis i rørskoven. Tæt kratbevoksning omgiver især det vestlige søbassin. Der findes kragefod og nikkende brøndsel på de lysåbne steder, især ved den østlige søbred, og vandnavle på lavt vand. Der blev ligeledes observeret vandstjerne ved tilløbet og i grøfterne langs det vestlige søbassin.

Dyrelivet

Der blev observeret en flok gråænder (ca. 20 stk.) og et svanepar. Det blev oplyst, at der findes gedder i søen.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er områdets største og ligger i flotte omgivelser med udbredt vådområde og skov. Vandet surt og brunt, typisk for tørvemosehuler. Plantevæksten i selve vandet er begrænset på grund af det dårlige lysforhold i det jernholdige vand.

Søen modtager vand fra et meget stort område, der bl.a. omfatter oplandet af Boest Mose. Der kan observeres tegn på belastning. Rørskoven er stærkt udviklet, flere steder 5-10 meter bred. Der blev ligeledes observeret andemad i lavvandsregioner i rørskoven. Belastningen stammer formentlig først og fremmest fra udvaskning fra dyrkede marker. Området er benyttet rekreativt. Der er etableret stisystem i skoven samt gangbro over kanalen mellem de to søbassiner. Tidligere blev der udsat fisk, og søen var benyttet som put & take-sø. På nuværende tidspunkt er der etableret en put & take-sø nord for den omtalte tørvegrav, og udsættelse af fisk i denne er ophørt.

Der forekommer andefodring i den østlige del af søen. Foderet ligger på platform i udkanten af søbassinet. Andeholdet og fodringen vurderes at forringe vandkvaliteten.

Fremtidige tiltag

Søen og dens nærområde er bevaringsværdig med flot natur og beliggenhed og bør derfor beskyttes mod belastning.

Udsætning og fodring af ænder bør undgås.

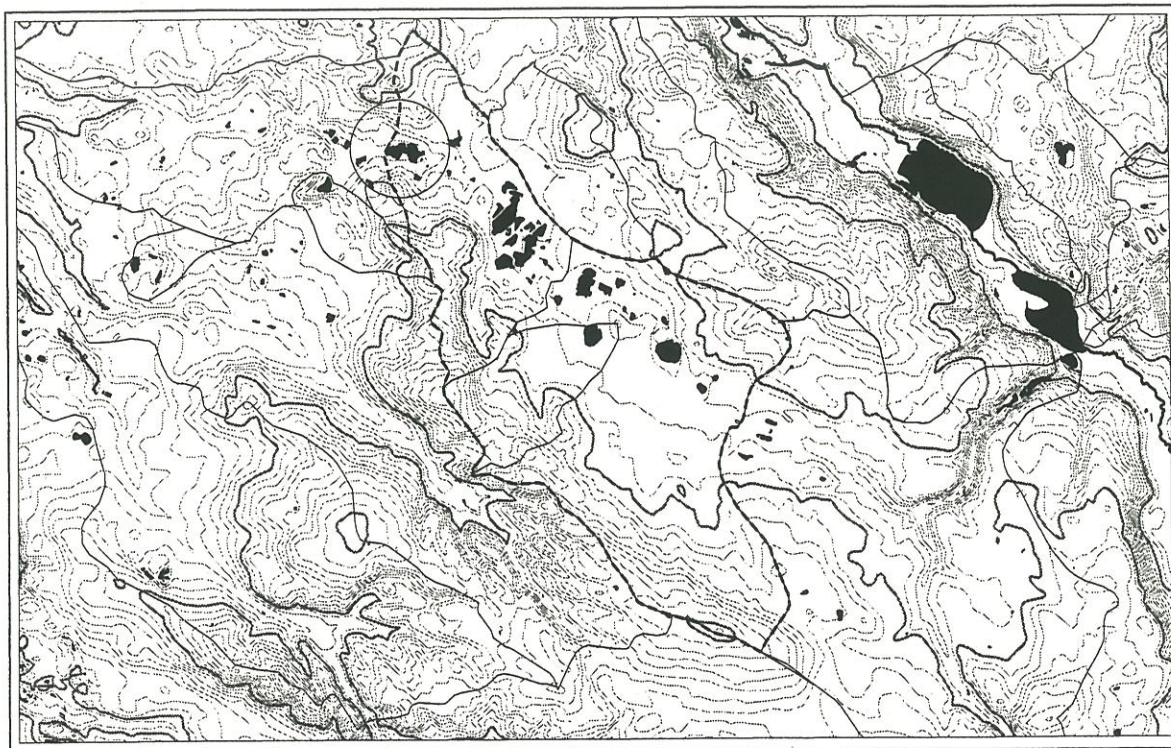
Udsætning af fisk i søen må ikke forekomme.

Tørvegrav-søerne nordvest for Boest Mose

Kort over området

Søoplandet

Søerne i den sydøstlige del af Boest Mose

St.nr.:	290, 292, 294
Kommune:	Nørre Snede
Beliggenhed:	Sydvest for Boest, ved Silkeborgvej

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	507 ha
Søareal:	2,7 ha
Besøgstidspunktet:	13.08.1998

Den sydøstlige del af Boest Mose sydvest for Boest By rummer tre vandfyldte tørvegrave. Søerne er omgivet af krat- og skovbevokset vådområde. Området mellem søerne er ugangbart og svært gennemtrængeligt. Nedgang til det frie vandspejl er meget besværlig.

Arealet nord for tørvegravene og øst for den største af søerne benyttes til landbrug. Der findes en gård med en mellemstor svineproduktion nordvest for søerne. Arealet vest for søerne er sumpet. Vådområdet forbinder den omtalte del af mosen med det store sammenhængende moseområde af Boest Mose, der rummer en lang række tørvegrave af betydelig størrelse. Engene mellem de to moseområder benyttes til græsning for kvæg.

Ved den nordlige del af den største af de besøgte tørvegrave er krattet renset op, og der er etableret nedgang til det frie vandspejl og til en gangbar jordtunge fra den vestlige søbred. I nærheden af jordtungen blev der observeret en båd samt 3 andehuse inde i vandet. Der er udplantet åkander i den del af søen. Resten af bredden er meget sumpet og ugangbar med høj bevoksning af top-star. Sumpen rundt om og mellem de resterende to tørvegrave gør det umuligt at færdes og blev undersøgt løseligt.

Vandet i tørvegravene er surt brunt fra naturens hånd. Bredden er, udover den korte strækning ved den nordlige del af den store sø, tilgroet med krat og sumpplanter. Bundslammet lugter grimt i den nordlige del af den store tørvegrav.

Plantelivet

Området omkring søerne er stærkt tilgroet af pilekrat og træer. På de lysåbne steder vokser bredbladet dunhammer, lyse-siv, top-star, almindelig sumpstrå, kæruld, lådden dueurt og dunet dueurt. Der findes ligeledes gifttyde, kragefod, tudse-siv, samt vandnavle og smalbladet mærke på lavt vand ved bredden. Der blev observeret lidt liden andemad og trådalger i den nordlige del af den store tørvegrav.

I vådområdet syd for den store tørvegrav er bevoksningen domineret af top-star. Der forekommer hedelyng og lidt klokke-lyng i højmosområdet syd for tørvegravene.

Bedømmelse af tilstanden

Tørvemosehuller er fra naturens hånd næringsfattige, survandede søer. Vandet er meget brunt men gennemsommeligt på grund af højt jernindhold. Sammensætningen af plantsamfundet i og omkring mosen er karakteristisk for en højmose, men der kan observeres tegn på belastning. Tilstedeværelse af andemad og trådalger ved den nordlige bred af den store tørvegrav samt det ildelugtende slam tyder på belastning. Mosen modtager vand fra et forholdsvis stort opland øst for Silkeborgvej. Boest Rensanlæg ligger nord for mosen og har udledning til den ene af tørvegravene. Gården med svineproduktion, nord for den største af tørvegravene, har sandsynligvis ligeledes udledning til mosen.

Tørvegravene er omgivet af et udbredt vådområde, der er tilgroet med krat og skov. Området nord for mosen er dyrket. Der findes en ca. 10-20 meter bred udyrkede zone langs den nordlige del af tørvegravene. Resten af næroplandet er benyttet til ekstensiv græsning. Anvendelsen af oplandet til græsning har en beskyttende virkning på søernes tilstand.

Fremtidige tiltag

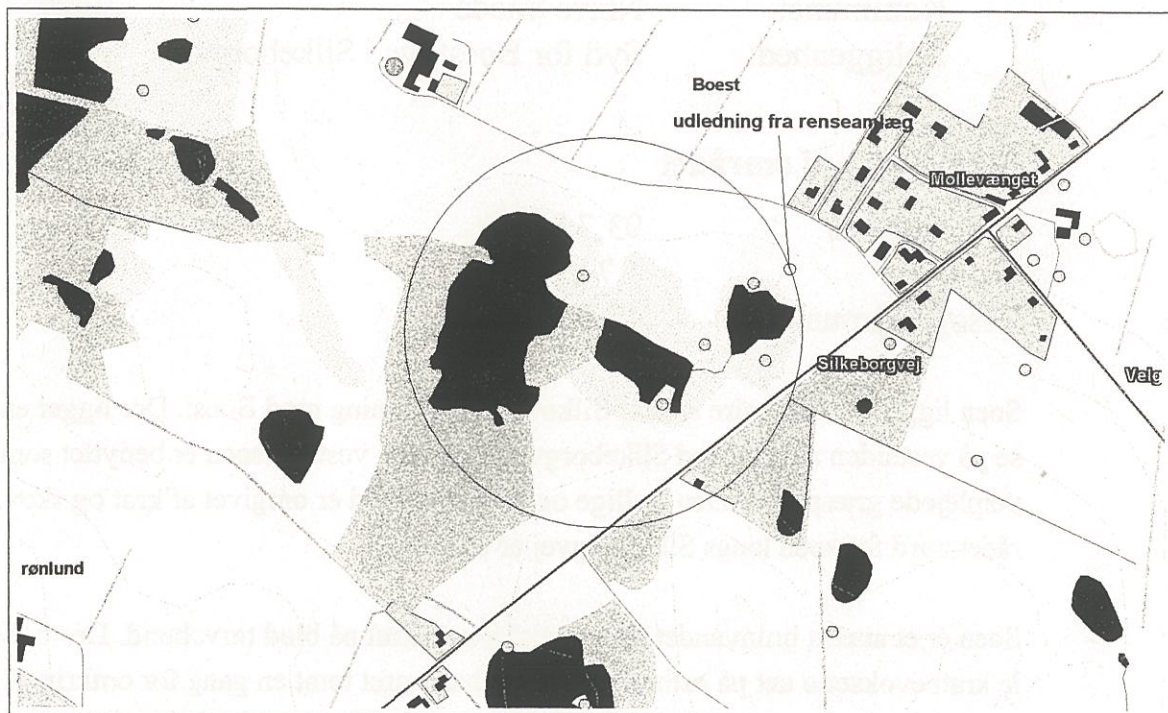
Boest Mose er et spændende naturområde med en række sjældne plantearter, der knytter sig til de specifikke surbundslokaliteter. Søerne bør beskyttes mod alle former af udledning af forurenede vand.

Spildevands- og staldvandsforholdene på gården vest for Boest By bør undersøges, og en eventuel udledning af urensede spildevand bør stoppes.

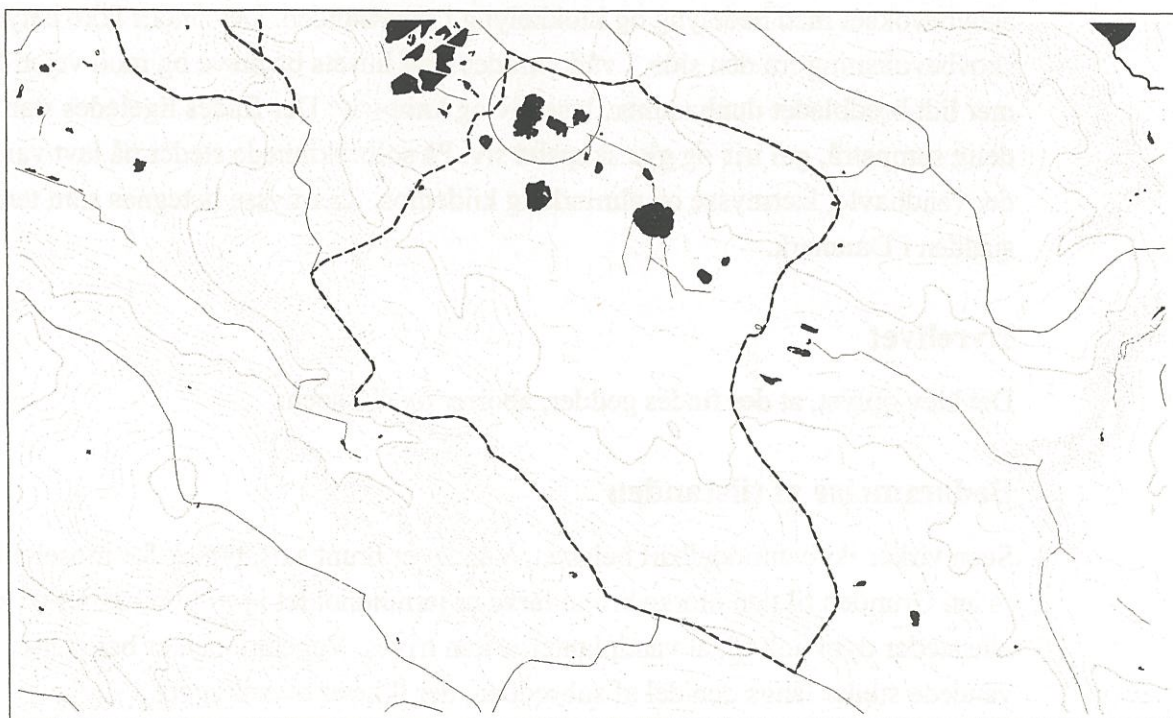
Der må heller ikke forekomme udledning af urensede spildevand fra renseanlægget til mosen.

Søerne i den sydøstlige del af Boest Mose

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Silkeborgvej, syd for Boest

St.nr.: 356
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Syd for Boest, ved Silkeborgvej

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 93,7 ha
Søareal: 1,7 ha
Besøgstidspunktet: 12.08.1998

Søen ligger på den højre side af Silkeborgvej i retning mod Boest. Der ligger en beboelse på vestsiden af søen ved Silkeborgvej. Området vest for søen er benyttet som husets velplejede græsplæne. Den sydlige og østlige søbred er omgivet af krat og skov. Området nord for søen langs Silkeborgvej er eng.

Søen er et stærkt brunvandet og survandet mosehul på blød tørvebund. Der findes en lille kratbevokset ø tæt på østbredden. Søen har været tømt en gang for omkring 15-20 år siden. Dengang var området forurenet med en del affald, smidt rundt i skoven og i søen. Affaldet er fjernet siden. Søen har rekreativ værdi for området.

Plantelivet

Søbredden fra øst og sydsiden er overskygget med udstående krat og træer. Området er skovbevokset med hedelyng og klokkeløng i skovbunden. Der findes ikke betydelig rørskovbevoksning fra den side. I vådområdet mod husets baghave og mod vejen forekommer lidt bredbladet dunhammer, lyse-siv og knop-siv. Der findes ligeledes star, almindelig sumpstrå, gul iris og glanskapslet siv. På solbeskinnede steder på lavt vand findes der vandnavle, kærmysse og almindelig kildemos. Kærmysse betegnes som temmelig sjælden i Danmark.

Dyrelivet

Det blev oplyst, at der findes gedder, aborrer og ål i søen.

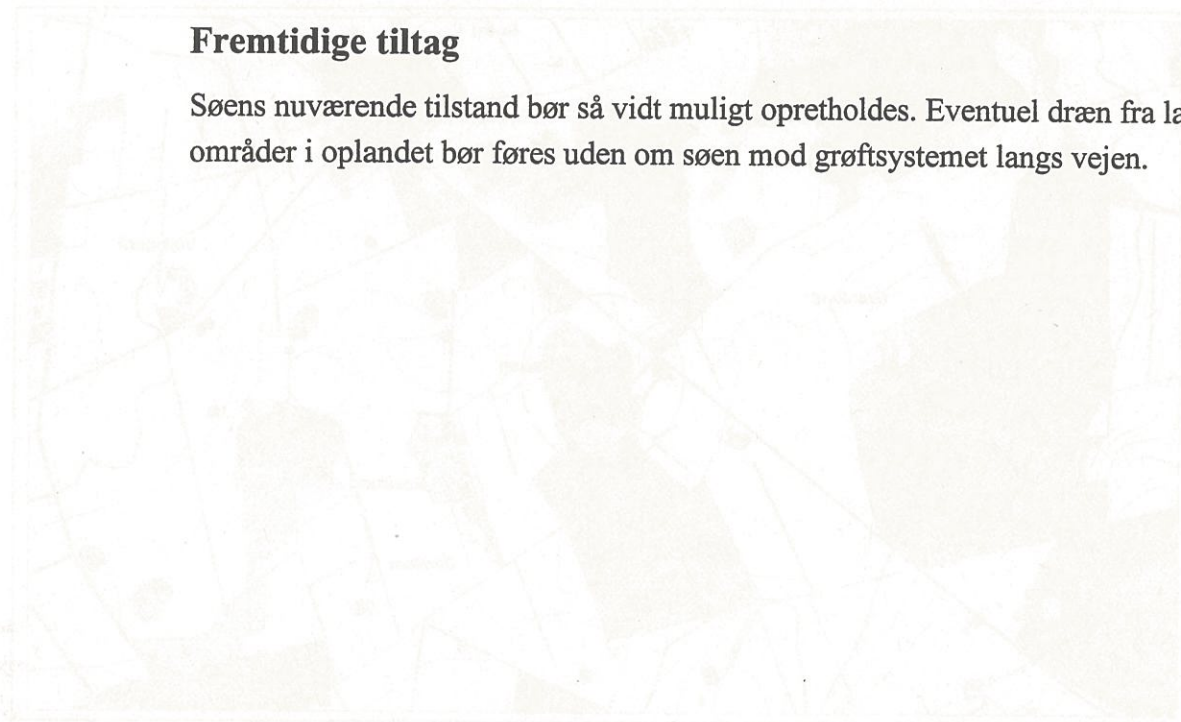
Bedømmelse af tilstanden

Søen virker ikke umiddelbart belastet. Vandet er brunt surt, typisk for mosehuller i området. Grunden til den mørke brune farve er jernindholdet i jordbunden. Lyset når ikke alle steder dybt nok til, at vandplanterne kan trives. Vegetationen er begrænset til lavvandede steder langs den del af søbredden, der ikke er overskygget.

Søen har en naturlig beskyttelsesbræmme, bestående af skov og eng, mod landbrugsarealer i det brede opland. Der findes ikke overjordisk tilløb til søen. Grøftsystemet på begge sider af Silkeborgvej fører overskudsvandet væk i regntiden.

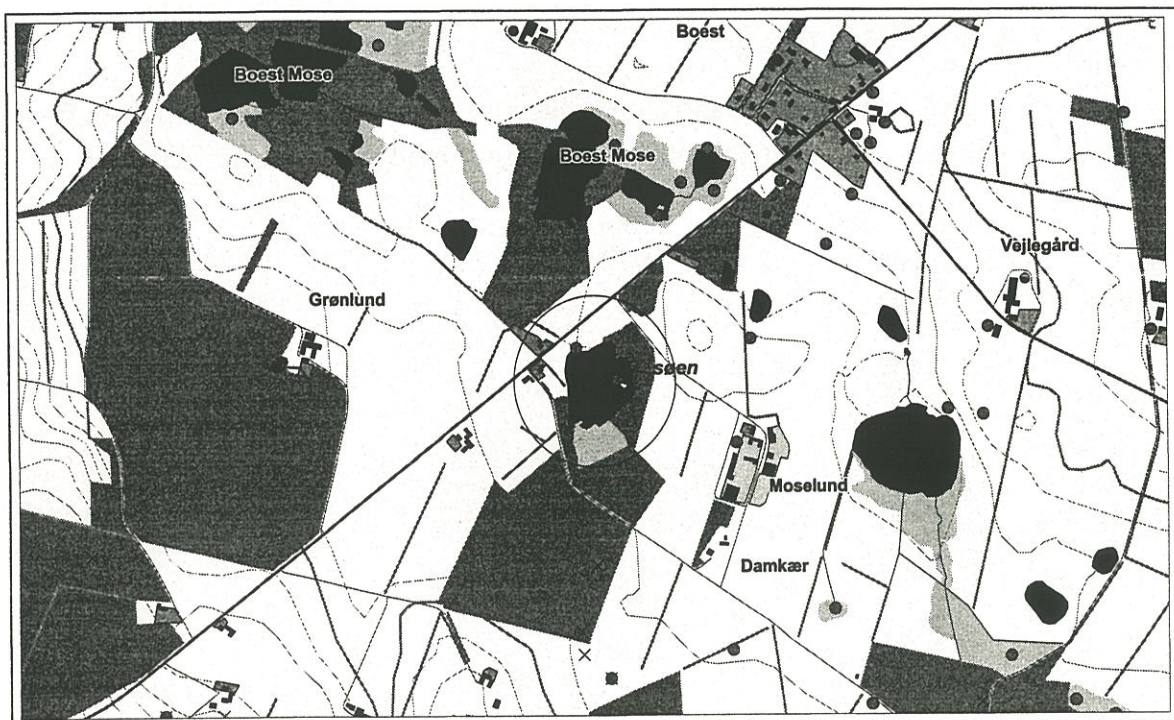
Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand bør så vidt muligt opretholdes. Eventuel dræn fra landbrugsområder i oplandet bør føres uden om søen mod grøftsystemet langs vejen.

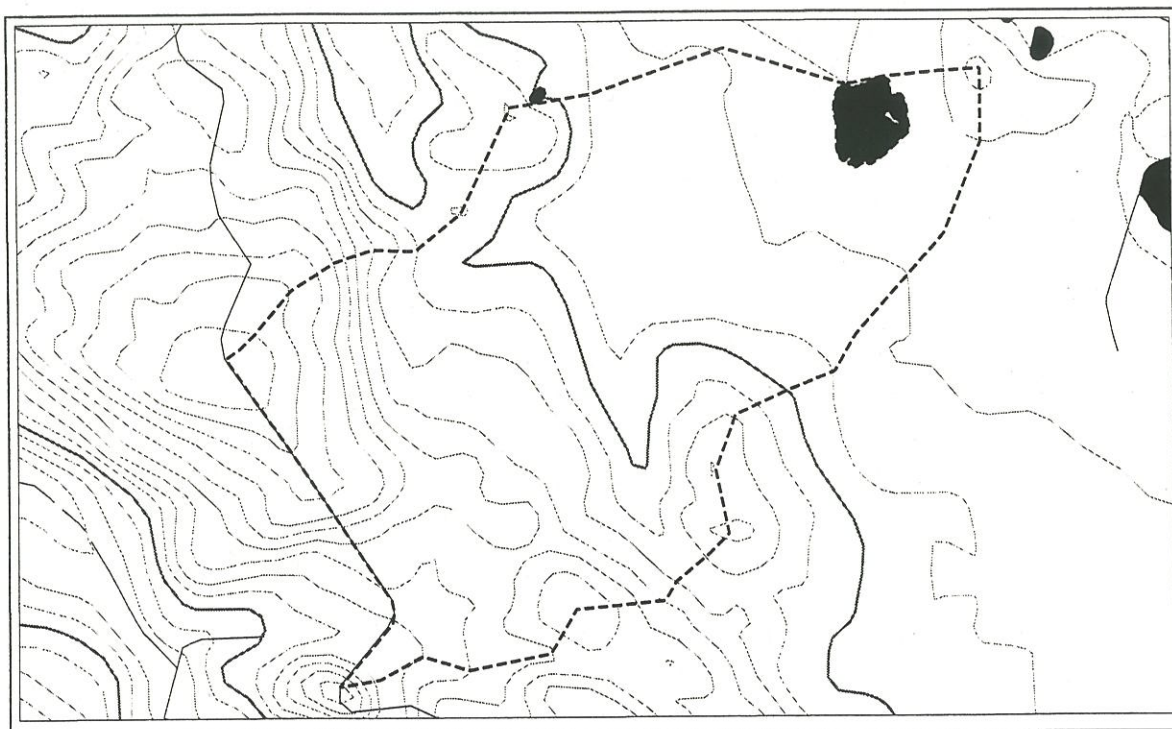

Søen ved Silkeborgvej, syd for Boest

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Moselund

St.nr.: 360
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Syd for Boest, nær Moselund

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 338 ha
Søareal: 2,7 ha
Besøgstidspunktet: 12.08.1998

Søen ligger i nærheden af Moselund, syd for Boest. Stort set hele søbredden er soleksponeret. Nærolandet benyttes til græsning for kvæg.

Afløbet ledes via en grøft på nordsiden af søen. Der er lidt kratbevoksning i nærheden af afløbet. På sydsiden findes der tre grøfter, der leder drænvand til søen. Søen har udbredt hængesæk på sydsiden. Søbredden er blød. Søbunden er blød tørvebund, og vandet er surt og brunt.

Plantelivet

I hængesækken og vådområdet rundt om søen findes der bredbladet dunhammer, almindelig sumpstrå, lyse-siv og knop-siv. Søbreddens vegetation består af dominerende græsarter, glanskapslet siv og urter. Der forekommer lidt vandnavle og almindelig kil-demos stedvis ved søbredden. Der blev observeret trådalger og lidt liden andemad på lavt vand.

Bedømmelse af tilstanden

Søen har det ikke godt. Plantesamfundet er fattigt, og søen mangler undervandsplanter og flydeplanter af betydning. Søens opland er forholdsvist stort, og en stor del er drænet på grund af den høje grundvandsstand. Der tilføres næringsstoffer via drænvandet. Det er ligeledes sandsynligt, at der tilledes husspildevand til søen via dræn.

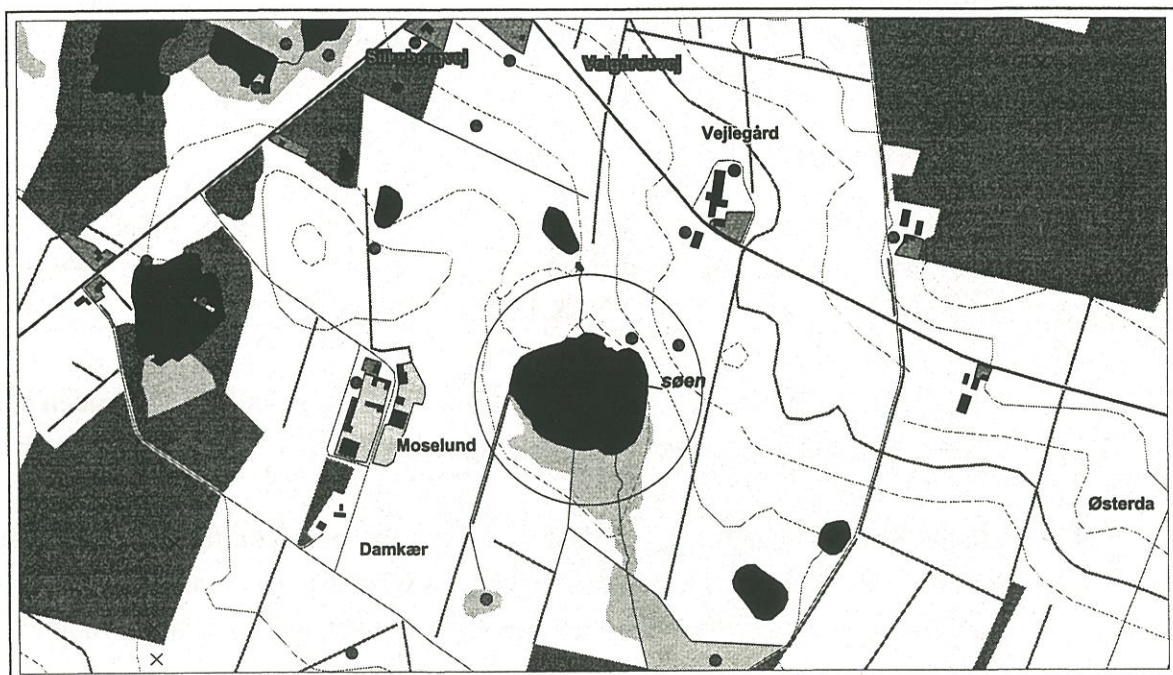
Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand er ikke tilfredsstillende. Drænvandet bør ledes uden om søen for at nedbringe belastningen. Eventuelle udledninger af husspildevand til dræn bør stoppes, og fejlene bør udbedres.

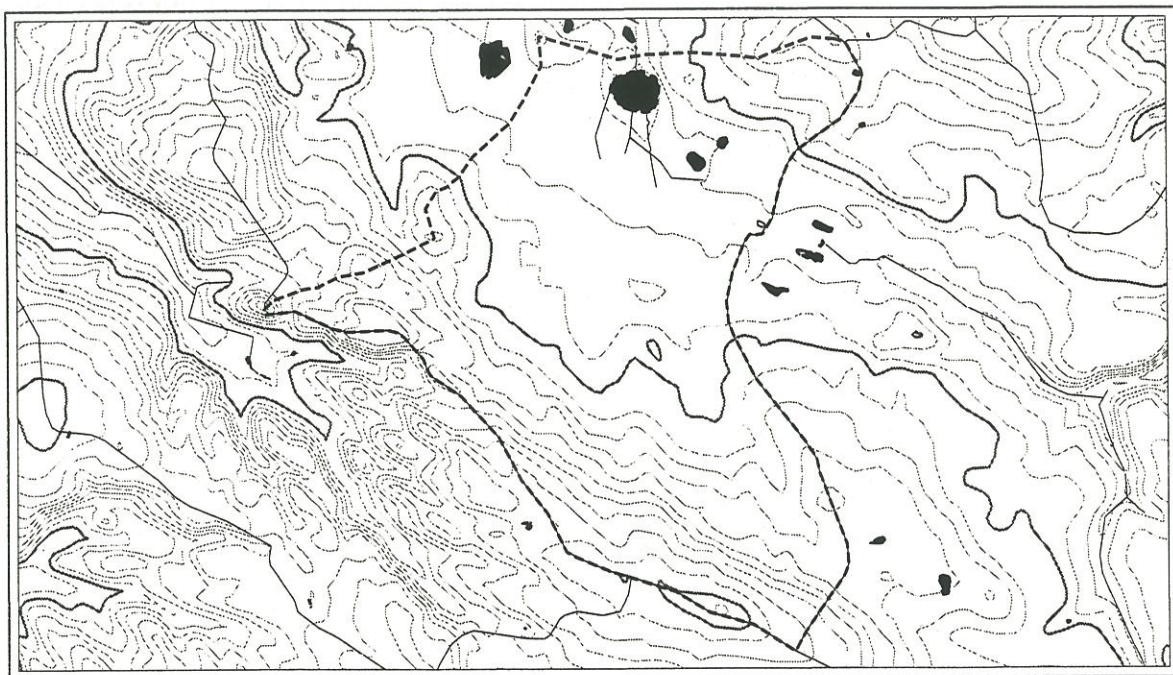
Oplandets benyttelse til græsning gavner søen og bør derfor opretholdes.

Søen ved Moselund

Kort over området

Søoplandet

Søerne i Veldal

St.nr.:	20 og 23
Kommune:	Nørre Snede
Beliggenhed:	Sydvest for Stigsholm Sø

Beskrivelse af området:

Oplandsareal:	816 ha
Søareal:	1,1 ha og 0,9 ha
Besøgstidspunktet:	13.08.1998

Området er karakteriseret som særligt værdifuldt naturområde og værdifuldt område for fritidsliv ifølge amtets regionplan 1997-2007. Vandløbet og søerne i Veldal danner næropland til Stigsholm Sø. Søerne ligger i bakkedalen, Veldal, i forlængelse af hinanden. Omgivelserne er hede og nåleskov. Skoven ligger på østsiden af bakkedalen. Velbæk løber fra sydvestlig retning langs de to første søer. Søerne er kunstige. De to øverste næres af væld, mens den tredje har direkte tilløb fra Velbæk. Sidstnævnte sø blev etableret på grund af dambrugsdrift. Dambruget er nedlagt på nuværende tidspunkt, og opstemningen fjernes efter aftale med Vejle Amt. Søen er blevet tømt for vand i løbet af efter sommeren 1998. Målet er at retablere vandløbets sidste strækning med genslyngning i Veldal, åbning af de rørslagde strækninger og etablering af fiskepassabelt stenryg oven for Velgårdevej.

De to resterende søer i bakkedalen forbliver i deres nuværende tilstand. Bækken løber uden om søerne langs deres østlige side, ca. 1,5-2 meter under søernes niveau. Der er ligeledes en mindre niveauforskel mellem de to søer. Søen, der ligger længere opstrøms, er den største af de to. Der findes et par væld på bunden i den aflange sydvestlige ende af søbassinet. Begge væld føder en betydelig mængde vand. Søen er lavvandet, ca. 1-1,5 meter dyb det dybeste sted. Vandet er klart til bunden med et grønligt skær. Afløbet er rørslagt til den anden sø. Denne sø er noget mindre og har afløb mod Velbæk. Vandet er klart med få alger og andemad.

Plantelivet

Bakkedalen er et særlig smukt naturområde. Søerne er soleksponeret med skarpt afskåret bred. Der er kun lidt stedvis rørskov, bestående af bredbladet dunhammer, star og lyse-siv. Bredvegetationen består af græsarter og urter som f.eks. øjentrøst, bregner, star sp., lådden dueurt og gederams.

I søen, i nærheden af vældene, findes to arter af vandstjerne og storblomstret vandranunkel. Hele søbunden i begge søer er dækket af hår-tusindblad. Der findes ligeledes lidt vandpest i begge søer. Ved afløbet til Velbæk findes der svømmende vandaks. I selve afløbet er der brøndkarse og smalbladet mærke.

Dyrelivet

Der blev observeret tanglopper, vandbænkebidere, vårfluelarver og lidt børsteorme i søerne samt mange forskellige voksne eksemplarer af guldsmede i nærområdet.

Bedømmelse af tilstanden

Bakkedalen giver rammer og levested for et varieret dyre- og plantesamfund. Der er flere særligt værdifulde botaniske områder i Veldal. Søerne er noget belastet med lidt trådalgevækst og andemad i varme perioder, men vandet er klart til bunden. Der er foregået dambrugsdrift i den tredje og største af søerne, der nu er tømt for vandet. Driften har sat præg på vandkvaliteten i alle tre søer.

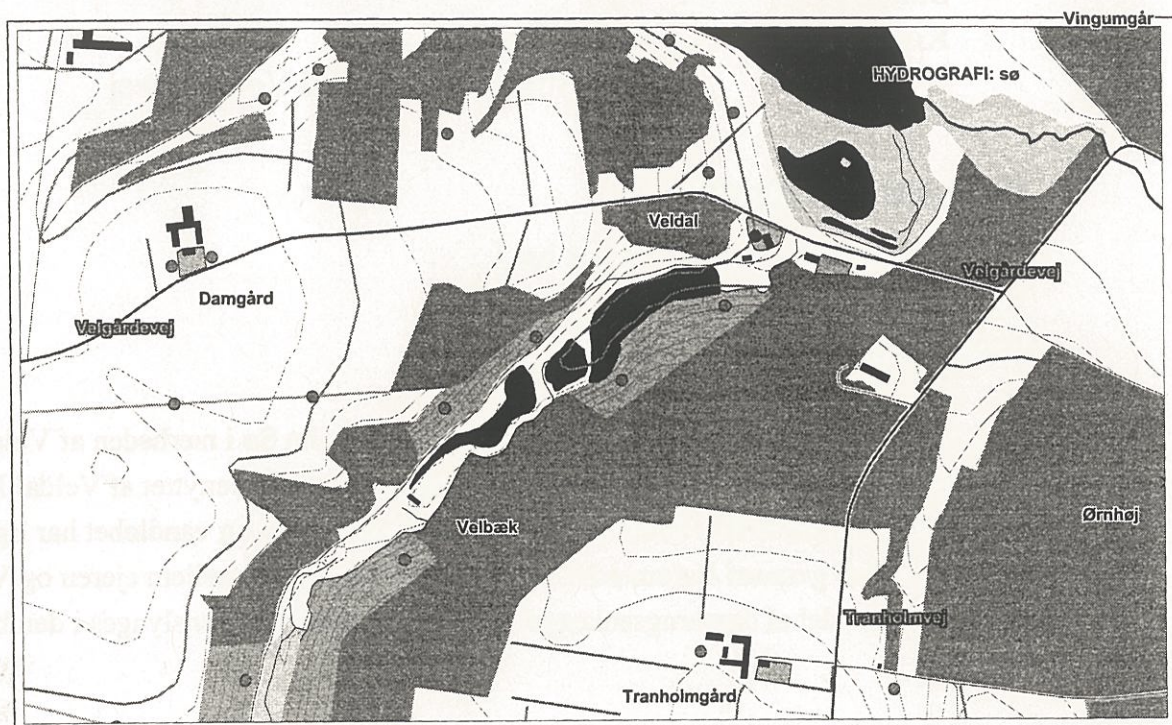
De to søer, der forbliver i nuværende tilstand, forsynes af kildevæld og er dermed sikret gennemstrømning med rent vand. Retableringen af vandløbets sidste strækning mod Stigsholm Sø og udjævning af dele af dambrugsanlægget er med til at forbedre områdets landskabelige og naturmæssige værdier.

Fremtidige tiltag

De indgåede aftaler med amtet om terrænregulering og vandløbsrestaurering bør følges. Søernes og områdets naturtilstand bør beskyttes.

Søerne i Veldal

Kort over området

Søoplandet

Søen syd for Stigsholm Sø

St.nr.: 15
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Ved Stigsholm Sø mod Velgårdevej

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 831,4 ha
Søareal: 0,9 ha
Besøgstidspunktet: 13.08.1998

Søen ligger i nærheden af udløbet af Velbæk til Stigsholm Sø i nærheden af Veldal. Området rundt om søen er eng. Søen og dens omgivelser var benyttet af Veldal Dambrug. Der ligger en række dambrugsbassiner ved søbredden, og vandløbet har ligeledes et reguleret løb gennem engområdet. Der er indgået en aftale mellem ejeren og Vejle Amt om, at en del af dambrugsanlægget fjernes, og vandløbet genslynges i den beskyttede eng.

Søen er fuldt soleksponeret, uden krat og træer på den skarpt afskårne søbred. Der forekommer heller ikke rørskov langs bredden. Der findes dog en lille kratbevokset ø i søen. Øen er omgivet af rørskov, bestående af bredbladet dunhammer. Vandet er ret brunt. Søbunden er sandet.

Plantelivet

Vegetationen ved søbredden består af græsarter og urter. Øen er bevokset med pilekrat og omgivet af bredbladet dunhammer. Hele søbunden er dækket af vandpest.

Dyrelivet

Der blev observeret meget fiskeyngel (geddeyngel) på lavt vand.

Bedømmelse af tilstanden

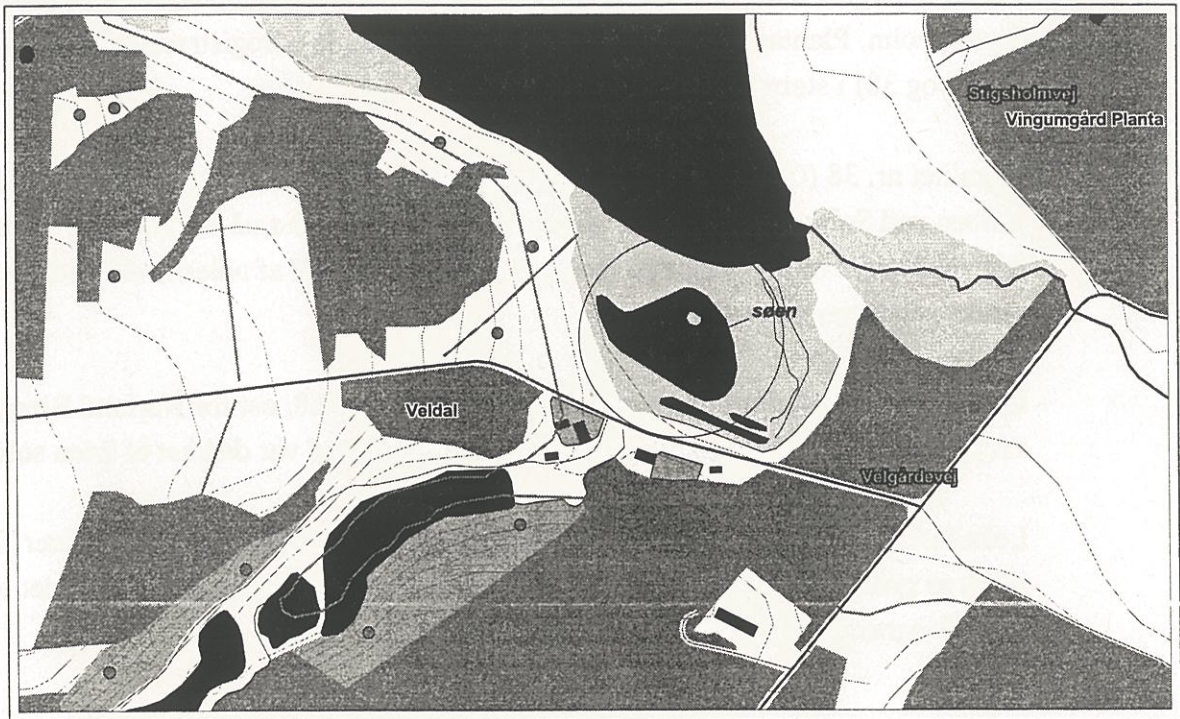
Søen har et fattigt planteliv med vandpest som dominerende vandplante og en skarpt afskåret søbred uden vegetationsbælter. Området er stadig stærkt præget af den tidligere benyttelse og trænger til retablering. Søen ligger inden for søbeskyttelseslinien for Stigsholm Sø.

Fremtidige tiltag

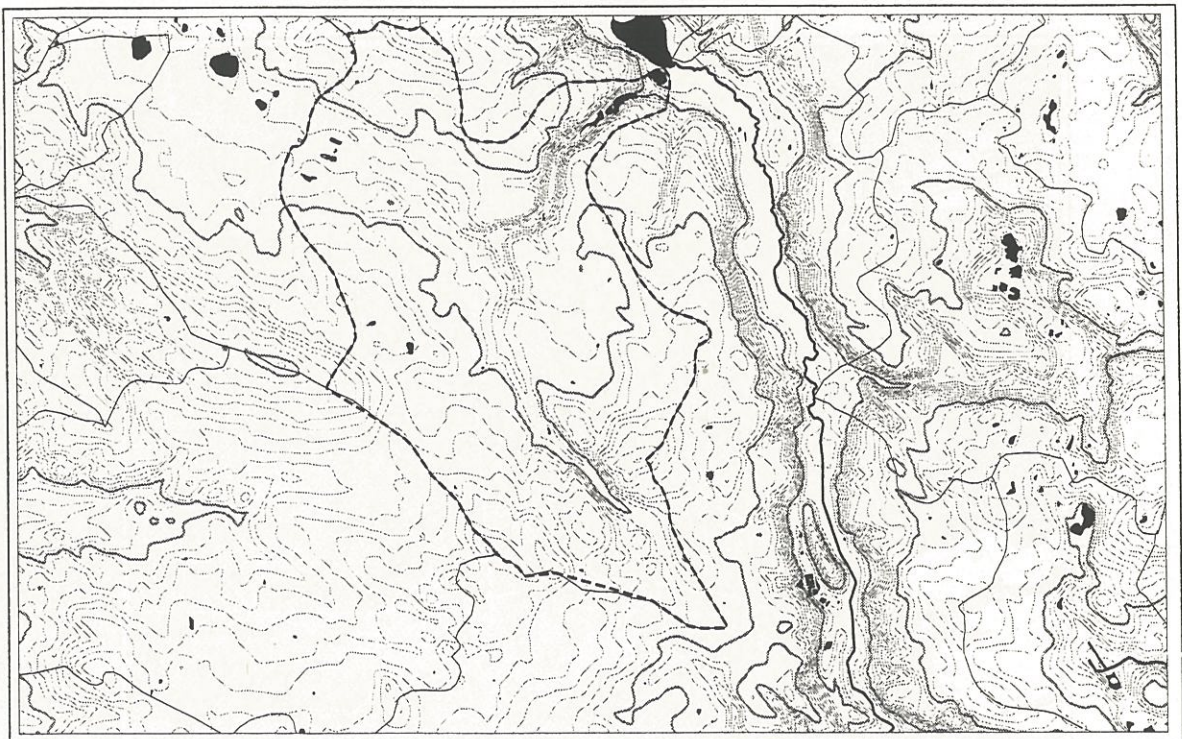
Aftalen om retablering af området bør følges.

Søen syd for Stigsholm Sø

Kort over området

Søoplandet

Søerne i Nørlund Plantage

I løbet af august måned blev der besøgt tre lokaliteter i Nørlund Plantage, nordvest for Ejstrupholm. Plantagen er beskyttet hede. Lokaliteterne er registreret som søer (lok. nr.: 25, 27 og 38) i størrelsesgruppen 0,9-1,2 ha.

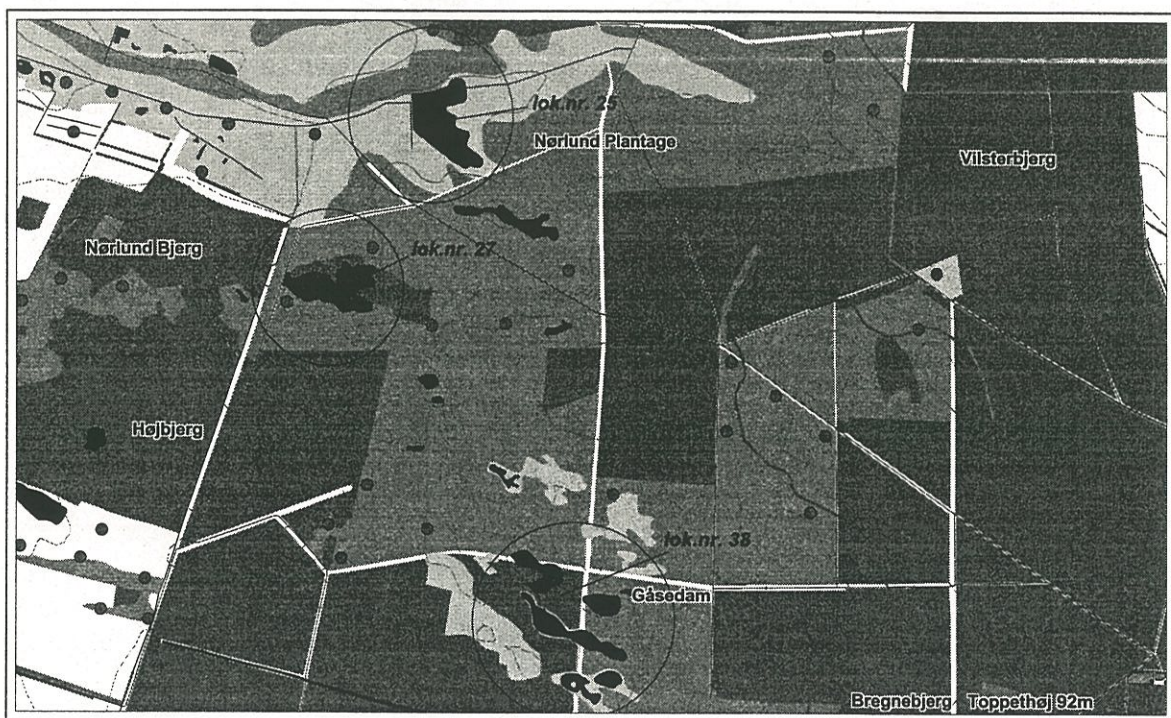
Lokalitet nr. 38 (Gåsedam) findes i den sydlige del af plantagen på udkanten af nåleskoven ved Søbjerg. Området er sumpet og omfatter flere små damme. Størrelsen af det frie vandspejl var begrænset på besøgstidspunktet. En del af nåleskoven er for nylig ryddet rundt om gåsedammen.

Lokalitet nr. 27 findes i hedeområdet, nord for lok. nr. 38, øst for Nørlund Bjerg. Søen var helt udtørret på besøgstidspunktet. Den tørre søbund var dækket af liden soldug.

Lokalitet nr. 25 ligger i vådområdet, nordøst for lok. nr. 27, og syd for Kølækær Top. Der løber en grøft i retning øst-vest gennem hele vådområdet. Søen og vådområdet er tilgroet med tagrør. Det frie vandspejl er aflukket.

Søerne i Nørlund Plantage

Kort over området

Søen ved Brødnæs Banke

St.nr.: 52
Kommune: Nørre Snede
Beliggenhed: Øst for Gludsted

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 3,6 ha
Søareal: 0,8 ha
Besøgstidspunktet: 18.08.1998

Søen er en gammel mergelgrav, der ligger øst for Gludsted, i nærheden af Brødnæsgård. Oplandet fra nord- og østsiden består af kartoffelmarker. Søbredden er på den side omgivet af 3-4 meter høje skovbevoksede skrænter. Selve bredden er ugangbar på grund af kratbevoksningen. Den sydlige søbred er benyttet til græsning af ponyer. Krattet er ryddet på en lille strækning, der fungerer som vandingssted.

Selve søen består af et stærkt tilgroet bassin. Rørskoven gror i lange tunger ind mod midten og deler søbassinet løst tværs over i to dele. Søbredden er meget stærkt tilgroet med krat og løvskov og er næsten 100% beskyttet. Krattet gror helt ude i vandet. Der løber en grøft i krattet, parallelt med den vestlige søbred. Søen har hverken tilløb eller afløb og har et meget lille opland, der dannes af kartoffelmarkerne fra nord og nordvest. Afstanden fra markerne til søen er fornuftig. Der er holdt en 5-10 meter bred bræmme ud over den naturlige bræmme, dannet af krat og skov. Vandet er lavt, og bunden er fast. Sigtdybden er ca. 1 meter.

Plantelivet

Søen har et ret fattigt planteliv. Krattet og skoven består af elletræer, ask, pil og birk. Rørskoven domineres af tagrør og bredbladet dunhammer. Der findes lidt lyse-siv og gederams ved vandingsstedet på den sydlige søbred. Der er hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er stærkt tilgroet af rørskov og krat. Krattet og træerne bortskygger al anden vegetation. Vandet er ret brunt. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i søen. Planterne kan ikke trives under de dårlige belysningsforhold. Trækronerne overskygger størstedelen af den lavvandede sø, og rørskoven truer det resterende frie vandspejl med tilgroning. Søen har en meget lille vandudskiftning på grund af mangel på til- og afløb.

Belastningen stammer først og fremmest fra landbrugsarealer i søens opland. Der løber uundgåeligt næring fra markerne på nordsidens skrænter, selv om der er holdt en bred dyrkningfri bræmme. Sandjorden holder ikke næringssaltene tilstrækkeligt tilbage.

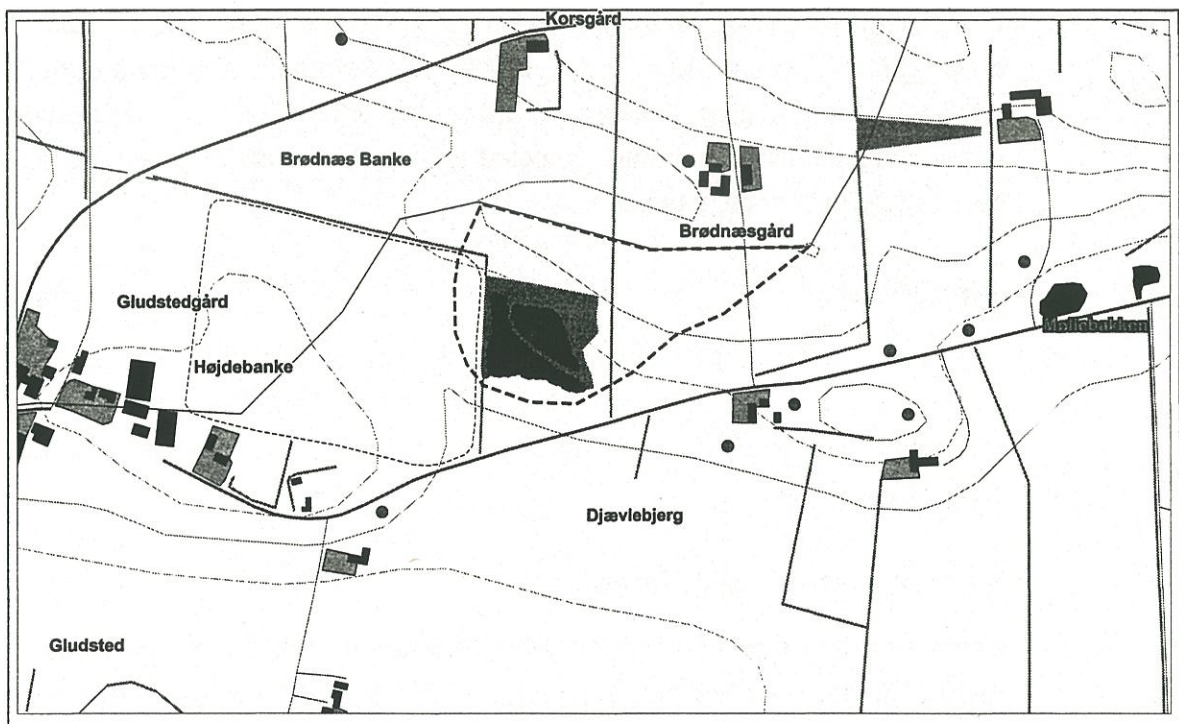
Fremtidige tiltag

Den brede dyrkningsfrie bræmme fra markerne bør så vidt muligt opretholdes. Udvaskningen fra markerne kan begrænses i et vist omfang ved at pløje i en øst-vestlig retning i søens nordlige opland, i stedet for nord-syd.

Krattet bortskygger al vegetation undtagen tagrør og dunhammer. Der er risiko for, at de to robuste sumpplanter invaderer hele søbassinet med tiden. En udtynding af krattet langs en del af den sydlige bred ved græsningsarealet ville gavne søen. På den måde ville der opstå et lysåbent sted på lavt vand, hvor vandplanterne kunne gro.

Søen ved Brødnæs Banke

Kort over området med søoplandet

Skovsøen ved Ejstrupholm

St.nr.:	196
Kommune:	Nørre Snede
Beliggenhed:	Vest for Ejstrup Sø

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	12 ha
Søareal:	0,99 ha
Besøgstidspunktet:	25.08.1998

Søen ligger vest for Ejstrupholm i bunden er en "gryde" med meget stejle sider, i nærheden af Store og Lille Bundgård. Oprindeligt var stedet benyttet til brunkulgravning. Området fra nordsiden dannes af hede, mens resten af søen er omgivet af skov. Det er kun en del af nordsiden og en kort strækning på sydsiden, der er gangbar. Resten af søbredden er omgivet af intens krat på stærkt skrånende sider. Ved den sydlige søbred findes der en lille lagune, der er afgrænset af en halvø.

Søbunden er fast sandet, og vandet er ret brunt. Tusindbladresterne på kratbevoksningen vidner om, at vandstanden svinger 1-1,5 meter. Der findes hverken tilløb eller afløb til søen.

Plantelivet

Søen er tæt omgivet af skov og krat. Både i den østlige og den vestlige ende af søen findes der rørskov, domineret af tagrør. Der vokser ligeledes lyse-siv og padderok ved søbredden. I vandet findes der aks-tusindblad, som den eneste vandplante. Planterne er sporadiske og i dårlig tilstand i slutningen af sommeren på grund af den forværede vandkvalitet med stor algevækst.

Bedømmelse af tilstanden

Tilstanden kan betegnes som noget belastet. Vandplanterne trives ikke særlig godt, og vandet er ret brunt. Søen modtager udvasket humus fra de omkringliggende skrænter samt udvaskning fra dyrkede marker på bakketoppen syd for søen.

Fiskebestandens sammensætning med en overvægt af fredfisk kan have en afgørende rolle i, at vandkvaliteten ikke er den forventede trods de gode fysiske forhold. Beliggenheden med beskygning fra alle sider kan ligeledes virke som en begrænsende faktor på plantevæksten.

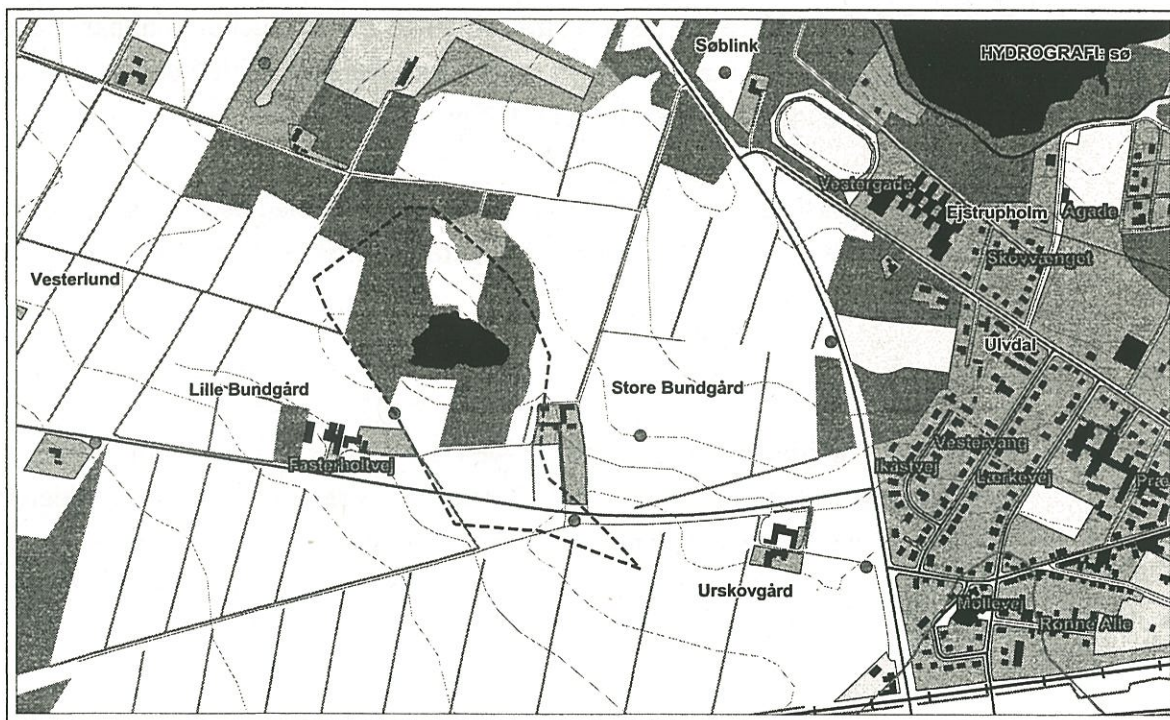
Oplandet er lille og består egentlig kun af de omgivende bakker. Vandstanden stiger i regnvejrperioder og synker hurtigt til det normale på grund af sandbunden. Søbredden er overskygget næsten hele vejen rundt.

Fremtidige tiltag

Søens naturlige tilstand bør så vidt muligt opretholdes. Informationer om sammensætning af søens fiskebestand ville være interessante for os.

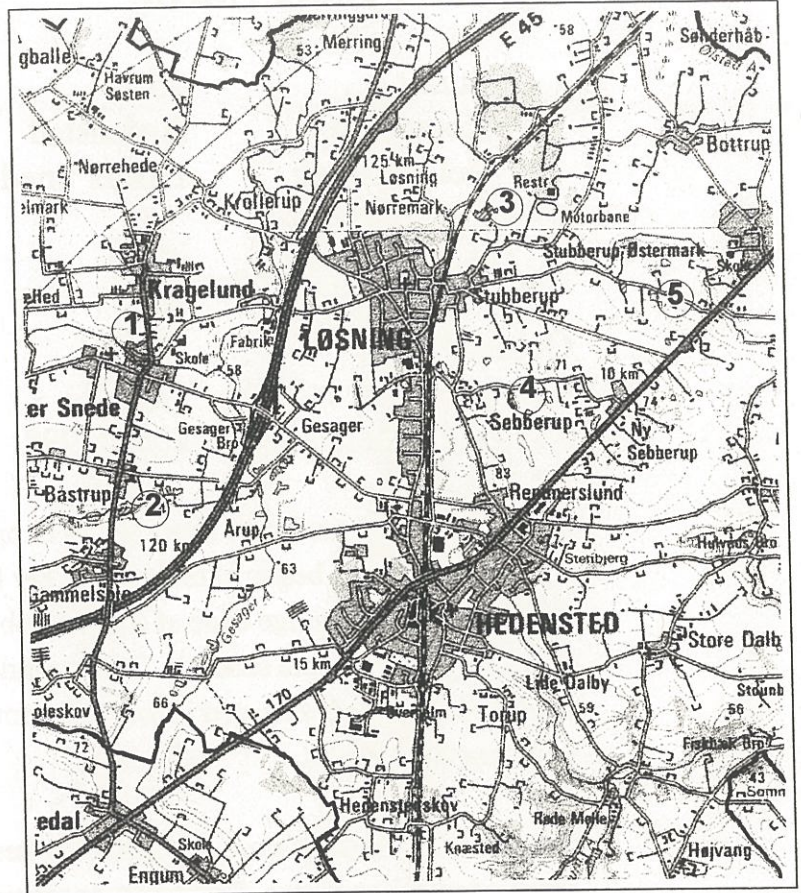
Skovsøen ved Ejstrupholm

Kort over området og søområdet

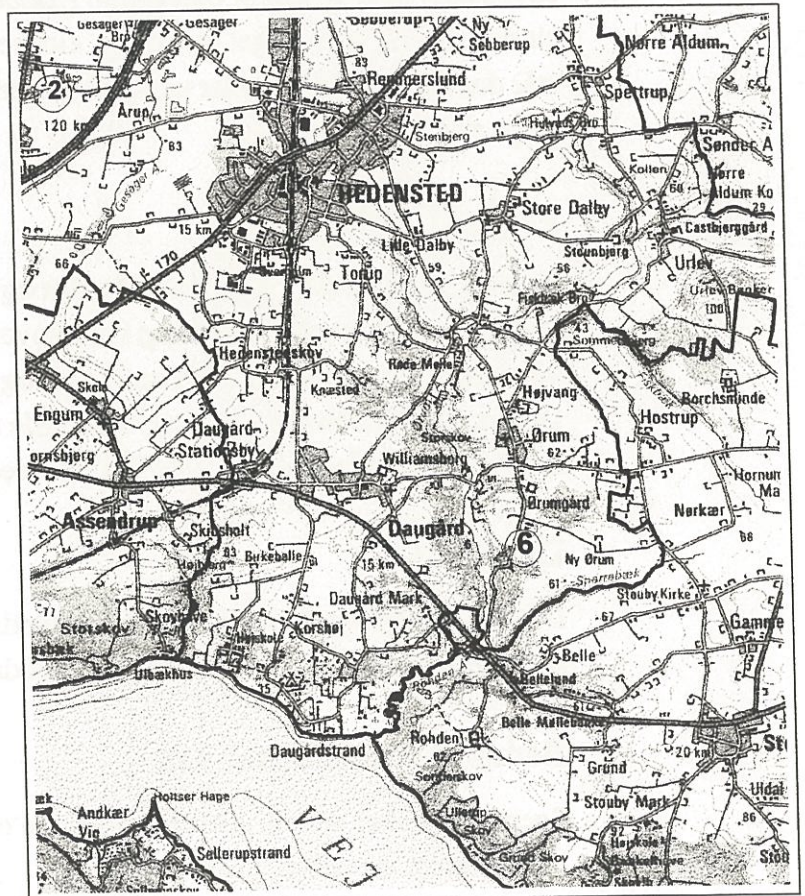

Oversigtskort over besøgte småsøer i Hedensted Kommune

- 1 - Bysøen i Øster Snede
side 106
- 2 - Søen i forbindelse med
Solbæk
side 109
- 3 - Drosballe Kær
side 112
- 4 - Søen ved Sebberup
side 116
- 5 - Søen ved Teglværksvej
side 118

- 6 - Kalkstensgrave
ved Skibballe
side 120

Bysøen i Øster Snede

St.nr.: 25
Kommune: Hedensted
Beliggenhed: I Øster Snede By

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 53 ha
Søareal: 1,11 ha
Besøgstidspunktet: 23.09.1998

Den aflange firkantede sø i Øster Snede er opstået efter udgravning og opdæmning af et lille vandløb. Søen består af to bassiner, der ligger i forlængelse af hinanden. Tilløbet findes i den nordvestlige ende af det lille søbassin. Vandet fortsætter gennem rørlagt forbindelse til det store søbassin. Det er sandsynligt, at der fandt en oprensning af det nordvestlige, lille bassin sted i løbet af sommeren 1998. Søbredden var uden vegetation på besøgstidspunktet.

Området rundt om det store søbassin benyttes rekreativt. Der er anlagt legeplads ved søens nordøstlige hjørne. Søbredden er omgivet af græsplæne uden krat eller anden skyggende bevoksning af betydning. Afløbet findes i søens østlige ende, i form af et sluseværk. Søen er meget lavvandet. Gennemsnitsdybden overstiger ikke 1 meter. Der står dunhammer flere steder ude midt i søen. Bunden er fast, og vandet er brunt med ringe sigtddybde.

Plantelivet

Søen er omgivet af høj sødgræs, top-star og kalmus. Der forekommer lidt dunhammer, rørgræs og grenet pindsvineknop i rørskov og lådden dueurt på søbredden. Rørskov-bevoksningen er holdt under 1 meter høj og 1-2 meter bred hele vejen rundt om søen. Der findes flydebladsvegetation, bestående af vand-pileurt og lidt åkander. Der er ligeledes lidt smalbladet-mærke. I tilløbet findes der vand-stjerne og smalbladet-mærke.

Dyrelivet

Der findes andehuse i nærheden af legepladsen. Der blev ikke observeret fugle ved søen på besøgstidspunktet. Der blev observeret dammuslinger og vandbænkebidere i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søens tilstand er den forventede i de givne omgivelser. Rørskovens har en varieret sammensætning, og udbredelsen er rimelig.

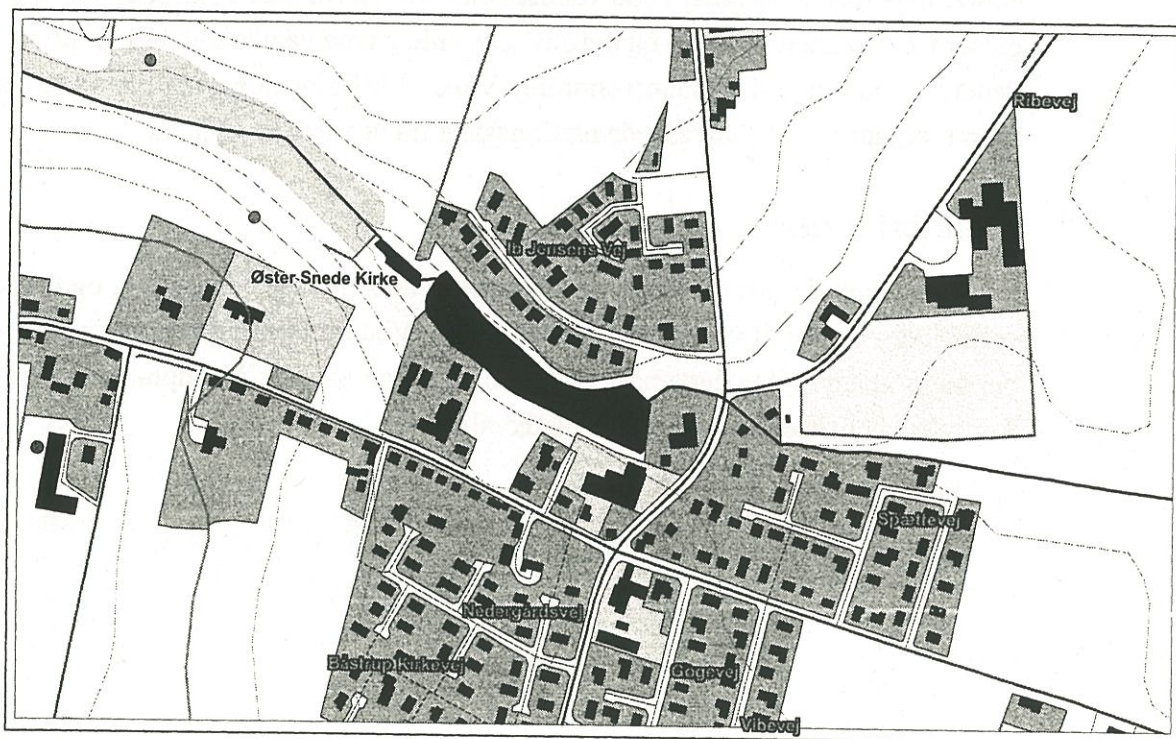
Vandet er ret brunt, og undervandsvegetationen er begrænset til tilløbet. Der er til gengæld flydebladsplanter i søen. Tilstanden kan betegnes som stabil, men kunne være bedre, hvis forekomsten af undervandsplanter var større. Søen har gode fysiske betingelser for et varieret plante- og dyreliv, der ville gavne vandkvaliteten. Søen er ret lavvandet og har en god gennemstrømning. Vandudskiftningen gavner tilstanden, selv om søen modtager en del udvaskede næringsalte fra vandløbets opland.

Fremtidige tiltag

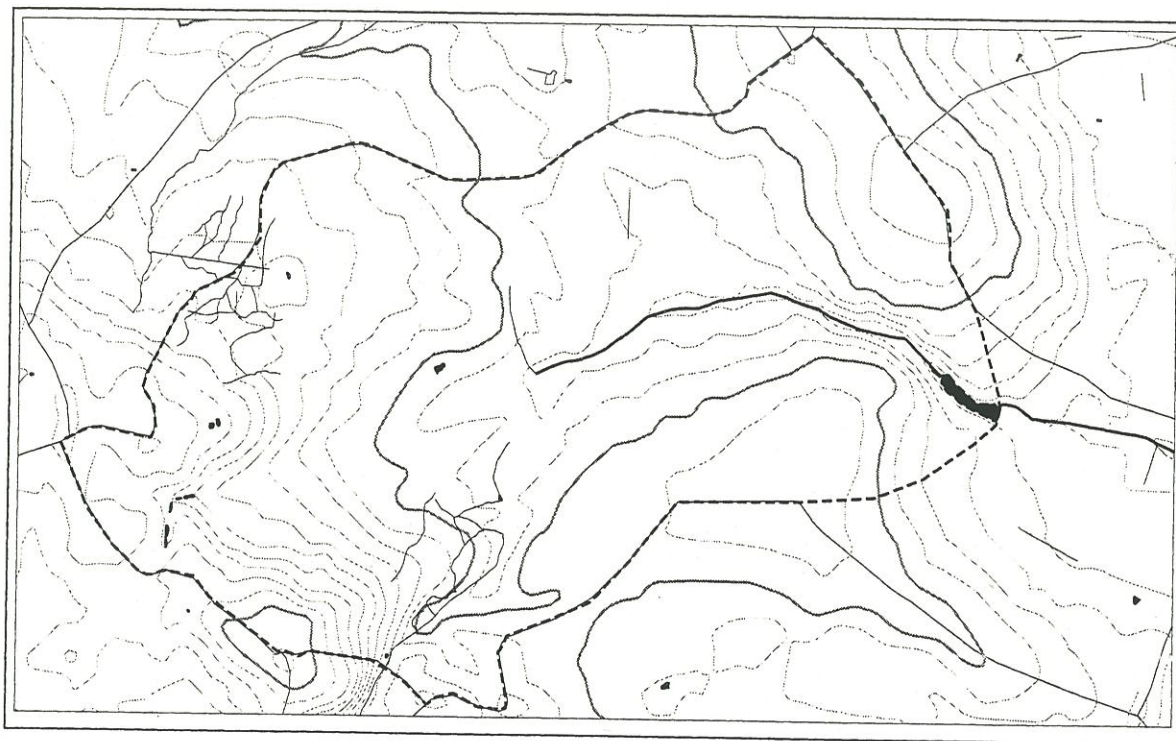
Søens nuværende tilstand kunne forbedres ved at begrænse udvaskning og udledning fra spredt bebyggelse til vandløbet opstrøms søen. Ved oprensning af rørskoven i søen bør der tages hensyn til undervands- og flydebladsvegetationen. Vandplanterne bør bevares, fordi deres eksistens er vigtig for vandkvaliteten.

Bysøen i Øster Snede

Kort over området

Søoplandet

Søen i forbindelse med Solbæk

St.nr.: 46
Kommune: Hedensted
Beliggenhed: Syd for Øster Snede

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 964 ha
Søareal: 1,38 ha
Besøgstidspunktet: 24.09.1998

Søen ligger i forbindelse med Solbæk, syd for Øster Snede. Der findes en række andre småsøer og vandhuller i vådområdet langs bækken både opstrøms og nedstrøms søen. Området nord for søen er domineret af pilekrat på sumpet, ugangbar tørvebund. En del af den vestlige side og hele den sydlige søbred er benyttet til græsning for kvæg. Bredden er meget blød og stærkt nedtrampet.

Søbredden fra syd og øst er uden kratbevoksning. En 20-30 meter bred bræmme langs søbredden er benyttet til græsning. Der findes dyrkede marker syd for græsningsarealet. En del af markerne langs nordsiden er braklagte.

Søen bliver forsynet med vand fra Solbæk. Vandet i bækken opstrøms søen er dækket af andemad. Bækken løber ind i søen nordfra, efter en lille omvej rundt om søens vestlige og nordvestlige del. Der løber ligeledes markdræn til søen fra både syd- og nordsiden. Afløbet findes i søens østlige ende. Søbunden er meget blød, og vandet er brunt med dårlig sigtddybde. En stor del af søens vandspejl i nærheden af afløbet er dækket af andemad.

Plantelivet

Vegetationen på den nordlige søbred er domineret af pilekrat. I vådområdet, i lysningerne mellem krattet og i et bredt bælte stort set hele vejen rundt om søen er vegetationen domineret af bredbladet dunhammer, rørgræs og tagrør. Området mod markerne på nordsiden og langs grøften er tilgroet med ladden dueurt, dunet dueurt og mjøduert. Ca. halvdelen af vandets overflade i søen er dækket af åkander. Planterne var visnet og dækket af tyk andemad, da besøget fandt sted i september 1998. Der findes vandpest, andemad og lidt smalbladet mærke i afløbet.

Dyrelivet

Der blev observeret et svanepar med ællinger og en flok på ca. 30-40 ænder på søen ved besøget. Der blev observeret en mælkehvid fimreorm og røde børsteorme i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søen har det bestemt ikke særligt godt. Tilstanden er stærkt præget af belastning. Vandet er grumset, og en meget stor del af søen er dækket af andemad. Søen modtager en del belastning fra oplandet til Solbæk. Hertil kommer den direkte udvaskning til søen fra markerne i næroplandet. Jordtypen i området er overvejende leret, med dårlig ned-sivningsevne.

Benyttelsen af søens næropland til græsning kan betegnes som fornuftig. Afgræsning af en bred stribe af søbredden begrænser tilgroningen og danner en beskyttelseszone mod udvaskning fra dyrkede marker. I dette tilfælde er en stor del af søbredden dog meget blød, hvor kvæget er nødt til at vade i mudder. Det er skadeligt både for søen og for dyrene. Mudderet gør det meget besværligt for kvæget at nå til åbne vand, og den løbende udvaskning til søen forurener vandet.

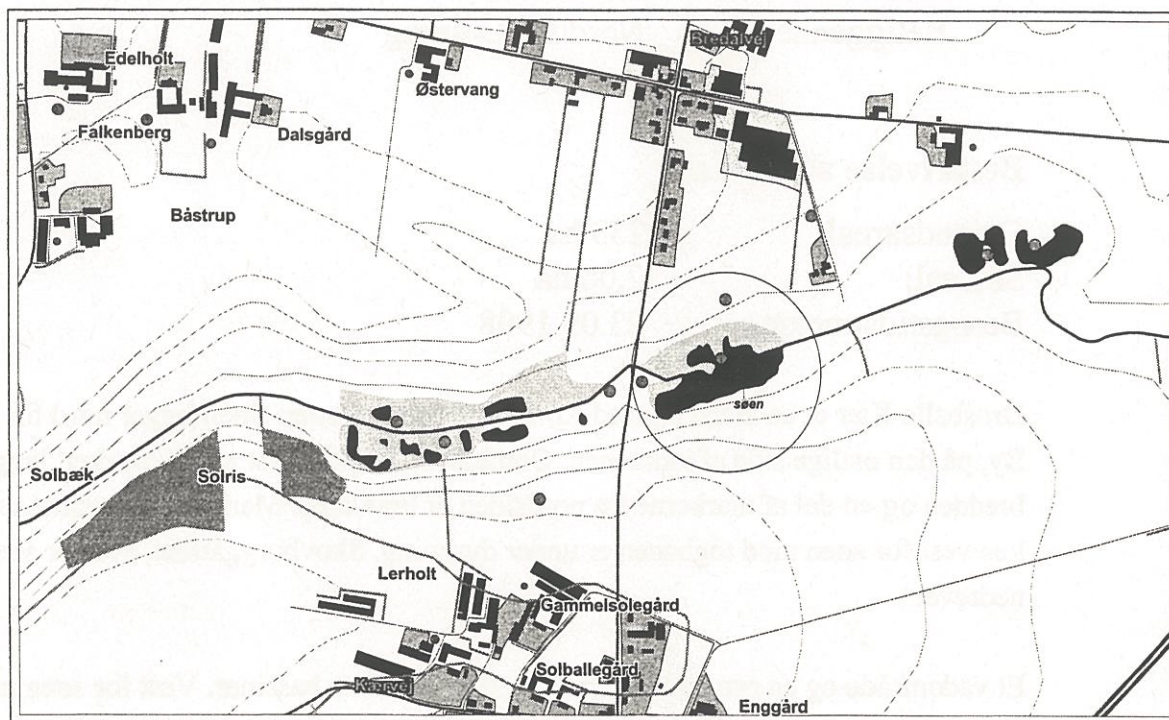
Fremtidige tiltag

Der bør etableres vandingsplads for kvæget ved søen, så dyrene har nedgang til vandet ét bestemt sted med fast bund. På denne måde skånes søbredden for nedtrampning.

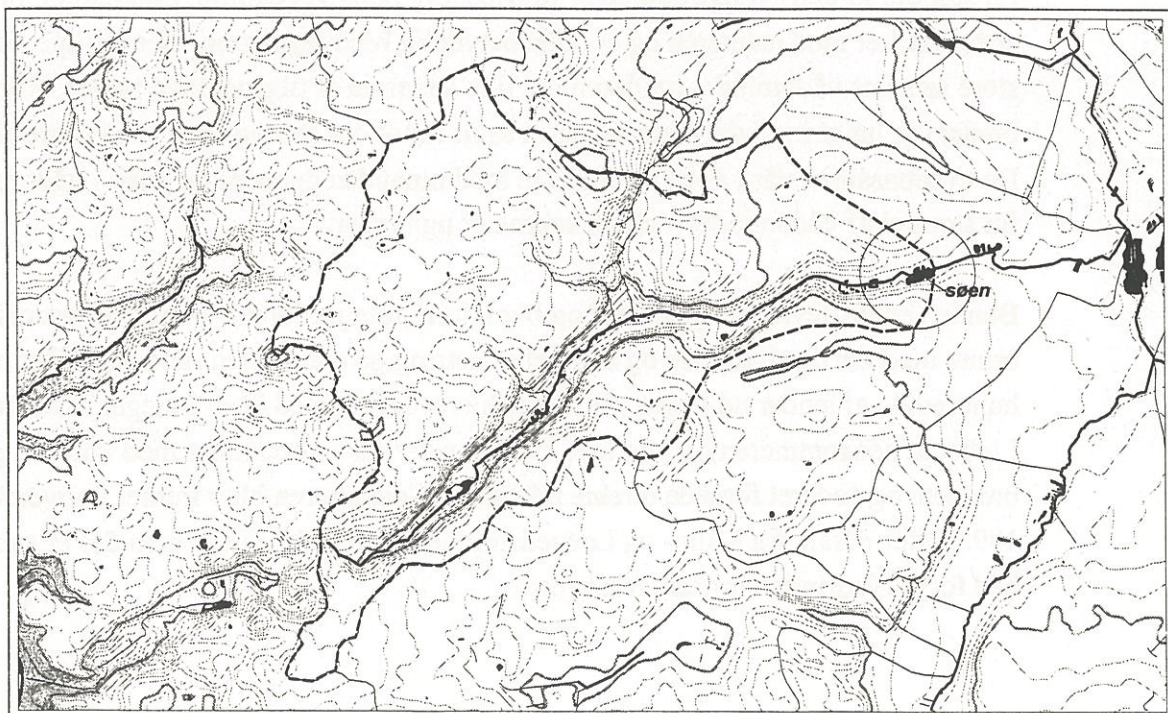
Spildevandsforholdene i søens og bækkens opland bør undersøges, og eventuel udledning af urensset spildevand bør bringes til ophør.

Søen i forbindelse med Solbæk

Kort over området

Søoplandet

Drosballe Kær

St.nr.: 125
Kommune: Hedensted
Beliggenhed: Nord for Løsning

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 233 ha
Søareal: 2,06 ha
Besøgstidspunktet: 23.09.1998

Drosballe Kær er en af Hedensted Kommunes største søer. Søen ligger nord for Løsning By, på den østlige side af jernbanen. Området er forholdsvist plant. Marken langs sydbredden og en del af markerne fra nordsiden er braklagte. Marken fra nordøst samt marken vest for søen mod togbanen er under dyrkning. Skovborggården, syd for søen, er nedrevet.

Et vådområde og en rørskovbevoksning deler søen i to bassiner. Vest for søen mod togbanen grænser bredden op til en gruppe træer. Mellem træerne ligger yderligere et vandhul, der står i forbindelse med søen. Vandet løber fra vandhullet til den store sø. Desuden blev der observeret en udtørret grøft og et vandhul på sydsiden mod Mosevang og et rørlagt tilløb syd for trægruppen.

En stor del af den sydlige søbred er fuldstændig uden vegetation. Søbredden mod vest er forstærket med natursten og er uden betydelig bredvegetation. Den østlige del af den store sø samt vådområdet rundt om det lille søbassin er tilgroet med tagrør. Rørskoven breder sig langt ind i det store søbassin samt rundt om søen og truer med tilgroning. De to søbassiner står i åben forbindelse med hinanden gennem en grøft i vådområdet. En stor del af vådområdet mellem søerne er ugangbar.

Bunden er skiftevis fast grusbund og blød, lerholdig jordbund. Vandet er grumset og brunt, med dårlig sigtddybde og algeopblomstring på overfladen mod vest. Der er sat hundredvis af ænder ud i søen. Ænderne bliver fodret med korn i meget store mængder. I løbet af sensommeren og efteråret 1998 var der sat en container med korn ud på søbredden, og foderet fossede direkte ud i søen. Containeren blev fjernet i november 1998, efter påtale fra Miljø- og Levnedsmiddelcentret i Horsens, men der er sandsynlighed for, at fodringen fortsætter fra jorden.

Plantelivet

Der er en del kratbevoksning langs den nordlige søbred og inde på øen i det store søbassin. Vegetationen er på stort set hele området domineret af tagrørskov. Der findes ligeledes bredbladet dunhammer, lyse siv, mjødukt, stor-nælde og dunet dueurt langs søbredden og i vådområdet. I tilløbet fra østsiden findes der smalbladet mærke og bukkeblad. Tæt på fodringsstedet ved den sydlige søbred forekommer hamp-hanekro. Der er hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Dyrelivet

Der blev observeret en meget stor flok ænder. Der blev ikke observeret smådyr i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søens miljømæssige tilstand er meget dårlig. Søbredden er stort set alle tilgængelige steder fuldstændigt nedslidt. Der findes stolper rundt om søen, der deler søbredden i parceller, sandsynligvis til lystfiskeri.

En stor del af det store søbassin samt hele området rundt om det lille søbassin er tilgroet i tagrørskov. Rørskoven breder sig fra østsiden mod det indre af det store søbassin. Vandet er meget grumset og brunt.

En stor del af næroplandet er braklagt. Terrænet er stort set fladt fra alle sider. Udvaskning fra dyrkede marker kan derfor ikke regnes for at være den største af faktorerne, der fører til søens og næroplandets dårlige tilstand. Tilstanden skyldes i høj grad den uhenigtsmæssige brug af området. Fodring samt udsætning af ænder i så store mængder har en katastrofal indflydelse på vandets kvalitet og herigennem søens og nærområdets miljømæssige tilstand.

Søbredden er udsat for voldsom slitage, der ødelægger bredvegetationen. Det er udelukkende de mest robuste plantearter, der dominerer området.

Søen har afløb til Pilebæk, der danner opland til Gesager Å. Vandet føres videre i vand-systemet mod Bygholm Sø.

Fremtidige tiltag

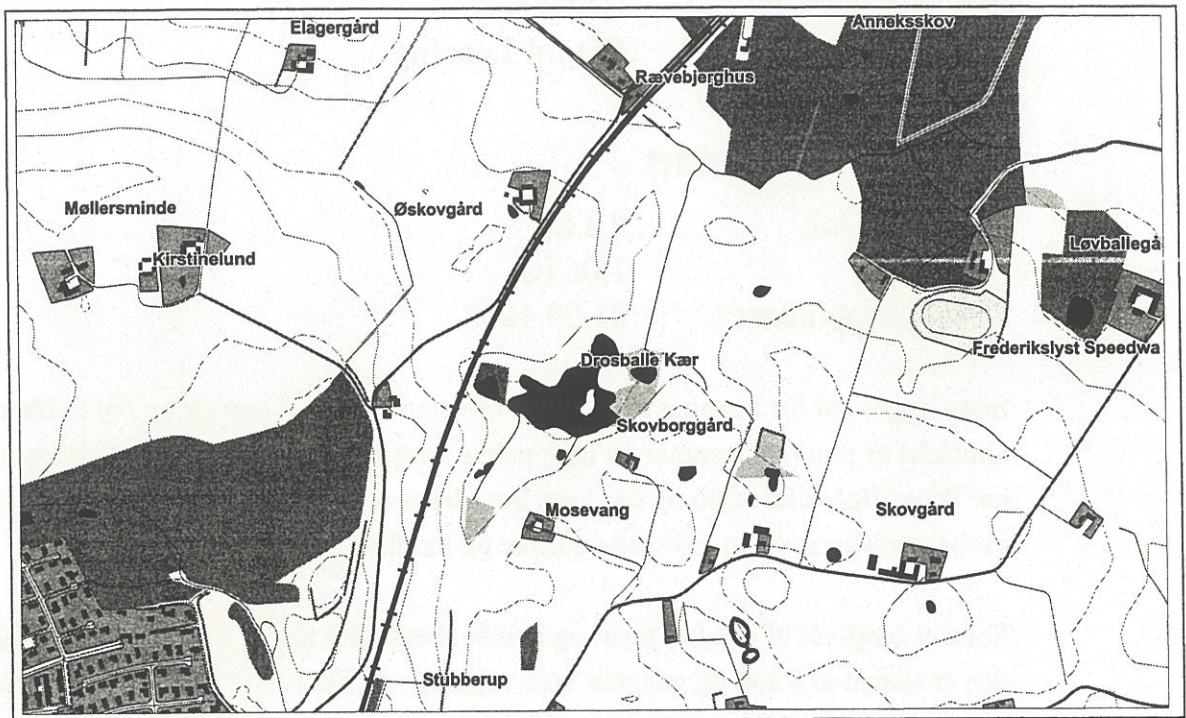
Fodring og udsætning af ænder bør stoppes ved Drosballe Kær. Udsætning af ænder er tilladt i begrænset omfang, hvor mængden reguleres efter søens arealmæssige størrelse. Foderet må ikke befinde sig i vandet eller i nærheden af søbredden. Foderet forurener vandet i betydelig grad. Når der er tale om så store mængder som ved Drosballe Kær, udgør fodringen en klar trussel mod søen.

Den voldsomme slitage på søbredden stammer fra uhensigtsmæssig udnyttelse af området, der derfor bør reduceres i betydelig grad.

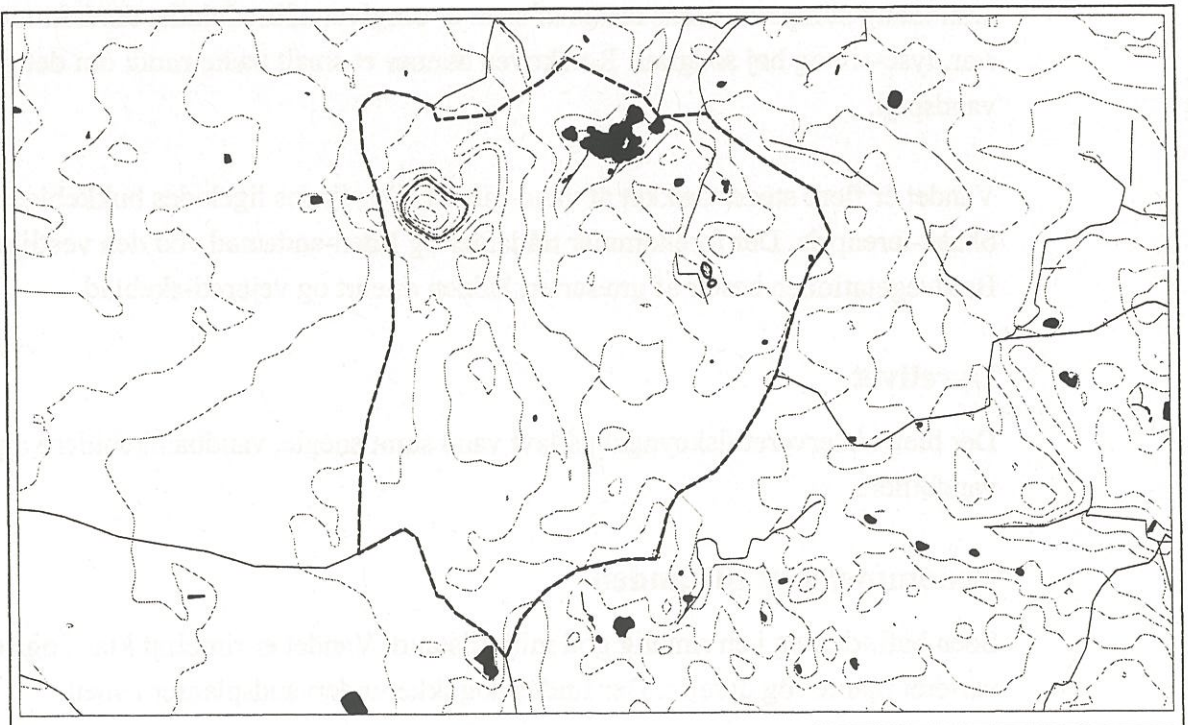
Hedensted Kommune opfordres til at værne bedre om søen, som udgør en del af den sparsomme natur, kommunen har. Udover det har søen direkte indflydelse på tilstanden af et vandløb i oplandet til Bygholm Sø.

Drosballe Kær

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Sebberup

St.nr.: 72
Kommune: Hedensted
Beliggenhed: Øst for Løsning

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 9,8 ha
Søareal: 1,06 ha
Besøgstidspunktet: 23.09.1998

Søen ligger øst for Løsning i nærheden af vejen mellem Løsning og Ny Sebberup. Området er plant og rummer en lang række andre småsøer og vandhuller. Vandhullerne har ikke tilløb eller afløb og har hver især deres eget lille afstrømningsopland. Landskabet veksler mellem græssede marker og landbrugsarealer.

Søen er omgivet af græsset areal og er uden betydelig skyggende bevoksning. Søbredden er skarpt afskåret og gangbar hele vejen rundt. Bunden er fast, og vandet er rimeligt klart. På vestsiden blev der observeret en nedgravet rørstump, der muligvis fungerer som afløbsbrønd. Søen har ikke overjordisk tilløb.

Plantelivet

Der findes lidt pilekrat flere steder ved søbredden. Den nordlige søbred domineres af almindelig sumpstrå, mens resten af søen er omgivet af bredbladet dunhammer, topstar, lyse-siv og høj sødgræs. Rørskoven danner et smalt bælte rundt om det frie vandspejl.

Vandet er flere steder dækket af vand-pileurt. Der findes ligeledes bukkeblad og tykbladet-ærenpris. Der forekommer trådalger og liden-andemad ved den vestlige søbred. Bredvegetationen består af græsarter, lådden dueurt og vejbred-skeblad.

Dyrelivet

Der blev observeret fiskeyngel på lavt vand samt snegle, vandbænkebidere og vandbiller.

Bedømmelse af tilstanden

Søen befinder sig i en rimelig god miljøtilstand. Vandet er rimeligt klart, og søen har et varieret plante- og dyreliv. Der findes dog ikke undervandsplanter i søen.

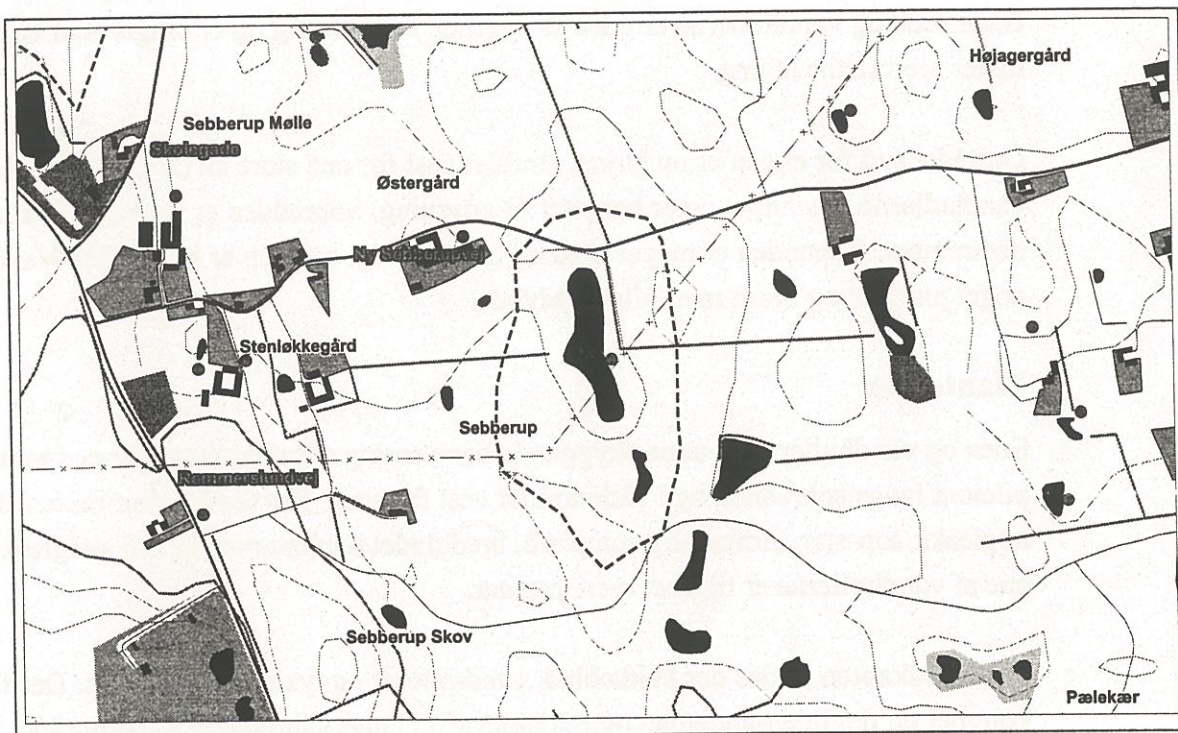
Omgivelserne med de ekstensivt græssede arealer gavner søen og begrænser udvaskningen fra dyrkede marker. Manglen på undervandsplanter trods de gode fysiske forhold kan være tegn på en ubalance i søens fiskebestand.

Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand bør så vidt muligt opretholdes. Det ville være interessant at kende sammensætningen af fiskebestanden i søen.

Søen ved Sebberup

Kort over området og søoplandet

Søen ved Teglværksvej

St.nr.: 39
Kommune: Hedensted
Beliggenhed: Vest for Ølsted

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 21 ha
Søareal: Tilsammen ca. 0,8 ha
Besøgstidspunktet: 23.09.1998

Søen ligger ved Teglværksvej mellem Løsning og Ølsted. Der ligger en ejendom ved vejen, ca. 12-15 meter fra det nordvestlige hjørne af søen. Der findes 3 mindre vandhuller 20-25 meter øst for søen. Vandhullerne står i forbindelse med søen gennem kanaler. Både søen og vandhullerne er uden skyggende bevoksning og er omgivet af en 20-30 meter bred stribe af eng.

Området syd for engen er opdyrket. Arealet vest for den store sø og mellem søen og vandhullerne er sumpet og er benyttet til græsning. Søbredden er flere steder stærkt nedtrampet. Søbunden er meget blød og tørveholdig, og søen er lavvandet. Vandet er noget plumret og brunt med lille sigtddybde.

Plantelivet

Søen og vandhullerne er uden skyggende bevoksning af betydning. Der er sporadisk pilekrat langs søbredden og i vådområdet vest for søen. Rørskoven domineres af søkogleaks, top-star, almindelig sumpstrå, bredbladet dunhammer og høj sødgræs. Det ene af vandhullerne er tilgroet med top-star.

Ved vandkanten findes der bukkeblad, vand-pileurt og tykbladet ærenpris. Der forekommer en del liden-andemad og trådalgevækst langs søbredden. I vådområdet findes der eng-kabbeleje, tigger-ranunkel og sump-forglemmigej.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er belastet i en sådan grad, at belastningen kan gå ud over den nuværende vegetations artsrigdom. Vandet er brunt og plumret med lille sigtddybde. Søen er næringsrig og lavvandet uden tilløb eller afløb og viser tendens til tilgroning.

Oplandet er lille. Området mellem Løsning og Ølsted er næsten plant med en række vandhuller og småsøer uden tilløb og afløb, der hver især har sit eget lille opland.

Vandudskifningen i søen og vandhullerne ved Teglværksvej er meget lille på grund af mangel på tilløb og afløb. Det gør søen sårbar over for forurening. En del af søens belastning stammer fra udvaskning fra de omgivende dyrkede marker. Der sker ligeledes en løbende udvaskning fra søbredden på grund af nedtrampningen.

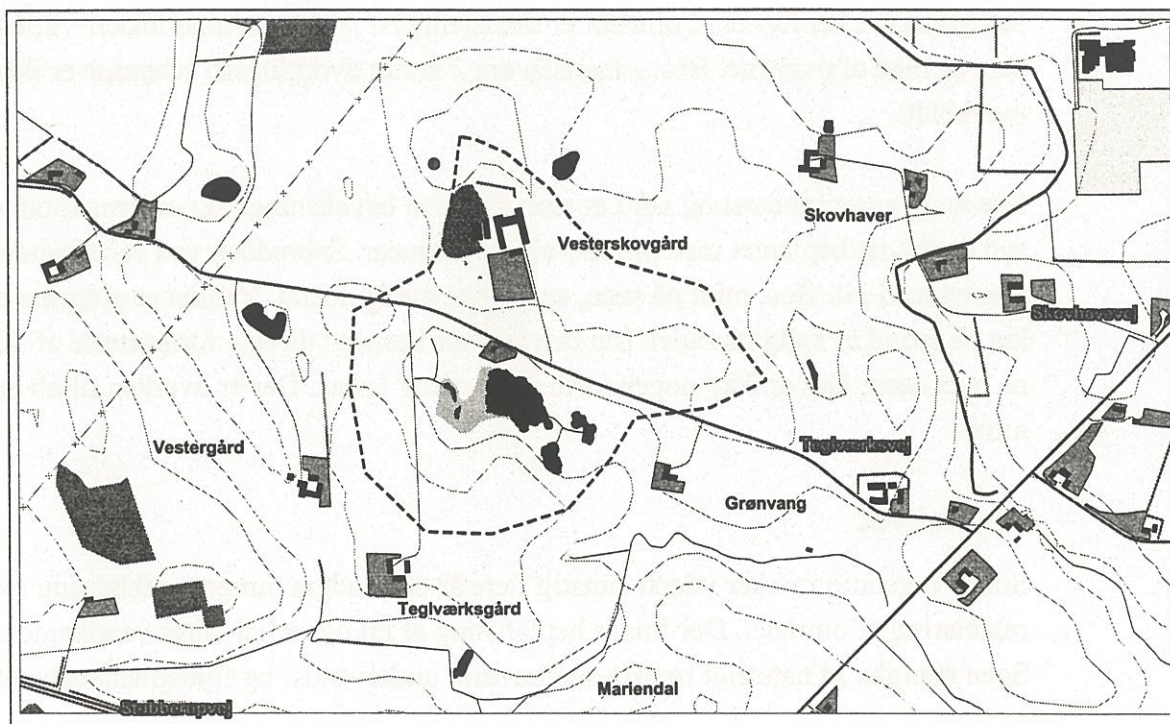
Fremtidige tiltag

Søen er en flot lille perle af natur, som husets beboere nok har stor glæde af. Ejendommen ligger meget tæt på søen og er fra flere sider omgivet af vådområde. Det er derfor vigtigt, at husets spildevandsforhold er ordnede, så man undgår udslip.

Kvægr tramp på søbredden kan begrænses ved at anlægge vandingssted ét bestemt sted med fast grund.

Søen ved Teglværksvej

Kort over området og søoplandet

Kalkstensgrave ved Skibballe

St.nr.: 344
Kommune: Hedensted
Beliggenhed: Syd for Ørum

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 12 ha
Søareal: 1,38 ha
Besøgstidspunktet: 01.10.1998

Søen er opstået efter kalkstensudvinding til Jydsk Kalkstensfabrik. Fabrikken ligger nord for søen på den anden side af vejen. Der findes en anden sø på graveområdet, hvis opland stadig er under gravearbejde.

Området ligger øst for Ørum Å, i skovdalen. Søen er fra syd og sydvest omgivet af Sønderskov. Skoven når imidlertid ikke helt til søen. Søen ligger i en "gryde" med 5-8 meter høje skrænter fra alle sider. Der findes en stribe opdyrket areal mellem søen og skoven. Arealet er majsmark, hvor en ca. 2 meter bred stribe langs søens skrænter er ladet stående efter høsten. Formålet er sandsynligvis jagt, hvor man lokker vildtet ud af skoven med afgrøderne. Bestemmelsen om 2 meter dyrkningsfri bræmme er ikke overholdt.

Søens skrænter mod øst og nord er stort set uden bevoksning. Skrænterne mod vest og syd er delvist beplantet med pil, rød-el og grantræer. Søbredden ved vandkanten er beplantet med pil. Øen, midt på søen, er tilgroet med pilekrat. Vandet er grågrønt og mælket på grund af kalkindholdet. Bunden skrånede hastigt i direkte fortsættelse af skrænterne over søen. Der er ikke nogen form for rørskov i søen. Der er hverken tilløb eller afløb.

Plantelivet

Søens vegetation virker yderst kunstig flere år efter udgravningens afslutning og reetablering af området. Der findes beplantning af pil og rød-el langs vandkanten. Søen mangler et naturligt rørskovsbælte samt undervands- og flydeplantevegetation.

Dyrelivet

Der blev observeret en flok ænder på søen ved besøget. Der er etableret andehuse ved søbredden.

Bedømmelse af tilstanden

Søen virker kunstig med meget høje skrænter fra stort set alle sider. Søbunden skrån timer ligeledes støt fra selve vandkanten. Der findes ikke lavvandede områder. Søen mangler både rørskov og vandplanter. Vandets kalkindhold gør, at sigtdybden er begrænset, mens undervandsplanterne har brug for voksesteder, hvor lyset kan nå til bunden.

Både sumpplanter og flydeplanter har brug for steder i søen, hvor vandet er af overskuelig dybde, og bunden ikke skrån timer for meget. Skrænterne smuldrer og er ustabile for plantevækst både over og under vandspejlet.

Målet med retablering af gamle råstofområder er at omdanne de kunstige forhold til et naturligt levested for et plante- og dyresamfund. Nedlagte råstofgrave kan give nogle spændende nye naturområder med varieret plante- og dyreliv, men det forudsætter, at området er efterbehandlet med omtanke. Søerne, der er opstået på råstofområder, skal genetableres med jævnt skrån timer bredder. Ved en sø med jævnt skrån timer sider vil der altid være lavvandede områder, der er værdifulde for insekter, padder og planter.

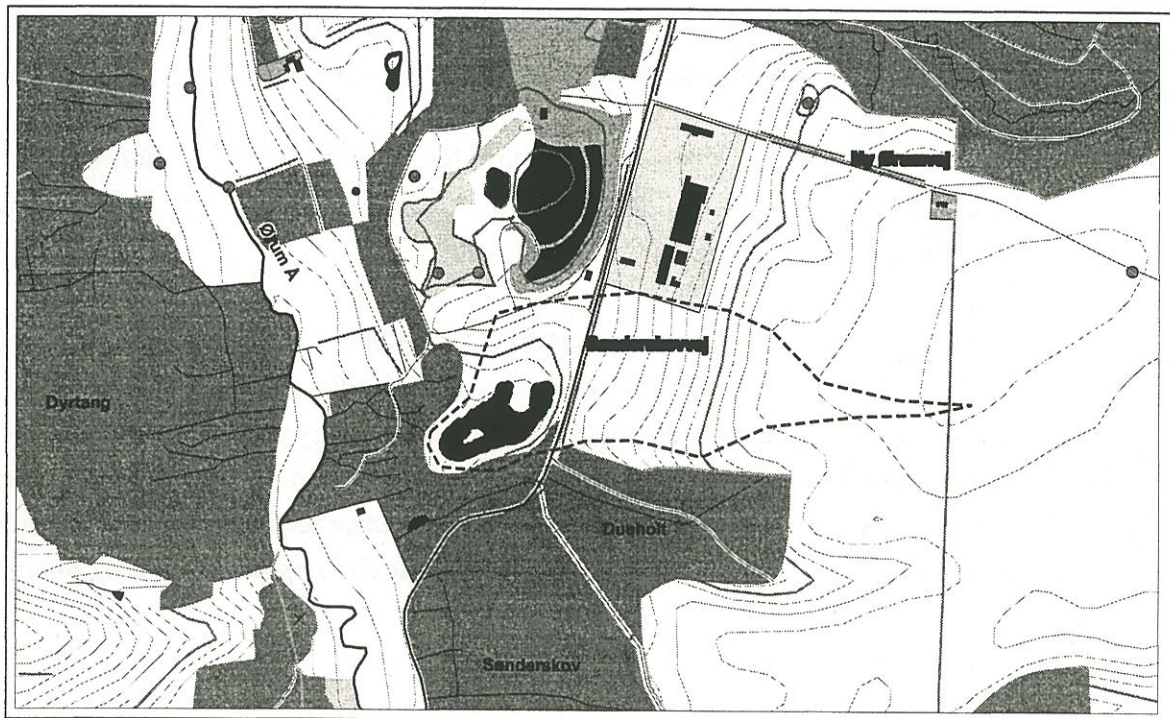
Fremtidige tiltag

Der bør ikke fodres og udsættes ænder i søen. På grund af mangel på en naturlig og varieret plantevækst og dyresamfund samt en betydelig vandudskifning via tilløb og afløb er søen meget sårbar over for forurening. Andeholdet tilfører søen betydelige mængder af forurenende næringsstoffer, der ophober sig på søbunden i form af slam.

Beliggenheden i nærheden af ådalen og udkanten af Sønderskov giver mulighed for, at søen med tiden bliver til et stemningsfuldt sted med et varieret plante- og dyreliv.

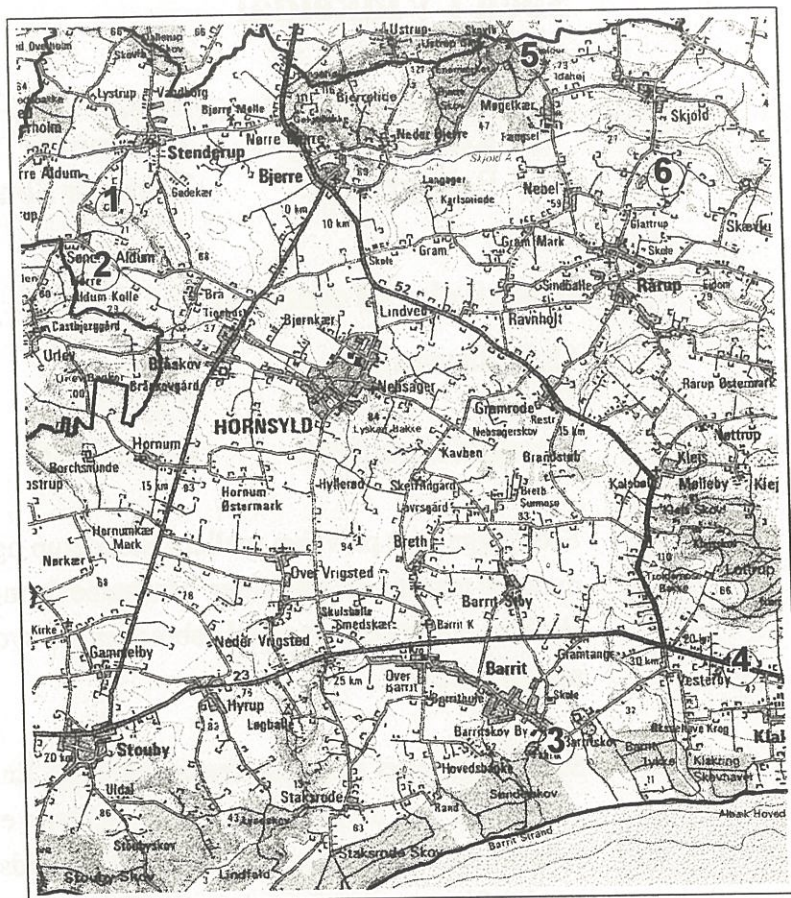
Kalkstensgrave ved Skibballe

Kort over området og søoplandet

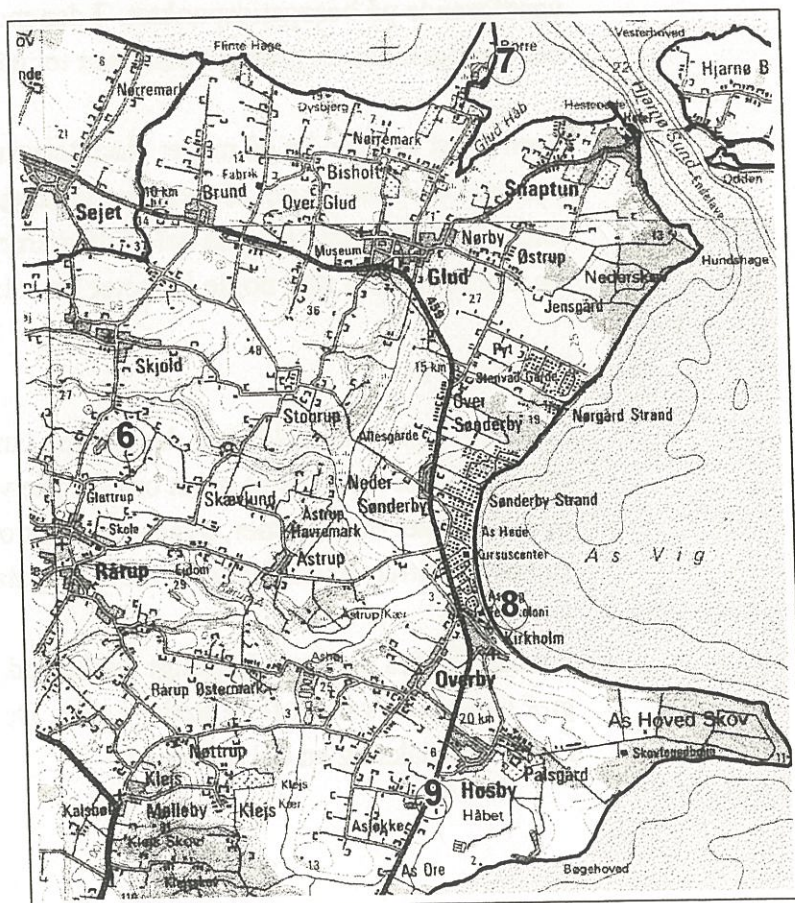

Oversigtskort over besøgte småsøer i Juelsminde Kommune

- 1 - Søen i Vinkeldal
side 124
- 2 - Søen ved Sønder Aldum
side 127
- 3 - Put & take-søen ved Barrit
side 130
- 4 - Søen ved Klakring
side 132
- 5 - Elverdammen
ved Møgelkær
side 134
- 6 - Søen ved Glattrup Skov
side 136

- 7 - Lillestrand
side 138
- 8 - Søen ved As Vig
side 140
- 9 - Nordsøen ved Asløkke
side 142

Søen i Vinkeldal

St.nr.: 43
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Nord for Sønder Aldum

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 65 ha
Søareal: 0,83 ha
Besøgstidspunktet: 04.08.1998

Søen ligger tæt på vejen mellem Stenderup og Sønder Aldum. Søbredden grænser op til dyrkede marker fra alle sider. Markerne danner en lille dal, hvor den aflange sø befinder sig. Der er dyrket helt op til søbredden fra sydsiden. Den dyrkningsfrie 2 meter bræmme er overholdt.

Søen er omgivet af spredt kratbevoksning. En ejendom ved den nordlige søbred har græsplæne helt ned til søen. Der er etableret en lille fiske-/bådebro ved græsplænen. Afløbet dannes af en grøft i den vestlige spids af søen mod vejen. Her er kratbevoksningen kraftigst, og grøften er stærkt tilgroet i nælde- og dueurtskov. Grøften var ikke vandførende på besøgstidspunktet. I den modsatte ende af søen fra markernes side findes der ligeledes en grøft. Grøften var tør på besøgstidspunktet.

Søen er ret klarvandet på meget blød, tørveholdig bund. Rørskoven gror langt ind i vandet. Den vestlige del af søen ved afløbsgrøften danner søens hængesæk med massiv krat- og sumpvegetation. En del af markerne var frisk gødet på besøgstidspunktet. En markmødding stod nogle få meter fra søbredden på nordsiden.

Plantelivet

Søen er omgivet af nælde- og dueurtskov langs marken på nordsiden og ved afløbet. Der findes spredt pilekrat rundt om det frie vandspejl. Rørskoven består af bredbladet og smalbladet dunhammer, dynd-padderok og sødgræs. Der findes ligeledes almindelig sumpstrå, bittersød natskygge, lyse-siv og star sp.

I vandet findes der hovedsageligt bukkeblad, der sammen med padderokbevoksningen gror langt ind i vandet flere steder i søen. Der forekommer ligeledes vand-pileurt, svømmende vandaks og en del andemad.

Dyrelivet

Der blev observeret et par ænder og en flok måger, der fiskede i søen på besøgstidspunktet. Det blev oplyst, at der er gedder og karusser i søen. Der er set nogle voksne eksemplarer af guldsmede og en enkelt frø. Der blev observeret vandbiller og vandbænkebidere i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Vandet er klart, men søen virker noget belastet med en tiltagende tilgroning med sumpplanter. Belastningen skyldes først og fremmest udvaskning fra markerne. Søen ligger tæt omgivet af dyrkede marker fra alle sider. På grund af den lille vandudskiftning har udvaskningen fra markerne stor betydning for tilstanden. De udvaskede organiske stoffer og næringssalte forbliver i søen i opløst eller bundfældet tilstand. Tilstanden med de mange vandplanter virker indtil videre stabiliserende på algevæksten, og vandkvaliteten er rimelig god.

Organisk belastning fra husspildevand eller tilløb af møddingsvand kan føre til tilgroning af det resterende frie vandspejl. Søen befinder sig i en tilstand, som kan forandre sig hastigt i en negativ retning, hvis belastningen forbliver på nuværende niveau.

Fremtidige tiltag

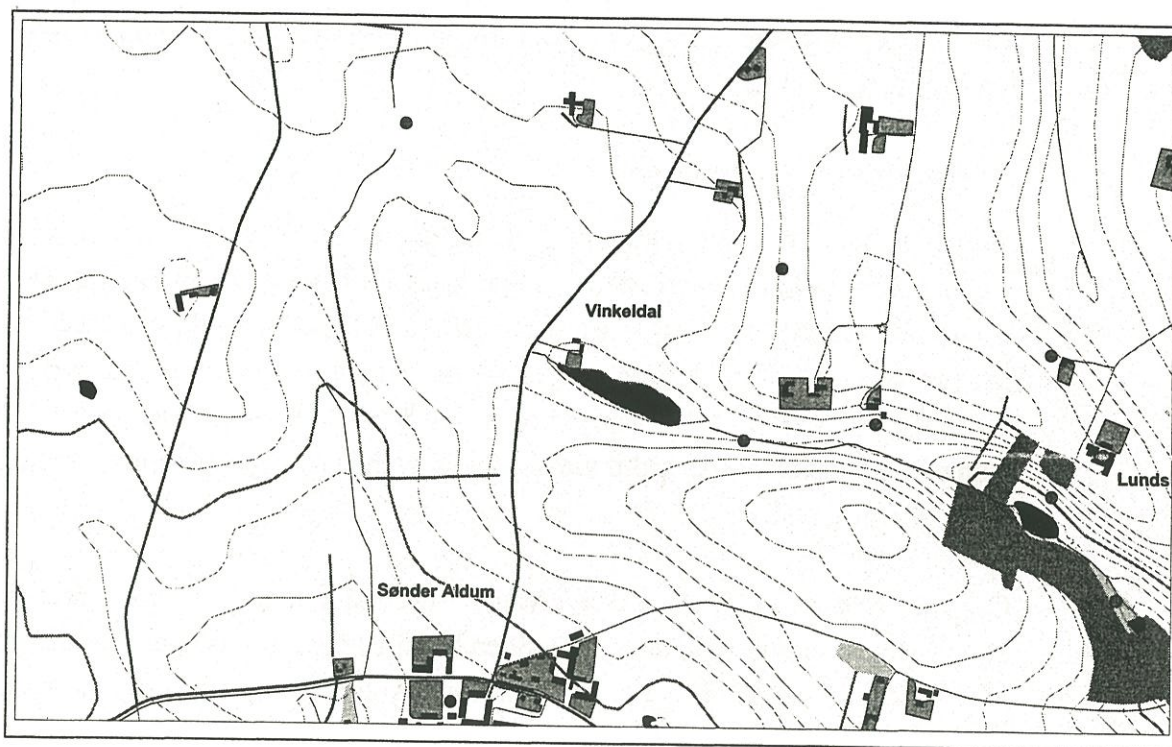
Udvaskning fra dyrkede marker kan begrænses i betydelig grad ved at pløje parallelt med søbredden. Der bør opretholdes en dyrkningsfri bræmme helst på mere end de to meter, reglen foreskriver. Det er en god ide at bruge området langs søbredden til ekstensiv græsning for kvæg.

Det skal bemærkes, at husdyrgødning må ikke deponeres i nærheden af søen. Det er kun tilladt at anvende markmødding i særlige tilfælde og efter tilladelse fra kommunen. Husdyrgødning skal opbevares på møddinger, der er etableret med sidebegrænsning og fast bund. Møddingssaften skal bortledes gennem dertil indrettede afløb til beholder for flydende husdyrgødning. Markmøddinger skal placeres således, at der ikke opstår risiko for forurening af grundvandet, og der ikke kan ske afledning til vandløb (herunder dræn) og søer.

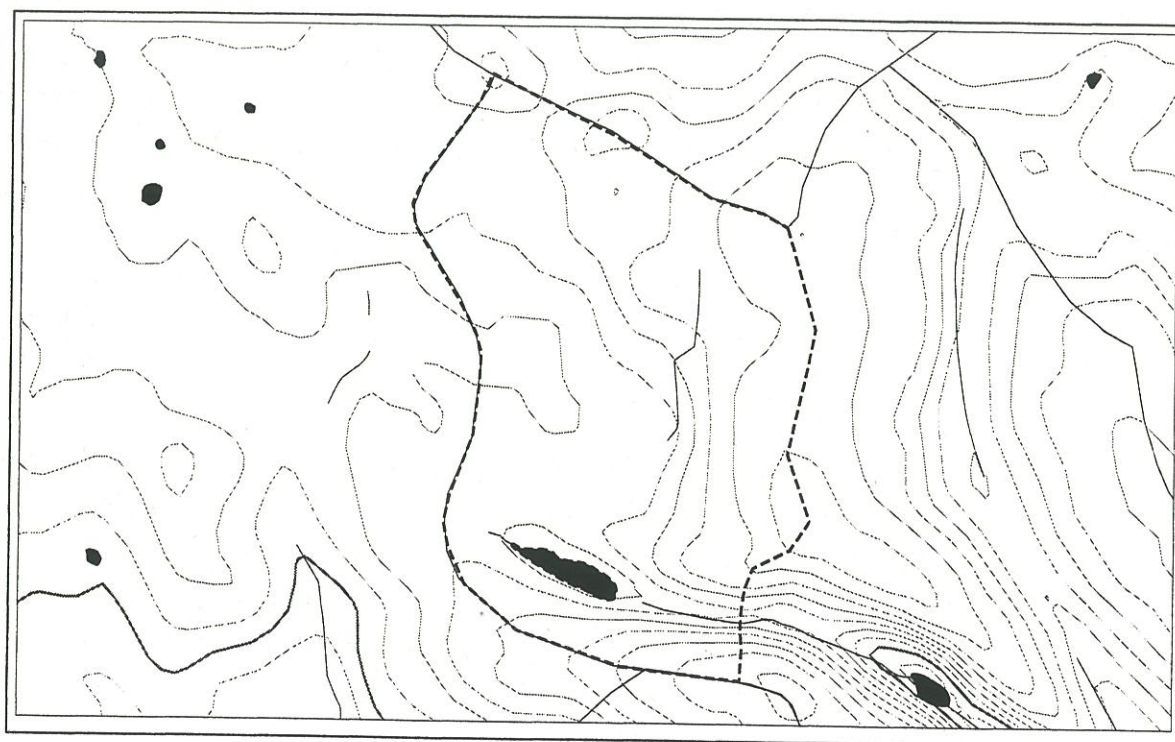
Belastningen til søen er primært dyrkningsbetinget, og søen virker ikke umiddelbart husspildevandspåvirket. Der blev oplyst fra Juelsminde Kommunes side, at huset på nordsiden af søen formentlig udleder husspildevand til søen, hvorfra det forurenede vand føres videre via afløbet til Sønder Aldum Bæk. Husets beliggenhed i forhold til søen og dens afløbsgrøft mod vejen gør, at en eventuel udledning kan forekomme til afløbsgrøften. Spildevandet føres i dette tilfælde direkte videre til en anden recipient, uden at søen modtager direkte belastning i store mængder.

Søen i Vinkeldal

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Sønder Aldum

St.nr.:	60
Kommune:	Juelsminde
Beliggenhed:	Syd for Sønder Aldum

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	51 ha
Søareal:	1,18 ha
Besøgstidspunktet:	04.08.1998

Søen ligger mellem dyrkede marker syd for Sønder Aldum. De tre bassiner, søen består af, ligger i forlængelse af hinanden og er omgivet af tæt krat og træbevoksning. Søbassinet nordøst fra de øvrige to er tilgroet med sumpplanter. Den næste af søerne er forholdsvis dyb og klarvandet. 50-60 % af vandspejlet er dækket af flydeplanter. Søbredden fra vestsiden er beskyttet af pilekrat, der gror helt ud over vandet. Søens østlige side er tilgroet med rørskov. Søbredden mod syd dannes af en opstemning. Syd for opstemningen findes det største af de tre søbassiner. Der er et par meters niveauforskel mellem de to søer. Vandet afledes fra den højereliggende sø til den anden gennem et rør.

Det store søbassin er meget lavvandet om sommeren. Vanddybden var kun ca. 10-15 cm på besøgstidspunktet. Kratbevoksningen og træerne overskygger flere hundrede m² vandspejl i den nordlige del af søen. Der findes ikke vandplanter i dette søbassin. Oplandet øst for søen er opdyrket. En 40-50 meter bræmme langs søbredden er holdt fri for dyrkning. Den vestlige søbred grænser op til brakmarker.

Søen har tilløb i form af markdræn. Der findes en grøft på vestsiden af det store, sydlige søbassin. Grøften var tør på besøgstidspunktet, men placeringen tyder på, at den fungerer som afløbsgrøft i perioder med højere vandstand.

Plantelivet

Kratbevoksningen består hovedsageligt af pil. Rørskoven i søerne består først og fremmest af bredbladet dunhammer, rørgræs, dynd-padderok og tagrør. I den klarvandede lille sø er 70-80% af vandoverfladen dækket af svømmende vandaks. Der findes ligeledes kruset-vandaks og smalbladet mærke. Der forekommer lidt liden-andemad i rørskoven.

Vegetationen langs brakmarken på den vestlige side, ved den nordlige spids af søen og i lysninger mellem kratbevoksningen domineres af lådden-dueurt, dunet-dueurt og stornælde.

Dyreliv

Der blev observeret flere voksne eksemplarer af guldsmede. I vandet blev der observeret vandbiller og masser af tanglopper. Der er etableret andehuse flere steder i søen. Der blev ikke observeret ænder ved besøget.

Bedømmelse af tilstanden

Søens miljømæssige tilstand kan betegnes som rimelig god. Vandet er klart til bunden i den dybeste af de tre søbassiner. Der findes både flyde- og undervandsplanter i søerne, og dyrelivet er ligeledes varieret. Vandplanterne trives bedst, hvor beskygningen af søbredden er mindst.

To af søbassinerne er stærkt tilgroet med dunhammer og padderok, hvilket tyder på en vis belastning. Belastningen kommer fra markbidrag i form af udvaskning og kan delvist stamme fra tidligere perioder, hvor marken på vestsiden var opdyrket. I den nuværende tilstand virker den brede dyrkningsfrie bræmme langs østsiden samt brakmarkerne fra vestsiden beskyttende.

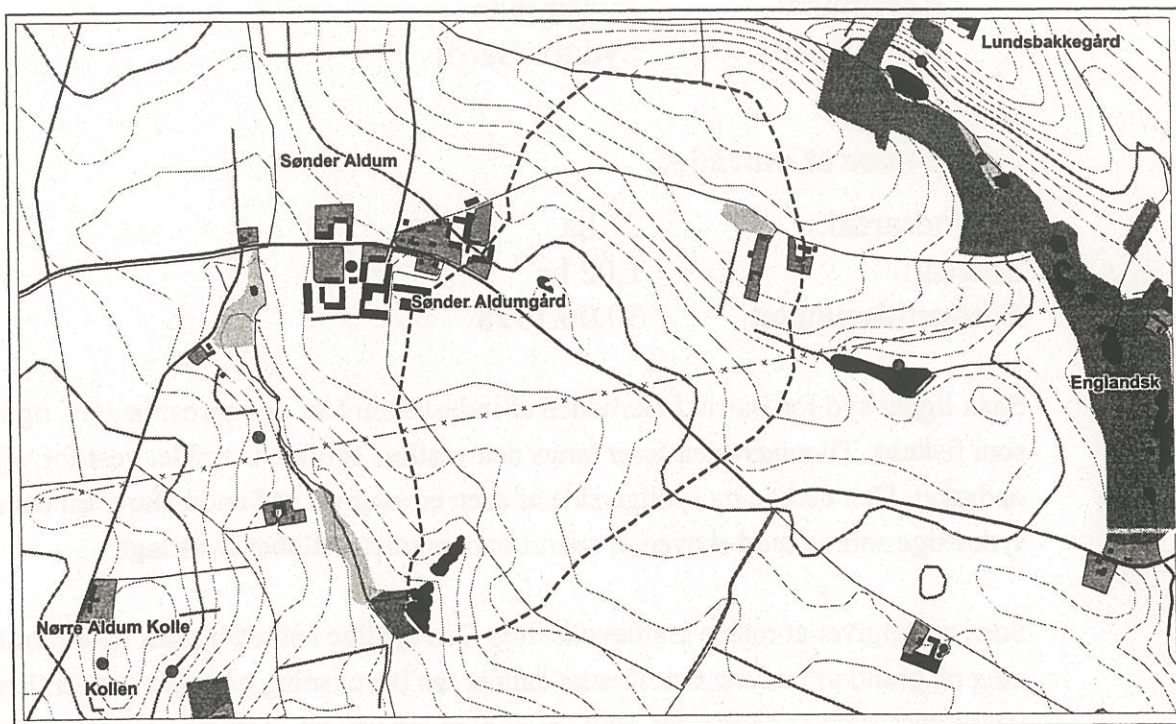
Fremtidige tiltag

Søen bør friholdes for tilløb fra markdræn, der fører udvaskede næringssalte fra markerne til søen og fremskynder tilgroning af det resterende frie vandspejl.

Bræmmerne og brakmarkerne virker beskyttende mod udvaskning fra dyrkede marker og bør derfor opretholdes.

Søen ved Sønder Aldum

Kort over området og søoplandet

Put & take-søen ved Barrit

St.nr.: 58
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Syd for Barrit

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 27 ha
Søareal: 1,02 ha
Besøgstidspunktet: 30.06.1998

Søen ligger syd for Barrit, i nærheden af industriområdet og renseanlægget, og benyttes som fiskesø. Tilgangsvejen fører langs den vestlige søbred. Området vest for vejen er opdyrket. Den østlige og sydlige side af søen er omgivet af Sønderskov. En del af den sydøstlige søbred mod skoven er stærkt opbræmmet. Afløbet er rørlagt.

Søen er omgivet af intens kratbevoksning. Den sydlige søbred holdes fri for kratbevoksning på grund af benyttelsen. Krattet danner tæt bevoksning på søens tre øer. Rørskovens udbredelse er begrænset. Bunden er blød, og vandet er ret brunt. Søen er fyldt med vandplanter.

Plantelivet

Pilekrattet omgiver søen i tæt bevoksning, der gør en stor del af søbredden ugangbar. Der findes vildrose, lådden dueurt, gederams og star sp. på den åbne sydlige søbred. Rørskoven består hovedsageligt af bredbladet dunhammer. 60-70 % af søen er fyldt med kruset-vandaks. Ca. 30-40 % af overfladen er dækket af vand-pileurt.

Dyrelivet

Der fiskes karper, skaller og ørreder i søen.

Bedømmelse af tilstanden

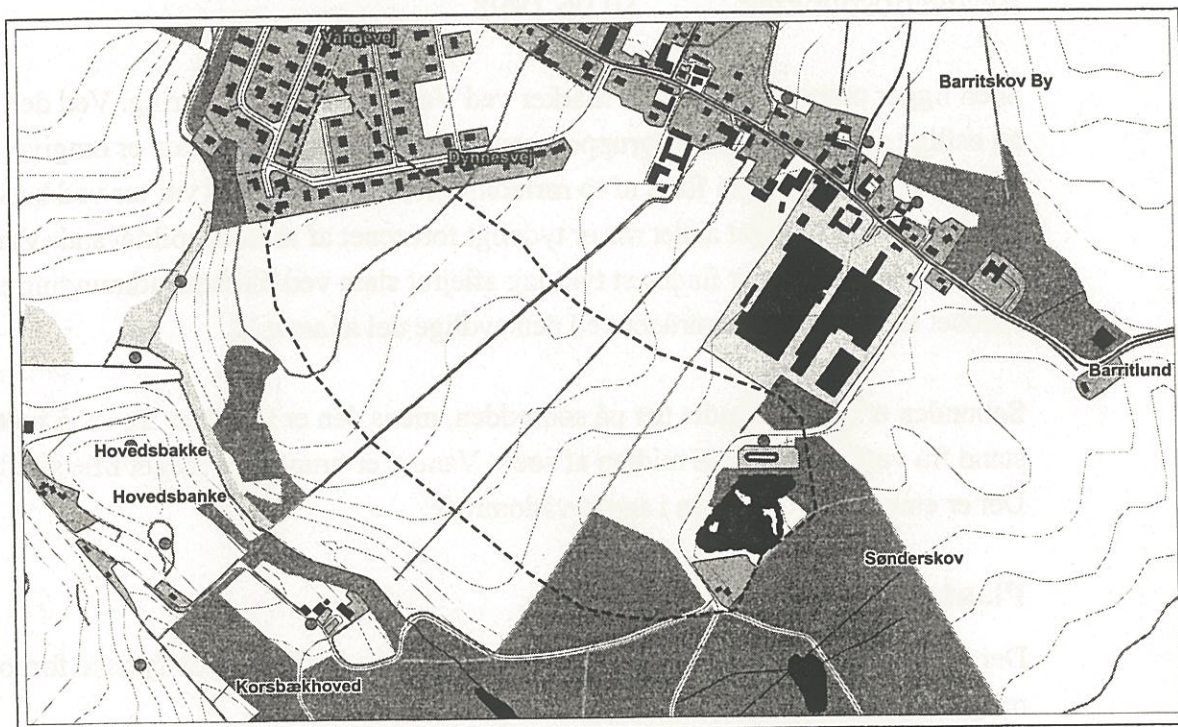
Søen er noget belastet. Belastningen kan skyldes tidligere forurening samt udvaskning fra markerne. Når søen benyttes som fiskesø, kan forholdene betegnes som kunstige, hvor selve fiskebestandens størrelse og sammensætning har en stor indflydelse på vandets tilstand.

Søen har ringe muligheder for vandudskiftning. Det gør, at de tilførte næringsalte forbliver i søen. Den store mængde af vandplanter er med til at holde vandet klart, men en kunstigt sammensat, stor bestand af fisk øger næringsniveauet i vandet på længere sigt.

Undervandsplanterne trives kun, når vandet er klart nok til, at planterne får lys i tilstrækkelige mængder til deres livscyklus. Belastning fører til forøget algevækst og resulterer i, at vandet bliver brunt og uklart, så undervandsplanterne ikke kan overleve.

Put & take-søen ved Barrit

Kort over området og søplandet

Søen ved Klakring

St.nr.: 213
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Øst for Klakring

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 50 ha
Søareal: 0,9 ha
Besøgstidspunktet: 30.06.1998

Søen ligger omgivet af dyrkede marker ved Vesterby øst for Klakring. Ved den nordlige og østlige søbred står der en gruppe træer, mens resten af søbredden er omgivet af krat. Søen har tilløb nordfra i form af to rørledninger, hvoraf den ene var tør ved besøgstidspunktet. Vandet fra det andet rør er tydeligt forurenet af urensset spildevand. Vandet er uklart og lugter, og der findes et tykt lag aflejret slam ved tilløbets udmunding til søen. Afløbet er rørlagt i vådområdet ved den sydlige del af søen.

Søbunden er fast og sandet tæt på søbredden, mens den er slammet fra ca. 5 meters afstand fra vandkanten mod midten af søen. Vandet er brunt med meget lille sigtddybde. Der er etableret 2 andehuse i søens vådområde.

Plantelivet

Der er hverken undervands- eller flydeplanter i søen trods de gode fysiske forhold og rolige omgivelser.

Søbredden er omgivet af pilekrat og rørskov, bestående af bredbladet og smalbladet dunhammer, græsarter, nældeskov og dunet dueurt. Der findes lyse-siv og bittersødnatskygge i vådområdet syd for søen.

Dyrelivet

Der blev observeret nogle få ænder ved besøget. I slammet, ved rørets indløb til søen, blev der observeret røde børsteorme og bug- og rygsvømmere.

Bedømmelse af tilstanden

Søen fremstår stærkt belastet. Vandet er meget brunt med lille sigtddybde på grund af algevæksten. Der findes ikke vandplanter i søen. Plante- og dyrelivet er meget fattigt. Forureningen skyldes urensset spildevand, der tilledes gennem rørledning/er fra søens nordlige opland.

Afstrømningsoplandet til søen er forholdsvist begrænset og omfatter hovedsageligt dyrkede marker. Markerne skråner fra alle sider mod søbredden. Udvaskningen fra de omkringliggende arealer har stor betydning for søens dårlige miljøtilstand.

Søen ligger i rolige omgivelser på et forholdsvist isoleret sted. De gode fysiske forhold med fast bund, varieret beskygningsforhold ved søbredden samt de udstrakte lavvandede områder kunne give rammer om et varieret dyre- og planteliv på stedet.

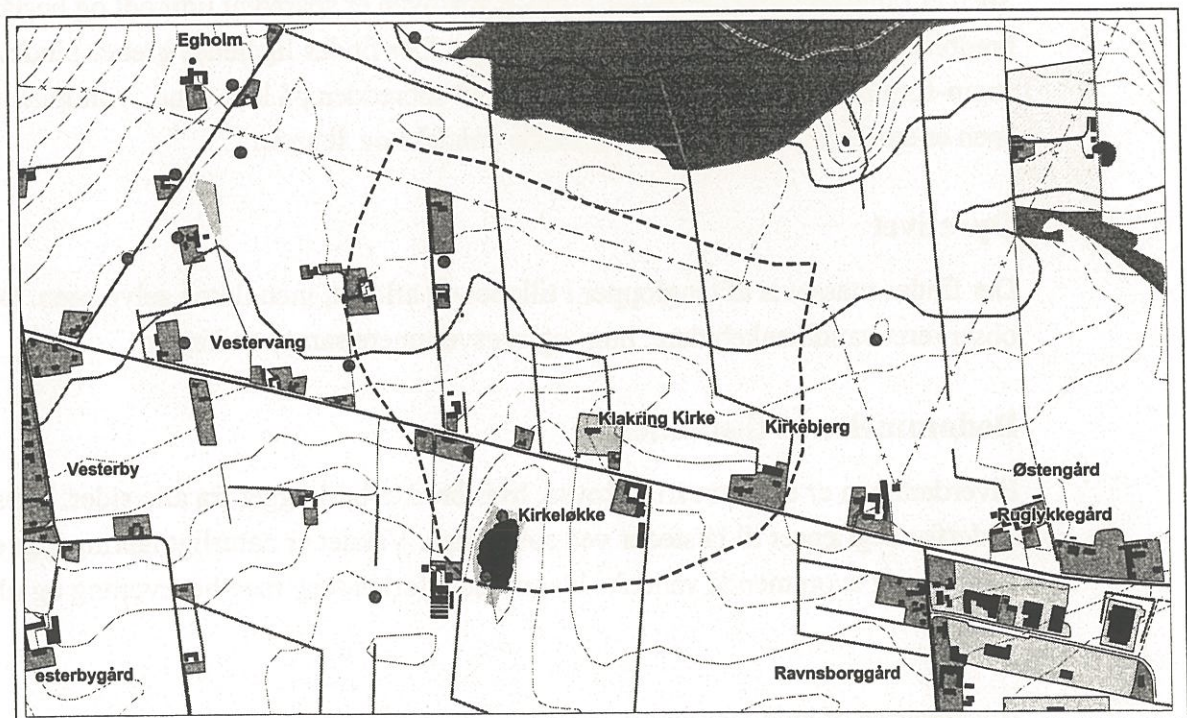
Fremtidige tiltag

Spildevandsforholdene i søens opland bør klarlægges, og udledning af urensset spildevand bør stoppes. Spildevandet fra bare én husstand er i stand til at ødelægge tilstanden i en sø, selv når søen er betydelig større end den omtalte.

Udvaskning via erosion fra markerne kunne begrænses ved at pløje parallelt med søbredden og opretholde en bredere dyrkningsfri bræmme rundt om søen. Arealet kunne med fordel benyttes til græsning for kvæg.

Søen ved Klakring

Kort over området og søoplandet

Elverdammen ved Møgelkær

St.nr.: 9
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Nordvest for Møgelkær

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 1,08 ha
Søareal: 32,6 ha
Besøgstidspunktet: 05.08.1998

Søen ligger i Iskælder Skov ved Møgelkær. Elverdammen er omgivet af løvskov fra alle sider. Træerne danner ramme om det frie vandspejl. Søen har en lille ø, der er tilgroet med kratbevoksning og træer. Der er anlagt sti- og vejsystem hele vejen rundt om søen. Området benyttes rekreativt. Søen er ret brunvandet med blød, humusrig bund. 10-15 % af vandspejlet er dækket af åkander.

Der findes et system af grøfter i skoven i området rundt om søen. Tilløbet til søen er et lille klarvandet vandløb på nordsiden. Søsens to afløb findes på den vestlige og sydlige side af søen. Afløbet på vestsiden er etableret i form af et sluseværk.

Plantelivet

Søen er omgivet af træer fra alle sider. Rørskoven er sparsomt udbredt og består af bredbladet dunhammer, tagrør og blære-star. Der findes ligeledes grenet-pindsvineknop, sump-forglemmigej og vejbred-skeblad ved søbredden på lavt vand. Vandplanterne i søen er smalbladet-mærke, svømmende vandaks og åkander.

Dyrelivet

Der findes massevis af tanglopper i tilløbet og afløbet, men ikke i selve søen. Der blev observeret vandbænkebidere, bug- og rygsvømmere samt vandtæger.

Bedømmelse af tilstanden

Elverdammen er en humusrig skovsø, hvis bred er beskyttet fra alle sider. Rørskoven er derfor begrænset til få steder ved søbredden. Vandet er naturligt næringsrigt og brunt. Åkander og svømmende vandaks klarer bedst forholdene med beskygning og uklart vand.

Hovedparten af hele afstrømningsoplandet til søen udgøres af skov, hvilket betyder, at belastning, stammende fra menneskelig aktivitet, er minimal.

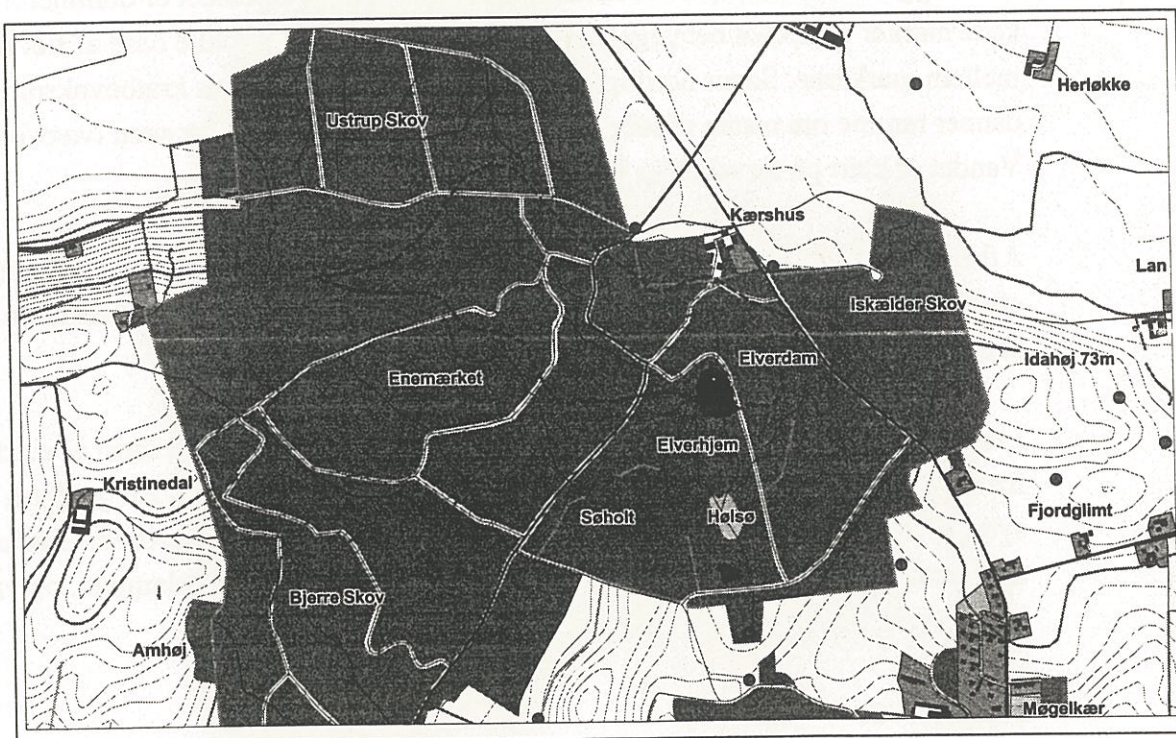
Fremtidige tiltag

Der er ikke behov for tiltag, idet søen ligger i et naturområde, der er forholdsvis isoleret fra dyrkede marker og bebyggelser med fare for eventuel spildevandsforurening.

Søens nuværende miljømæssige tilstand med et varieret plante- og dyreliv bør bevares.

Elverdammen ved Møgelkær

Kort over området og søoplandet

Søen ved Glattrup Skov

St.nr.: 56
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Nord for Rårup, ved Glattrup Skov

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 71 ha
Søareal: 1,52 ha
Besøgstidspunktet: 30.06.1998

Søen ligger ved Glattrup Skov mellem Rårup og Skjold. Oplandet er domineret af dyrkede marker og spredt bebyggelse. Skoven og søen danner en lille oase af flot natur mellem markerne. Søens nordlige bred er omgivet af skov, mens kratbevoksningen danner ramme om resten af søbredden. Krattet og rørskoven deler søen tværs over. Vandet er klart på tørveholdig bund.

Afløbet findes ved det nordøstlige hjørne af søen, ved udkanten af skoven. Vandet løber efter et par meter til rørlagt afløb. Der findes samme sted et nygravet markdræn fra markerne øst for søen. Drænet var ikke vandførende på besøgstidspunktet.

Langs den vestlige søbred er der græsmark. Søen har et lille tilløb i form af markdræn fra sydøst. Vandet er klart og virker rent med masser af tanglopper. En grøft fra syd, sydvest udløber til en lomme i rørskoven ca. midt på den vestlige søbred. Grøften fører spildevand, sandsynligvis fra Glattrup. Grøften og søbunden er tilslammet, og vandet er brunt og plumret ved udmundingen af tilløbet.

Plantelivet

Søen er omgivet af pilekratbevoksning, ask og birk, samt rørskov domineret af bredbladet dunhammer. Rørskoven og kratbevoksningen danner lange tunger ind i søen. Der findes gul iris, kær-padderokke, rørgæs, lådden dueurt og skræppe i vådområdet. Søen er fyldt med almindelig kildemos. Vandoverfladen er flere steder dækket af vandpileurt. Undervands- og flydeplanterne mangler ved tilløbet på vestsiden.

Dyrelivet

Der blev observeret et par lappedykkere og en enkelt and på besøgstidspunktet. I markdrænet på sydsiden blev der observeret masser af tanglopper, mens tilløbet fra vestsiden var fuldstændigt dødt. Der blev observeret tanglopper og vandbænkebidere i søen.

Bedømmelse af tilstanden

Søens nuværende miljømæssige tilstand kan betegnes som rimelig god. Vandet er klart med massevis af vandplanter. Søen er næringsrig med en god vandkvalitet i den nuværende tilstand på grund af den store mængde undervandsplanter.

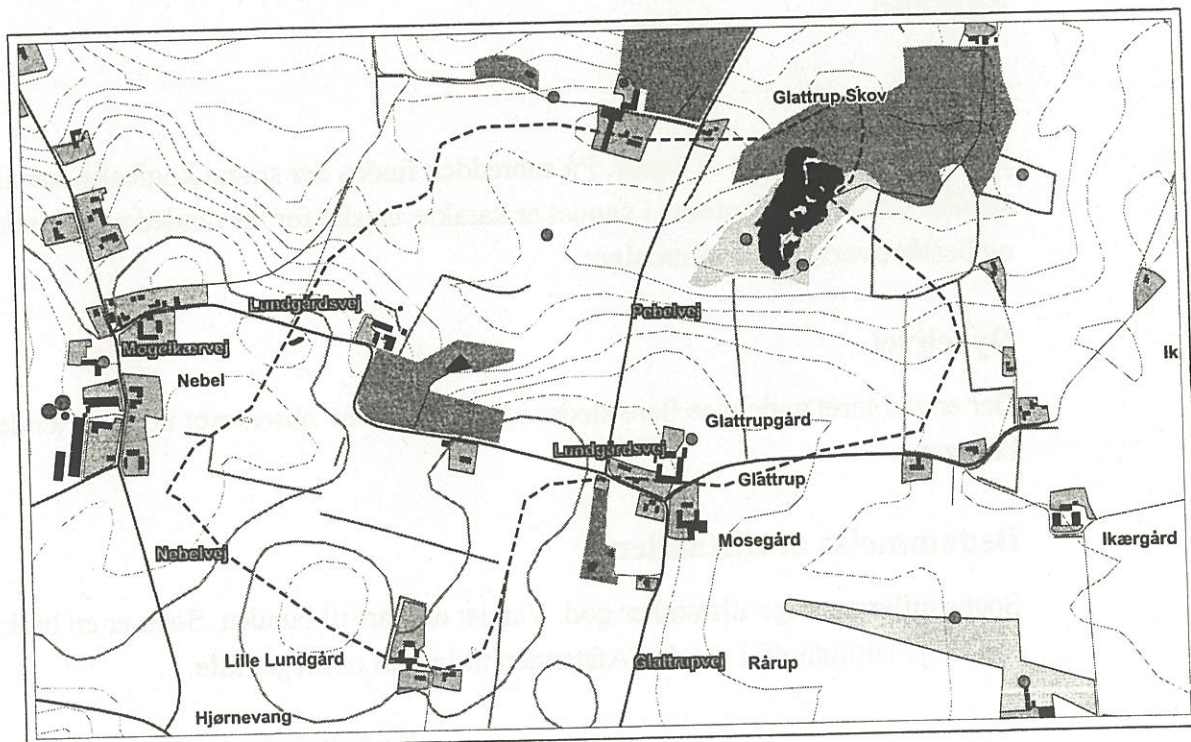
Beliggenheden med de varierede belysningsforhold og bundforhold er ideel for et varieret dyre- og planteliv, men tilløbet med urensset husspildevand fra Glatstrup er en alvorlig trussel mod søens klarvandede tilstand. Vandets udseende og manglen på undervandsvegetation ved tilløbet viser, hvordan søen kommer til at se ud, hvis forureningen med spildevand fortsætter. Den nuværende klarvandede tilstand kan ændre sig i løbet af kort tid, hvis søen fortsat belastes. Søen er lavvandet og viser ligeledes tendens til tilgroning. Søen modtager også belastning fra dræned, dyrkede marker. Skoven og græsmarken fra østsiden beskytter søen mod udvaskning fra dyrkede marker fra den side.

Fremtidige tiltag

Søen ved Glatstrup Skov er en af de søer, hvis fremtidige tilstand kræver et hurtigt indgreb. Tilledning af husspildevand truer den nuværende tilstand med varieret plante- og dyreliv i søen. Spildevandsforholdene ved Glatstrup bør omgående klarlægges, og de eventuelle udledninger af urensset husspildevand bør stoppes.

Søen ved Glatstrup Skov

Kort over området og søoplandet

Lillestrand

St.nr.:	8
Kommune:	Juelsminde
Beliggenhed:	På halvøen ved Glud Håb

Beskrivelse af området

Søareal:	0,98 ha
Besøgstidspunktet:	05.08.1998

Brakvandssøen ligger i maleriske omgivelser på halvøen ved Glud Håb. Halvøen danner rammen om Schur Kongrescenter. Søen og dens omgivelser har stor rekreativ betydning for stedet. Området er stærkt vind- og soleksponeret.

Søen er omgivet af strandeng. Der eksisterer ikke nogen form for skyggende bevoksning ved søbredden. Den nordlige del af halvøen er beplantet med grantræer. Trægruppen afgrænser søens vådområde nordfra. Vådområdet ligger tæt på kysten. En række kanaler fra søen strækker sig mod kystlinien, uden dog at danne direkte forbindelse til havet.

Søen er udstyret med afløb i form af et sluseværk mod Glud Håb. Vandstanden bliver kontrolleret hver dag, og sluseværket reguleres efter behov. Der udsættes ørreder til søen om foråret. Hele bestanden opfiskes om efteråret. Søen forvandles til en ren saltvandssø om vinteren, hvor blæsten er stærkest. Søbunden er fast sand og grus, og vandet er klart.

Plantelivet

Rørskoven domineres af tagrør. På søbredden findes der strand kogleaks, harril og enskallet sumpstrå. Planterne i vandet er karakteristiske for lavvandede saltvandsområder og består overvejende af rødalger.

Dyrelivet

Der er etableret andehuse flere steder i søen. Der blev observeret nogle få ænder ved besøget.

Bedømmelse af tilstanden

Søens miljømæssige tilstand er god. Vandet er klart til bunden. Søen er en brakvandssø med højt saltindhold i vandet. Afstanden til kysten er meget lille.

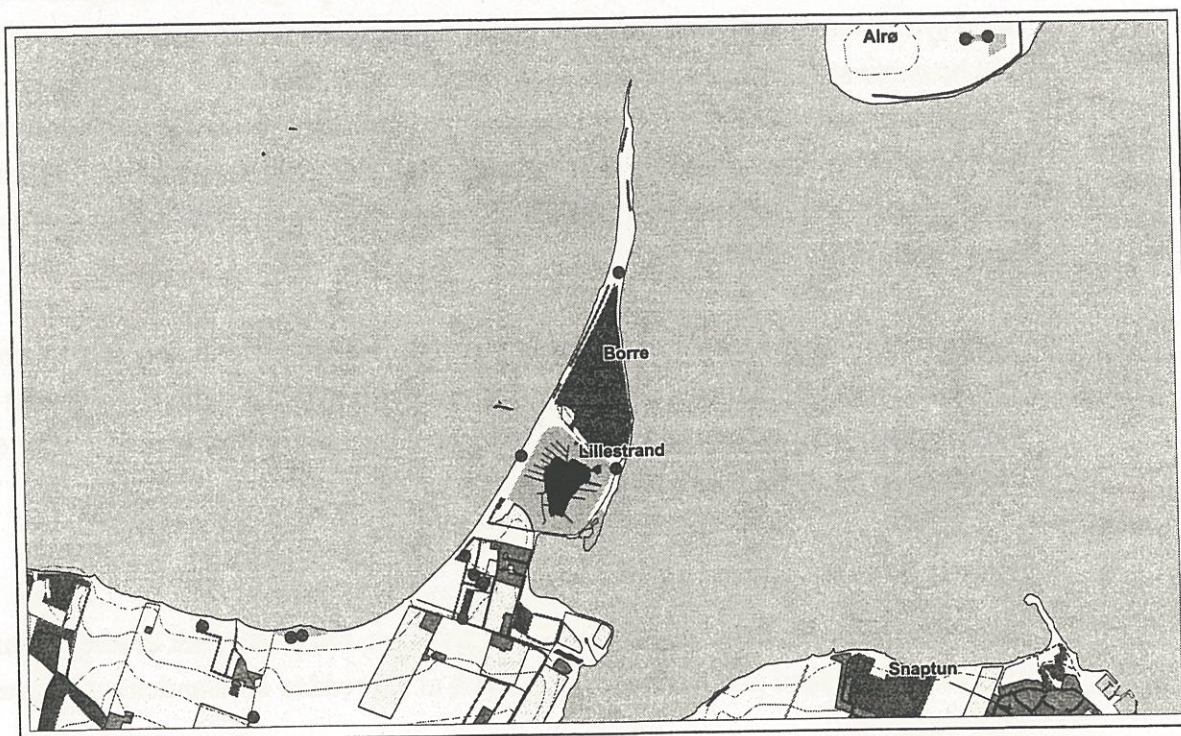
Havvandet løber over strandengen i stormvejr og ender i søen. Om vinteren er saltholdigheden tæt på det niveau, som det omgivende havvand har. Søen er sårbar over for forurening fra Horsens Fjord. Området benyttes rekreativt og vedligeholdes løbende.

Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand bør opretholdes.

Lillestrand

Kort over området

Sø ved As Vig

St.nr.: 109
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Ved As Vig Feriekoloni

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 72 ha
Søareal: 1,1 ha
Besøgstidspunktet: 05.08.1998

Søen, der består af to bassiner, ligger ved stranden i As Vig, Kirkholm Strandby. Den nordlige del af søen dannes af en lavvandet, sumpet grøft, der tiltager i bredden mod syd. Søbassinets gennemsnitsdybde er omkring 40-50 cm. Midten af søbassinet på det bredeste sted er tilgroet med tagrør i form af en ø. Bunden er mudret og slammet på ferskvandssand. Vandet er brunt. Den vestlige bred benyttes som græsningsareal. Bredden og bunden i den sydvestlige del af søbassinet er forstærket med bygningsmaterialer. Campingpladsen findes nordøst for søen. Resten af den østlige søbred er strandeng og benyttes rekreativt.

Søens hovedbassin ligger syd for det lavvandede søbassin. De to dele står i forbindelse med hinanden gennem en kanal. Hovedbassinet er betydeligt dybere, og vandet er noget klarere. Den vestlige søbred danner rammen om baghaven til en beboelse. Der er etableret bådebro og nogle andehuse i søen.

Plantelivet

Søbredden er uden betydelig skyggende vegetation. Der findes lidt kratbevoksning på den vestlige søbred af hovedbassinet. Resten af søbredden er strandeng med græs og rosenkrat.

Begge bassiner er omgivet af rørskov, hovedsageligt bestående af tagrør. Rørskoven danner flere små øer i hovedbassinet og en større ø i det nordlige søbassin. Der findes ligeledes bredbladet dunhammer, høj sødgræs, lyse-siv, blågrøn-siv og harril. I vandet i hovedbassinet findes der krybende vandkrans.

Dyrelivet

Der blev observeret nogle få ænder og tre blichøns. I bundsedimentet i den lavvandede sø blev der observeret vandbænkebidere.

Bedømmelse af tilstanden

Tilstanden i det aflange, lavvandede søbassin præges af områdets benyttelse som feriekoloni og campingplads. Søen er meget lavvandet i tørre perioder, hvor vandtilførslen ophører fra grøften. Vandet er uklart uden undervands- eller flydeplanter. Rørskoven truer søbassinet med tilgroning.

Søens sydlige hovedbassin er ligeledes stærkt tilgroet med tagrør. Tilstedeværelsen af undervandsplanter i store mængder gør, at vandet er klarere. Søen er saltvandspåvirket. I stormvejr løber havvandet over strandengen og i søen.

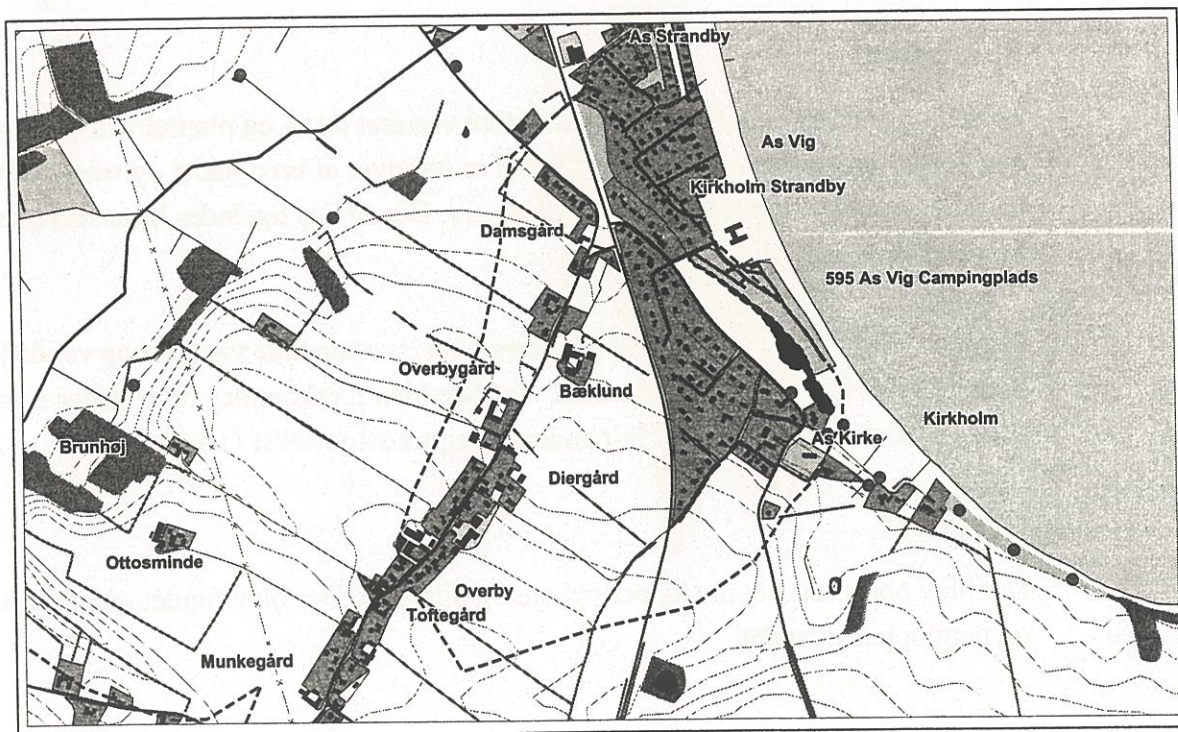
Fremtidige tiltag

Der var ved flere lejligheder udtrykt ønske fra ejeren af huset ved det sydlige søbassin om etablering af afløb mod havet. Det ønskede afløb skulle regulere vandstanden i regnvejrperioder samt efter storm, hvor store mængder af saltvand strømmer til søen.

Der bør rettes skriftlig ansøgning til Naturafdelingen, Vejle Amt.

Sø ved As Vig

Kort over området og sølandet

Nordsøen ved Asløkke

St.nr.: 170
Kommune: Juelsminde
Beliggenhed: Ved Asløkke

Beskrivelse af området:

Oplandsareal: 225 ha
Søareal: 0,83 ha
Besøgstidspunktet: 30.06.1998

Søen ligger i en lille mose ved Asløkke, sydvest for Hosby. Området umiddelbart rundt om mosen er benyttet til græsning for kvæg. Græsningsarealet er omgivet af dyrkede marker.

Mosen danner en naturlig beskyttelsesbræmme af intensiv pilekratbevoksning og sumpvegetation rundt om det frie vandspejl. Området er kun få steder gangbart helt til vandet. Sumpplanterne danner et levende tæppe over vandet ved søbredden, hvor færdslen er ret farlig.

Vandet er klart og dybt fra selve søbredden. Hele søen er fyldt med undervandsplanter. Bunden er blød og tørveholdig. Der findes en grøft med stillestående vand i vådområdet vest for søen. Grøften danner tilløb til søen i regnvejrperioder.

Plantelivet

Mosen og søen er en perle af flot natur med varieret dyre- og planteliv. Kratbevoksningen består overvejende af pil. Mosehullet er omgivet af bredbladet og smalbladet dunhammer, top-star, almindelig-star og lyse-siv. Der findes ligeledes bittersød-natskygge og vand-skræppe.

I grøften vest for søen findes der vandranunkel, svømmende vandaks og vandstjerne. Søen er fyldt med tornfrøet hornblad. Ved bredden forekommer flere steder svømmende vandaks. Der blev observeret lidt andemad og trådalgevækst i vådområdet.

Dyrelivet

Der blev observeret et par lappedykkere og blishøns. Der blev fundet guldsmedelarver og tanglopper i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Mosens og søens miljøtilstand kan betegnes som god og stabil under de forhold, området befinder sig nu. Vandet er klart til bunden, og søen er fyldt med vandplanter. Både søen og mosen har en flot natur med varieret plante- og dyreliv.

Søen er omgivet af en bred zone af vådområde. Græsningsarealet rundt om mosen virker som en ekstra beskyttelsesring. Belastningen i tilløbsvandet fra de dyrkede marker rundt om mosen bliver på den måde nedsat. Planterne i og ved søen har en vigtig rolle i at holde algevæksten nede, så vandet forbliver klart.

Fremtidige tiltag

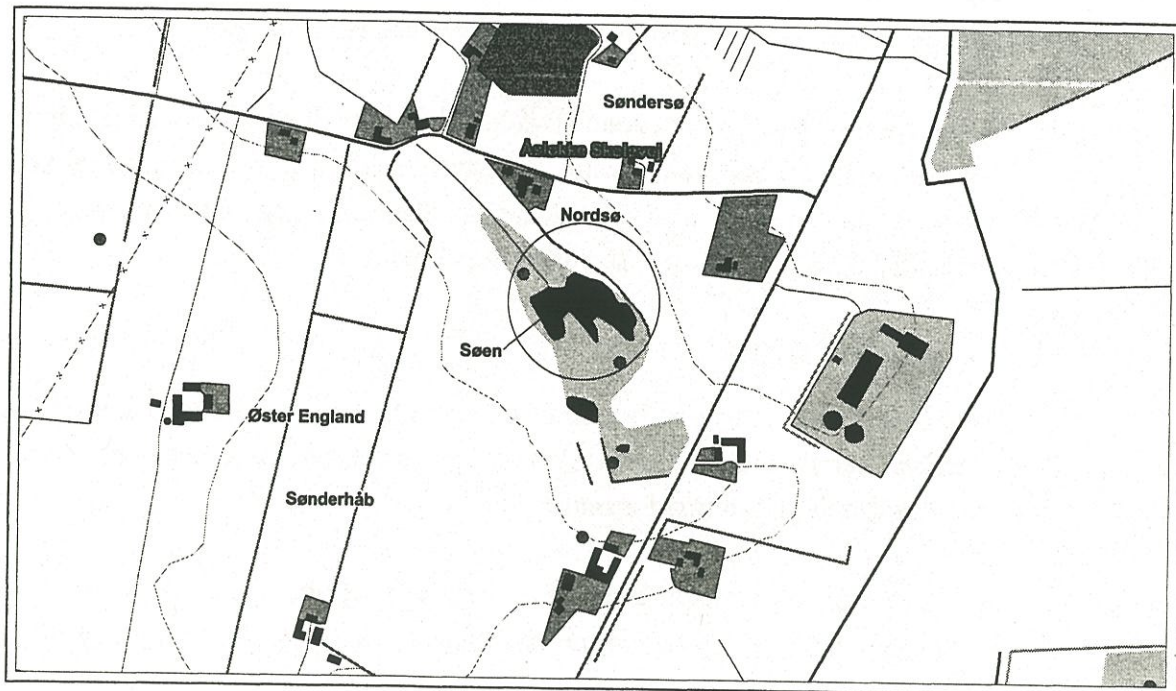
Søens og mosens nuværende tilstand bør opretholdes ved at undgå ændring af arealudnyttelse eller afvandingsforhold. Græsningsarealet rundt om mosen har stor betydning som beskyttelsesbræmme for området.

Eventuel udsivning af spildevand fra overfyldte septiktanke i mosens næropland kan have stor betydning for søens og mosens tilstand. Der blev observeret overløb mod mosen fra septiktanken ved Aslækkevej 1.

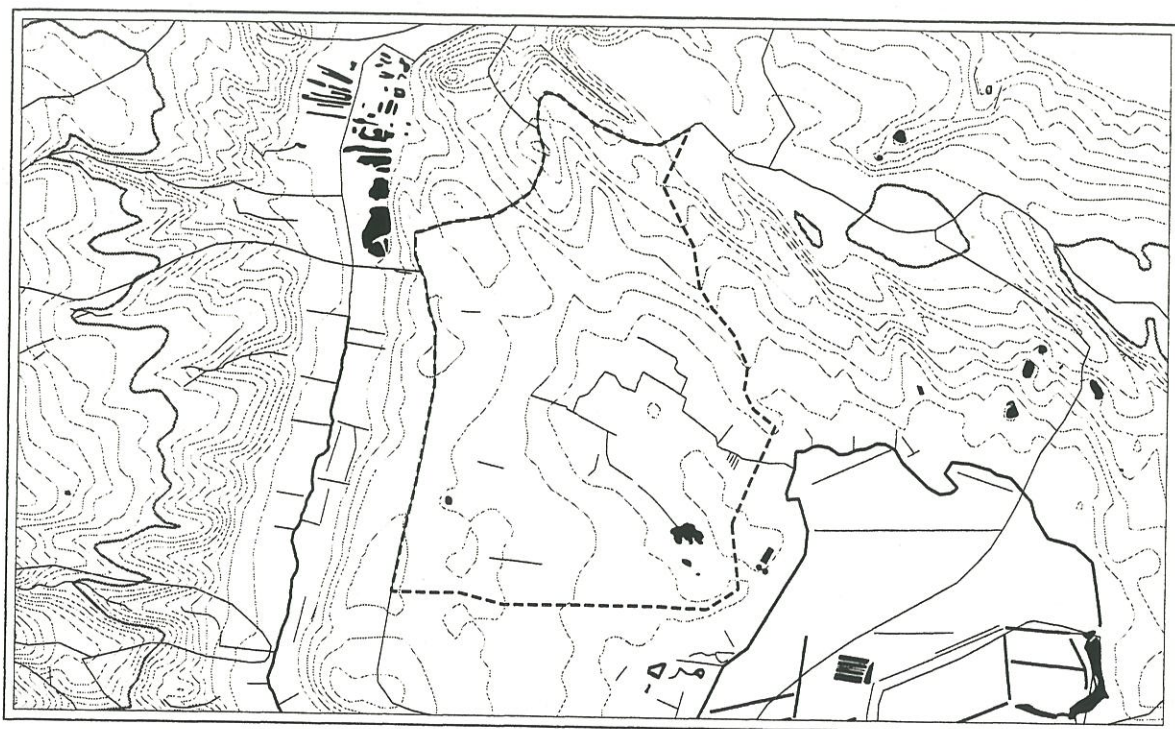
Spildevandsforholdene ved de nærliggende huse bør undersøges, og eventuel udsivning af urensset spildevand bør stoppes.

Nordsøen ved Asløkke

Kort over området

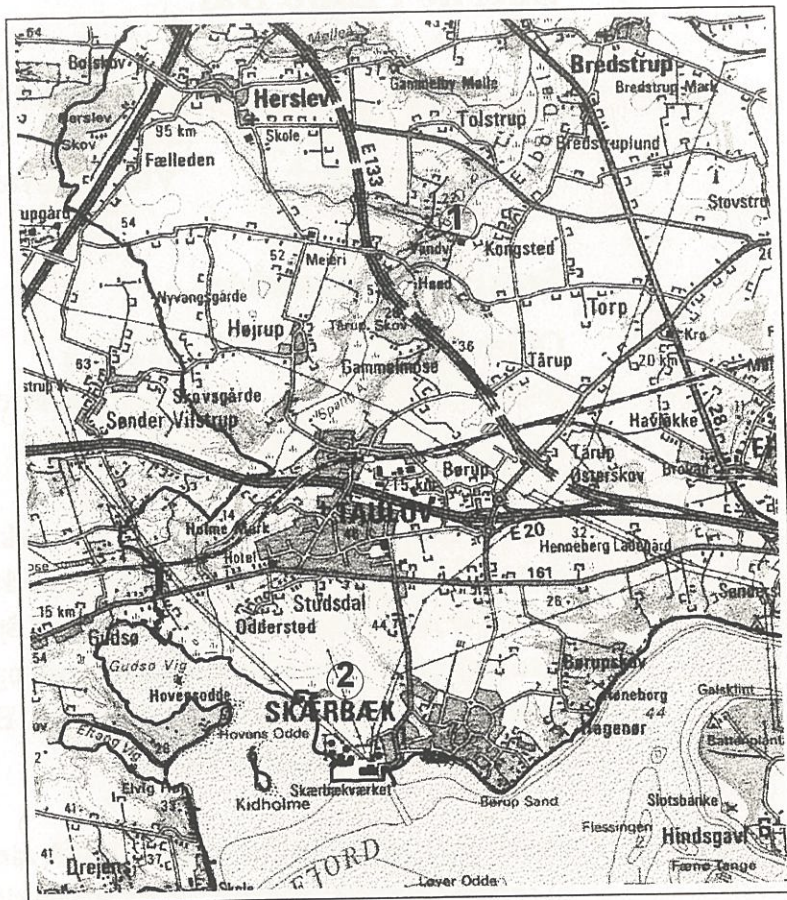

Søoplandet

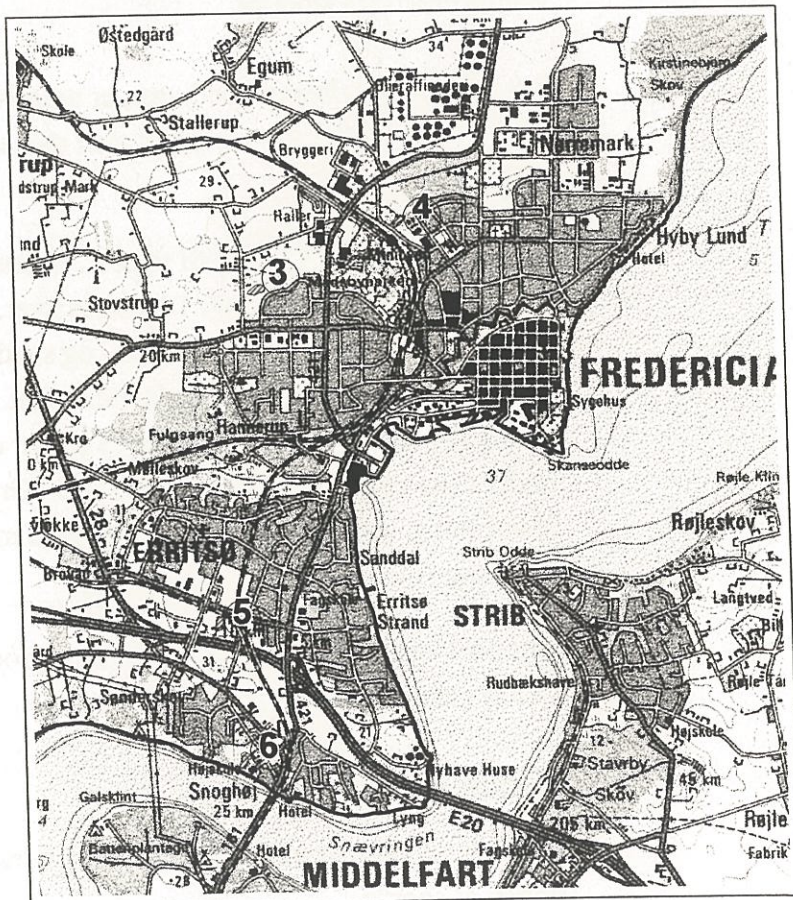

Oversigtskort over besøgte småsøer i Fredericia Kommune

- 1 - Søerne i Elbo Dal
side 146
- 2 - Indlandssøen ved Skærbæk
side 149

- 3 - Golfbane-søen
side 152
- 4 - Søen ved Bakkegård
side 155
- 5 - Snaremosen
side 158
- 6 - Søen ved Snoghøj Høj-
skole
side 161

Søerne i Elbo Dal

St.nr.:	129, 130, 131, 132, 134
Kommune:	Fredericia
Beliggenhed:	Ved vandværket

Beskrivelse af området

Oplandsareal:	1122 ha
Søareal:	3-4 ha samlet
Besøgstidspunktet:	06.08.1998

Elbo Dal, vest for Kongsted, rummer en række vandhuller og småsøer, hvoraf en samling på 5 søer ligger i nærheden af vandværket på den vestlige side af Spang Å. Vandværket er placeret på den modsatte side af Spang Å. Øsdals Bæk løber mellem søerne mod åen vestfra. Tre af søerne ligger nord og to syd for bækken. Området benyttes rekreativt. Der er skov stort set fra alle sider. En stor del af arealet mellem søerne er græsplæne med stier, bænke og P-plads.

Øsdals Bæk er et lille klarvandet vandløb med grusbund. På strækningen fra skovkanten til søerne er kantplanterne klippet ned ved slåning af græsplænen. Bækken huser rentvandsdyrarter i stort tal.

Søen, der ligger længst mod vest, er omgivet af skov. Der findes hverken tilløb eller afløb til denne sø. Vandet er brunt med meget ringe sigtdybde og algeopblomstring om sommeren.

Bækken er tappet for vand til to søer, hvoraf den ene ligger nord for og den anden syd for vandløbet. Søerne er ca. 1 ha store hver. Vandet fra bækken er tilledt gennem rør. Søen nord for bækken er med grus- og sandbund, mens den anden sø er på slammet og blød bund. Slammet er sort og lugter grimt. Den sidstnævnte sø har rørlagt afløb mod Spang Å. Begge søer er lavvandede og har en meget dårlig sigtdybde. Bækken er tørlagt under dens videre forløb mellem søerne. Grøften er stærkt tilgroet af nælde- og dueurtbevoksning. Afløbsvandet fra de næste to mindre søer samles i grøften lige før tilløbet til Spang Å.

Området langs Spang Å er sumpet og tilgroet med tagrør, nælde- og dueurtbevoksning. Der er etableret andehuse i flere af søerne.

Plantelivet

Plantesamfundet er meget fattigt. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i nogen af søerne.

Rørskoven består af tagrør, høj sødgræs, bredbladet dunhammer og grenet pindsvineknop. Vådområdet langs Spang Å og grøften mellem søerne er tilgroet af krat og massiv nælde- og dueurtskov.

Dyrelivet

Øsdals Bæk huser tanglopper, dafnier og forskellige døgnfluelarver. Der blev observeret tre eksemplarer af rentvandsarten, *Ephemera danica*, på to vandketchertræk. I søerne blev der ikke observeret hverken tanglopper eller dafnier. Det tyder på, at søerne huser en stor bestand af fisk. Der blev observeret ca. 30 ænder på søerne.

Bedømmelse af tilstanden

Miljøtilstanden i søerne er meget dårlig. Vandet er brunt med dårlig sigtdybde på grund af stort indhold af alger. Belastningen er så stor, at hverken undervands- eller flydeplanter kan vokse i vandet. Oplandet er meget stort med tilløb fra Øsdals Bæk til to af søerne. Øsdals Bæks miljøtilstand kan betegnes som god. Det kan derfor vurderes, at søernes belastning ikke på nuværende tidspunkt skyldes vandet fra bækken.

Søernes dårlige tilstand skyldes sandsynligvis tidligere belastning samt en ubalance i fiskebestandens sammensætning. En langvarig belastning fører til aflejring af store mængder fosfor i bundsedimentet. Manglen på rodfæstede vandplanter i søerne gør, at næringssaltene løbende bliver udvasket til vandet især i sommerperioden til fordel for algevæksten.

En stor bestand af fredfisk nedbringer mængden af algeædende dyreplankton. Det resulterer i opblomstring af alger i store mængder, der nedsætter sigtdybden i vandet, så undervandsplanterne ikke kan trives. Vandplanterne har generelt en vigtig rolle i at gøre søerne mere robuste over for belastning fra omgivelserne.

Fremtidige tiltag

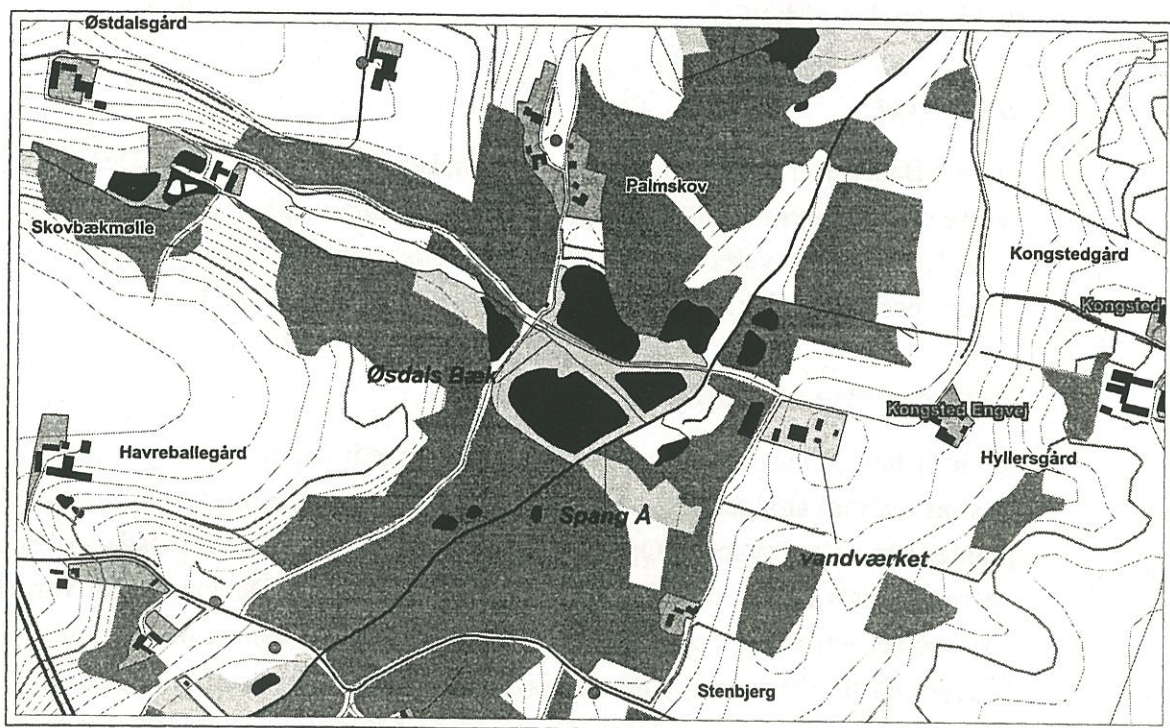
Elbo Dal er udpeget i Vandmiljøplan 2 som et muligt område til at skabe våde enge. Målet er at skabe nye naturområder, der fungerer både kvælstofrensende og skaber store spredningskorridorer for planter og dyr.

Søerne trænger i deres nuværende tilstand (hvis de skal forblive som søer) til en oprensning af bundsedimentet. Oprensningen kunne iværksættes ved at tømme søerne en ad gangen for vand og skrabe bundslammet væk. Belastningen, der stammer fra frigivelse af næringsalte fra bundsedimentet, ville efterfølgende blive begrænset i betydelig grad. Oprensningen ville ligeledes give mulighed for at regulere søernes fremtidige fiskebestand, så der opnås en balance i mængden af fredfisk og rovfisk.

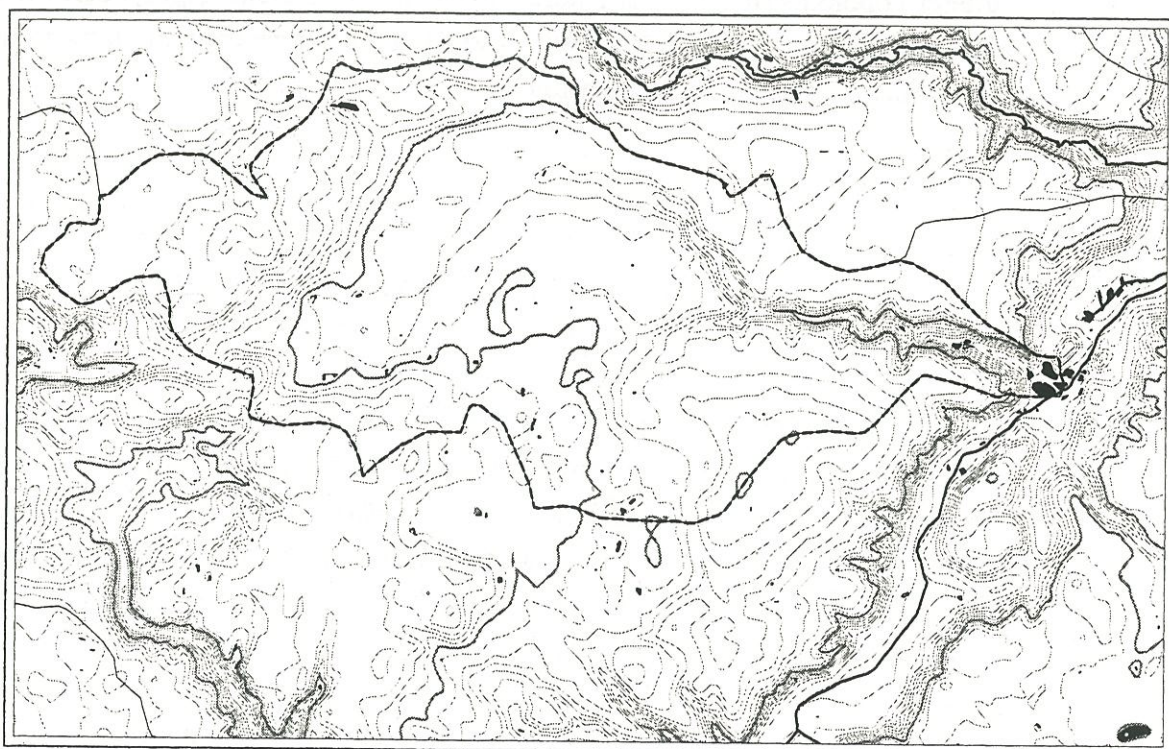
Andeholdet skader søernes miljømæssige tilstand og bør nedtrappes.

Sørne i Elbo Dal

Kort over området

Søoplandet

Indlandssøen ved Skærbæk

St.nr.: 246
Kommune: Fredericia
Beliggenhed: Ved Skærbækværket

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 387 ha
Søareal: 0,83 ha
Besøgstidspunktet: 06.08.1998

Søen ligger vest for Skærbæk, i nærheden af Skærbækværket. Søen er opstået efter opdæmning af lavbundsområdet ved den inderste del af Studsdal Vig. Der løber to mindre vandløb sammen i vådområdet lige før tilløbet til selve søen. Oplandet er forholdsvis stort. Der er etableret afløb mod Studsdal Vig i form af sluseværk. Vandstanden er ens på de to sider af dæmningen.

Søen har et udbredt vådområde, der strækker sig i østlig retning langs vandløbet. En 20-50 meter bred bræmme rundt om søen er benyttet til græsning. Der findes ikke kratbevoksning af betydning langs søbredden, undtagen i området omkring tilløbet. Det frie vandspejl er omgivet af et bredt bælte af rørskov. Ved den sydlige søbred, tæt på dæmningen, er søbredden friholdt for bevoksning. Nedgangen er benyttet som vandingsplads.

Størstedelen af det brede opland er benyttet til landbrug. Søen er lavvandet på skiftevis fast sandet og blød tørveholdig bund. Søbredden er stærkt nedtrampet flere steder. Vandet er ret brunt med ringe sigtddybde og uden vandplanter. Søen er påvirket af havvandets saltindhold.

Plantelivet

Plantesamfundet ved søen er fattigt. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i vandet. Rørskoven består af tagrør, der dominerer det udbredte vådområde rundt om søen og omkring tilløbet. Der findes lidt lyse-siv og blågrå-siv på blød bund i udkanten af rørskoven.

Dyrelivet

Der blev observeret nogle få ænder ved søen. De få fundne bunddyr er krebsdyr, der er karakteristiske for brakvandssøer.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er belastet og har et fattigt plante- og dyresamfund. Vandet er uklart og uden vandplanter. Søen er truet af tilgroning med tagrør. Omlandet er meget stort og består overvejende af landbrugsarealer. Søen belastes primært af udvaskning fra markerne og husspildevand fra spredt bebyggelse.

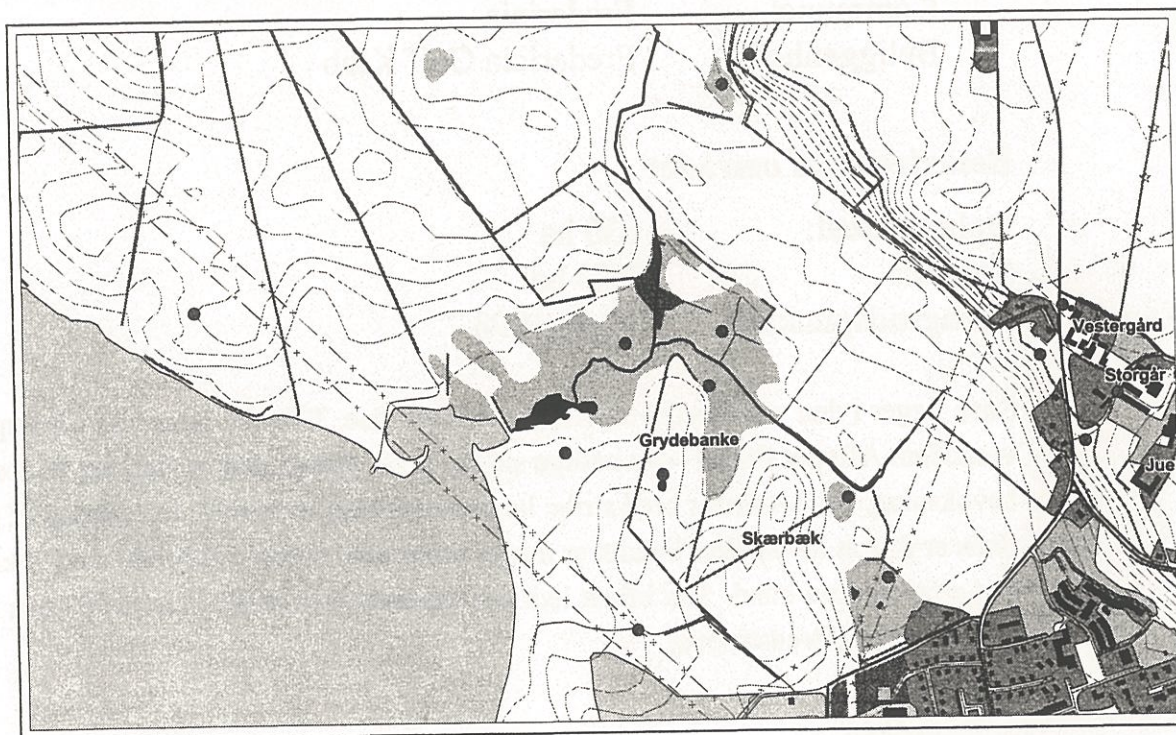
Fremtidige tiltag

Søen er truet af tilgroning med rørskov. En skånsom oprensning kan afhjælpe problemet et stykke tid. Tilgroningen vil dog fortsætte, så længe søen er stærkt belastet, og der ikke eksisterer en bestand af vandplanter.

Spildevandsforholdene fra spredt bebyggelse bør undersøges, og udledning af urensset spildevand bør bringes til ophør.

Indlandssøen ved Skærbæk

Kort over området

Søoplandet

Golfbane-søen

St.nr.: 49
Kommune: Fredericia
Beliggenhed: Fredericia Golf Klub

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 830 ha
Søareal: 0,83 ha
Besøgstidspunktet: 11.08.1998

Søen ligger i den vestlige del af Fredericia Golfbane. Tilløbet dannes af Ullerup Bæk på vestsiden. Afløbet findes i den østlige side af søen. Søbredden er stort set fri for kratbevoksning. En 3-4 meter bred stribe langs søbredden er friholdt for slåning af græs. Søen er meget lavvandet. Vandet er meget brunt med dårlig sigtddybde med vekslende fast grus og leret bund. Der bliver ledt overfladevand til søen via to rør på den vestlige søbred, tæt på Bredstrupvej.

Plantelivet

Vegetationen er ekstrem fattig. Kantvegetationen består af tidsler og dueurt. Rørskoven er begrænset til et smalt bælte ved søbredden og består af bredbladet dunhammer og rørgræs. Der findes ligeledes lyse-siv og bittersød natskygge. Der er hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Dyrelivet

Der blev ikke observeret smådyr i vandet.

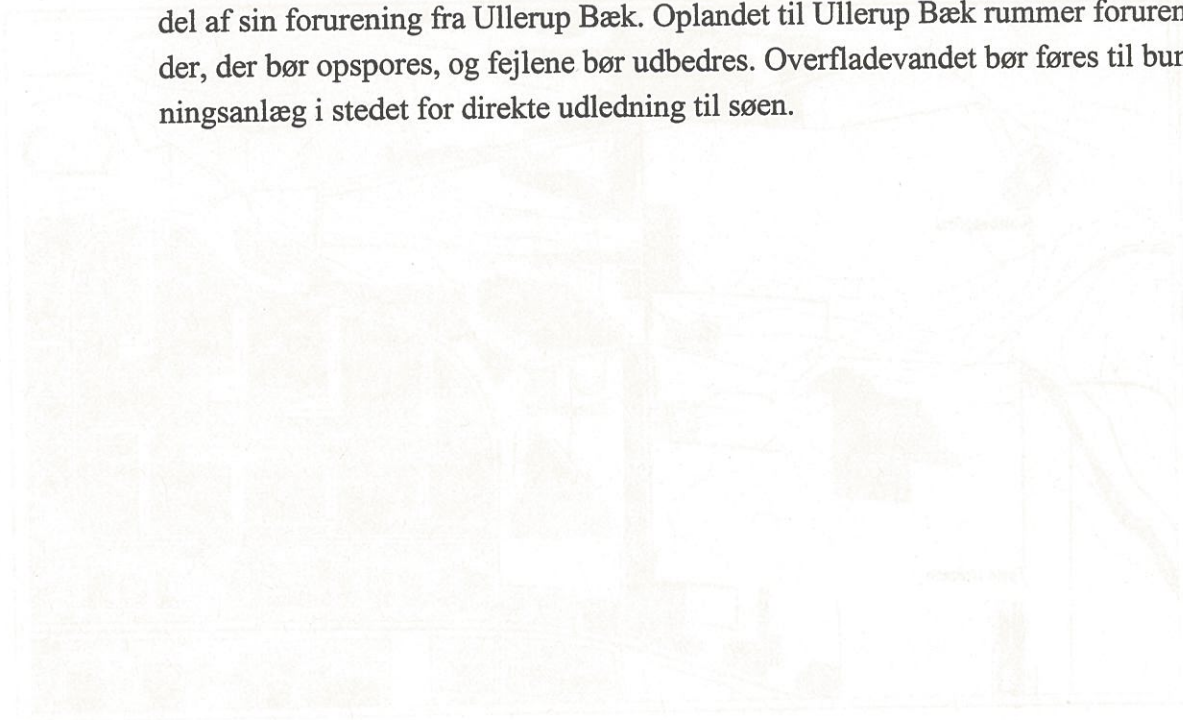
Bedømmelse af tilstanden

Søen er stærkt belastet. Vandet er ekstremt brunt, og plantelivet ved søen er meget fattigt. Søens belastning giver grundlag for stor algevækst, der nedsætter iltindholdet og sigtddybden i vandet, så vandplanterne ikke kan trives. Søen er lavvandet og solekspone-ret, så vandet ophedes om sommeren, hvilket fører til algeopblomstring.

Søen bliver belastet af golfbanens vedligeholdelse med gødning og kemisk behandling. Der bliver ligeledes tilført en del forurening med Ullerup Bæk samt med det tilførte overfladevand. Belastningen virker på trods af en dynamisk udskiftning af vandet i den lavvandede sø.

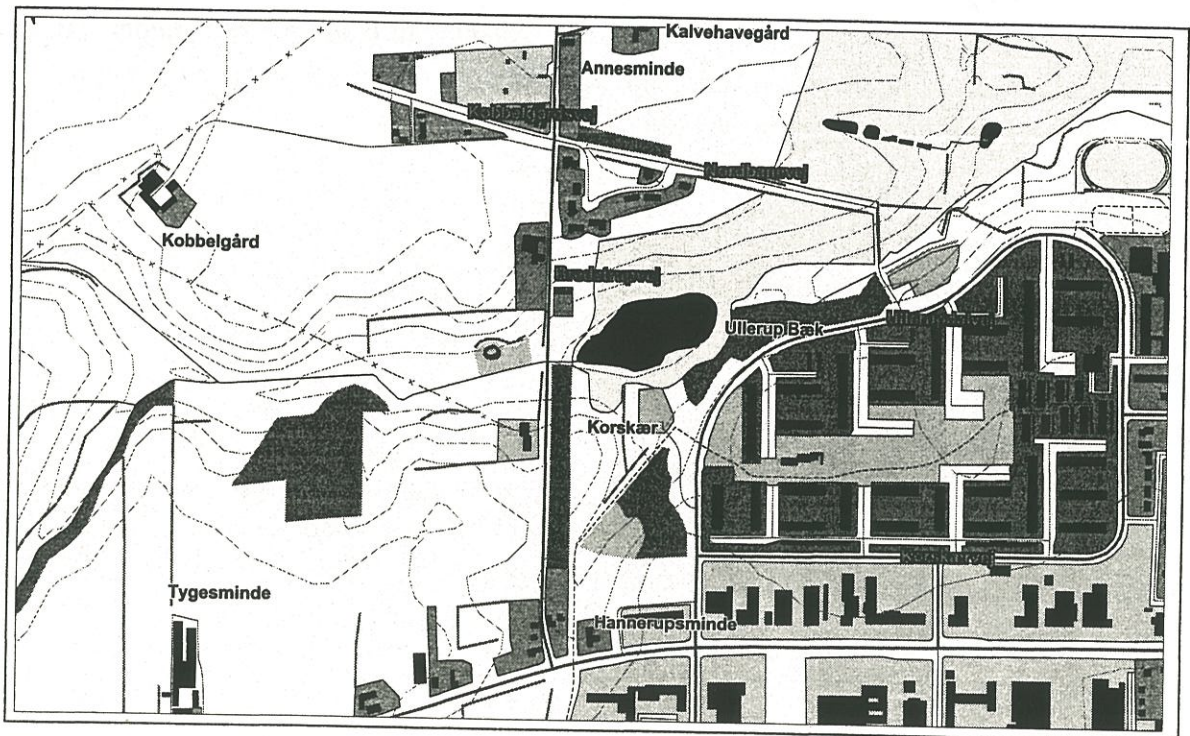
Fremtidige tiltag:

Belastningen kan nedbringes ved at begrænse gødningen og den kemiske behandling af græsplænen i en ca. 20 meter bred bræmme rundt om søen. Søen modtager en betydelig del af sin forurening fra Ullerup Bæk. Oplandet til Ullerup Bæk rummer forureningskilder, der bør opspores, og fejlene bør udbedres. Overfladevandet bør føres til bundfældningsanlæg i stedet for direkte udledning til søen.

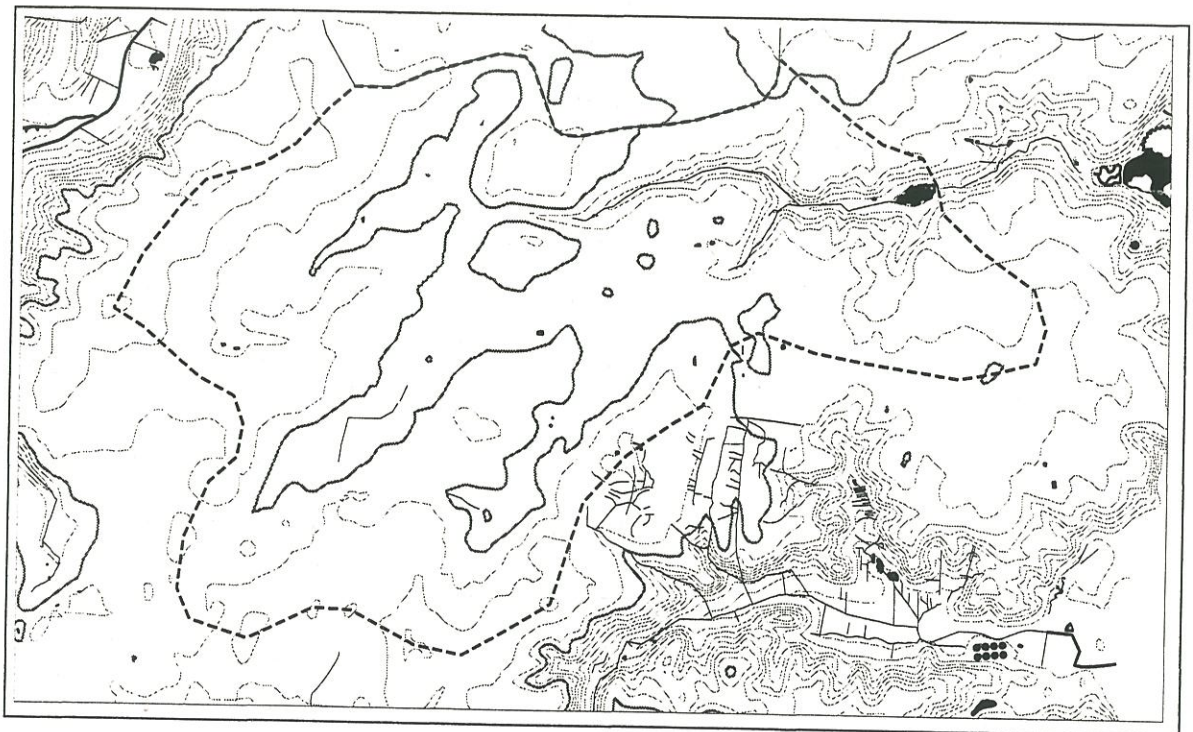

Golfbane-søen

Kort over området

Søoplandet

Søen ved Bakkegård

St.nr.: 39
Kommune: Fredericia
Beliggenhed: Ved kolonihaverne ved Bakkegård

Beskrivelse af området

Oplandsareal: Kan ikke udregnes med sikkerhed
p.g.a. bymæssig bebyggelse
Søareal: 1,07
Besøgstidspunktet: 11.08.1998

Søen ligger i udkanten af Fredericia By, nord for Madsbyparken og på den modsatte side af jernbanen. Der er kolonihaver på vestsiden af søen og en stribe ungskov på østsiden. Området tættest på søbredden er græsbevokset og benyttes rekreativt. Der er etableret stier, bådebro og bænke. Ved den nordøstlige ende af søen findes der et bundfældningsbassin for regnvand. Bassinet har overløbsrør til søen. På besøgstidspunktet var bassinet tomt. Der findes ligeledes et regnvandstilløb i den sydlige del af søen.

En del af området nord for søen er benyttet til landbrug. Syd for søen, på den anden side af vejen, ligger DSB's tekniske areal med undervognsvaskeanlæg, portalvaskeanlæg, oliedepoter og maskindepot. Bydelen øst for søen er industriområde.

Vandet i søen er meget brunt med ekstrem dårlig sigtdybde. Bunden er slammet. Afløbet er etableret i form af sluseværk i den sydlige del af søen.

Plantelivet

Vegetationen er meget fattig. Søen er fuldt soleksponeret, uden skyggende bevoksning af betydning. Der findes sporadisk kratbevoksning og rørskov, bestående af bredbladet dunhammer, tagrør og lyse-siv. Vegetationen på søbredden domineres af græsarter, almindelig mjøldurt og lådden dueurt. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Dyrelivet

Der blev observeret 3 ænder ved besøget. Der blev ikke observeret smådyr i vandet.

Bedømmelse af tilstanden

Søen er voldsomt forurenet. Vandet er meget brunt med ekstrem lille sigtdybde på grund af algevæksten. Der findes hverken undervands- eller flydeplanter i søen.

Vandplanterne kan ikke trives i søen på grund af den store belastning med organiske stoffer og næringssalte. Forureningen giver grundlag for algevækst, der nedsætter vandets gennemsæthed og iltindhold, der er nødvendig for trivsel af vandplanter.

Forureningskilderne er flere og af forskellig art. Der bliver tilført en hel del forurening med regnvandet både fra regnvandsbassinet ved den nordlige ende af søen og også fra sydsiden. En stor del af oplandet er industriareal, hvor overfladevandet indeholder meget forurening. Forureningens sammensætning er sandsynligvis bred og omfatter både organiske stoffer, næringsstoffer og med stor sandsynlighed en lang række miljøfremmede stoffer.

Fremtidige tiltag

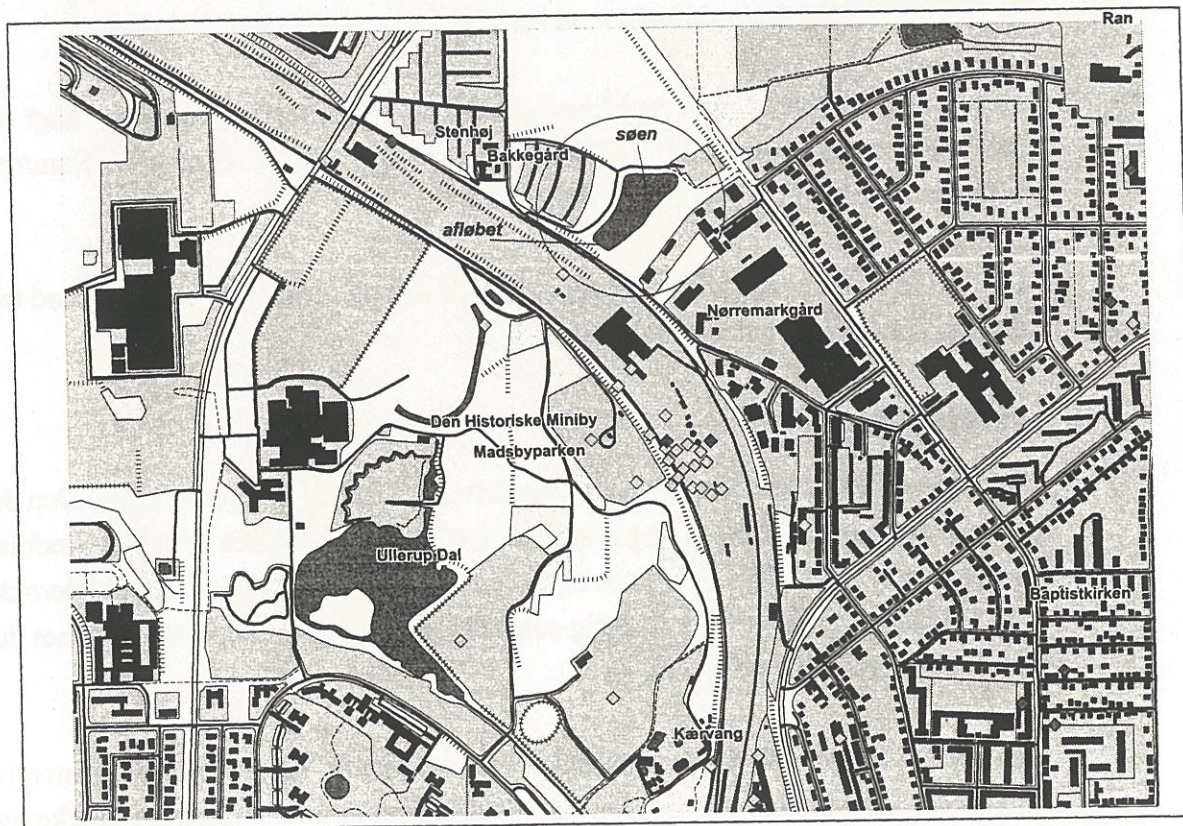
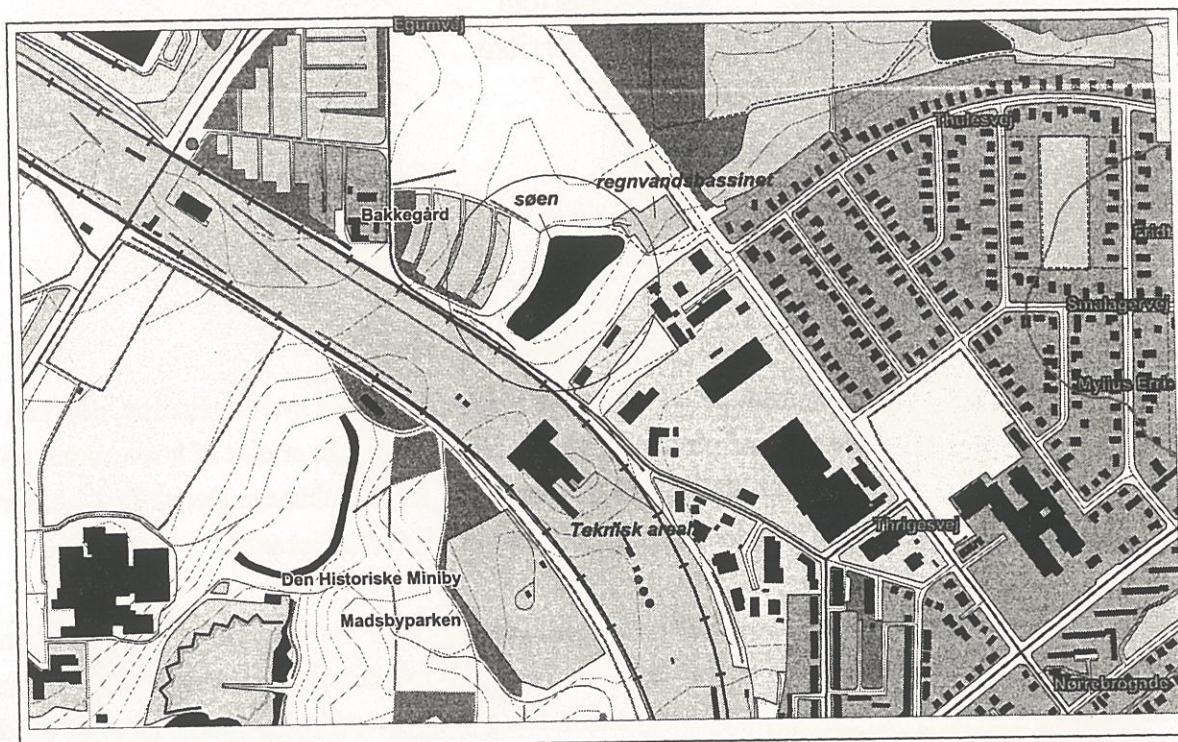
Søens nærområde benyttes rekreativt. En bedre tilstand i søen med renere vand og et varieret plante- og dyreliv ville være til glæde for alle, der færdes her.

Afløbet står i forbindelse med søerne i Madsbyparken. Madsbyparken er en af amtets største forlystelsesparker. Der findes en række søer, blandt andet en bådesø på området. Tilstanden af vandet i søerne har en indlysende hygiejnisk betydning for anlægget. Det er derfor højst ønskeligt og nødvendigt at undersøge forholdene på de omkringliggende industriarealer, når det drejer sig om behandling af spildevand inklusiv regnvand samt olie- og kemikaliespild.

Søen ved Bakkegård

Kort over området

□: Affaldsdepoter og muligt forurenede grunde.

Snaremose

St.nr.: 221
Kommune: Fredericia
Beliggenhed: Ved Erritsø

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 33 ha
Søareal: 1,6 ha
Besøgstidspunktet: 11.08.1998

Snaremose ligger midt på en mark ved industrikvarteret syd for Erritsø. Marken er afgrænset fra alle sider af motorvej, vej og jernbane. Søen er ejet af kommunen på grund af vandværket, der er placeret på den anden side af jernbanen. Der er sket en oprensning af søen for nogle år siden, hvor bundslammet blev skrabet væk.

Snaremose er en overraskelse af en lille oase, der er tæt omgivet af levende hegn fra alle sider. Hegnet er plantet fra vestsiden i en 10-15 meters beskyttende bræmme, mens der på østsiden findes en betydelig smallere stribe af levende hegn, krat, nælde- og dueurt-skov. Markerne på øst og vestsiden af søen er afgrænset fra hinanden med levende hegn i forlængelse af søens midtlinie mod motorvejen.

Den nordlige søbred ligger op ad jernbanen. Der findes rester af en flisebelagt sti tæt på søbredden og en grøft med stillestående vand på den anden side af stien. Samme sted blev der observeret et rørudløb til søen.

Der findes 4 øer i søen. Øerne er tilgroet med krat og træer. Søbunden er blød tørveholdig, og vandet er brunt. Søen er lavvandet.

Plantelivet

Søen har en overraskende flot natur og stemning i forhold til placeringen. Den østlige søbred er eng med græsarter og urter. Rørskoven langs bredden består af bredbladet dunhammer, høj sødgræs, røgræs og tagrør. Ligeledes findes der kær-padderokke og dynd-padderok, lyse-siv, almindelig sumpstrå, gul iris, glanskapslet siv, dunet dueurt, lådden dueurt, skræppe og star sp.

En stor del af vandoverfladen er dækket af vand-pileurt. Af undervandsplantearter findes der almindelig kildemos, en smalbladet vand-aksart, smalbladet mærke og vandstjerne.

Dyrelivet

Der blev observeret tre ænder, en skarv og flere voksne eksemplarer af guldsmede. I vandet findes der tanglopper, vandbiller og bug- og rygsvømmere.

Bedømmelse af tilstanden

Søens tilstand kan betegnes som rimelig god. Vandkvaliteten er rimelig god. Søen er næringsrig, men oprensningen har afhjulpet problemet med frigivelse af næringssalte fra bundsedimentet efter tidligere belastning.

Vegetationen i både søen og oplandet er mangfoldig med både undervands- og flydeplanter i vandet og forskellige plantearter i bredvegetationen. Den nuværende tilstand med undervands- og flydeplanter gør, at søen er forholdsvis robust over for tilførsel af næringssalte. Vandplanternes eksistens er en forudsætning for vandets klarhed. Vandplanterne stabiliserer bunden i den næringsrige sø og giver skjul for algeædende dyreplankton mod fiskene, så algevæksten holdes på lavt niveau.

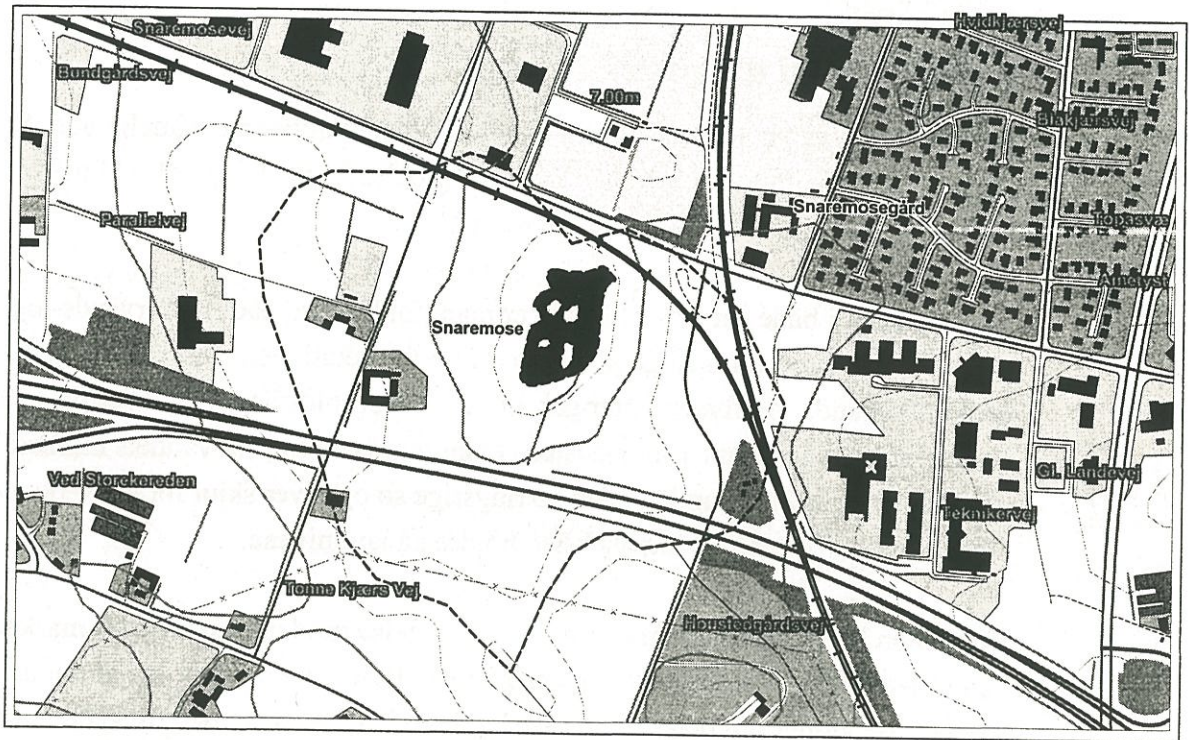
Bræmmen langs vestsiden giver en god beskyttelse mod udvaskning fra marken. Marken på østsiden er meget tættere på søbredden. Den tætte bevoksning af dueurt og nælde på den side vidner om belastning, der skyldes udvaskning fra den dyrkede mark.

Fremtidige tiltag

Søens nuværende tilstand med varieret plante- og dyreliv bør opretholdes. Udvasning fra marken på østsiden bør begrænses ved at anlægge en betydeligt bredere dyrkningsfri bræmme ligesom på vestsiden. Der bør ikke tilføres overfladevand af nogen art til søen fra de omkringliggende tekniske arealer.

Snarelose

Kort over området og søoplandet

Søen ved Snoghøj Højskole

St.nr.: 87
Kommune: Fredericia
Beliggenhed: Ved Erritsø

Beskrivelse af området

Oplandsareal: 61 ha
Søareal: 1,6 ha
Besøgstidspunktet: 11.08.1998

Søen ligger ved Snoghøj Højskole syd for Erritsø, i nærheden af Lillebæltsbroen. Afstanden mellem søen og kysten er kun ca. 10 meter, men selve søen ligger nogle få meter over havet og er en rigtig ferskvandssø. Der findes afløb mod havet i den sydøstlige del af søen.

Snoghøj Højskole ligger ved den østlige søbred. Resten af søens næropland er overdrev og mose. Den nordlige del af søen danner hængesæk med rørskovbevoksning og tæt krat og skov i det omgivende vådområde. Nedgangen til vandet er umulig fra den side. Den sydlige søbred dannes af dæmningen mod kysten. Skrænten mod havet er skovbevokset.

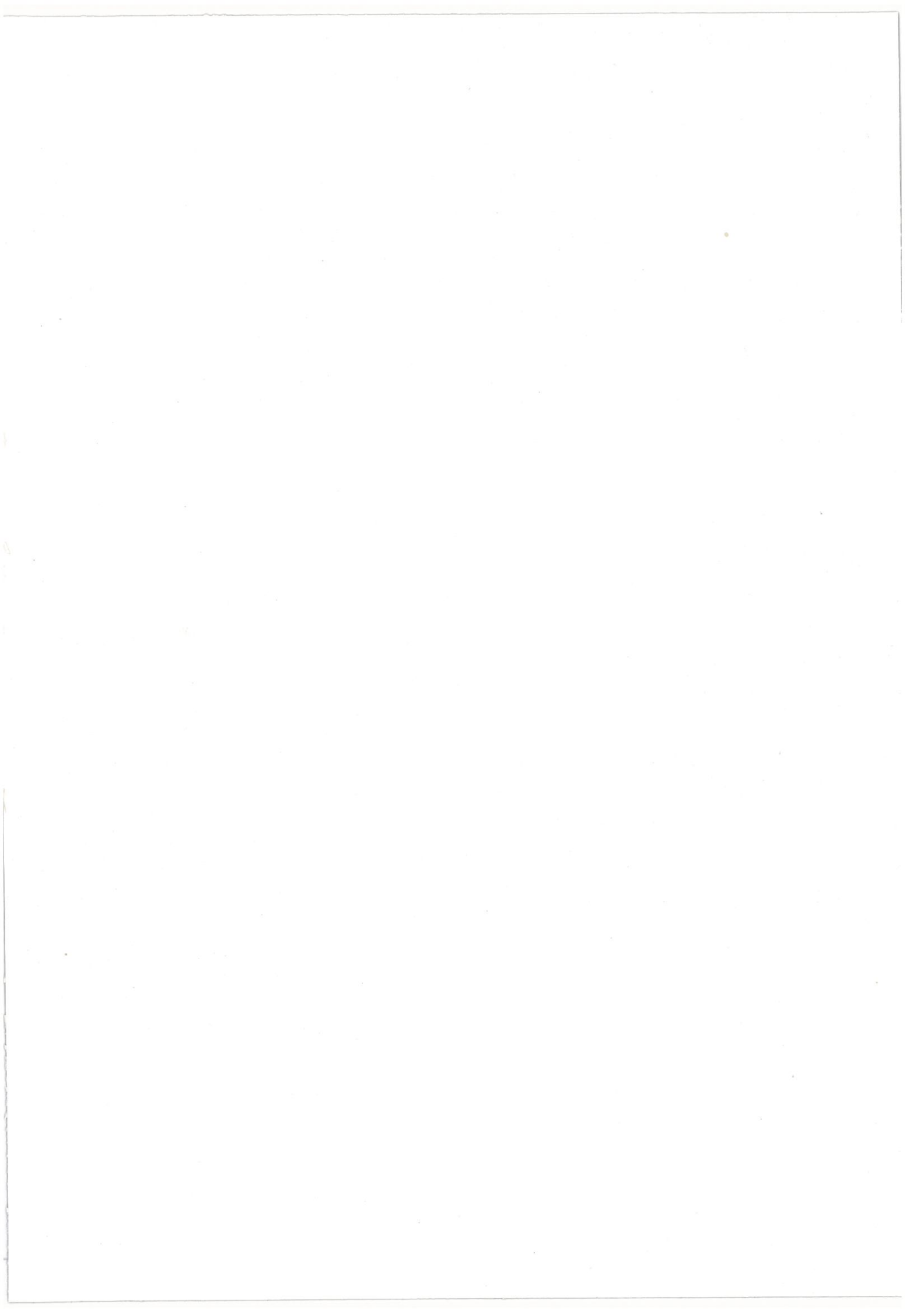
Søbunden er fast sand og grus, mens hængesækken ligger på tørveholdig jordbund. Søen er lavvandet med en gennemsnitsdybde på ca. 1,2 meter. Vandet er klart og fyldt med vandplanter.

Området benyttes rekreativt. Der findes stier langs den sydlige og vestlige søbred og rundt om moseområdet. Området nord for højskolen benyttes til græsning for heste. Højskolen har et åbent skur tæt på rørskoven ved den østlige søbred. Der ligger adskillige tønder og en del affald rundt om skuret.

Plantelivet

Krat- og skovbevoksningen rundt om søen er sammensat af ask, birk, rød- og grå-el, pil og californisk gedebled. Søens store hængesæk mod nord og rørskoven langs den østlige søbred består af tagrør, rørgræs, høj sødgræs og bredbladet samt smalbladet dunhammer. Nordsiden er utilgængelig på grund af tæt nælde- og dueurtskov. I vandet findes der almindelig kildemos og tornfrøet hornblad. Planterne dækker hele søbunden. Ca. 20 % af vandspejlet er dækket af åkander.

ISBN 87-7750-486-0
Grafisk Service